

Slova pravdy 1900 ročník 10.

č. 1 - Církev a zlo na světě. Dlouhý Jaroslav (někdy pseudonym Bělina Jan), 1899

č. 2 - Jak lze lehce zbohatnouti a nekrásti. Z Wetzelovy a vlastní zkušenosti podává František Jedlička. Wetzel Franz Xaver, Jedlička František B., 1900

č. 3 - Dej ti Pán Bůh dobré zdraví a dlouhý život. Z Wetzelovy a vlastní zkušenosti podává František Jedlička. Wetzel Franz Xaver, Jedlička František B., 1900

č. 4 - Smrtí není všemu konec (na obranu sv. víry). Burian Josef, 1900

č. 5 - Církev a boj proti ní. Na základě různých pramenů dějepisných. Dlouhý Jaroslav (někdy pseudonym Bělina Jan), 1900

č. 6-7 - Ta prožluklá zpověď (kus hovoru / zachytil Josef. J. Vejchodský). Vejchodský Josef J., 1900

č. 8 - Na prahu nového století. Burian Josef, 1900

č. 9 - Jsem také katolický křesťan. I. Dlouhý Jaroslav (někdy pseudonym Bělina Jan), 1900

č. 10 - Jsem také katolický křesťan. II. Dlouhý Jaroslav (někdy pseudonym Bělina Jan), 1900

č. 11 - Kněz a dělník. Burian Josef, 1900

č. 12 - Mistr Jan Hus a moderní husité. I. Na uvážení katolickým Čechům. (2. vyd.) Burian Josef, 1900

č. 13 - Obrázcenci a odpadlíci. Vaněček František Xaver, 1900

č. 14 - Do Kanossy nepůjdem. Drbohlav Vincenc, 1900

č. 15 - Několik slov o svobodě myšlení, svobodě tisku a svobodě vědy. Pohunek František, 1900

č. 16 - K volbám! Křesťanství a sociální demokracie ve světě pravdy (podává přítel křesť. lidu). Záruba, Miloš Antonín aj. red., 1900

č. 17 - Vzhůru k volebnímu boji! (2. vyd.) Burian Josef, 1900

č. 18 - Důležitost a význam Mariánské družiny vůbec a v Čechách zvláště. Řeč o jubilejní 325leté slavnosti Mariánské družiny Pražské. Burian Josef, 1900

Ročník X.

Cena 2 kr.

Vychází posledního každého měsíce o
dvou číslech ve prospěch Jednoty ka-
v Praze. Celoroční předplatné 36

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Bouček

Církev a zlo na světě

Redakce a administrace: Praha VI.-90.

V Praze 1899.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.

Jak se o nás mluví.

Vezme-li kdo do rukou listy pokrokářské, radikální, sociálně-demokratické, anarchistické a přečte-li několik stran, tu pozná, že zvláštní »lásce« se v nich těší katoličtí kněží, mniši, jeptišky, křesťanští sociálové a vůbec každý dobrý katolík. Důkazem této »lásky« jsou již tituly, kterýchž se jim tam dostává na každé stránce několik. Znějí asi podobně: »lenoši, darmožrouti, černokněžníci, vypasení flandáci, pampáteři, studení bratři, pa-peženci, zaprodanci Říma« atd. atd. Ptejte se pak po příčinně této »lásky«, tu budou povídati vše-licos, ale nebude v tom jistě chyběti »poklona« asi tohoto druhu: »Ta černá banda byla příčinou, že na světě bylo zle, a je příčinou, že na světě je zle až dosud.« Poněvadž však chváliti někoho, kdo si chvály nezasloužil, není v pořádku, jděme

věci aspoň poněkud na kloub a vizme, jsou-li všichni výše jmenovaní skutečně jak „hodní“, jak se říká.

Tak prý příčinou všeho zla na světě byla a je *»ta mnichů rota líná a černých papeženců sbor.«*

Začneme od začátku. Církev katolická byla od svého počátku až do roku 313 pronásledována tak, že se nemohla na veřejnosti vůbec ani ukázati. Bylo se jí skrývati pod zemí, v chodbách zvaných *»katakomby«*. Tenkrát tekla krev křesťanů proudy, ale ne snad proto, že by byli činili něco zlého, nýbrž toliko proto, že byli křesťany. Tenkrát tedy církev katolická příčinou zla na světě býti nemohla. Má-li snad něco takového na svědomí, pak se mohlo státi teprve po roku 313. Jak tomu ale bylo tenkrát? Tehdy byla doba stěhování národů. Ze západní Asie a východní Evropy hrnuly se do jižní Evropy a do severní Afriky hordy divokých Visigothů, Ostrogothů, Vandalů, Hunnů, Longobardů. Nic nemohlo odolati přívalu jejich. Lidi pobili, města a půdu zpustošili. Když pak po nějakém čase v těch druhdy úrodných krajinách neměli ani sami co jísti, pak táhli dále, aby své *»blahodárné«* dílo začali jinde znova. Pod ostřím meče jejich zbylo vše: vědy, umění, vzdělávání půdy — všude bylo pusto. Příslovím se stalo, že tam, kam kůň Hunnů svým kopytem kročil, již ani tráva nerostla.

Za takových smutných poměrů narodil se ve Střední Itálii ve městě Nursii r. 480 sv. Benedikt, zakladatel proslaveného řádu benediktinského,

který má hlavní zásluhu, že Evropa neupadla v dlouholeté barbarství a dosavadní vzdělanost její, jak dokážeme jindy, nezanikla na vždy. Tito řeholníci vstávali ve 2 hodiny ráno. Celý den byl jim rozdělen na službu Bohu a práci. Hlavním jejich zaměstnáním, kromě pěstování věd a umění, bylo vzdělávání půdy. Oni se usazovali hlavně na místech buď válkou zpustošených neb vůbec nevzdělaných. Vlastní rukou káceli lesy a činili půdu plodnou. Vodám vykazovali jejich meze, bažiny a močály proměňovali v pole a luka, nezdravé krajiny po dlouholeté trpké práci učinili nejenom zdravými, ale i úrodnými. Tak proměnili pouště v úrodné nivy. A to vše učinili sami. Neb mniši to byli, kteří orali, sili, zelinářství a zahrádnictví pěstovali. V takto pak zúrodněných krajinách se usazovaly celé rodiny, povstávaly vesnice, města, a celé země dostávaly docela jiný vzhled. Při vzdělávání půdy řídili se tito klášterní bratři podnebím a povahou půdy. Na severu pěstovali chov dobytka, v přímořských krajinách rybolov, jinde opět ovocnářství, vinařství a pod.

Tak působili i u nás, když je roku 992 sv. Vojtěch do Čech přivedl. Co jim bylo tenkrát darováno, to byly bezcenné lesy, jako les Šárka u Prahy. Při tom nesmíme zapomenouti, že každý mnich musil znáti nějaké řemeslo neb umění. Tomu všemu oni pak učili lid. A tak si získali v tomto ohledu o Čechy nemalou zásluhu.

Co pak své doby činili benediktini a jiné řehole v Evropě, to činí dnes missonáři v jiných

dflech světa. Oni to jsou, jak musí i myslící nepřátelé uznati, kteří v zemích těch z divochů činí teprve lidi.

Vizme na př. Trappisty v jižní Africe a jejich opatství Mariannahilf. R. 1882 nebylo tam ještě ani jediného domu, žádných vzdělaných rolí. R. 1889 byl tam již trojlodní kostel, klášter, obydlí a školy pro jinochy kaferské, průmyslová škola, klášter pro jeptišky, dílny krejčovské, obuvnické, kolářské, kovářské, zámečnické, knihtiskárna, pila, olejna, mlýn na kukuřici, rozsáhlé chlévy a skladiště. Na všechny strany vedou cesty, silnice, mosty. Roku pak 1897 bylo tam již podobných stanic misijnářských 20.

Nuže tak působili a působí mniši, co se rolnictví a řemesel týče, ale »vděčný« svět je za to nazval »mnichů rotou línou.«

Dalším zlem je na světě

„bída a nouze“.

Je snad příčinou její církve katolická? — Jak tomu bylo před Kristem? Pohané, i ti nejvzdělanější mezi nimi, útrpnosti neznali. Tak na př. nazývá pohanský básník Horác chudobu hrozným zločinem. Ctností u něho bylo pouze bohatství. S divadel veřejně se přednášela slova Plautova: »Špatně posloužíš chudým a žebrákům, podáš-li jim pokrmu a nápoje, neboť sám přicházíš o to, co jim dáváš, a ubožákům bídný jejich život jen prodloužíš.« Plato, fecký mudrlec, radí lékařům, by

chudých léčit nechodili, by země zbavena byla toho druhu zvířat. Tu z lásky k lidem všem přišel na svět Kristus Pán. Sám byl chudý, že neměl ani „kam by hlavy složil.“ Chudí pak těšili se zvláštní jeho lásce. Z těch vyvolil si své apoštoly, chudé kolem sebe shromažďoval, pro ně rozmnožoval chléb, proměňoval vodu ve víno. A péči o chudé doporučil svým učennským slovy: „Chudé budete míti vždycky mezi sebou.“ Jak oni tuto závěť jeho plnili, to naznačují skutky apoštolské, které nám vypravují, že mezi prvními křesťany nebylo žádného nuzného. Nebo kolikkoli bylo těch, kteří měli pole nebo domy, ti prodávajíce je, přinášeli peníze za ně a kladli je k nohám apoštolů. Ti pak rozdělovali jednomu každému, jak komu bylo potřebí. Víme také, že když již apoštolové sami na to stačiti nemohli, že si vyvolili ze svého středu 7 jáhnů a těm svěřili péči o chudé. Krásu těchto časů uznávají sami socialisté, volajíce, že církev se změnila. Je tomu skutečně tak? První křesťané se dělili dobrovolně, ne však násilím, jak by to dnes někteří lidé chtěli. *) My však tvrdíme, že i dnes dobří

*) By toho nemohli upříti, slyšíme, co povídal na valném sjezdě v Hannoveru, konaném začátkem října 1899, vůdce těch „některých lidí“, Bebel: „... tvrdí, že v dějinách nelze najíti příkladu, kdy by se událo, že zabrán hromadně majetek a jiným rozdělen. Ale k ďáblu, tvrdím já, čím vlastně byla reformace Lutherova? My přece dnes víme, že německá knížata, která se přidala na stranu Lutherovu proti církvi a papeži, neměla žádných dušev-

katolíci ze svého nadbytku ochotně udělují chudým. Ovšem, nedostačuje to; ale toho příčinou, že mezi křesťany, zvláště mezi bohatšími, jsou mnozí, kteří nejsou křesťany prvních dob církve, vlastně ani žádnými křesťany nejsou. Církev se nezměnila, ale lidé se změnili. Kdyby dnes pronikal svět duch víry Kristovy tak jako první křesťany, pak by také dnes mezi námi nebylo nuzných.

Vizme jenom, kterak v tomto ohledu se chovali a chovají praví křesťané, třeba ti «kutnáci»:

Do kláštera korbíjského byli přijímáni nejenom k práci neschopní chudí a tam zaopatřováni, nýbrž mniši rozdávali okolním chudým oděv, dříví a vše potřebné. Kromě toho musil vrátný určitým chudým dáti nejméně bochník chleba, kolikrátkoliv o něj požádali. Mohl dáti i více, pokud chléb stačoval. Kromě toho vydržoval klášter pohostinský dům pro cizince, v němž se počestným dostávalo pokrmu a noclehu.

V cisterciáckém klášteře La Trappe se do stávalo neméně než 3000 okolních chudých pravidelné podpory, a bylo kromě toho dáno každému, kdo o podporu požádal.

Vedlo by to příliš daleko chtíti vypočítávati dobročinnost klášterů předešlých dob! Jsou o ní

ních pohnutek, nýbrž jenom hmotných. Hromadný lup církevních statků byl hnací silou v celé reformaci, která ve svém celém jádru je pravou revolucí. Také my, až přikročíme k zabránění majetku, nebudeme se řídití předpisy mravními zrovna tak, jako Lutherova reformace.“

napsány celé knihy. Že však i dnes tentýž duch v klášterech panuje, může viděti každý, kdo si nelenuje jíti v poledne ku bráně některého kláštera. Uzří tam veliký počet chudých, kteří dostávají polévku neb i jednoduchý oběd. Tak působí nenávidění mniši.

A za nimi nezůstávají pozadu kněží světštlí a horliví katolíci vůbec. Co je jen jimi založených konferencí sv. Vincence z Paula! Členové těchto spolků vědí dobře, že mnohý skutečně potřebuje podpory, ale stydí se o ni žádati. Proto vyhledávají takovéto nuzné v jejich bytech a starají se jim o vše potřebné. Platí nájem, půjčují podpory bez úroků, dítky dávají do učení, šatí nahé, krmí lačné atd. To vše činí beze všeho hluku do světa. A co přece vykonají! Spolek sv. Vincence pro dobrovolné ošetřování chudých v království Českém se svými 53 konferencemi v Praze a na venkově vydal pro chudé za jediný rok 1898 pěknou sumu peněz 34.694 zlatých 59 kr. V čele pak těchto spolků stojí 98 děkanů, farářů, kaplanů, zkrátka duchovních; ostatní pak předáci jsou dobří katolíci.

Jsou dále na světě chudí starci a stařeny, kteří nepotřebují podpory toliko na čas, nýbrž až do smrti. A kdo se staral a stará o ty? Byla a je to opět církev katolická! Tak na př. kongregace «Sester chudých» opatruje a živí ve svých 242 domech 27.000 starcův a stařen.

Jakým zlem pak je chudoba pro dítko osiřelé! Kterak by byla církev mohla zapomenouti

na ubohé sirotky?! Starala se o ně od svého počátku a stará se rovněž až dosud. V jediné Vídni je 17 sirotčinců. Nedávno pak se stalo, že italský král Humbert povýšil faráře v obci Altare u Savonny Bertolottiho, který na založení sirotčince věnoval 300.000 lir, do stavu hraběcího.

Jak lehce takové dítě chudé, osiřelé, když by se ho dobré duše neujaly, zpustne. Z toulavé mládeže opuštěné a zanedbané vyrůstají zločincové, vrahové, z davů jich rodí se hrozivá vzpoura, jedním slovem: nepořádek společenský.

Slyšme následující událost:

Jistý chudý kněz uzřel ve městě Turině večer hocha as 12—13letého o strom opřeného a hořké slzy prolévajícího. Zaměřil k němu a tázal se ho, proč pláče. »Jsem nešťastný hoch, ode všech opuštěný. Otec mi zemřel, když jsem byl malý, tak že jsem ho ani nepoznal. A mou matku, mou matičku, jež mě tak milovala, mi včera pochovali! Dnešní noci spal jsem ještě v naší komůrce, matka však nezaplatila nájemné, vzali jí vše, i můj oděv, nenechali mně ničeho kromě, co mám na těle, — a vyhnali mne na ulici.«

»A co budeš nyní dělati?« tázal se kněz.

»Ach, můj Bože! Nežádám ničeho, než jen abych přišel pod střechu a mohl si někde vydělávat na chléb, bych nepodlehł pokušení a nestal se špatným!«

»Dobrá! Pojď se mnou, poskytnu ti přístřeší, jehož hledáš, a postarám se o tebe,« pravil kněz.

A kdo byl tento kněz? Byl to Jan Bosko, v němž láska k bližnímu došla nejkrásnějšího výrazu. On totiž je zakladatelem ústavů zvaných »Oratoře sv. Františka Saleského«, do nichž sbíral v Turině na ulicích a uličkách dítky od každého opuštěné, dlouhou zahálkou a tuláckým životem zkažené. Tyto on převracel v děti dobré, vyučoval je ve vědomostech. Po skončeném pak vyučování jich nepropouštěl, nýbrž staral se o ně, aby pokračovali ve vědách dále, neb je dával učiti v četných dílnách ústavu dokonale nejrůznějším řemeslům. Ústavy jeho rozšířily se po Itálii, Francii, Španělsku, tak že dnes je v nich vychováváno a zaopatřováno přes 300.000 jinochů. Každoročně jich vychází z ústavů Boskových 35.000. Ať již jsou duchovními, advokáty, učiteli, vojíny, dělníky nebo řemeslníky, jsou dobrými občany a přispívají svou hřivnou ku blahu a slávě vlasti.

Na tom není dosti. Boskovou zásluhou to rovněž je, že po Evropě a jižní Americe působí »dcery Panny Marie Pomocné«. Jako Salesiani pečují o jinochy, tak starají se ony o dívky. Vychovávají děti v dětských zahrádkách, školkách a opatrovnách, obstarávají jim jídlo a prádlo. Ony zařídily rozsáhlé pracovny, kdež opuštěné a zanedbané dítky vychovávají a ručním pracím všeho druhu vyučují.

Co zachránil a zachraňuje členů společnosti lidské od zkázy šlechetný Bosko!

Co tedy činí mniši, kněží katolíci, pro nuzné

a chudé! Za to ale jsou >mnichů rotou línou, darmožrouty, papeženci «

Jděme však ještě dále. Velikým zlem na světě je bez odporu

nemoc.

O nemocné ve starověku bylo postaráno prašpatně. Celý starověk neznal ani jediné nemocnice. Až opět, když přišel na svět Kristus Pán, bylo tomu jinaké. Co učinil On zázraků na nemocných! Víme, že se všech stran je k němu nosili, a On uzdravoval všechny! Podobně se dalo také skrze apoštoly. A péči o nemocné měla církev od té doby vždy hlavně na starosti. Čtete dějiny řehole kterékoliv chcete, a budete většinou čísti: Stavěli sirotčince, chudobince, nemocnice.« Znalci tvrdí, že péče o nemocné druhdy, kdy duch křesťanský byl mnohem mocnější, byla větší, než za dob našich, ač lidstva bylo méně. A přece, co působí v tomto ohledu církev dnes!

Vizme ku př. milosrdné bratry. Tito následovníci sv. Jana z Boha mají svou nemocnici v Praze, v níž opatrovali v minulém roce 1898 3.552 nemocných po 58.359 dní. V Rakousku mají nemocnic 15, a v těch bylo v témž r. 1898 ošetřováno 19.571 nemocných po 375.570 dní. Byly jim dávány léky, přiměřená strava, pečlivá obsluha a to vše — bez krejcaru náhrady. Aby pak milosrdných bratří někdo nevinil z nesnášlivosti náboženské, tu ukazujeme, že přijímají do svých nemocnic nemocné bez rozdílu náboženství, ať

již je to katolík, Řek, evangelík, starokatolík, žid, Mómamedán, buddhista, neznaboh. Socialisté tam »z vděčnosti za ošetřování« čtou své nevěrecké listy, v nichž se mniši právě nejvíce tupí. — K vydržování takovýchto nemocnic je ovšem třeba peněz, a těch milosrdní bratři nemají. Proto, — hle další veliký projev lásky k bližnímu! — jdou žebrot. A co to za našich časů znamená? To znamená dostati potup na tisíce! Ale oni i ty důkazy »lásky a vděčnosti« snesou klidně z lásky pravé k Bohu a bližnímu.

Vedle nich pak působí milosrdné sestry. Ošetřují nemocné nejenom v nemocnicích, ale jdou je ošetřovat do soukromých domů! Koho pak volají, když se rozstůně někdo těžkou, nakažlivou nemocí? Domáci mnohdy, bojíce se nákazy, ho opouštějí, a milosrdná sestra přichází, ošetřuje ho dnem i nocí, nákazy se nebojí. Však je život její v ruce Boží.

A jakým teprve je zlem nemoc, je-li těžká a vyjádří-li se lékaři: »je nezhojitelná!« Takový nezhojitelně nemocný je nešťasten sám, je obtíží těm, kteří ho ošetřují; má-li totiž koho, kdo by ho ošetřoval!

A o takové nezhojitelné začalo se starati ve Vídni »bratrstvo Nejsv. Trojice« přičiněním měšťana vídeňského pana Eipeldauera. Tento »růženečkář« věnoval celý život svůj a velikou část svého ústavu, zvanému »dům milosrdenství«. Roku 1873 počato bylo se stavbou, přístavek při-

býval za přístavkem, až budova nabyla nynějšího rozsahu, kdy má 6 prostorných sálů kromě několika menších místností pro ubohé nezhojitelně nemocné. A tam ve světlých obydlích na měkkých a čistých ložích odpočívá přes 300 ubožáků, opět bez rozdílu náboženství.

Co tam různých, hrozných nemocí! Jeden trpí nemocí míchy, druhý nemocí ledvin, třetí mrtvicí, dnou, kostížerem, krticemi, rakovinou atd. atd., ale všichni trpí nemocemi, u kterých je naděje na vyléčení až na věčnosti. Stébla křížem přeložiti nemohou, při tom chtějí denně jísti; ba oni by ve své nezhojitelnosti raději něco lepšího! Mimo to je třeba oděvu, čistého prádla, tepla, světla. Přes to, že opatrovnice, sestry sv. Vincence, za svou práci ve dne v noci se spokojí mzdou, kterou dává Bůh teprve po smrti, toto vše něco stojí! A odkud bráti na to? Svět se o takové lazary stará málo; ten má starosti jiné. Ještě štěstí, že tu jsou ti »zpátečníci«, kteří z lásky k Bohu a bližnímu jim odkazují své majetky a pro ně opět žebrají. (Tak ku př. r. 1891 farář Jiří Rieder věnoval »domu milosrdenství« veškeren svůj majetek v obnosu 20.042 zl. 50 kr.)

Podobný ústav máme u nás v Praze »Vincentinum«. Jděme ještě dále. Jsou nemocní, nezhojitelně nemocní, a nemoc jejich je nakažlivá. Nemocí takovou je malomocenství. Svět tyto ubožáky, boje se nákazy, ze svého středu vyhazoval a nechal je bídně hynouti bez pomoci. A kdo se

jich ujal, kdo pro ně život obětoval? Byl to P. Damian a po něm mnozí jiní kněží, o čemž již ve »Slovech pravdy« bylo pojednáno.

Vizme naopak socialisty. Chtějí hlavně pomoci chudým, trpícím. Je mezi nimi boháčů dosti. A ptejme se jich, kolik založili oni chudobinců, sirotčinců, nemocnic? Nebudou se moci vykáztí ničím. Oni to pojmají trochu jinak. Jak, to ukázal socialistický poslanec německý Kühn v Langenbielu, když pravil neodvislým socialistům, kteří jej interpelovali: »Buďte rádi, že aspoň některý z nás má se dobře, všem najednou pomoci nelze!«

Jak docela jinak působila a působí církev katolická, neb což je totéž: katoličtí kněží, mniši, jeptišky, dobří katolíci. Ale za to jsou: »lenoši, darmožrouti, mnichů rota líná, černá banda« atd.

A co oni? Oni takovým svým »přátelům«, když jim je zle a na dvěře jejich nemocnic klepou, je ochotně otvírají, pečlivě je ošetřují, je v nouzi podporují a za ně se po příkladu svého božského Mistra modlí: »Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí.«

Katolíci!

Žijeme na sklonku 19. století!
Nebude dlouho trvati, a uložíme do hrobky minulosti rok 1899. Nastane století nové — — století dvacáté.

Jaké bude?
Těžko jest odhaliti závoj nejisté budoucnosti, ale tolik přece říci můžeme, že století dvacáté, bude-li pokračovati na shnilých zásadách bezbožecké nevěry, skončí ještě hůře, než století devatenácté.

Dnes — na sklonku století 19. — jest rozrušeno vše. Podemlet jest základ lidské společnosti — a neopře-li se ten základ pevným zdivem — zbude jen rumiště.

Brožury „Slova pravdy“ přinášely v ročníku IX. obranu víry katolické — vyvracely v časových úvahách jalové fráze, staré nepravdy — vedly uvědomělé katolíky k světlu, jež jest Ježíš Kristus. V tom směru budou pokračovati i na dále. Kdo nejsi zaslepen nevěrou a židovským liberalismem — rozšiřuj a podporuj „Slova pravdy“.

Ročník X.

Cena 2 kr.

Číslo 2.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 36 kr.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor
Dr. Josef Burian.

Jak lze lehce zbohatnouti a nekrásti.

Z Fr. X. Wetzlovy a vlastní zkušenosti
podává **František Jedlička.**

Redakce a administrace: Praha VI.-90.

V Praze 1900.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.

Jistý mocný kníže jeda poiem, setkal se s rolníkem, jenž na poli pilně pracuje, vesele si propěvoval. Knížete zajímal prostý člověk oděný režným kabátem, jenž při těžké práci může býti tak vesel. Dal se s ním do řeči a ještě více se divil, že nepracuje na vlastním poli, nýbrž jen jako nádenník za patnáct krejcarů denní mzdy. Ovšem kníže, který na vladařské záležitosti své potřeboval trochu více, nemohl pochopiti, jak může býti člověk živ s patnácti krejcarý denně a ještě si při tom tak radostně propěvovati.

»To bych na tom byl velice špatně, rychle pokračuje veselý venkovan, »kdybych spotřeboval sám celou mzdu: mně musí dostačiti jenom třetina; druhou třetinou splácím dluhy a třetí třetinu si ukládám pod úrok.«

Toť znělo ještě neuvěřitelněji a nepochopitelněji!

»Ano,« dokládal venkovan, »dělím se o mzdu se starými rodiči svými, kteří již nemohou pracovati, a se svými dětmi, jež teprve učí se pracovati: rodičům splácím lásku, již prokázali mi v mladosti, a od dětí doufám, že neopustí mne jednou ve stáří.«

Kníže bohatě obdaroval bodrého a rozšafného venkovana a odměnou za to byla mu vděčnost nejenom tohoto, nýbrž i jeho potomků.

Jak mnoho mladých lidí podobá se onomu knížeti! Též oni si myslí, že není možno vystačiti se skrovnou mzdou, nad to pak ještě něco z ní si ušetřiti. Ovšem že je to možno, jenom že, milý brachu, musíš méně vydati, nežli přijmeš: v tom záleží celé tajemství a umění šetrnosti. Protož

1. šetři a drž se všemožně majetku svého.

Když zemřel německý císař Vilém, našly se v jeho pracovně celé svazky čistých nepopsaných polovin dopisného papíru: císař je odřízl z dopisů, jež ho došly a používal jich k rozmanitým náčrtům a konceptům. Ano i obálek na dopisy, pokud bylo lze, dovedl upotřebiti dvakráte, změniv jen jednu písmenu v adrese: t. j. místo »An Se. Majestät« přepsal »Von S. M.« a vložil do ní nový dopis (= Jeho Veličenstvu, Od Jeho Veličenstva) Podobně i obleku svého neodkládal příliš rychle; zejména šátky kapesní a boty bývaly kolikráte spravovány. Protož,

může-li šetřiti císař, proč nemohli by šetřiti poddaní?

Šetřiti má se ve všem a nečiniti zbytečných vydání.

Chvályhodný zvyk zajisté jest, že ostýchají a bojí se lidé šlápnouti na kousek chleba, jenž upadl na zem. Podobně zacházeti se má se vším, co jest k potřebě na jakýkoli způsob át již pro člověka, nebo pro dobytče. Šetři nejen oděv, nýbrž i nástrojův a náradí jak domácího, tak i polního; nemrhej zbytečně pokrmem ani nápojem, neopovrhuj ani kusem dřeva neb uhlí ani odpadkem roztrhaného šatu, všeho zajisté dá se nějak upotřebiti. Rozpomeň se častěji na slova Páně: »Se-sbírejte droby, aby nezhynuly!« Není v těchto slovech Spasitelových přímé vyzvání k šetrnosti, k opatrnosti na majetek?

Hle, milý příteli, všimni si jenom některých lidí: sotva byli několikráte oblékli nový šat, již jej odhazují, protože je roztrhaný anebo ušpiněný; a podobně činí také s jinými věcmi: s nábytkem, náradím, nádobím atd. Čeho šetrný člověk a hospodář užívá deset let, s tím hotovi jsou za rok. Ale nezřídka jsou tací lidé brzy hotovi s celým svým majetkem, a když stali se z nich žebráci, potom teprve chtějí šetřiti a hospodařiti, ale potom nemají, čeho by šetřili. Chceš-li šetřiti a hospodařiti, počni s nejbližším majetkem svým: buď opatrný na šat, nádobí, náradí atd. Látej a spravuj každé poškození hned v prvním počátku, dokud ještě není škoda veliká;

nenahradíš-li koni ztracený hřeb ihned, ztratí brzy celou podkovu, potom otluče si kopyto a konečně úplně ochromne. Kdo šetří, nemusí být lakomec; šetrnost a lakota nejsou totožny: šetrnost je ctnost, lakota však je hřích! Nežfídka lidé šetrní bývají štědří.

K jistému obchodníkovi přišel milosrdný bratr prosit o dárek na nemocné, když právě kupec zle peskoval děvečku, že zbytečně zkazila několik obyčejných sirek. To milosrdného zarazilo; již chtěl odejít, ale konečně přece dodal si zmužilosti a skromně požádal za malou almužnu pro nemocné. Ale jak byl překvapen, když kupec vlídně se k němu obrátiv, podává mu desítizlatovou bankovku.

•Tak veliké almužny jsem neočekával,« dí udivený milosrdný bratr. •Když jsem viděl, jak přísně káráte služku pro několik sirek, chtěl jsem se vrátiti, boje se že budu odmítnut. A hle, vy ráčil jste mne obdarovati tak štědře.»

›Právě proto že šetrím,« odpovídá usmívaje se kupec, ›a že ani nepatrné sirky nechci mařiti zbytečně, mohu dáti vám více, než kdybych rozhazoval.»

2. *»Kdo šetří, má«, říká se obyčejně; proto kdo šetří, může vždy platiti hotovými, a není nucen dělati dluhy.*

A tohle bych všem mladým lidem rád bluboko vštípil v paměť. •Prázdný pytel nestojí,«

praví české přísloví; podobně státi nemůže člověk zadlužený: obyčejně chápe se různých výmluv, vytáček ano i lží, ale málo to pomáhává; dříve nebo později přijde vše na jevo, a potom je hanby a ostudy mnohem více, neboť »lež má krátké nohy«.

Proto plat vždy hotovými a čeho zaplatiti nemůžeš, raději nekupuj.

R. 1867 dlel tehdejší korunní princ a potomní císař německý Bedřich s rodinou svojí na zámku Erdmannsdorf. Jednoho dne přišel do jistého hračkářského obchodu koupit různé věci pro synka svého, prince Viléma, nynějšího císaře. Vybrav houpacího koně, šavli, přílbu, dětskou ručnici a torbu na náboj, žádal na kupci účet.

»Ale, královská výsosti, vždyť není s platem tak na spěch,« odvětil obchodník, hluboce se ukláněje.

»Spěch, nespěch,« odvětil princ, drže v ruce peněženku. »Co stojí ty věci, já dluhů nedělám.«

Když pak obchodník napočítal princovi účet poměrně veliký, poklepal mu tento na rameno pravě: »Ach, můj milý, to je pro mne trochu mnoho; tak drahých hraček synkovi svému kupovati nemohu.« Na to podal rámě své choti a šli nakoupit hraček lacinějších do krámu sousedního.

R. 1888 zastřelil se ve Vídni pro dluhy jistý samostatný právník, jenž dětem zanechal tuto závět: »Nikdy neberte do ruky karet; chraňte se dluhů; raději trpte hlad a

zimou, než abyste si vydlužili třebaš jenom jeden krejcar; nezapočítávejte též nikdy do rozpočtu ani krejcaru z příjmů teprve zítřejších *

Tutéž radu dávám všem mladým lidem. Ne nadarmo se říká, že »dluhy jedí s člověkem z jedné mísy.« Kdo navykne si dělati dluhy hned z mládí, nevybředne z nich do smrti. Důkazův o tom podávají novinářské »zprávy ze soudní síně« s dostatek.

3. *Dříve nežli vydáš haléř, třikráte jej obrať na dlani —*

a dříve nežli co koupíš, otaž se vždy sama sebe: potřebuji to nutně? Odpoví-li ti svědomí kladně, kup, jinak ne; neboť budeš-li kupovati věci zbytečné, budeš brzy nucen prodávati věci potřebné.

Zahospodařil-li jsi si něco, můžeš dopřáti si tu a tam nějaké nevinné radosti, neboť i Bůh mnohé věci stvořil k veselí a k radosti lidské.

4. *Nehrej!*

Mnozí mladí lidé myslí, že by ani nemohli býti živi, kdyby nezahráli si v karty. Ale jak draze za to často pykají! Nejednoho již přivedly karty nejenom na mizinu, nýbrž i do žaláře.

Alban Stolz dí, že při kartách obyčejně bývají tři lupiči pohromadě. Prvním lupičem je ten,

kdo prohrává, neboť olupuje nejenom sebe, nýbrž i ty, o něž jest mu starati se: rodiče, děti, manželku, příbuzné atd. Druhým lupičem je ten, kdo vyhrává, protože přivlastňuje si peníze, kterých jiným je nutně třeba pro domácnost. A největším lupičem konečně je sám krčmář a hostinský, jenž karbancky přechovává a jim nadržuje, protože ví, že při náruživém karbanu se také náruživě pije. Průvodci a společníci karbanu jsou: zahálka, zanedbání práce a modlitby, kletba, hádky a pralice a konečně mrzutosti a různice v domácnosti a v rodině. Ne nadarmo říká se kartám »obrázky a modlicí knížka ďáblova.«

Může se sice též hráti z darma a jen pro zábavu. Ale komu jednou zalíbily se karty, tomu stane se hra brzy náruživostí, a v krátkce bude chtít ze své obratnosti a šikovnosti též těžiti. Protož, milý hochu, přísným pravidlem tvým necht je nedotýkati se karet a nehráti ani pro zábavu. Kdo neví o jiné ušlechtlejší zábavě než jen o hře v karty, dává si sám duševní testimonium paupertatis.

Hra v kuželky považuje se obyčejně za ušlechtlejší, nežli hra v karty, protože prý sílí a pružnosti dodává údům. Ale tato síla tělesná kolikeronásobně oslabena bývá slabotou duševní, neboť i hra v kuželky stane se lehce náruživostí. Znal jsem hochu, jenž byl výborným hráčem v kuželky, ale při vši dovednosti vězel stále ve dluzích až po krk a chudobným rodičům svým nedal ani halře; leckdy vyhrál za jediný večer

třebas až 30 zlatých, ale dluhů přece zaplatiti nemohl.

Jako gymnasijsní primán bydlil jsem se studentem o rok starším — sekundánem, jenž vynikal nejenom ve studiích, nýbrž i ve hře: nikdo nedovedl tak obratně přiklepávati a odrážeti »špačka«, nikdo nedovedl tak zručně házetí míčem a uskakovati namířenému hodů, jako on. Byl, abych vyjádřil se názorně, mezi malými hráči prvním jenerálem. Z počátku mu toto hráčské umění ve studiích neškodilo pranic; první leta míval samé výborné známky a býval vždy druhým. Ale později, když vyrostl z chlapeckých kalhotek, odhodil též chlapecké hry a protože hráčská horečka zmocnila se ho již úplně, přidržel se her praktičnějších, mužnějších — karet a kuželek. A také zde stal se brzy pravým výtečníkem a hledaným společníkem. Ale právě v té míře, v jaké zářilo jeho výtečnictví kartářské a kuželkářské, bledlo jeho výtečnictví studentské; brzy ztratil vyznamenání a v oktávě nebyl připuštěn k maturitní zkoušce. Protože pro kuželky a karban školu navštěvoval nepořádně a nepravdělně, povoleno mu bylo podrobiti se maturitní zkoušce až po prázdninách s těmi, kdož dělali zkoušky opravné. Ale nešťastná náhoda či spíše nehoda tomu chtěla, že zkoušky ony konaly se právě, kdy byl v městě výroční trh — kdy našemu karbaníkovi a kuželkáři kynula hojná žeň, neboť mladí sedláci bývali nejšťavnatější kořistí jeho. Kuželky a karty spletly mu cestu, že místo

do gymnasia zašel si do hospody, kde našel staré známé. Zde dařilo se mu výborně; kuželky padaly, jak jen si přál, — ale s kuželkami padla též jeho maturita a celá stkvělá budoucnost. Při znamenitých schopnostech svých mohl se státi obratným soudcem, hledaným lékařem, věhlasným profesorem anebo něčím podobným; ale nezměrná náruživost jeho vše pokazila. Nyní ovšem také ještě ob čas míchá karty a koulí kuželky, ale zároveň jest mu i míchatí volům řezanku a kouleti tvrdé hroudy na poli. Tam dovedla náruživá hra výtečného studenta!

5. *Uskrovní se v potřebách svých.*

V Manchestru v parku Peel stojí pomník slavného člena parlamentu anglického Josefa Brothertina s nápisem: »Bohatství mé nezáleželo ve velikých statcích, nýbrž ve skrovnosti mých potřeb«. Správností, pilností a sebezpřemáháním z nepatrného dělníka továrního dopracoval se k tak vynikajícímu postavení ve státě anglickém. »Kdo jest nejbohatším?« tázal se kdosi Kleantha. »Ten, kdo jest nejchudším na žádosti!« zněla odpověď jeho.

Bývaly doby, kdy pivo pítvali jenom lidé zámožní a to ještě jenom v neděli a ve svátek; jinoši až do dvacátého roku v hostinci ani se neukázali. Ale nyní sedávají u sklenice často i celé noci hoši sotva školet odrostlí. Takovým hostům přinášíval jeden rozšafný hostinský pravidelně

místo piva sklenici mléka, a místo doutníku rohlík, což jim zajisté bylo zdravější. Ale kolik je nyní takových hostinských? Nevím, našel-li by se v celém království českém aspoň jeden. Velmi mnozí nedospělou mládež sami lákají do nezdravých pokoutních lokálů svých, kde ona byne a kazí se jak tělesně, tak i duševně. Protož, milý hochu, chraň se pečlivě jak sklenice, tak i doutníků. Pravdu zajisté dí známá píseň:

Skleničko má pěnivá, sedmi krejcarová,
kdo se tebe přidrží, ten nic nezachová!

Kdysi přišel do Bavor mladý Švýcar, aby zdokonalil se v sýrašství. Protože byl šikovný a příčinnivý, dostal brzy dobrou službu. S pilností a příčinnivostí spojoval i třetí ctnost — šetrnost; zřídka jen vešel v neděli do hostince, ve všední den však nikdy. Úspory ukládal si v záložně a za čtyři leta měl malý kapitál 2000 marek.

Dne 31. prosince 1841 přišel do Říma chudý knihařský pomocník Spithöver se skrovným vakem na zádech a se čtyřmi bajochy v kapse. Protože byl zbožný, mravný a šetrný, hojně žehnal Bůh všem jeho pracem a podnikům. Po padesáti letech dne 31. prosince 1891 měl Spithöver právě tolik milionů, jako tehdy bajocchů. Den ten oslavil malou slavností se známými a přáteli svými, ale bohatými dary chudým a trpícím!

Jistý dělník třel neustále bídu s nouzí: co vydělal za celý týden, to v neděli s kamarády z mokré čtvrti probil za den. Konečně vypravili ho příbuzní do Ameriky, kde dal se do služby

k venkovskému farmáři. Poněvadž hospody nebylo daleko široko, volky nevolky šetřil a za šest let měl pěknou sumičku 5.000 franků. Ale tu jednou zmocnila se ho touha navštívit starou domovinu. Sebral, co měl a hajdy do Evropy. Zde první jeho cesta byla mezi známé kamarády z mokré čtvrti. Hýřil a pil s nimi, až se hory zelenaly; ale za tři měsíce nejen sezelenaly, nýbrž i zmizely jeho franky. Smutně nastupoval zpáteční cestu do Ameriky. Zde se konečně vzmužil, pilně pracoval a šetřil nových šest rokův, ale nešel potom již do mokré čtvrti, nýbrž založil si sám svoji domácnost a nyní jest sám zámožným farmářem.

Z chudasa státi se zámožným ovšem jest možno jenom tehdy, když se člověk přemáhá a zapírá, když nehoví ani jediné náruživosti; nenavývá-li si ani navštěvovati hostince ani kouřiti, což ostatně ani zdraví valně neprospívá; neshání-li se po zábavách a radovánkách, nekupuje-li nepotřebného anebo příliš drahého šatsva ani zbytečných šperkův a žije-li poměrně skromně. Mnohý jinoch myslí, že nemohl by žíti, kdyby nekouřil a nenavštěvoval hostince. Potom ať se též nediví, že se mu stále nedostává. Jen, milý brachu, spočti si, co stojí tě ročně pivo a doutníky; kdybys průměrně denně utratil jenom 10 kr., činí to ročně již 36 zl. 50 kr. a za deset let 365 zl., nepočítaje v to úroky a úroky z úrokův. A jak lehce prokouří se desetník!

Kéž by si jen dospívající mládež tato slova

naše nejen zapamatovala, nýbrž i jímí se řídila! Kéž bylo by možno každému jinochu, každé dívce vložití do ruky spořitelní knížku, — aspoň z poštovní spořitelny, kdež ukládati možno i po 50 kr.! Než odhodlají se mladí lidé ukládati sobě malé úspory, pravidelně se rozmýšlejí: Co bych šetřil, co bych se mořil a si nepřál? Vždyť jsem ještě mlád; na spoření je času ještě dost. Mladost radost, říkává se, jenom že tahle radost mnohdy draze platí se nejen promrhanými penězi, nýbrž často i promrhaným zdravím jak tělesným, tak i duševním a promrhaným duševním klidem. Nezřídka místo radosti dostaví se za několik prohýřených let nespokojenost, žalost a rozervanost. Čemu přiučí se člověk v mládí, ve stáří jakoby našel. Přiučíš-li se životu skromnému, spořádanému, budeš ve stáří těžiti z toho hmotný blahobyť a spokojenost. Máš-li však již v mládí tolik, ne-li více potřeb a vydání, nežli příjmů, najdeš na stará kolena v domácnosti své hosta denního, bídu s nouzí, a rozervanost, jejich průvodce.

Kdo není zvyklý míti peníze, toho pálí často v kapse první vydělaný groš; proto bonem s ním ven. A ještě vydělaný peněz v ruce ani neobrátil, a již spěchá s ním do trafiky aneb do hostince. Z počátku činí tak ze zvědavosti a z jakési rozpustilosti, později ze zvyku a konečně z potřeby, protože zvyk se mu stal druhou přirozeností; nyní zdá se mu, že by ani živ nebyl, kdyby tak nejednal. »Když to pivečko a doutníček tak sládne,« omlouvá se a pokuřuje a popíjí vesele dále, až neví, že v kapse jeho je již hrozná prázdnota.

• *Ano, to se lehce řekne: šetři, ale z malého vý-
dělku šetřiti nelze, namítno mnohý.*

Kdo neumí šetřiti z mála, ani z hojnosti nic neušetří. R. 1848 bleskem rozlétna se po Evropě zpráva, že v západní Americe je zlata jako písku. Se všech stran hrnuli se přerůzní dobrodruzi a zlatokopové do Kalifornie; všude kopali, rýpali, hrabali, i říční písek přesejpali, aby měli zlata celé hromady a mohli vésti život veselý, bezstarostný. Ale mnoho-li oněch dobrodruhův učinily hromady nalezeného zlata šťastnými a spokojenými?

Marschal, jenž našel zde první zlatou hromadu, stal se k starosti trochu lepším žebrákem: žil z veřejných podpor; a jeho druh, švýcarský generál Sutter, s nímž dělil se Marschall o první zlaté poklady, zemřel před několika lety ve Washingtonském chudobinci. Tak daleko to dopracovali! A přece našli zlata celé hromady! Neuměli šetřiti, nemohli, anebo spíše nechtěli se uskrovniti, a proto rozplynulo se jim zlato, jako rozplyne se hromada sněhu teplem slunečným.

Vášim zlatodolem, draží jinoši, je pilnost a přičinlivost, šetrnost a skromnost; zde dolujete, zde vzkvete vám štěstí, zde najdete dny v pravdě blažené. Namlouvá-li vám někdo, že i jinak nežli pilností a šetrností můžete zbohatnouti, nevěřte mu, jest to hlas nebezpečného svůdníka. Nikdy nepouštějte se do nebezpečných a nejistých spekulací. Každým rokem na sta lidí stává se že-

bráky. Znáám jenom jeden druh spekulace dobré, jež dosud znamenitě prospěla všem, kdož se jí chopili, a ta je: Každý rok hleďte méně vydati, nežli přijmete, a zbytek bezpečně si uložte.

Velmi dobře ukládá úspory své, kdo ukládá je na — almůžny, na dobré účely. Ze šetrnosti však nikdy nesmí vyvinouti se lakota. Na benátském hřbitově na ostrově San Michele pohřben je mnohý zámožný comte a principe italský. Na jednom z náhrobků lze čísti jméno Giovanelli. Byl to jeden z nejbohatších knížat benátských; šetrností nahromadil si jmění ohromné, ale chudině, nedal ani soldu. A dostalo se mu za to náležité odměny, jenom že přišla trochu pozdě, — až po jeho smrti. Ale „vox populi, vox Dei.“ Když zemřel Giovanelli, zabránila chudina benátská, aby vystrojen mu byl slavný pohřeb: nejbohatší principe benátský vezen byl lagunami na prosté bárce a jeho mrtvolu provázely na hřbitov a jeho duši na onen svět hrozné kletby benátských žebráků. Toť mzda lakoty!

Šetři, ale neskrbli! Máš-li nadbytek, rád děl se o něj s nuzným spolubratrem: Jeden groš, který jsi dal žebráku, přinese ti více požehnutí, nežli dukát půjčený na úrok. *Kdo se nad nuzným smilovává, půjčuje na úrok Pánu: Onť mu odplatí.* (Příslloví 19, 17.)

Ročník IX.

Cena 2 kr.

Číslo 3.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 86 kr.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Dej ti Pán Bůh dobré zdraví
a dlouhý život.

Z Fr. X. Wetzlovy a vlastní zkušenosti

podává P. František Jedlička.

Redakce a administrace Praha VI.-90.

V Praze 1900.

Cyriilo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.

Kdysi zodpovídati se měl^o u soudu v Paříži dryáčník, protože rušil pasáž na mostě Pont-neuf.

»Tož mi, chlapíku, přece řekni, jak shromáždit můžeš kolem sebe tak veliké množství lidí a vylouditi na nich tolik peněz za mizerné své dryáky,« tázal se ho vyšetřující soudce.

»Prosím jich, milostpane,« odpovídá mastičkář, »co myslíš, kolik asi lidí přejde za hodinu po mostě Pont neuf?«

»To nevím.«

»Já jim to povím: asi devět tisíc. A co by myslili, kolik jest mezi nimi chytrých?«

»Snad asi sto.«

Usmívaje se dí šarlatán: »Je to sice trochu mnoho, ale buďsi, necht' si je mezi nimi aspoň sto chytrých osob, přece zbude pro mne devět tisíc devět set. A ti všichni jsou mými zákazníky.«

Nejen v Paříži, nýbrž i u nás bývá chytrých lidí pomalu, a dryáčníci a mastičkáři mají často

*

i u nás zlaté časy. Čím se co více vychvaluje, čím chlubitěji se rozhlašuje, že ten aneb onen prostředek vyléčí všechny nemoci, průjem i zácpu zároveň — což jest zřejmý nesmysl — tím více to jde na odbyt. Že na tisíce lidí pozbylo nejen peněz, nýbrž i zbytek zdraví právě takovými »zázračnými« prostředky, jež vyléčiti mají každou chorobu, na př. chudokrevnost a překrvení zároveň, toho nevšimne si nikdo, protože — chytřích je pořádku. Prostředky ony doporučují se v novinách a velikými náročnými plakáty, proto musí býti dobré. Nejlepším a nejosvědčenějším prostředkem zachovati si zdraví a dožiti se vysokého věku zajisté jest pořádaný, střídavý a mravný život.

1. *Však nějaká ta sklenka nebo litřík mi neuškodí, omlouvá se tak mnohý.*

Ale při jedné sklínce a jednom litříku málo jen jich zůstává: po jedné přijde zase jen jedna a potom ještě jedna, až je jich celá řada. Dříve nežli se člověk naděje, stane se otrokem nestřídmosti, která ročně tisíce mladých lidí tělesně i duševně ochromuje, anebo i přivádí v předčasný hrob. Ne nadarmo pravil jistý pohanský básník, že nestřídmost usmrcuje více lidí, nežli nejkrvavější války. Dávno již dokázáno je věhlasnými lékaři, že alkohol jest velice škodliv zdraví lidskému; a bez alkoholu nejsou ani sebe zdravější piva, sebe hledanější vína, o kořalce ani nemluvě. Ří-

kává se, že prý alkohol v malých dávkách požit podporuje trávení. Nechci se přítí o to, ale jisto je, že nápoje alkoholické, požitý byvše ve větším množství, trávení ruší a živných látek neposkytují. Znamenitý medicínolog Liebig dokazuje že skýva chleba je daleko výživnější, nežli celý máz piva. Alkohol dodává tělu nanejvýše jakousi okamžitou energii a čilost, zvyšuje teplotu a dráždí nervy. Ale po tomto napjetí brzy dostavuje se oslabení a zmalátnělost. Čím více se člověk posiluje opojnými nápoji, tím rychleji ubývá mu sil tělesných a bystrosti duševní. Nejlépe sílí tělo i ducha a nejvíce energie mu dodává zdravý pokrm a při měřený odpočinek.

Nikterak není dokázáno, zda je alkohol tělu lidskému prospěšný, požívá li se jen mírně; jisto však je, že i lidé sebe silnější a sebe zdravější rychle stávají se neschopnými k práci namáhavé a napínavé anebo dlouho trvající, požívají-li nápojův alkoholických nemírně. Alkoholisté unaví se mnohem rychleji, nežli lidé střízliví a zdrželiví, a při sebe menším namáhání řine se z nich pot.

Dělníci a lidé venkovští, kterým pracovati je venku za mrazu a nepohody, přichvalují si často, jak příjemně je rozpaluje pálenka. Ano, rozpaluje, jenom že po rozpálení okamžitým dostavuje se za krátko trvalé mrazení; neboť pálenky a kořalky všeho druhu schoulostivějí sebe zdravějšího a neotuzilejšího člověka, že potom již není schopen delší dobu a trvale odolávati nepohodám povětrnosti. Největší mrazy a největší nepohody zajisté

snášeti je těm, kdož podnikají výpravy do krajín polárních: a právě těm je pečlivě se chrániti všech nápojů alkoholických.

Nansen za dvouletého pobytu v krajíně věčného ledu a sněhu nepožil ani kapky alkoholu, a přece nezmrzl ani při čtyřiceti stupních mrazu. Co pijanů zmrzne u nás každou zimu leckdy již při pěti nebo desíti stupních pod nulou!

Kdo navykl si píti kořalku, jest pravidelně morálně zničen, protože zřídka jen tomu kdo odvykne. Statistickými daty je dokázáno, že pijani tvoří devět desetin chudiny, čtvrtinu zločincův, polovinu churavců, třetinu pomatených; a dobrá čtvrtina dětí opuštěných a zpustlých měla anebo má rodiče opilce. Pravdu zajisté dí švýcarské přísloví:

»Wer sich in Speis' und Trank recht halt,
Mag wohl in G'sundheit werden alt.«

(Zachovej v jídle a pití míru,
dožiješ se let velikou sflu)

»Ještě nebylo mi úplně 16 roků, když mi pravil jeden starý Neapolitán: Chraň se zvláště jednoho: nemírného pití. Čím více budeš píti, tím méně sneseš; a čím méně sneseš, tím více chtějí se ti bude píti. A to bude tvojí záhubou.«

Tak vyprávuje vysoký vojenský hodnostář švýcarský ve svých vzpomínkách.

Presidentu francouzskému pravděně gratulují k novému roku vysocí úředníci a profesoři pašžšťí.

Roku 1882 byl mezi gratulanty 95letý professor. Právě pro jeho veliké stáří věnoval mu president zvláštní pozornost a tázal se ho, jakých prostředkův užíval, že došel tak řídkého věku a zůstal duševně i tělesně zdrav a čil. »Ach, to je zcela jednoduché,« odvětil šedivý professor, »jak živ jsem neokusil vína, ani jiného nápoje alkoholistického.«

2. *Petr Hebel vypravuje rozmarným způsobem o nemocném, jenž měl 365 nemoci: každý den totiž jinou.*

Všech lékařův amsterodamských tázal se o radu, ale léky jejich nic mu nepomáhaly. Konečně dozvěděl se o znamenitém lékaři; ale bylo k němu celých sto hodin cesty. V důvěře, že vyléčiti by mohl nesčetné choroby jeho, široce a dlouze vypsál mu zbědovaný stav svůj. Lékař brzy postřehl, co schází nemocnému a čeho potřebuje: nikoli prášků, kapek a tomu pod., nýbrž střídmost a pracovitost.

Proto mu napsal: »Milý příteli! Vaše choroba je sice velmi zlá, nicméně však mohu Vás vyléčiti, budete-li mne poslouchati. Ve Vašem břiše je hrozný polyp, aneho spíše hrozná saň o sedmi hlavách a sedmi tlamách. S touto saní jest mi seznámiti se blíže; proto přijďte ke mně co nejdříve. Ale není to tak lehké, jak byste si myslil: nesmíte jeti ani po dráze, ani ve voze, ani na koni, nýbrž jenom na dobrých vraníkách

Vašeho mistra Kopejtku; jinak se onen polyp otřeše a prožere Vám všechny vnitřnosti až k srdci, a potom je s Vámi konec. Ale to ještě není vše. Chcete-li přijíti ke mně živ, nesmíte jísti nic jiného, než jen trochu čisté polévky z masa s pažitkou a petrželkou, v poledne talíř zeleniny aneb zelí s jitrničkou, a večer, opět zeleninu a jedno vajíčko k ní. Sníte-li ještě něco jiného, nakrmíte jenom svého polypa, jenž rychle ztuční a ztloustne a rozmačká Vám játra. Potom již nebude Vás měřiti krejčí, ale truhlář a hrobař. Neposlechnete-li mne, tož jste slyšel kukačku letos naposledy. Dělejte, jak rozumíte.*

Prapodivný to doktor, pomyslí si pacient; ale nicméně dal si vyčesati a namazati páně Kopejtkovy vraníky, aby se mu to lépe jelo, a zmužile vydal se na dalekou pouť. Cestou jedl, jak zněl recept lékařský, mrkev se zelím a jen v poledne přikusoval malou klobásu. Konečně za osmnácte dní dorazil k zázračnému doktorovi zdráv a vesel.

»To jste se dobře poradil s Vaňkem, že jste uposlechl mé rady,« pravil doktor. »Váš polyp hlady zcepeněl. Ale ještě nemáte vyhráno. Totiž nasadil vám v břicho četná vajíčka: vylíhnou-li se z nich mladé a porostou-li, jste ztracen. Proto, milý brachu, jeďte domů zase pěkně pýchotou a papejte mrkev se zelím, aby i ty zárodky polypí zahynuly. Doma pilně běhejte a sekejte dříví. To je zdravé i užitečné. Poslechnete-li mne, dožijete se ne-li sta, aspoň osmdesáti let,« končil doktor, potutelně se usmívaje.

„Pane doktore,“ dí vyléčený břichopásek, „vy jste vypálená šelma; však já vám dobře rozumím.“ A rozuměl. Řídil se na dále radou doktorovou, a z 365 bývalých nemocí jeho ani jediná se nevrátila. Sta let se sice nedožil, ale byl nyní zdrav a čil jako ryba a zemřel až v 88. roce věku svého. Na doktora chytráka však nezapoměl. Každý rok posílal mu „k Ježíšku“ srdečný pozdrav s dvaceti dublony.

Milý hochu, rozumíš i ty téhle historce? Chceš-li ty býti zdrav, musíš nejen býti střídmy v jídle a pití, nýbrž i pilně pracovati.

„Dělníci nejpilnější jsou nejřidšími našimi zákazníky,“ říkávají lékaři.

3. *Horší ještě nežli nestrídmost jest častý následek její — nemravnost, nečistota —*

onen hřích, o němž praví sv. Pavel, že pro svoji ošklivost mezi křestany ani by neměl býti jmenován. Kdo byl tak nešťasten, že upadl v tuto neřest, je nešťasten časně i věčně, nevymaní-li se z moci její; a nezřídka strhne i celou řadu nevinných duší s sebou v časnou i věčnou záhubu.

Syn hodných a spořádaných rodičů sveden byl kamarády k nemravnosti. Všecky prosby a napomínání nebyly s to pohnouti ho, aby zanechal té prostopášnosti. Konečně zkusil zarmoucený otec ještě jeden prostředek: dovedl zhýralého synka do všeobecné nemocnice a zde provedl ho provázen lékařem v oddělení pro choroby povstalé

z nemravnosti a života prostopášného. Pomalu kráčel s překvapeným synkem od postele k posteli, z nichž matným zrakem patřili na ně nešťastní choří — otroci hnusné vášně. Tváře jejich byly vyhublé, ano i znetvořené a ošklivými hnisajícími vředy pokryté, odporný zápach, vycházející z nich, naplňoval celou místnost, až se člověku nevolno dělalo. A k tomu ještě družily se trpké vzdechy a úpění oněch nebožáků, jimž hnisající vředy působily hrozné bolesti. Hrůzou a zděšením chvěl se nyní mladý nemrava; a sotva že nemocnici opustili, svatosvatě otci přísliboval, že na nemravnosti již ani mysliti nechce. A skutečně také slovu dostal. Od onoho okamžiku změnil se úplně a o dřívějších kamarádech ani slyšeti nechtěl.

»Není nemoci, jež působila by tak zhoubně na všechny orgány lidského těla, jako působí následky nemravnosti,« pravil kdysi německý lékař dr. Ritter. Souchotě, slabost tělesná i duševní, padoucnice, pomatenost, vnitřní rozervanost, omrzlost života, ano i samovražda jsou nezřídka následky této neřesti.

Pročež, milý hochu, chceš-li býti zdrav, chceš-li míti zdravé a obratné údy, bystrého ducha a klidnou mysl, chraň se všemožně všeliké nečistoty a nemravnosti. Upadl-li jsi však již v nástrahy zlých a nemravných druhův anebo svůdné sirény, neklesej na mysl; máš-li dobrou a pevnou vůli, můžeš se ještě zachrániti. Ale neotálej ani okamžik, nýbrž povstaň ihned a spěchej očistit duši svou od zhoubného malomocen-

ství ve zkroušené a upřímné zpovědi. Ten, jenž na milost přijal kajícího lotra, ani tebe neodmítne. Jen rychle, rychle k Němu pospěš, dokud ještě nejsi upoután silnými pouty zhoubné vášně.

4. »Proč již nekouříš?«

tázal se jistý hospodář čeledína svého, jenž byl naruživým kuřákem, náhle však kouření zanechal. Překvapený čeledín v rozpacích nevěděl, co má odpovědět; když však hospodář mermocí zvědět chtěl příčinu tak náhlé změny, řekl ostýchavě: »Myslím si, že je lépe, dám-li desetník, jež dával jsem dosud týdně za tabák, starému otci. A mimo to je mi jaksí volněji a jsem čipernější a bystřejší, co nekouřím, nežli dokud míval jsem dýmku v ústech celý den.« Kéž by smýšlelo tak více mladých lidí! Nebylo by zajisté tak mnoho jinochů-souchotinářů. »Tabák obsahuje prudký jed (nikotin), který velice zhoubně působí na srdce a nervy,« pravil kdysi věhlasný lékař. »Slinou v ústech rozpouští se nikotin, dostává se do žaludku, odtud přechází v krev a koluje v celém těle. Že je tabák jedovatý, dokazují nepříjemné účinky a následky první vykouřené dýmky a prvního vykouřeného doutníku. Později ovšem zvykne si žaludek i celé tělo na nikotin, jako zvykne si na alkohol a jiné jedy a znenáhla se otravuje. Silná konstituce tělesná sice dlouho jedu cdolává, ale slabá podléhá dříve nebo později.

R. 1878 vykouřil jistý mladý Pařížan deset silných doutníků rychle po sobě. Při osmém doutníku náhle udělalo se mu brozně »na nic«, při devátém dostal silnou horečku a nežli dokouřil desátý, bral se k poslední hodině!

5. *Ještě více nežli kouřením podkopává se zdraví nočním hýřením a nemírným tancem.*

Struna příliš napjatá praskne: podobně praskají i zdravé síly tělesné, jsou-li příliš napínány. Jako ryba nevydrží dlouho bez vody, tak nevydrží člověk beze spánku: hýřilové noční zničí sebe pevnější zdraví své velice krátce.

Jeden z mých známých odešel po maturitě do Vídně studovat hospodářskou akademii: studentem byl výborným, ale slabé povahy — kam vítr, tam plášť: veselým společníkům nevyhýbal se nikdy. Ale nezřídka přecházívá veselost v rozpustilost. První rok studoval velmi dobře a vrátil se z Vídně zdrav a silen, ačkoli bylo mu zápasiti s hmotným nedostatkem: nejednou večeríval jen za pět krejcarů suchý chléb, jak mi sám vypravoval; ale při tom měl tolik síly, že, když mne kdysi navštívil o prázdninách, unesl sám mlátičku v těžkém konci, kdežto můj otec s pacholkem, kteří přece zvyklí byli těžké práci, nemohli jí hnouti. Druhý rok však, byv prohlášen za plnoletého, dostal svolení vybrati si věna 1000 zl. Nežli minul se rok s rokem, neměl peněz, ale neměl též bývalé síly a v třetím roce zemřel na

souchotě. Tam přivedlo ho noční hýření. Hýření noční a tanec bývají pravidelně spolu spojeny. Ať si říká kdo chce, co chce, že tanec jest jenom jaksi druh tělocviku, a že při tanci naučí se člověk jakési obratnosti. Jisto je, že ti, kdož netančili nikdy, dožili se delšího věku, nežli ti, kdož výborně vyznali se ve všemožných polkách a kvapících.

Měl jsem kolegu, jenž byl nejenom výborným studentem — míval pravidelně skoro samé výborné známky — ale též výborným tanečníkem. V septimě a v oktávě bylo nám dovoleno navštěvovati všechny slušné bály a věnečky. Můj dobrý kolega býval při nich pravým králem tanečním, ale králování jeho bylo jenom na krátce: tancem se příliš uhřál a na pozdní cestě domů nastydnuv brzy po středě popeleční ulehl. Povstal sice ještě několikráte, ale ulehl zase na novo — a měsíc před maturitou jeli jsme mu na pohřeb.

Milý hochu, dej ti Pán Bůh pevné zdraví, dlouhý život a spokojenou mysl.

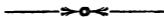
Zdraví zajisté dává Bůh každému, jenom že mnozí podkopávají a kazí si je sami. Jak se to stává, právě jsem ti ukázal několika výmluvnými příklady. Proto, chceš-li zachovati si zdraví pevné a dožiti se dlouhého věku, vyber si z příkladů těch dobré naučení: vystříhej se nestřídmosti v jídle a pití, chraň se zahálky a nemáš-li povolání a zaměstnání, při němž mohl bys se přiměřeně pohybovati a otužovati — jsi-li na příklad obuvníkem, krejčím, knihařem a t. p. — choď ve

volné chvíli na procházku, a pokud možno, konej občas i jiné těžší práce: to tuží tělo a umožňuje pravidelný oběh krve. Také ti neuškodí, seznámíš-li se trochu s knihami Kneippovými, na př. »Jak žít« a »Léčení vodou«. Třebas bys byl zdrav, ob čas nějaká koupel ti zajisté neuškodí. Voda smývá špínu a vyčišťuje póry, aby škodlivé výpary mohly bez překážky vycházeti z těla, a mimo to zvláště voda studená osvěžuje a posiluje veškeré údy. Ovšem i zde třeba je zachovati pravou míru, neboť »omne nimium vertitur in vitium«, t. j. všeho moc škodí.

Že nikomu se nezamlouvá mladík umouněný a nečesaný, rozumí se samo sebou; pomádovati a kadeřiti se sice nepotřebuješ, ale nezapomeň, že mydlář a hřebenář nejsou řemeslníky zbytečnými. Též nezapomeň, že zdravé a čisté zuby člověka nejenom zdobí, nýbrž mu i prospívají. Bolení zubů je zajisté velice nepříjemno; a zbytky pokrmů ve vyžraných zubech zahnívajíce, vydávají odporný zápach a působí často bolesti žaludkové. Protož neopomíň denně ráno a večer vyplachovati si ústa vodou a vytřít zuby měkkým kartáčkem; tvrdý kartáček lehce poškoditi může zubovou glasuru. Zubům škodí též jísti příliš horký pokrm a rychle na to píti studený nápoj. Pokrm dobře rozkousaný je již napolo stráven, říkají lékaři. Ale těžko kousati, není-li zubů, leda falešné.

Jak připomenul jsem již, potřebuje člověk spánku, jako ryba vody. Kneipp a mnozí osvěd-

čení lékaři dokazují, že spánek před půlnocí je nejzdravější a nejvíce posiluje. Tož si učiň pravidlem, aby vojenské čepobití o deváté bylo tvojí písní uspávající. Kdo jde časně spat, může časně a čiperně vstát, a »ranní ptáče dále doskáče«. A ráno povstav s lůžka, nezapomeň na Toho, jenž jediný zdar a požehnání může dáti všem pracím a snahám tvým. »S Bohem počni každé dílo, a podaří se ti až milo«.

PABĚRKY.

V listopadu 1899 přednášel dvojtihodný pán Václav Vančura, kazatel evangelické církve v Mladé Boleslavi »o příčinách a následcích bitvy bělohorské.« Mezi jiným dle »Katol. Listů« ze dne 22. listopadu zmínil se pan přednášející, že Jesuité byli prý příčinou bitvy u Lipan tak nešťastně svedené. Nevíme, co vlastně přimělo pastora, že by letopočet tak nápadně spletl, přece každý ví, kdo poněkud zná dějiny českého národa, že osudná bitva u Lipan svedena byla r. 1434 a řád Jesuitů založen teprve r. 1540, tedy o 106 let později. Konstatujeme omyl jako symptom. Evangelík papouškuje předsudky jako malé dítě lež po lháři. Mluví o své pokročilosti a větším vzdělání a zatím v základních věcech historie církevní jsou často bolými ignoranty. Mluví mnoho o snášlivosti, ale sami užívají lži, aby štváli proti řádu, jehož ani rok založení neznají.

To jest ta vyspělost evangelická. Tak mluví pastor, člověk vzdělaný? Jakýsi žák ze školy měšťanské, naslouchaje pozorně učeným vývodům p. dvojctihodného, jakýchž si dovolil vůči svým posluchačům, řekl svému soudruhovi: »Ty, jak je to možné, když řád Tovaryšstva Ježíšova teprv o 106 let později po bitvě lipanské, r. 1434 svedené, založen byl?« »Inu,« odvětil tento, »těm pastorům jest všecko možné, jedná-li se jim o to, zlehčiti církev katolickou a její řehole neb řády.« Tak falšuje se i historie, hodí li se to do krámu těm hlasatelům čistého evangelia a pravdy k poučení lidu (!)

Užitečnost katolických řeholí.

Radikální pokrokaři a socialní demokraté vůbec libují si u nás v hanobení církve vůbec a katolických řádů zvlášt. Není to nic nového. Jinde děje se zrovna tak. Jmenujeme jen Francii. Socialistický ministr vypověděl katolickým řeholím otevřený boj. Časopis »Verité« uveřejnil následující zajímavou statistiku: Ve Francii působí nyní více než 1200 řeholních domů vyučujících 2 miliony dětí. Na toto vyučování nedává stát ani haléře.

Konajíce příkaz lásky k bližnímu poskytují řehole více než 100.000 starým lidem milý útulek a vychovávají přes 60.000 sirotků. V chudobnicích ošetřují bez mála 250.000 »vyděděnců«. Zajímavá jsou to jistě čísla, svědčící o zdárném socialním působení církve.

Ročník X.

Cena 4 haléře.

Číslo 4.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 72 haléřů.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor
Dr. Josef Burian.

Smrtí není všemu konec.

Na obranu sv. víry podává **Dr. Josef Burian.**

Redakce a administrace: Praha VI.-90.

V Praze 1900.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V: Kotrba.

Boucharon: Ani by nikdo nevěřil, jaká předpojatost jest mezi svedeným lidem pracujícím proti katolickému náboženství. O jiné náboženství zavadí se málokdy. Ale náboženství katolické vydáno jest jako na pospas a nejpodivnější věci se o něm tvrdí. Přesvědčil jsem se sám již přechoasto z rozličných brožur, že náboženství katolické právě opaku učí, než co se o něm v listech nevěreckých píše —, zastal jsem se pravdy a to zvláště od té doby, co jsem byl ve vaší společnosti o lepším poučen, ale zle jsem pochodil. Místo klidné rozpravy dostalo se mi jen nevlídných úsměšků. »Již jest studeným bratrem!« — »Hotový klerikál« — »Papeženec« atd. — tak si mne dobírali. Má-li kdo ještě víru a sníž-li se dle svého přesvědčení žítí, věru jen stěží a namáháním dovede bezbožecké ústípký snášeti. Brání-li se, ještě hůře. Ústípkům není konce.

Ptáček: Lituji každého dělníka, kdo v takových smutných poměrech jest nucen pracovati.

Ale což nemohou stejně smýšlející dělníci po-
spolu držeti a útoky, svědčící o bezměrné nesná-
šlivosti, společně odrážeti?

K o l e š: To si také myslím. Vždyt přece
v dílnách nejsou samí nevěrci.

B o u c h a r o n: Pravdat. Ale těm, kteří ještě ně-
jakou víru mají, schází odvaha, aby se pravdy
zastali. »Raději mlčím, abych měl svatý pokoj« —
tak říká jeden i druhý. »Pro svatý pokoj« — trpí
víra, trpí přesvědčení. Ovšem, někdy jsou nevě-
recké útoky toho druhu, že ani na ně hned ne-
dovede odpovědět, kdo hlouběji v náboženství
není vzdělán. Tak nedávno přišla také řeč o tom,
žije-li duše po smrti. »Ovšem, pravil jsem, duše
žije po smrti, protože jest nesmrtelná.« »Ha ha
ha, smáli se mi, ještě takovým báchorkám věříte?
Smrtí jest všemu konec. Dají vás do rakve, rakev
do hrobu — naházejí na vás zem — a všemu
konec.« —

K o l e š: Ano, tak soudí všichni, kdož žijí
jako zvířecí. U psů, koček, oslů, vrabců a tvorů
podobných končí se vše smrtí. U člověka nikoliv.
Otázka, je-li smrtí všemu konec, jest pro společ-
nost lidskou před důležitá a bude jistě s nemalým
prospěchem, pohovoříme-li si dnes déle o tomto
předmětu.

P t á č e k: Otázka ta jest nejen před důležitá,
ale také velice časová a zajímavá.

K o l e š: V pravdě jest to smutný úkaz,
jsme-li nuceni dnes dokazovati pravdy, které se
samy sebou rozumějí, a z nichž by se každý, kdo

nezabředl v bahno nevěreckých předsudků, radovati měl. Či nemělo by se srdce lidského radostně dotknouti, slyší-li: »Smrtí se vše nekončí, tu teprve nastává pravý život«? Ale proč ucpávají mnozí uši k této tak radostné pravdě? Proč o ní nechtějí slyšeti říkajíce: »Smrtí jest všemu konec«?

— — — — —

Protože tak žijí, že se po smrti svého života děsiti musí. Přejí si, aby smrt učinila všemu konec. A co si kdo přeje, tomu také rád věří, i kdyby to znělo sebe více pravděpodobněji, jako fráze: Smrtí jest všemu konec.

Ale smrtí není všemu konec.

To dokazuje: 1. Přirozenost lidská, 2. rozum, 3. dějiny. Tvrdím tudíž:

1. Přirozenost lidská dokazuje, že smrti nemůže býti všemu konec.

Člověk dle podstaty čili dle přirozenosti své pozůstává z těla a z duše. Tělo a duše tvoří podstatu čili přirozenost lidskou tak, že o člověku může býti jen tenkrát řeč, jsou-li tělo a duše pohromadě. Náleží tudíž tělo i duše přirozeně k sobě, ale liší se také podstatně od sebe. Tělo pozůstává z hmoty a rozkládá se po smrti v prvky. Duše nejsouc nějakou vlastností těla anebo zvláštním útvarem tělesným, není ani schopnou podobného rozkladu jako tělo.

Víme dobře, že duše jest bytostí jednodušnou. Tím rozumíme bytost, jež vylučuje

části a složky hmotné, totiž takové, jaké v přírodě hmotné nalézáme, byť i byly sebe jemnější a drobnější (na př. atomy, lučebné prvky a pod.). Tělo propadá smrti, poněvadž složky jeho se rozlučují. Žádný rozklad však není možný v duši, protože ze žádných rozlučitelných částí se neskládá. Sama sebou tedy podstata duše chová se opačně než každé tělo: toto směřuje samo sebou k proměně a rozkladu, ona proměnu a rozklad přímo vylučuje. *) Ze všeho toho vysvítá, že zůstává duše tak, jak jest, a že tak zůstane na věky věků. Duše lidská jest nesmrtelná.

Boucharon: Moderní nevěreční učenci mluví také o jakési nesmrtelnosti.

Koleš: Ano, mluví. Moderní přírodovědci jsou nesmrtelnými, nezrušitelnými střediska sil, — atomy (t. j. ty nejjednodušší částice). Moderní věda by i nesmrtelnost připustila v tom smyslu, že jakožto atom (t. j. nejjednodušší částice) jest i ona nezničitelná. Jsou i jiné druhy nesmrtelnosti, které se novověké vědě zamlouvají, na př. splynutí s duchem všehomíra, návrat do principu všeoživujícího, ba ani převdušování (metempsychose) není některým tak proti mysli, jako nesmrtelnost osobní, jak učí naše svatá víra.

Že mnozí dokonce spokojují se s nesmrtelností svých skutků, ať se s tělem i duší jejich ostatně děje, co chce, připomínám jen mimochodem.

Duše má vědomí nesmrtelnosti v sobě

*) Viz Apologie křesťanství od P. Pavla Východila str. 285.

t. j. ona se nemůže zpřáteliti s myšlénkou, že by se mělo smrtí vše skončiti. Myslí stále do budoucna a táže se: Kam přijdu? Jak se mi povede, až ten časný život bude u konce? Ano, této myšlénky na trvání duše nemohou se zcela zhostiti ani nevěrci, ~~tak hluboce~~ jest zakořeněna u vědomí lidském. Kdysi pravil k Voltairovi, pověstnému francouzskému nevěrci, jeden z jeho přátel, že se mu konečně podařilo zbaviti se veškeré hrůzy při myšlénce na věčnost. Voltaire odpověděl: Pak jsi šťastnější než já; mně se to ještě nepodařilo.

Ptáček: Páni nevěrci často jinak mluví a jinak myslí.

Koleš: Myšlénka v nesmrtelnost jest nám vrozena. Nebo odkudž by mohla duše tuto myšlénku čerpati? Vždyť myšlénce v nesmrtelnost v přírodě i společnosti jest nepřirozeno jako všeco. Živé bytosti kolem nás hynou, aniž se podruhé objevují. Poslední chvíle člověka podobají se posledním rozmachům porouchaného stroje, který se konečně zastaví; ba ještě více, i hmotný podklad životních sil, tělo, rozpadá se úplně.*) A přes to přese všechno se přesvědčení o posmrtném životě udržuje.

Duše konečně touží po trvalé blaženosti. Tato touha jest člověku nejpřirozenější a vše ostatní se jí podřizuje. Jest to základní pud naší duševní

*) Viz Apologie křesťanství od P. Pavla Východila str. 287.

přirozenosti, tak jako setrvačnost jest základní vlastností hmoty. *)

Jako oko jest zřízeno, aby vidělo, jako tělo jest zařízeno pro svoje požitky a jich nezbytně vyhledává, má-li se udržeti, tak vůle naše zřízena jest k tomu, aby chtěla, co samo v sobě a člověku jest dobré, co jej oblažuje. Vůle pak vede vládu v člověku, vůle rozhoduje posléze o všech prostředcích k cíli; nikoli vědění, nýbrž touha a chtění řídí život lidský, podřizujíc účelům svým i vědění a vše ostatní, aby přispívalo k blaženosti.

Blaženým chce býti každý; ano i ten, kdo zlovolnou rukou ničí svůj vlastní život, chce býti blaženým. Jen v tom se rozcházejí lidé, že jeden hledá blaženost na tomto světě v požitku života, v ukájení zlých žádostí, druhý ale touží po štěstí ve světě jiném.

Každý člověk chce býti tedy blaženým, a to ne snad na chvílku, na okamžik — ale trvale; neboť nemohlo by se mluvit o blaženosti, jejíž ztráty bychom se musili pořáde obávat.

Základní a podstatná touha osobnosti naší, býti blaženu, předpokládá skutečný důvod a skutečný cíl. Všemohoucí Tvůrce nevštípil snad duši tuto touhu jen jako klamnou vzpružinu ke snaživosti, nýbrž touhou tou dána jest i záruka a naděje, že snaživost ta povede k cíli. **) Cíl ten ne-

*) Viz Apologie křesťanství. Sestavil Pavel Vychodil. Str. 289.

**) l. c. str. 292.

může býti nějaký smyšlený, protože zásadní zákony myšlení jsou také zákony skutečnosti. Obrazotvornost (fantasie) naše může býti klamána dobrem zdánlivým, rozum trvale upokojen může býti jen dobrem skutečným. Týmž rozum pak upokojen může býti jen dobrem přiměřeným. Přiměřeno pak jest mu co do síly jen dobro nekonečné, poněvadž by jinak vždy zůstal zmítán touhou po vyšším, co do trvání jen dobro věčné, poněvadž on ve svých činnostech přenáší se přes čas do budoucnosti, tak že vědomí o pomějnější blaženosti by blaženost jeho zničilo.

Podmínka toho dána jest v nesmrtelnosti.

Jako přirozenost lidská tedy požaduje nesmrtelnost, rovněž tak

2. i náš rozum dokazuje,

že smrtí nemůže býti všemu konec.

Dokázanou věcí zajisté jest, že ne vždycky spravedlivý jest dle zásluhy odměněn a také hříšník že nedochází vždy zaslouženého trestu. Rozum náš praví: Poněvadž se to na tomto světě neděje, musí býti život jiný, kde se všechny protivy spravedlivě vyrovnají. Jinými slovy: Duše musí býti nesmrtelná. Věcí dokázanou jest dále, že mnoho lidí se neděsí ani nejhroznějších zločinů. Jak by to teprve vypadalo, kdyby se lidé nemusili báti žádných trestů na jiném světě?

Kdybych jednak v onom jiném světě neměl se čeho obávati a jinak bych to dosti chytrácky navlékl, abych se neměl čeho strachovati na tomto světě, proč bych nekradl, nevraždil. jakmile by mne k tomu pudil vlastní prospěch? Proč bych se nepoddával všem prostopášnostem chlipnosti? Proč bych neměl všechno to bezpráví v úkrytě, všechny tajné hříchy páchat, které tím zločinější jsou, čím s větší opatrností se páchají?

Byl by to pěkný pořádek na světě!

Právo a bezpráví, ctnost a neřest nebyly by nic více než prázdná slova. Krádež, cizoložstvo, vražda i otcovražda byly by zcela lhostejné úkony, samy o sobě zrovna tak dobré a spravedlivé jako počestnost, čistota, dobročinnost, láska k dětem. Země stala by se slují vrahů a bezbožníků!

Jenom myšlénka, že duše neumírá, může nás slíti v boji proti zlému.

Ptáček: Však je také viděti, jak ti, kteří popírají nesmrtelnost duše a »nebe« hledají na zemi, od zvířete se jen málo liší.

Koleš: Dokázanou věcí jest, že svědomí činí i člověku výčitky, jednomu více, druhému méně. Výčitky svědomí doženou mnohého až k zoufalství, ano i k samovraždě. Což jsou tyto výčitky svědomí jiného — leč hluboko uvnitru našem kotvící bázeň před věčnou odplatou? Stává-li ale na věčnosti odplaty, nemůže nijak smrtí býti všemu konec.

Takovým způsobem přesvědčuje nás rozum, že duše smrtí časnou neumírá, ale dále žije na

věky. Máme ale ještě další důkazy pro nesmrtelnost duše. Pravím:

3. Dějiny dokazují,

že smrtí není všemu konec.

Žije někde národ, žil někdy národ, mezi nímž by nevládla víra v posmrtný život? Uvádím na mysl jen onu náboženskou úctu, která na každém místě po všechny věky jest prokazována zemřelým. Všude a vždy byli mrtví ctěni, konaly se modlitby za matku, otce, dítě, přítele, kterého smrt urvala. Řekové, Římané, Peršané, Egypťané věřili v jiný svět. I zdá se, jakoby Bůh hluboko v duši vryl slovo »nesmrtelnost«, aby bylo středem světla, určeným svítiti v nejtemnějších tmách každého času, v rozličných tvarech, ale vždy plno života. Zprávy o divokých kmenech afrických potvrzují vesměs víru v nesmrtelnost. Hottentot umíraje prosí, aby mu do hrobu dali luk a šíp, aby v zemi duchů mohl bojovati. Domnívají-li se divocí kmenové, že slyší ve vánku (větrném) duše svých milých zemřelých, jest to sice klamný pojem o nesmrtelnosti, ale dokazuje přece víru v život posmrtný. Kladou-li do hrobu zemřelého bojovníka potravu, děje se to v tom úmyslu, poněvadž mají za to, že duše ještě potravy potřebuje.

Boucharon: Podle toho tito prostí kmenové zahanbují mnohé nevěrce našich dob.

Koleš: Bohužel, tak daleko to došlo v našem osvíceném století! Ni Boha — ni pána! Tot heslo nevěry. S popíráním Boha padá i víra v nesmrtnost duše a ve věčnost, která vryta jest v srdce všech národů. Zajímati vás bude zejména, jak víra v nesmrtnost duše určitě a jasně vyjádřena byla u národa egyptského. V nejnovějším čase našla se kniha, jednající o »přechodu do života posmrtného«. Dle soudu znalců spadá kniha ta do roku 3000 před Kristem. Duše zemřelého takto mluví: *Buď pochválen veliký Bůh, Pán dvojí spravedlnosti. Přišla jsem k tobě, svému Pánu; dospěla jsem k patření Tvé velebnosti.* Jak jest tu jasně vyjádřena víra v nesmrtnost duše!

Ptáček: Tot vyznívá zcela po křesťansku, co staří egyptané o nesmrtnosti učili.

Koleš: Vůbec považovali staří Egyptané pozemský život za krátkou pouť, po níž za hrobem následuje věčnost. Proto také měli větší péči o své hroby než o své příbytky. Velikolepé pyramidy, v nichž umístěny jsou hroby králů, podávají neklamné svědectví, jak velice své zemřelé uctívali. A stavěli velikolepé náhrobky a uctívali své zemřelé proto, poněvadž věřili, že duše zemřelých po smrti žije dále.

Ptáček: Takové pyramidy jsou prý v Egyptě nedaleko Kaira, jak jsem nedávno četl v jednom cestopise.

K o l e š : Zcela správně; poutníci do svaté země putující neopomenou nikdy na své cestě navštívit také tyto pyramidy. Ale k naší věci.

Dějiny vypravují také o zjevování se mrtvých a o vzkříšení mrtvých. To jsou nade vši pochybnost dokázané věci. Kdyby se takové zjevení nebo takové vzkříšení i jen jednou událo, byl by to postačitelný důkaz, že jest duše lidská nesmrtelná. Nebo kdyby jedna duše se zjevila po smrti, pak žijí po smrti také všechny ostatní. Ale dějiny vypravují, že četní zemřelí na světě opět se zjevili aneb k životu vzkříšení byli, a to nejen v staré době, nýbrž i v novější a nejnovější. Tak vypravuje svaté písmo, že dávno zemřelý prorok Jeremiáš, a rovněž zemřelý nejvyšší kněz Onias zjevili se bohabojnému Judovi Machabejskému, že Mojžíš a Eliáš při proměnění Krista Pána na hoře Tábor přítomni byli, že při smrti Pána Ježíše »těla svatých mnohým se zjevila«.

R 1822 o první neděli adventní vstoupil proslulý kněz Zachariáš Werner, jenž dříve býval svobodným zednářem, velice vzrušen na kazatelnu v klášteře Uršulinek ve Vídni a začal takto mluvit: »Dlouho již žítí nebudu; P. Klement Hofbauer mi to oznámil. Skončiv modlitbu večerní právě chystal jsem se ulehnouti, když moje světnice najednou ozářena byla jasným světlem, převyšujícím ještě zář slunce. V této záři viděl jsem P. Hofbauera. V rukou držel lilii, ratolest olivovou a palmu a takto ke mně promluvil: Zachariáši, pojď, pojď, pojď! Hned na to zmizel.

To nebyla žádná obrazotvornost, žádný klam. Od toho času cítil jsem jakousi slabotu.*

Potud Zachariáš Werner.

Podotýkám, že P. Klement Hofbauer zemřel 15. března 1820, tedy že dvě leta po své smrti se zjevil. Za nedlouho potom zesnul P. Werner v Pánu a následoval svého přítele.

Boucharon: Zjevování se zemřelých dokazuje tedy také, že smrti není ještě všemu konec.

Koleš: Zajisté. Jako dějiny vypravují o zjevování se zemřelých, tak podávají zprávy i o vzkříšení zemřelých. Král Saul přišel kdysi k ženě do Endor žádaje, aby toho vzkřísila, jež bude jmenovati. Žena pravila: Koho mám vzkřísiti? A on odvětil: Samuela. A Samuel se skutečně zjevil, ohlásiv králi tresty Boží. Eliseus vzkřísil mrtvého chlapce; Kristus Pán vzkřísil mládence Najmského, dceru Jajrovu, Lazara, což vám dobře povědomo. I svatí vzkřísili mnohé zemřelé; tak sv. František Xaverský vzkřísil dle věrohodných zpráv 24 mrtvých.

Co dokazují tato zjevování se a vzkříšení zemřelých? Nic jiného, leč že smrtí nemůže býti všemu konec.

Ptáček: Tak jest. Ať si bezbožní nevěrci tlachají co chtějí, mne nikdy nepřesvědčí, že smrtí jest všemu konec.

Boucharon: Také já tolikerými důkazy

upevnil jsem se ve víře v nesmrtelnost duše. Kromě toho získal jsem rozpravou dnešní velice mnoho. Nyní dovedu odpovědětí těm, kteří říkají: Smrtí jest všemu konec.

Koleš: Vidíte, přátelé, že víra katolická není jen tak ledabylá, ale že spočívá na pevných základech.

PABĚRKY.

Protestantská snášelivost.

V Meklenbursku mají katolíci jen tolik svobody, kolik jim zaručeno bylo mírem vestfálským: jseu totiž jen trpění a dovoľuje se jim jen služba Boží soukromá a soukromé vyučování katol. náboženství. Přejde-li tam někdy na př. do některých tamních mořských lázní katolický kněz, třebaš byl příslušníkem říše německé, není-li Meklenburčan a chce-li sloužiti v tamních katolických kaplích mši sv., jest se mu pečlivě míti na pozor, aby nebyl udán úřadu policejnímu a poslán za hranice.

V Brunšvicku nesmí katolický kněz pokřtiti dítě katolických rodičů dříve, dokud nesvolí k tomu protestantský pastor. Kdo proviní se proti tomuto zákonu, tomu zaplatiti jest 30 marek pokuty, a mimo to má ještě nemilé opletání s úřady.

Ale i tenhle zákon považuje se za velikou vymoženost a datuje se teprve z r. 1867. Na věci nemění nic, vědí-li anebo nevědí-li rodiče a kněz o tomto zákonu: každý trestá se pokutou, polehčujících okolností není. Jen ve třech městech: v Brunšviku, Helmstedtu a Wolfenbüttelu nepotřebují katoličtí rodičové pastorova svolení ke křtu svých dětí.

V Lauterbergu na Harzu pohřbívají se tamní katolíci na protestantském hřbitově. Dříve dovolovalo se katolickému faráři z Herzbergu vykropiti mrtvolu i hrob; ale nyní bylo i to zakázáno. Nedávno dovolilo se faráři vykropiti mrtvolu jenom na silnici u hřbitova, na hřbitov nesměl, dokud nesvlékl rochetu, štolu i talár; jen v obleku civilním mohl připojiti se k pohřebnímu průvodu.

Protestantským pastorům však se dovoluje všude na hřbitovech katolických vykonati veškery obřady nad rakví a hrobem protestantským, ani sáhodlouhých řečí vyjímaje.

Jinde, na př. v Sasku, jsou dvojtíhodní páni ještě radikálnější: v Lubiju (Löbau) do nedávna pohřbívali sami zemřelé katolíky; teprve od několika měsíců mají tam katolíci vlastní hřbitov a jejich zemřelí pohřbívání jsou tamním katolickým expositou.

Ročník X.

Cena 4 haléře.

Číslo 5.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 72 haléřů.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Církev a boj proti ní.

Na základě různých pramenů dějepisných

napsal Jan Bělina.

Redakce a administrace Praha VI.-80.

V Praze 1900.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.

Ano! Dnes panuje na celé čáře boj, veliký boj proti církvi katolické. Proti církvi bojuje politika, volajíc nejenom u nás v Rakousku, ale takřka ve všech státech: » pryč od Říma«; proti církvi bojuje lichá věda, útočíc na články víry její; proti církvi se zvláštní zuřivostí bojují tajné spolky; proti církvi bojuje nevěrecký a protikatolický tisk; proti církvi bojují tisíce a tisíce lidí takových, kterým z náboženství nezbylo nic jiného, než neklidné svědomí, které oni pak hledí utišiti potupami, hanami, posměchem vrhaným na církev. Tu se však tážeme:

„Je tento boj proti církvi něčím nebývalým, něčím novým?“

Docela nikoliv! On jest právě tak starý jako církev sama.

Jestliže dnes, u nás ovšem právě nikoliv, ale v jiných zemích jako v Turecku, Číně jsou

křesťané na smrt pronásledování, jestliže dnes v pohanských zemích pro hlasatele víry Kristovy a pro vyznavače její jsou žaláře, muky, smrt vždy pohotově, — to nového není nic. Sotva že přišel Kristus Pán na svět, byl pronásledován ukrutným Herodem. Když pak nastoupil veřejný úřad svůj a božskou nauku svou světu hlásati počal, ihned se stal židům kamenem úrazu, a ti počali proti němu boj tak urputný, že neustali, dokud ho nepřibili na kříž. Kristus Pán pak věděl také dobře, že tento boj smrtí jeho nebude míti konce, ale že bude veden ještě zuřivěji dále. Proto také na něj apoštoly a skrze ně pozdější křesťany častěji upozorňoval, pravě, že je posílá jako ovce mezi vlky, kteří jim učiní vše zlé; nechť se však nebojí těch, kteří zabíjejí tělo, poněvadž duše zabiti nemohou.

A když apoštolové po seslání Ducha sv. se jali hlásati nauku Kristovu, co se tu dalo? Byli vydáváni do rad, vrháni do žalářů, byli mučeni a konečně usmrceni. Apoštolové zemřeli, ale byli tu již mnozí jiní, kteří se hlásili k témuž Kristu, kterého apoštolové hlásali, byli tu křesťané.

A jak se vedlo těm? Po celá tři století zuřili proti nim tyraní s takovým neslýchaným vztekem, že je to něco hrozného. Jaké jenom muky si dovedli vymysleti, těch dali strašlivým způsobem okusiti prvním křesťanům. Za Nerona byli hořcí smolou poléváni a na rozích ulic zapalováni, aby osvěcovali město; za Domitiana byli napájeni tekutým olejem a do vařícího oleje vrháni; za

Maximiana, Herkula, Herakla jim rozedrané živé maso na těle bylo natíráno octem a solí, a pak byli nad ohněm poznenáhla smaženi, za Galeria jim byly přeráženy údy; za Maxentia a Maximiana je přibíjeli na kříž a olovenými metlami je bičovali tak, že nezbylo na nich zdravého místa, za Licinia je za největších mrazů nahé vrhali na led, aby mrazem zkameněli. Během těchto tří století bylo takto usmrceno více než 11 millionů křesťanů. A výsledek tohoto boje byl ten, že církev nezničili, nýbrž že ona ze zrna hořčičného vyrostla v mohutný strom a dosáhla svobody. Dosáhla jí pouze v říši římské, jinde ale, kam se šířila, boj ten trval dále a trvá až na naše časy a bude trvati ještě.

Jestliže se pak dnes u nás proti církvi bojuje zbraní jinou, — špatnými spisy, — i to není nic nového. Již v první polovici druhého století začal bojovati na poli duchovním proti církvi filosof Celsus a napsal za tím účelem dílo, ve kterém tupil Krista Pána a apoštoly, posměch si činil z víry křesťanské, zázraky Krista Pána připisoval ďablu atd. Po něm pak povstávali proti církvi jiní, jako Lucian ze Samosaty, Flavius Philostratus, Porphyrus, který napsal 15 knih »Řečí proti křesťanům«; a všichni ti náboženství Kristovo zpí- tvořovali a je za nesmysl, báj a podvod vyhlašovali. Rovněž i po nich boj proti církvi zbraněmi duchovními neustal; ba právě naopak, dnes bojují nepřátelé špatnými spisy proti církvi pokud jen možno nejvíce.

Zakládají-li se pak za našich dob různé společnosti náboženské na oslabení církve katolické, jako : starokatolická, medianská, nejnovější národně katolická, atd., — rovněž i to není nic nového. To již hned po pronásledování prvních křestanů úhlavní nepřítel Kristův od počátku, ďábel, když viděl, že násilím proti církvi Kristově ničeho nezmuže, hleděl proti ní bojovati podvodem a bludem. Vzbuzoval totiž čas od času v lůně jejím lidi, kteří jsouce plni pýchy, neb jako v nejnovějších dobách, — jsouce špatnými kněžími a proto práv kněžských zbaveni — hleděli náboženství, které nám přece Kristus, pravý Bůh, s nebe přinesl, upravovati dle svého zdání. Tak povstávali muži jako Arius, Pelagius, Nestorius, Eutyches atd., kteří napadali tu ten, tu onen článek víry a svedli mnohdy dosti veliký počet lehkověrných a ne dosti v náboženství vzdělaných křestanů do bludu a způsobili tak církvi ztráty mnohé. A volá-li se dnes pryč od Říma, nevolali tak již v Čechách mnozí za dob po M. Janu Husovi, nevolali tak hlavně tak zvaní »reformátoři« 16. století?

Dospěli-li jsme pak dnes již tak daleko, že novodobí osvícenci se nespokojí útoky proti tomu neb onomu článku víry, nýbrž že by chtěli zničití církev celou, ba i Pána Boha docela, kdyby možno bylo, by s nebe strhli, neb jako soc. demokraté by jej chtěli zastřeliti, *) — také i to není nic

*) Viz : Katechismus internacionály.

nového. Tak volali již v minulém století s Voltairem mnozí a mnozí.

Ba i to není nic nového, že dnes dobří synové církve jsou posmíváni, hanobeni, tupeni! Tak činili již pohané prvním křesťanům, vypravujíce o nich, že při svých pobožnostech páchají různé nepravosti a požívají lidského masa, vínice je z kouzel a čar, potupně je malujíce atd.

Ne! Novým pronásledování církve není!

Je snad ale církev proto, že se proti ní bojuje, nepravou a náboženství její nedobré?

Na tuto otázku možno položití otázky jiné. Není žádného Boha na nebi, poněvadž neznaboží se mu posmívají? Je snad proto již duše lidská smrtelná, protože se najdou lidé, kteří říkají: po smrti jest se vším konec? Že Krista Pána jako zločince na smrt odsoudili, je to důkazem, že zločincem skutečně byl? Když dokazoval Galileo Galilei učení Koperníkovo, že země se točí kolem slunce, povstal proti němu takřka celý svět, ba i papeže proti němu štváli, a bylo snad proto jeho učení bludné? Nikoliv! Dnes to má za pravdu každý rozumný člověk. Co bylo učiněno útoků se strany různých rozumářů na Písmo sv., hlavně St. Zákona! Historie Abrahama, Isáka, Jakoba, Josefa Eg., Mojžíše byly vyhlašovány za pouhé báje. Než právě v nejnovější době učiněné objevy v Palestině, Egyptě a Assyrii dokázaly, že dějiny tyto jsou pravé! Dokazuje tedy proná-

sledování náboženství, že ono je nepravé? Nikdy ne! Ba právě naopak, kdyby se proti náboženství nebojovalo, bylo by důkazem, že je nepravé. Neb vždy byli a jsou na světě lidé hříšní, kteří hřích milují a kdyby se i jim náboženství Kristovo zamlouvalo, bylo by to důkazem, že je nepravým!

Boj proti církvi dokazuje její pravost.

Když vysoká rada židovská dala apoštoly zjímati, tu povstal mezi nimi učený Gamaliel a pravil: Jestliže pouze z lidí je dílo jejich, rozpadne se; pakli z Boha je, nebudete ho moci rušiti. A církev katolická trvá již od těch dob takřka 1900 let; rozšířena je po všech dílech světa. Během trvání jejího zanikly nejmohutnější státy, zanikla rozšířená náboženství, zanikly daleko rozvětvené bludy, — ale církev katolická trvá dále. Povážíme-li však všechny ty boje, které proti ní byly vedeny, připomeneme-li si při tom, že nebyly s to ji zničit, pak věru musíme přiznati, že to přirozeným způsobem možno nebylo. Kdyby byla církev z lidí, byla by se rozpadla dávno; že se ale nerozpadla, ale trvá vítězně dále, to právě je důkazem, že je z Boha, a že pravdiva jsou slova Krista Pána: »Hle, já s vámi jsem po všechny dny až do skonání světa.«

Kam vede tento boj proti církvi?

Na každém hnutí, které kdy proti víře bylo, můžeme se lehce přesvědčiti, že čím více se lidé

od sv. víry katol. odchylovali, tím že byly poměry děsnější. Pak loupeže, vraždy, nejhrubší smilství hříchy všeho druhu byly na denním pořádku.

Popatřme toliko na doby novější :

a) Loupeže a vraždy.

Palacký vypravuje nám o sektách za dob husitských v Čechách, »které mnohé škody činily ukrutným vražděním a pleněním.« Rukopis vyšehradský vypravuje o socialistické sektě na Táboře: »beze vši milosti mordovali sú lidi ukrutně.«

Když pak za dob reformace německé vzbouřil Luther svým »novým evangeliem« sedláky, jaký toho byl výsledek? Poslyšme o tom dějepisce Janssen: »Vůbec pak nastalo vraždění a plenění takové, že r. 1525 poskytovalo Německo obraz přímo děsný: na sta vesnic bylo zažehnuto, pole zpustošena a nevzdělána, hospodářské náradí všude rozbito, dobytek pobit neb odveden; vdovy a sirotci po 100.000 zabitých bloudili světem v nejhorší bídě.« Jediné dne 17. května t. r. a v několika dnech následujících zahynulo v Elzasích 20.000 sedláků. Würzburgský kat se chlubil, že za jeden měsíc popravil 350 lidí. Basilejský kat tvrdí, že 500 sedlákům usekal hlavy. Profous švábského spolku pánů odpravil vlastnoručně 1200 lidí. A tak to jde dále. Ulrich Zasius z Freiburgu napsal: »Luther, tento mor míru, tento nejzáhubnější ze dvounožců, uvrhl celé Německo do takového zuření že musí nazvati se pokojem a bezpečností již to, když člověk okamžitě nezahyne.« Nad tím vším nařiká jeden současník takto :

•Ty, zrádné štěstí, zaslepuješ poddáným oči, aby neviděly, co je božského, ctnostného a poctivého. Maluješ jim, aby prosti byli všech obtíží, aby sami stali se pány, a naděláš z nich nevolníkův a otrokův na jejichž bedra pak ukládáš břemena desetkrátě těžší. Slibuješ jim, že budou bez práce a potu boháči, a vrháš je do chudoby, bídy a bouře. Poháníš je, aby pánům strhovali zámky a domy, a pak jim zase musí zbudovati hrady ještě větší nežli dříve a naplňovati opět jejich sklepy a stodoly. Ty velíš pustošiti panská pole, luka a vinice, a zatím zpustoší se pole, luka a vinice selské. A počínání takové nazýváš jménem ne neslušnějším : b r a t r s t v í m. •

Koncem konců tohoto vzbouření byly nemoci, mor, drabota, hrozná nouze a bída.

Sedláci sami na sebe skládali písničky :

Boháči jsme měli my se státi,
velkými se pány zváti.
Ó, žel Bobu !
Co jsme měli, jsme ztratili,
— a tak všichni zubožili.

Kolem Špýru zpívali si sedláci tuto smutnou písničku :

Bývali jsme ve cti, slávě,
ve dne, v noci při zábavě,
pili pivo z velkých sudů,
z dobrých časů měli nudu.
Ale čert vzal všecku slávu,
teď jak psi hryžeme trávu.

Tak pomohlo »čisté evangelium« Lutherovo a jeho boj proti církvi sedlákům! A tato hrozná bída trvala pak po celá tři století!

Ve Francii ve století osmnáctém vzali filosofové Voltaire, Diderot, Damillaville, Rousseau a jiní lidu náboženství, a to bylo jednou z hlavních příčin revoluce francouzské, ve které se ukázalo, že člověk, ztratí-li náboženství, je horší než dravá zvěř. Krev lidská tenkrát tekla proudy, ohromný počet guillotín pracoval dnem i nocí v usekávání hlav lidských. Když pak i ty nedosti rychle vraždily, bylo zavedeno vraždění hromadné. Tak ku př. dne 2. září 1792 najatá banda vrahů šavlemi, puškami, bodáky, pikami, sekerami, palicemi a pod. vraždila v žalářích pařížských po celých 7 dní nevinné muže, stařeny, dívky, chlapce s ukrutností tak velikou, že mnozí vězňové v zoufalosti si brali život sami. Jeden rozbíjel si lebku o zámek u dveří, jiní se probodávali, věšeli a opět jiní zšleli. V nemocnici Bicetre byli vrahové svou »prací« již tak unaveni, že vězně vyvedli vesměs na dvůr a stříleli do nich z děl. V jiném vězení Conciergerie bylo zavražděno tolik lidí, že katané byli již úplně vysílení a darovali některým život s tou podmínkou, aby jim při dalším vraždění pomáhali. Celkem bylo v tom týdnu povražděno, pokud bylo možno zjistiti, na 1368 lidí; podle jiných pamětí až přes 1400. Podobně bylo vražděno i v čelnějších městech venkovských.

V Nantes za vlády Carrierovy bylo usmrceno 32.000 lidí; mezi těmi bylo zastřeleno dítek 500,

utopeno dítek 1500, zastřeleno paní 264, utopeno žen 500, zastřeleno kněží 300, utopeno kněží 460, utopeno šlechticů 1400, utopeno řemeslníků 4300.

V Lyoně padlo 31.000 obětí.

V celku pak padlo ve Francii revoluci za obět přes milion lidských životů,

Jak dalece pak zpustnouti může člověk, ztratí-li náboženství, dokazuje to, že i mrtvolky lidské byly zohavovány, s jednotlivými údy tropeny byly největší hanebnosti, lidské hlavy byly nošeny na pikách, lidé byli nuceni pít teplou krev, srdce lidská z těl byla vyřezávána a sežírána, mozky lidskými mazány čepice...

A dále! Kde se vraždí, tam se také loupí. Rovněž tak tomu bylo tenkrát ve Francii. Pokojným občanům byly na ulicích odnímány hodinky, peníze, prsteny, řetízky atd. Paním, jež dobrovolně nechtěly dávat své náušnice, byly tyto i s laločkem utrhávány. Vůbec nebylo skoro ani jediného domu, kde by byly lupičské bandy neloupily.

Podobně bylo i páleno a ničeno bez ohledu na umění a krásu.

Zkrátka byla to doba hrůzy. Lid snil o pozemském ráji a měl pak za to peklo na zemi. Tu pak každý rozumný člověk musil dojít k přesvědčení, že bez náboženství nemůže společnost lidská obstát. Napoleon sám se vyjádřil, že Francii prokázal největší dobrodiní tím, že jí vrátil náboženství.

b) Co se pak mravnosti týče, tu vypravuje rovněž Palacký o sektě Adamitů v Čechách za dob husitských: »Pokládajíce manželství za hřích, smilství pak za povinnost, páchali ve schůzkách svých beze studu věci, které v každé společnosti se zamlčují; někteří také pokoušeli se choditi nazí, přičítajíce sobě rajskou nevinnost.«

Za dob reformace německé učili Novokřtění, že pokřtený člověk nemůže hřešiti, a tak odebrali dívkám i ženám všecken stud před hanbou a před cizoložstvím. Jan van Leyden u nich docela zavedl mnohoženství, a to, jak sám pravil, za návodu Božího. Sám přijal 17 žen. Následkem toho učení nastalo divé honění po ženách a dcery byly rodičům násilně odervávány. Luther sám si pak stěžoval do zpustlosti mravů za dob »nového evangelia« : »Žijeme zde jako v Sodomě a Babyloně.«

A za revoluce francouzské? Připomínáme toliko, že těhotné nevěstky dostávaly pravidelné podpory od státu, že na oltářích byly nevěstky jako bohyně rozumu usazovány, a že ve dvou letech od r. 1793 měla Paříž 5900 manželských rozvodů.

Jaký byl konec hlavních vůdců v tomto boji ?

Vizme to pouze na revoluci francouzské. Tenkráté byli tak mnozí, kteří slovem i skutkem bouřili proti Bohu, církvi, kněžím a trůnu,

z časopisů svých chrlili na ně nejsprostší hany, pod heslem »rovnosti, volnosti a bratrství« vraždili bez únavy a milosrdenství, kteří zkrátka byli největšími revolucionáři a za to miláčky lidu. Než konečně zašla i jim hvězda »slávy« jejich, a tentýž lid, který je dříve velebil, je proklínal a jásal u jejich popraviště, kam jeden za druhým kráčeli.

Takovým přítelem revoluce byl na př. Ludvík Filip vévoda z Orleansu, zvaný Egalité. Aby ukázal své revolucionářské smýšlení, zřekl se titulu »vévody z Orleansu«, hlasoval pro smrt svého příbuzného krále Ludvíka XVI. A konec jeho? Byl zajat právě v tom okamžiku, kdy poslední své prádlo prodával, aby se zachránil před smrtí hladem. Dne 6. listopadu roku 1793 byl odpraven.

Nemenším revolucionářem byl Fougier-Tainville. Vraždil lidi s ukrutností, která nemá sobě rovné. Když měl ale sám býti uveden na popraviště a viděl padati hlavy svých spojenců, pojala jej taková úzkost a hrůza, že řval a vyí jako zraněný pes.

Všeobecně oblíbený podporovatel revoluce Jan Sylvain Bailly byl odpraven dne 12. listopadu 1793.

Chabot, nešťastný odpadlý kněz a revolucionář od kosti, dokonal na popravišti rovněž 5. dubna 1794.

Danton, jeden z nejhorlivějších podněcovatelů

revoluce, zemřel na popravišti rovněž 5. dubna 1794.

A podobně dokonali život svůj hlavní sloupové revoluce, abychom ještě některé uvedli, jako: Hébert, Condorcet, Brissot, Jean Carra, Jérôme Pethion, Fanchet, Marat, Carrier, Chauvette, Herbois, St. Just, Jourdan, Lebon, Roux, Robespierre.

Jak se zachovali tito „přátelé svobody“, došli-li moci?

Vizme rovněž jenom ukázky:

U Novokřtěnců za dob protestantismu nabyt již dříve jmenovaný Jan z Leydeny takové moci, že jen ještě zbývalo, aby sobě postavil na hlavu korunu královskou. A našel se zlatník Dusentschur, který hlásal, že mu od nebeského Otce bylo zjeveno, aby Jan van Leyden se stal králem celého světa a vládl nad císaři a králi. A Jan van Leyden se jal ihned křičeti, že i jemu to bylo zjeveno, a že děkuje Bohu, že to bylo jiným ohlášeno. A tak se stal králem. A byl králem znamenitým! Přijal titul »Jan Spravedlivý«, pořídil si dvě koruny ze zlata, dal raziti peníze, zřídil si komonstvo, jednou za týden seděl na náměstí na trůně a soudil. Byl-li pak kdo a to bylo velmi často, odsouzen k smrti, nezřídka jej sám popravil. Když jedna z jeho žen zošklivivši si již ten hnusný život, jej prosila, aby směla město opustiti, utal jí hlavu. Obyvatelé

hynuli hladem, ale král a jeho ženy žily v hojnosti.

Když se pak rozšířila revoluce francouzská, strhl na sebe moc a vládu rovněž již jmenovaný Robespierre. Vláda jeho byla tak »přísjemna«, že se za něho Paříž a celá Francie brodila v krvi, že tisíce rodin bylo zbaveno guillotinou svých členů nejdražších a celá země že se chvěla strachem a úzkostí o svůj život, který bylo lze ztratiti každým okamžikem. Když pak i on dokončil život svůj, byl mu dán na hrob tento nápis:

Poutníče, slz nad jeho hrobem ušetři sobě;
on kdyby žil, ty odpočíval bys už jistě v hrobě!

* * *

Nuže, tam vede boj proti církvi! A bojuje-li se dnes s nemensí zuřivostí proti ní, kam to povede? Na to odpovídáme: »Učte se z dějin!«

Ročník X.

Cena 8 halěrů.

Číslo 6. a 7.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 72 halěrů.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burlan.

Ta prožluklá zpověď!

Kus hovoru.

Zachytil **Jos. J. Vejchodský.**

Redakce a administrace: Praha VI.-90.

V Praze 1900.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.

an Grulich mohl býti s ovocem svých prací a starostí docela spokojen. Když před patnácti lety přešel po otci hostinec a koupel u »Zdravé Vody«, měl se ubožák co oháněti, aby jej všechny ty neodbytné výplaty neudusily. A dnes? Závistiví jazykové říkávají, že prý Orlovská občanská záložna je — málo chybí — s polovice jeho.

- Tak horoucí to nebylo. Měl tam ovšem uložený nějaký ten tisíc, ale ostatní úspory pan Grulich prostavěl. Zdravá Voda byla jako stvořena na výletní místo. Leží v milém zeleném údolí, jež se jako obrovský jazyk vtíná v rozlehlou šířavinu svěžího jehličnatého polesí. Středem údolí kvapí čisté vlny bystrého horského potoka, půl hodiny od Zdravé Vody dýmí a hvízdá železniční stanice, ještě blíže vypíná i choulí se rozsáhlé městečko Orlov, — a dodáme-li, že pan Grulich zcela moderně zařídil netoliko hostinec a lázně, nýbrž že se postaral i o slušnou řadu pohodlných bytů, nebudeme se diviti, že od Božského jara až do podzimních sychravín návštěvy výletníků se ani netrhnou. Ba, několik městských rodin trávívá tu pravidelně celé leto. — Orlov jest u Zdravé Vody jako doma, a tak o zábavu není hostům zle. Konečně když i na krásně není ani nálady k zábavě, u stolů pod košatými stromy pěkné zahrady vykládává a hovoří se zcela příjemně, zvláště, když pan Grulich snažně pečuje, aby mu někdo z panstva neklesl žízni. — —

Kterýsi srpnový podvečer sedělo u kulatého

stolu »pod kaštanem« několik hostů. Mluvilo se sem i tam, až — slovo k slovu — přátelská rozmluva dospěla k bodu, od kterého ji tuto věrně podáváme.

»Abych řekl pravdu, pánové, nerad, velmi nerad mluvívám o věcech náboženských při sklenici piva. Ostatně pan Hložek svých slov jistě tak zle nemíní.«

»Zle, nezle, pane Svobodo,« pravil statkář Hložek; »svoje mínění o vaší katolické zpovědi jsem řekl přímo a opakuji je bez obalu: jest to pouhopouhé zřízení lidské, které se pro naši pokročilou dobu rozhodně nehodí.«

»A nad to jest to děsné břemeno pro poslušný lid,« dokládal Hložkův zeť, kontrolor Číhal.

»Kus římského otroctví,« stupňoval redaktor »Pochodně«, Bojislav Ruda.

»Oho!« protestoval mlynář Rokyta svým dunivým basem.

I odjinud hlásil se odpor, avšak Svoboda tlumil poznámky ty pokynem ruky a promluvil: »Je to opravdu mrzutá věc, že jsme se dostali na tento předmět. Taková potyčka způsobí obyčejně leda trochu zlé krve. Arci je to zcela důsledno, že pánové jakožto protestanté —«

»Prosím,« ohrazoval se redaktor, »já jsem také katolík, ale tak zpátečnické zařízení, jako jest zpověď, jest tuším na sklonku devatenáctého století neuhájitelno.«

»To jest i můj názor,« řekl MUDr. Hamal, mladý soukromý lékař z Orlova, zasloužilý náčelník tamějšího »Sokola«, takto také katolík.

»A což,« tázal se Svoboda, »kdybych si na př: já na sklonku devatenáctého století dovolil skromně tvrditi, že tak zvané námitky proti zpovědi mají do sebe všecku ctnost vyjma pravdu?«

»Pak ovšem byste svá slova musil dokázati,« sebevědomě řekl Hložek.

»A sice solidními důvody,« doložil Číhal.

»Což Václav zajisté učiní,« ozval se málomluvný professor Sámek.

»Zajisté!« pronesli najednou, — jakoby se zřekli, — starosta Myslík svým tenorem, mlynář svým basem.

»Věřte, pánové,« pravil Svoboda upřímně, »nejlépe by bylo nechat celého sporu, zvláště zde, v hostinské zahradě.«

»A to tím více, že rozumnými důvody zpovědi přece hájiti nelze,« poštípoval redaktor.

»Nuže uvidíme!« rozhodl se Svoboda. »Jak pozoruji, mlčeti bylo by ode mne zbabělostí a, což horšího, zradou. Jen to podotýkám, že nerad mluvívám na plano. Pánové dovolí, abych na okamžik odskočil, přijdu hned. Mám zvyk, či zlozvyk, — jak kdo chce, — že si při čtení dělávám všelijaké výpisky; a vzpomínám si, že mám všechny poznamenáno i o zpovědi. Tím chci zároveň vyhověti přání páně kontrolorovu, aby mé důvody byly solidní. Samo sebou se rozumí, že i ostatní pánové přispějí na pomoc,« dodal, usmívaje se a odešel skutečně.

Václav Svoboda zkusil na světě dosti. Právě když byl v osmé gymnasijní třídě, umřel mu otec. Matka byla všecka malomyslna, bratří a

sestry vesměs nezaopatřeni, obchod rozhárán; co mu zbývalo než po maturitě rozloučiti se bolestně se studii a zapřáhnouti se do těžké korby hmotných starostí! Požehnání bylo s ním. Obstaral pokrevné, zařídil si i vlastní domácnost a nyní, když už se mu šedesátka bělela na hlavě, mohl si dopřáti aspoň toho přepychu, jako švagr, professor Sámek, že se aspoň na několik neděl utíkával s rodinou z městského lomu sem, ke Zdravé Vodě. —

»Na zdar!« z daleka už hřímal svůj pozdrav major Bendl. Jako ulita svědčila uniforma objemnému jeho tělu. Pouze jedna — ovšem osudná — vada mimovolně vzbuzovala soustrast s mohutnou tou postavou: nohy — jaký to rozdíl! Pravá vykračovala si statně, ale levá družka její ležela kdesi daleko od vlasti pochována nepochována . . . a pouze umělá mašinerie zaujala její místo. Na štěstí zůstal majorovi srdečný humor.

»Co to?« divil se, podáváje ruku starým známým. »Dnes bez partičky? Nic kartičky?«

»Inter arma silent Musae,« *) rozmarně odtušil doktor. A již se majorovi oznamovalo, k jaké šarvátce se tu schyluje.

»Takový pohovor, pánové, neškodí; věřte mi neškodí,« podotkl major a podivný plápol zaháral mu v jiskrném oku. — Snad vážná vzpomínka? Kdo ví!

Po chvilce přišel Svoboda, nesa si jakés papíry a silnou knihu.

*) „Když řinčí zbraň, umlká umění.“

Přivítali se s Bendlem.

»Tož nesete si hodně ostrý náboj?« tázal se major.

»Jen kousek staré pravdy,« odvětil Svoboda.

»To máte dobře: i dělo selže, — pravda neselže. Oč vlastně hlavně jde?«

»Pan Hložek bude tak laskav a poví sám svoje tvrzení.«

»Ochotně«, pravil statkář, »do třetice všeho dobrého. Opakuji tedy po třetí, že zpověď jest zřízení lidské a pro naši dobu nevhodné.«

»Abychom myslím, zůstali napřed u toho lidského zřízení«, mluvil Svoboda. »Nyní se lidé zpovídají; a to ne pouze u nás, nýbrž i ve Francii, v Itálii, ve Španělsku, v Africe, v Americe, slovem všude, kam zasahuje katolická církev. Dle vašeho tvrzení byly patrně doby, kdy se křesťané nezpovídávali. Čili jinými slovy: zpověď kdosi kdysi založil, vynalezl, zavedl. Víme, kdo (a kdy) založil Řím, Pražskou universitu Rakouské císařství atd. Víme, kdo (a kdy) vynalezl střelný prach, knihtiskařství, dalekohled, kývadlové hodiny, parní stroj, telegraf, telefon atd. Dočtáme se, kdy a kde byl zaveden zvyk užívati vidliček, nosit rukavičky, deštníky atd. Zpověď je, tuším, o hodně důležitější; bylo by tudíž zajisté velmi zajímavo slyšeti jméno onoho smrtelníka, který ji založil, vynalezl, zavedl.«

»V té příčtině mohu posloužiti zcela dobře,« lahodil Hložek. »Dějiny nám jeho jméno oznamují, — byl to papež Innocenc III. Po něm jmenovali naši — vlastně moji — náboženští před-

kové, kalvinisté, katolickou zpověď »mučidlem innocenciánským, — tormentum innocentianum«. Sebevědomý úsměv přelétl Hložkovi tvář.

»Zcela dobře,« odpovídal Svoboda, »zcela dobře, že jsem nelitoval těch několika kroků pro svoje poznámky; nebýti jich, — už bychom možná mluvili na prázdno, do větru. — Jmenujete tedy původcem zpovědi Innocence III. Míníte tu patrně nařízení (XXI.) čtvrtého lateránského sněmu, který se za jeho papežování r. 1215 sešel. Ustanovení to dovolím si přečísti; zní takto: »Každý věřící obojího pohlaví, jakmile přijde do let, kdy dovede náležitě rozeznávat, ať se věrně ze všech hříchů svých nejméně jednou za rok svému vlastnímu knězi zpovídá a nechť se přičiní, aby uložené pokání dle sil svých vykonal! Pak ať přijme nejméně o velikonoci uctivě svátost večere Páně, ač nemá-li snad podle dobrozdání vlastního kněze z rozumné příčiny za radno, aby se od přijímání toho na čas zdržel...« Svoboda dočetl, mlčel.

»A to už je celé to nařízení o zpovědi?« tázal se mlynář Rokyta.

»Celé. Dále se jen určují církevní tresty těm, kdo by se podle toho přikázání nedrželi, a dává se rozkaz, jak se má ona povinnost uváděti věřícím v paměť. Proč se vlastně tážete?«

»Nu pak, dovolte, podle mého neučeného rozumu se tam tenkrát neporoučelo: »Od nynějška se budete zpovídávat!« Přikazovalo se jen: »Kteří už nechodíte ke sv. zpovědi častěji, tož choďte přece aspoň jednou za rok!«

»A váš výklad, pane Rokyto, jest úplně

správný,« přisvědčoval Svoboda. »Co jest vlastně ten výnos lateránského sněmu? Je to pobídka věřících k větší horlivosti. A katolíkům vlažným se v tom nařízení určuje ona nejmenší míra, ono minimum povinnosti, které musí každý učiniti zadost, chce-li se ještě vůbec jmenovati katolíkem.«

»Což o to! Činiti všelijaká nepohodlná nařízení — to církev umí! Osobivá je k tomu dost,« prohodil trpce mladý lékař.

»Podobné výtky jsem se nenadál,« odvětil Svoboda, »a zvláště od vás ne, pane doktore Jaká je tu osobivost? Nemýlím li se, měl váš Sokol v neděli valnou hromadu; a hlavním programovým bodem bylo, tuším —«

»Rozšíření stanov.«

»Myslíte, že člen spolku je povinen plniti stanovy své jednoty?«

»Jinak přece nelze o spolkovém životě ani mluvíti.«

»A smí si — s povolením úředním — své stanovy doplňovati, rozšiřovati, přesněji vymezovati každý spolek, i hasičský, veteránský, pěvecký, střelecký atd.?«

»Proč ne?«

»A podívejte se, pane doktore, když velikolepý milionový spolek, který se jmenuje církev, chce míti své stanovy, a chce, aby je její členové plnili, a stanovy ty si podle potřeby přesněji vymezí — to by byla osobivost? A nic jiného se přece na 4. lateránském sněmě nestalo, než že tam byl místněji vytčen jeden paragraf církevních stanov, § 4., kterému dána známá forma: »Alespoň (nej-

méně) jednou za rok zřízenému kuželi se zpovídati a v čase velikonočním velebnou svátost ol-tářní přijímati. — Ty říkáš, že jsi katolíkem, praví tu církev; dobře, ale dokaž to: přijímej svaté svátosti; čím častěji, tím lépe; avšak když už častěji ne: nejméně j e d n o u za rok musíš jít ke sv. zpovědi — jinak se sám ze spolku vy-lučuješ . . . *

»Ano, pánové,« živě zahovořil major, »to přece je rozumné reglement! Zrovna jak u nás. Vezměte si třeba naše rezervisty. To je mně podivná armáda! Infanterista nese na rameni místo pušky motyku, kavalerista vede na pastvu chudou kravku, artillerista se hmoždí s rozvrza-ným trakařem . . . kurióská armáda! Ale víte, nej-méně j e d n o u v roce se hoši přece jen cítí vo-jáky! Přijde kontrolní shromáždění. Hola! Chlapík se »hodí do parády«, vojenský pas do kapsy — a už jej vidíte vojákem . . . »Nejméně jednou za rok!« Dobře je to! Voják u kontrolního shromá-ždění — katolík u zpovědi!«

Způsob, jakým major své vývody podával, vzbudil hlučnou pochvalu.

»Neodbočíme přfliš?« staral se Svoboda.

»I neodbočíme,« ujišťoval starosta Myslík.
»Víme už, jak to s tím Innocencem je. Ale já k tomu ještě dokládám: Kdyby i na krásně ten-krát na tom sněmě byli chtěli zpověď zavést, což pak by se to dalo tak zlehka sfouknouti? Kdo by tomu věřil, ten neví, co je to lid. Já za těch deset let, co jsem tím slavným starostou, jsem už také něco zkusil. Nařídí se něco nového.

Lid vidí: musí to býti, dobré je to, užitečné je to. Ale podrobí se hned? To je nějakého reptání! »Pořád si ti páni něco vymýšlejí...« »Naši předkové tak a tak...« »To jaktěživo nebyvalo...« tak se to sype se všech stran. Když na př. to přišlo s tou osobní daní, to bylo lamento! »Mám prý udat, kolik mám dluhů;« taková hanba! »Kolik prý jsem utržil;« je komu co po tom? »Kolik prý mám v záložně;« což pak jsem to někomu ukrad'? Ó, kdo zná lid, ten neuvěří, že by se tolika milionům křesťanů jedním papírovým nařízením zkrátka a dobře »založila« zpověď.

»A já k tomu dodávám,« podotkl mlčelivý professor Sámek, »že ani jeden dějepisec, ani jeden kronikář, ani jeden archiv — ačkoli podávají zprávy o všem možném, nic nezaznamenal ani o »založení zpovědi« ani o nějakých bouřích, které, jak pan starosta správně podotkl, lid by byl jistě spíkl, aspoň tu a tam, vždyť se bouřil mnohdy i pro maličkost.«

»Jakožto dějepisec neračte, pane professore, přehlédnouti,« pravil redaktor Ruda, »že církev ve středověku byla neobmezenou vládkyní, jejíž nařízením se lid podrobiti musil chtě nechtě: vzdor a odpor by se mu byl jistě špatně vyplatil!«

»Nesouhlasím, pane, s vaším všeobecným tvrzením,« odpovídal Sámek, »ale dejme tomu, opakuji: dejme tomu, že máte pravdu, pokud se týče lidu pospolitého: ale tím »lidem«, kterému by se tak podivně zpověď byla »založila«, nebyli jen robové, robotězi, nádenníci, rolníci, řemesl-

níci, nýbrž i třídy společensky povznesené a vzdělané: umělci, učenci, kněží, biskupové, šlechta, mocnáři. Je to pomyslitelno, že by lidé, kterým jistě nechybělo sebevědomí, hrlosti a pýchy, bez odporu z čista jasna byli se přetvořili a pokorně poklekali před prostým knězem, třeba synem jejich nepovšimnutého poddaného, v prsa se bili a odkrývali mu tajné poskvrny své duše?«

»Středověká společnost celá byla ve vleku Říma,« namítal redaktor nepřiliš směle.

»To prostě není pravda,« odporoval profesor. »Ale i tentokráte pravím: Dejme tomu, že by nejen prostí, nýbrž i urození věřící dali si zcela trpělivě »zavést zповěď«: ale nezapomínejme, že církev měla také své nepřátele, kteří orličím zrakem číhali na každou příležitost, kde by mohli vytknouti katolíkům nedůslednost. Upozorňuji pouze na církev východní, která se, jak známo, odstěpila od Říma dávno před Innocencem III. — I když se rozpor netýkal podstaty katolického učení, přece jen stály proti sobě dvě řevnivé strany, a to tak bojovně, jak si jen lze představit. Do jakých malicherných krajností až boj zacházel, svědčí na př. potyčky o to, směj-li kněží nositi vousy čili nic. Představme si, jaké Boží dopuštění by se bylo strhlo, kdyby se latinská strana byla vytasila s tak dalekosáhlou novotou, jakou by byla zповěď. Vždyť tu šlo o článek víry — »Hříchův odpuštění...« A zatím, co vidíme? Východ se zповídá právě tak dobře, jako Latínci.«

»A když to vezmeme kolem a kolem,« ozval

se jádrný hlas Rokytův, »jářku, nač a proč vlastně byla by církev v tom XIII. století zpověď vymýšlela a zaváděla?«

»Což pak je vám tak úplně neznáma vládychtivost římských kněží?« tázal se Ruda.

»Jakže?« divil se pan starý. »Vládychtivost, povídáte? Haha! Bez urážky, pane redaktore, byl jste už někdy — jářku — u sv. zpovědi? Pak jistě víte, jaký mls je to zpovídání! To je mně čistá vládychtivost: sednouti si ve vlhkém, chladném kostele mezi čtyři desky a vdechovat tam třeba na lačný život pár hodin všelijaké ty dechy; anebo vstávat v noci z teplé postele do mrazu a jíti zpovídat umírajícího člověka; anebo za cholery, hlavničky a jiných nakažlivých nemocí sám se dáti v šanc —«

»A co má pak říkati lékař?« sebevědomě zvolal dr. Hamal. »Ostatně to zpovídání jde pádnům páterům dost k duhu,« štípl na přisvažek.

»O doktorech já nemluvím,« odpovídal Rokyta, »ani jim neubližuji, ale to přece dá rozum, že by kněží byli učiněnými bláhovci, kdyby si byli samochtě a bez potřeby zavedli tu »vládychtivost« . . . Pro mne by to aspoň nebylo! . . .«

»Pane doktore,« přejal slovo Svoboda, »zmínil jste se, jak prý to zpovídání kněžím slouží. Mám o té věci nahodile též výňatek, dobrozdání vašeho učeného kolegy MUDra Aug. Stöhra.*) Přečtu jeho slova. »Těžké oběti, které přináší na těle i na duši kněz, konaje svůj soudcovský úřad,

*) Handbuch der Pastoralmedizin, 336.

zůstávají často nepoznány a neoceněny. A přece každý kněz ví z vlastní zkušenosti, že hodina ztrávená ve zpovědnici zanechává po sobě pocit únavy a zemdlení, a že zadá zdraví neméně, než hodina ztrávená na kazatelně . . . Se soustředěnou pozorností musí zpovědník vyslyšati vyznání, jež bývají často pronášena hlasem chvějícím se, sotva slyšitelným; a toto napínání sluchu unavuje mozek mnohem dříve, než nejtěžší práce duševní . . . Velmi často špatně se vede i zpovědníkovu čichu, a ošklivost, jakou tu duchovní nezřídka pocituje, nenáleží mezi nejnepatrnější nepříjemnosti. Kapesní šátek poskytuje tu jen slabou ochranu . . .; ve skutečnosti není prostředku, jenž by ochránil zpovědníka od nepříjemného zápachu, jakož i od nebezpečnosti nákazy; neboť že se mnohý kněz ve zpovědnici nakazil neštovicemi, tyfem a j., jest zkušeností dokázáno dostatečně.«

»Proti odbornému soudu nic nenamítám,« pravil lékař. »Za ty nepříjemnosti je zpovědník konečně odškodněn jiným způsobem.«

»Snad z toho má výtělek?« rozhorloval se starosta. »Já aspoň jsem nikdy ještě od zpovědi neplatil ani haléře.«

»Tak to nemyslím,« řekl doktor; »ale prosím vás: znáti tajnosti každé své ovečky a celých rodin, to je přece něco interessantního . . .«

»Ale vždyť, kdybych až tak chtěl, mohu se zpovídati i knězi, který mne osobně nezná,« odporoval Myslík. »Než, nač bych to dělal? Kněz na to, co slyší ve zpovědi, nemá ani mysliti, nesmí mně kromě zpovědi nic domlouvati, jinému

něco vyzraditi, to teprve ne... Že se žádný nestal knězem k vůli těm tajnostem, vsadil bych se o nevím co; co by se pak teprv musilo říci o doktorech, jak ti jsou »odškodnění«!... Ale nechme toho raději.«

»Moje mínění je,« promluvil major, »kdyby byli zpověď vymyslili kněží nebo jejich štáb, to by byl směšný manévr! Kdybych komandoval: »Tamhle na ty v tom zeleném kabátě palte!« a pak šel a sám se mezi ty zelenokabátníky postavil, nevysmáli byste se mně? Když zavedli zpověď kněží, proč se z ní sami nevyminuli? Zatím se zpovídá kaplan, farář, biskup, papež, a to častěji, než kdo —«

»Všecka čest vaší zevrubnosti, pánové,« poznamenal Hložek, »ale nezapomínejme, že z toho, co jsem já řekl o katolické zpovědi, není ještě vyvráceno ani písmeny.«

»Trváte tedy, pane statkáři, na tom, že zpověď založil Innocenc III.?« tázal se Svoboda.

»Nemám příčiny, proč bych od svého přesvědčení odstupoval.«

»Pak ovšem nepřímou tvrdíte, že před třináctým stoletím nebylo o zpovědi ani slechu ani dechu. Tu ovšem musíme vzít na radu mé zápisů, a pánové už dovolí, abych sem tam něco přečetl. Hle, tu právě máme cosi o zpovědi. Račte poslechnouti. »Bez zpovědi považuje se spravedlivý za nevděčníka a hříšník se pokládá za mrtvého: zpověď je tedy život hříšníka, sláva spravedlivého; potřebna jest hříšníku a přísluší i spra-

vedlivému.* *) — Prosím, tato slova napsal muž vzácný, velikán své doby, sv. Bernard. A nejpodivnější při tom jest, kterak mohl muž ten tušiti, jaké »mučidlo« na křesťany uchystá Innocenc III., když přece roku 1315 byl — už plných 62 let — nebožtíkem.«

Hložek tajil rozpaky kurážnou poznámkou: »Inu — 62 let — tak ohromný ten časový rozdíl právě není.«

»Pak ovšem musíme zajíti dále do minulosti. Protož odložme stranou hezkou hromádku těch papírův a poslechněme, co praví na př. Lev I., příjmím Veliký, který zemřel r. 461, tedy přes půl osma let před 4. lateránským sněmem. Ten píše: »Milost Boží tak ustanovila, že odpuštění od Boha nejinak, leč prosbami kněží dosaženo býti může. Neboť prostředník mezi Bohem a člověkem, Kristus Ježíš, udělil představeným církve tu moc, aby zpovídajícím se ukládali pokání zadostčiní.« **)

»Nu, to je přece zrovna tak, jako dnes!« pochvaloval Rokyta.

Rozpaky statkářovy rostly, i byl nemálo rád, že promluvil zeť.

»Já zase myslím, že výrok, který právě přečetl pan Svoboda, nezní příliš určitě.«

»Co je, prosím, v těch slovech neurčitého?« divil se starosta. »Přál bych vám, pánové, čísti rozličná ta »lejstra«, jež dostáváme od slavných úřadů: kdyby ta byla aspoň s polovice tak sroz-

*) De divers. serm. 40, 2.

**) Ep. 180, 2.

umitelná, to by nám bylo hej! Nad těmi aby si člověk kolikrát lámal hlavu jako nad nějakou hádankou; ale zde...!

»Pro to nic,« přívětivě pravil Svoboda. »Zdá-li se výpověď Lva Velikého nějak nesrozumitelnou, neurčitou, ohlédneme se jinde. Dobrotal Právě mně padá oko na jméno, k němuž zajisté všichni máme úctu upřímnou, jméno svatého Augustina. Víme, jaké boje prozápasil mohutný ten duch, víme, že stál na výši vzdělanosti své doby, a jeho svědectví má i tu výhodu, že sv. Augustin zemřel zase ještě o 31 roků dříve než Lev I. — Aspoň dva jeho výroky si přečtíme: »Vol, co chceš, bez zpovědi odsouzen budeš. K tomu Bůh zpověď ustanovil, aby vysvobodil pokorné: a protože odsuzuje ty, kdož se zpovídají nechtějí, aby věčně potrestal pyšných.« *) A jinde píše: »Co se medle vyznati hanbíš, čeho páchati jsi se nehanbil? Lépe jest před jediným člověkem něco málo studu snášeti, nežli v den soudný těžkým zavržením stíženu býti.« **)

Hložek mlčel. Ale Číhal, kozák ostřílený, nepozbyl duchapřítomnosti a namítl: »Zdá se mně, že se pořád pohybujeme tuze blízko Říma; neškodilo by pustiti se tak více na Východ!«

»To arci nemůže býti na škodu,« odtušil Svoboda. »A jako na zavalanou vidím tu výrok muže, u něhož nevím, čemu se podívat napřed: zdali jeho hluboké učenosti, či zbožnosti, či výmluvnosti, pro kterou slove Homérem mezi řeč-

*) Serm. 38.

**) De visit. infirm. II., c. 5.

níky, či neohroženosti jeho charakteru: mním sv. Jana Zlatoústého. Slyšme jej: »Jestliže hříšník bez prodlení ze svých hříchů se zpovídá a lékaři, jenž jej hojí, rány své odkrývá, prostředků, jež mu k uzdravení předpisuje, užívá, s ním bez vědomosti jiných rozmlouvá a jemu úplně všechny své hříchy zjevuje; zajisté že se lehce a snadno vyléčí; neboť zpovědí shlazují se spáchaní hříchové.« *) A libo-li ještě dále na Východ, všimněme si, co napsal sv. Efreem syrský. »Bezctihodného a božského kněžství neudílí se smrtelníkům hříchův odpuštění.« **)

»Prosím vás,« prostoduše se tázal Rokyta, »jak pak jsme to daleko od toho Innocence III.?«

»Na půl deváta sta let«, odvětil Svoboda. »A zase ještě o sto let dříve napomíná svatý Cyprian, neohrožený biskup Karthaginský: »Jeden každý — prosím vás — vyznávej se z hříchů svých, dokud žijete, a vyznání ještě přijato býti může a dokud rozhřešení od kněze udělené jest přisjemno Bohu.« ***) Mám za to, že tak zřejmé svědectví tak velikého světce —

Číhal vpadl Svobodovi do řeči: »Nu, na ten titul »světec« netřeba, myslím, klásti tak veliký důraz.«

»Hlavní věc to v našem případě ovšem není,« souhlasil Svoboda, »hlavní věc je tu dějinné svědectví toho onoho muže. Co do výroků Cyprianových chtěl jsem se jen zmíniti, že prý by ony

*) Hom. 20. in Genes.

**) Serm. de Sacerdot.

***) Tract. de laps.

samojediné stačily na důkaz, že v prvních stoletích existovala soukromá zpověď: tak aspoň soudí protestant Pfaff. *) Měl li by však ten titul býti nějak na závadu, otažme se mužů, kteří svatými nebyli: veleducha Origena, kterému pro přesnost vědeckých důvodů dáno jméno »Adamantios«, t. j. ocelový, a pak velikého Tertulliana. Origenes, kterýž umřel ještě čtyři roky před sv. Cyprianem, píše: »Jest i odpuštění hříchů pokáním, když hříšník skrání lože slzami svými . . . a nestydí-li se knězi Páně z hříchů svých se zpovídati a tak hledati léku.« **) Ze svědectví Tertullianova uvádím pak aspoň větu: »Zpověď, člověka snižujíc, více jej povyšuje; zahanbujíc, více očišťuje; obviňujíc ho vylouvá; odsuzujíc ho rozhřešuje: věz, že čím více neušetříš sebe samého, tím více ušetří tebe Bůh.« ***) Kdo by se chtěl přesvědčiti, změnila-li církev časem své učení o svátosti pokání, ať jen čte Tertullianův spis »De poenitentia«; jeho zpověď, »exomologesis« — tento název si, pánové, pamatujme! — jeho zpověď a naše nynější neliší se přece ani o vlásek.

Jak Hložek se zetěm, tak dr. Hamal s redaktorem začínali milé Svobodovy zápisky měřiti pohledy čím dále nevládnějšími a úzkostlivějšími a pan Bojislav Ruda měl co ovládati své čelisti, aby si neulevily upřímným zívnutím. Čtverák major dobře si toho povšiml a proto se jal dělati prostředníka.

*) Origin. Eccl p 134.

**) Hom. 2. in Levit. n. 4.

***) Lib. de poenit. cap. 9.

»Vaše munice, pane Svobodo, je zrovna nevyčerpatelná, ale myslím, že to, co jste uvedl až doposud, může už každého přesvědčiti, že zpověď je o hezkou řadu pátků starší, než ono nařízení Innocencovo.«

»Třikrát blažený dějepisec,« povzdechl prof. Sámek, »který pro to, o čem píše, má tolik zřejmých svědectev, jako má pro sebe zpověď!«

»Vím dobře, pánové,« pravil Svoboda, usmívaje se, »že nadužívám vaší trpělivosti, ale těším se příslovím: »Praesente medico nihil nocet,« jako že kde je doktor, nic neškodí. Mám zde ještě všelicos, co nerad odkládám; a nade všecko je mně líto, že nemohu přečíst aspoň několik výroků sv. Irene a, biskupa Lyonského ze II. století. Ovšem že i on výtečně dosvědčuje, kterak zpověď ve II. stol. všeobecně byla rozšířena. Než, přejděme vše, a zastavme se jenom až u těch šťastných mužův — »Otcův apoštolských«, — kteří byli bezprostředními žáky sv. apoštolů. Vědí ti o sv. zpovědi? Sv. Polykarp, učenník apoštola Jana, napomíná*) kněží, aby, když konají úřad soudcovský, byli shovívavi, milosrdni a ochotni odpouštět, jakož i sami Boha prosívají za odpuštění. A sv. Klement Římský dí: »Kdyby se nějaký hřích vloudil člověku do srdce, je-li pečliv o spasení své duše, nemá se stydět zpovídati představenému církve, aby byl od něho slovem Božím (t. j. rozhřešením) a spasitelnou radou uzdraven.«**) Neboť vykročíme-li jednou

*) Ep. ad Phil. c. 6.

**) Ep. 9. ad Demoph.

ze světa, nemůžeme se již vyznávatí ani pokání činiti.* *)

»Když mluvíte o apoštolských žácích,« podotkl major, »je tuším přirozeno, abyste se poohlédl zrovna i po apoštolích samých, je-li těm něco známo o zpovědi.«

»To slyším upřímně rád,« liboval si Hložek.

»Vyhovím ochotně a беру radostně do ruky knihu knih »Písmo sv.«, odpovídal Svoboda. »Otevírám Skutky apoštolské a tu (19, 18) čtu: »Mnozí z věřících přicházeli, vyznávající a zjevujíce skutky své.« U slova »vyznávající« mám poznámku, že v původním, řeckém textě zní »exomologúmenoi«; i jinde dovoluji si zmínku o řeckém znění význačných výrazův. Otevírám I. list sv. Jana a tu (1, 9) čtu: »Vyznáváme-li (ean exomologómen) hříchy své, věrnýť jest Bůh a spravedlivý, aby nám odpustil hříchy naše a očistil nás od všeliké nepravosti.« — Otevírám list sv. Jakuba a tu (5, 16) čtu: »Vyznávejte se (exomologeisthe) vespolek ze hříchů svých!« Co soudíte, pánové?«

»Můj dojem z těch jednotlivých míst Nového Zákona jest ten, že ono »vyznávání«, o kterém je tu řeč, jest jedno a totéž s tím, co Tertullian a jiní jmenují »exomologesis«, a čemu my říkáme — zpověď.«

Souhlas, jenž provázal tato slova professorova, nebyl Hložkovi rozhodně vhod a pravil: »Upozornuji, že v listě Jakubově, — když už vůbec

*) II. Cor. 8.

z něho citujete, nestojí: »Vyznávejte se kněžím, neb apoštolům,« nýbrž »vyznávejte se jedni druhým.«

»Máte pravdu a já jsem též slova sv. Jakuba správně uvedl,« hájil se Svoboda, »ale že se tu myslí, aby se věřící vyznávali kněžím, vysvítá předně ze souvislosti s dvěma předcházejícími verši, kde se předpisuje, aby nemocní uváděli, povolávali k sobě starších církve, t. j. kněží a za druhé, že nečiním žádného násilí významu slova »spolu« čili »jedni druhým«, potvrzují jiná obdobná biblická místa; tak na př.: napomíná-li sv. Pavel Efeských (5, 21): poddáni buďte jedni druhým,« jistě chce říci, aby byli poddáni nižší vyšším; podobně v I. listě sv. Petra (4, 10)

»Já myslím«, vpadl do řeči Číhal, abychom neostávali u takovýchto podrobností a postoupili ku předu. Pánové, »litera zabijí, ale duch obživuje.« Už prve jsem to chtěl podotknout, když jsem poslouchal, jak i řečtinu berete na pomoc, jen abyste si z jednotlivých slov odvodili zpověď!«

»Jen důsledně, prosím,« odpovídal Svoboda, »napřed se volalo po solidních důkazech! Že popoháníte náš hovor ku předu, je mi ostatně velmi milo. Než však pokročíme dále, ohlédneme se mžikem za sebe, a řekněme si, kam jsme dospěli. Dospěli jsme k závěru, že dějiny neoznačují nám až po dobu apoštolskou žádného zakladatele zpovědi; přiřkl-li Luther čest tu Innocenci III., viděli jsme, jak nešetrně udeřil v tvář dějepisné pravdě. Stanuli jsme na rozcestí. Apoštolům se věřící »vyznávali«. Byla to zpověď?

»Nebyla!« — může říci ten, kdo dokáže, že apoštolové ku zpovídání poslání a zplnomocnění nebyli. — »Byla!« — může říci, kdo dokáže, že apoštolové ku zpovídání poslání a zplnomocnění byli. A toto druhé si dovoluji tvrditi a troufám dokázati.«

»Proč pak raději netvrdíte hned, že i sám Kristus zpovídal?« hněval se Hložek.

»Proto, že bych se tak mohl nešetrně dotknouti Kristova Božství a božských jeho dokonalostí, v první řadě jeho vševědoucnosti.«

»Kristus nezpovídal.« — »Kristus založil zpověď.« Tyto dvě věty srovnej si, kdo umíš,« horlil Hložek.

»Kristus Pán nekřtil.« — »Kristus Pán založil křest.« Tyto dvě věty srovnává Písmo sv. zcela dobře: stačí si jen přečísti: Jan 4, 2 a Mat. 28, 19,« stejnou splácel Svoboda, avšak vzpomínajíc se, pravil: »Jak viděti, pane statkáři, nechybuje mnoho, a vypukla by mezi námi zjevná nevole. Ale tím bychom své rozpravě hrozně málo prospěli! Nejlépe postupovati klidně a rozumně krok za krokem!«

»Těžko se opanovati,« mírnil se Hložek, »když člověk slyší výrok, kterými se bibli děje přímo násilí.«

»Toho přece bible nepopírá,« hovořil Svoboda, »že Kristus Pán hned od té chvíle, co veřejně vystoupil, až do své smrti, neohroženě opět a opět hlásal, že má právo hříchy odpouštěti — a že hříchy sám skutečně odpouštěl. Jelikož znal nejtajnější tajiny každého srdce, ne-

potřeboval, aby ti, kteří ho prosili o slitovné přispění, se mu vyznávali. Magdaleniny slzy — jsou mu vyznáním dostatečným; přiznání lotrovo, že trpí zaslouženě, je mu dostatečným vyznáním... — A tak i v jiných případech.*

»Proti tomu ničeho nenamítám,« řekl Hložek.

»Doufám že i s tím souhlasíte,« pokračoval Svoboda, »tvrdím-li pravdu samozřejmě, že, ačkoli Pán Ježíš za hříchy světa umřel, přece lidé ostali ke hříchu nakloněni, hříchu schopni, jak praví o sobě sv. Pavel: »Já sám sloužím myslí zákonu Božsmu, tělem pak zákonu hříchu« (Řím. 7, 25). Je hřích naším povoláním? Právě naopak. »Vy v svobodu povoláni jste, bratří!« hlásá apoštol (Gal. 5, 13). Kdo je ve hříchu, nemá svobody; praví Pán sám: »Amen, amen pravím vám, že každý, kdo činí hřích, služebník jest hříchu.« (Jan 8, 34.) Ačkoli tyto jednotlivé pravdy vedle sebe klademe na oko bez ladu a souvislosti, jistě i tak dospějeme k závěru, že se Kristus Pán musil nějak postarati, aby se hříchy na zemi od-pouštěti mohly i tehdy, když On vstoupí na nebesa.*

»A co z toho všeho odvozujete?« tázal se Číhal.

Svoboda, nedávejte se vyrušiti, mluvil dále: »Na koho se asi obrátí Pán v záležitosti tak nesmírně dosažné? Na koho jiného, nežli na ty, kterým něžně pravil: »Již vás nebudu nazývati služebníky; neboť služebník neví, co činí pán jeho: ale nazval jsem vás přáteli; neboť všechno, cožkoli jsem slyšel od Otce svého, oznámil jsem vám. Ne vy jste mne vyvolili, ale já jsem vyvolil vás,

a postavil jsem vás, abyste šli a užitek přinesli, a užitek váš aby zůstal.« (Jan 15, 15 n.) Chvilka, kdy Pán svěřil apoštolům pravomoc nad hříchy, nadešla. Který den byl by k tomu vhodnější, nežli ten, kdy slavným Jeho vzkříšením vítězství nade hříchem bylo dokonáno?! Otevírám evangelium sv. Jana a čtu (20, 19 dd.): »Když pak byl večer toho dne, který jest první po sobotě, . . . přišel Ježíš a stál v prostřed a řekl jim: Pokoj vám! A to pověděv, ukázal jim ruce i bok. I zradovali se učenníci, vidouce Pána. Tedy jim opět řekl: Pokoj vám! Jako mne poslal Otec, i já posílám vás. To pověděv, dechl na ně a řekl jim: Přijměte Ducha svatého: kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, a kterým zadržíte, zadržány jsou.«

»Nuže, zde tuším jsme u cíle,« podotkl major.
»Pravomoc odpouštění hříchy dána tu přece apoštolům tak zřejmě . . .«

»Jen pomalu!« napomínal Hložek, »nevkládejte přece do těch slov, co v nich není. Co měli apoštolové činiti? Nic více, než oznamovati věřícím, že Bůh jim hříchy jejich odpustil.«

»Dle vašeho výkladu,« poznamenal Svoboda, »vloudila se asi do mého vydání Písma sv. rušivá chyba tisku; výrok Páně by pak patrně zněl: »Kterým se odpouštějí hříchy, odpustíte jim a kterým zadržány jsou, zadržíte!« Avšak přiznávám se, že o té tiskové chybě velice pochybuji . . .«

»Řekl bych,« vece Číhal, »že žert při tomto vážném předměť není na místě. Povězte, pane,

raději přímo, kterak z oněch slov Páně odvozujete zpověď.»

»Naprosto jednoduše,« zněla odpověď. »Jak vysvítá z úvodní věty Kristovy: »Jako mne poslal otec, tak i já posílám vás,« chtěl Pán dáti apoštolům takovou moc, jakou měl sám: odpouštěti hříchy a ovšem, kde třeba, i zadržovati, neodpouštěti. Avšak jak měli apoštolové rozsouditi, komu právě odpustiti, komu neodpouštěti? Myslím, že musili znáti duševní rozpólohu jednotlivých věřících. Kdyby jim byl Kristus Pán udělil vševedoucnost nebo vůbec nějaký nadpřirozený způsob poznávání, mizela by všechna nesnáze. O tom však Písmo sv. nečiní nikde ani zmínky. A tak nezbyvá, než že si zmíněné rozpoznání musili opatřovati jiným, lidským, přirozeným způsobem, a ten nemohl záležeti v ničem jiném, nežli že věřící byli povinni apoštolům — a pak i kněžím — nitro své sami odhalovati čili vyznávati, zpovídati se. Jinak byl by Pán apoštolům a kněžím dal moc, které nemohli použiti, čili — Bůh mi odpusť! — byl by je měl za blázný!«

»Ale jaké to zase skoky!« namítal Hložek, »apoštolové a kněží, to přece není jedno...!«

»Apoštolové,« odvětil Svoboda, »svěťovali svou moc vzkládáním rukou svým nástupcům; dokladů z Nového Zákona uváděti netřeba, jsou známy; svým nástupcům uložili apoštolové, aby svou moc přenášeli opět na jiné, jen toho žádali, aby volili muže schopné (II. Tim. 2, 2.) a aby žádného nezasvěcovali k církevní službě »rychle«, t. j. lebkovážně (I. Tim. 5, 22.) Tímto řádem

dochovala si naše církve apoštolskou moc v biskupech, a ti zase ke službě Boží — tudíž i ke zpovědi — zplnomocňují své podřízené kněžstvo.«

»A což nemohli apoštolové hříchy odpustěti a zadržovati bez vyznávání věřících?« pokoušel Číhal.

»Probůh,« horlil Svoboda, »k jakým závěrům bychom to pak dospěli!? Kdyby apoštolové byli neznali duchovního stavu věřících a nicméně jednomu hříchy odpustili, druhému ne, pak by to byl sbor svévolných tyranův, a tak nemravné moci Kristus Pán uděliti nemohl.«

»U nás aspoň,« liboval si Hložek, »jsou ty a podobné otázky překonaným stanoviskem: my se z hříchů vyznáváme tomu, komu jsme odpovědni, samému Bohu.«

»Neračte názor ten považovati za privilej protestantismu,« odušil Svoboda; »již sv. Augustin bojoval proti podobné »pověře«, jak to nazývá, an píše: »Nedej se zavěsti pověrou oněch lhářů, že zpovídati se z hříchů Bohu samému bez povolání kněze dostačí.« *) »Nezapíráme, že častěji před Bohem se obviňovati musíme, ale neporušené slovo Boží nás ujišťuje, že i blaživého úsudku knězova nám potřebí, aby se stal prostředníkem mezi Bohem a námi.« **) A já k tomu přidávám: Měl Pán Ježíš moc, očistovati malomocné? Nu ovšem, vždyť jich mnoho očistil, odpovíte mi. Dobře; ale co dodal Pán pokaždé? »Jděte, ukažte se kněžím!« Při hřichu, který je horší než malo-

*) De visit. infirm.

**) Serm. 392 in Poenit.

mocenství, by toho práva míti neměl? A vůbec. Já jsem někoho urazil a rád bych, aby mně odpustil. Kdo máme právo, udávati podmínky odpuštění: já nebo ten, kterého jsem byl urazil? Kde kdo, řekne, že uražený. A uražený Bůh by neměl míti práva, určití za podmínku smíru vyznání svému zplnomocněnci? Konečně podotýkám. Zhřešil-li člověk, touží přirozeně po blaživých slovech: „Odpouštím ti! Rozhřešuji tě!“ Dostává se blahé oné zvěsti tomu, kdo se „zповídá“ samému Bohu?«

„Pánové,“ ozval se Bojislav Ruda, „probíráte tu dnes zповěď se všelijakých hledisek, avšak nezapomínejme také na lidskou stránku při ní. Předně myslím, že, jak římská kněžská pojmají své právo, odpouštěti a zadržovati hříchy, to je přece jen troufalost! Vždyť takový pán se staví zrovna nad Boha; neodpustí-li kněz a pošle-li někoho do pekla, musí si to nechat líbiti sám Bůh! To je přece jen příliš!“

„Já mám podobnou bolest jako vy, pane redaktore,“ vesele mluvil Svoboda. „Jak tihle rakouští soudcové p jímají své právo, osvobozovati a zavíratí obžalované, to je přece jen troufalost! Vždyť takový pán se staví zrovna nad mocnáře; neosvobodí-li soudce a pošle-li někoho do chládku, musí si to nechat líbiti sám panovník! — Avšak žert stranou! Však si rozumíme Zde je přísaha — tam je přísaha; zde je zákonník — tam je zákonník; zde jsou studie — tam jsou studie; zde jsou vědomosti — tam jsou vědomosti; zde je modlitba — a tam, kdo ví, je-li.“

„Ale to ponižující pokoření, zvláště člověka intelligentního!“ zvolal dr. Hamal.

„Co dělat,“ odpovídal Svoboda, „když království Boží pro pyšné není?! Kdo urazí velikého pána, musí se smířit i s velkým pokořením, a Bůh je přece jenom nade všecky ty slavné magnáty, ať si mají třeba sto dvorů, sto titulů, sto rádů!“

„Ostatně,“ dodal professor Sámek, „s tím pokořením je to, jak to kdo vezme. Císař Theodosius I. má příjmi

Veliký; než, táži se: Kdy byl větší, zda tehdy, když pokořoval národy a jako vítěz u Siseku a Aquileje: či tehdy, když uznává vinu svého zuřivého bezpráví, na schodech chrámu Milánského pokořuje sám sebe před biskupem sv. Ambrožem a přijímá poslušně osmiměsíční veřejné pokání? Mně se zdá větším tu v Miláně. Na bojišti byl ovšem velikým válečníkem, ale zde na chrámovém schodišti jest více: velikým charakterem.“

„Nu dobře,“ spouštěl doktor, „ale to kleknutí před knězem, který sám má své vroubky a vruby . . .“

„To kleknu‘í“, pravil Svoboda, „netýká se rozhodně kněze jakožto soukromého člověka. A vlastní knězovy vady? V tom je právě veliké milosrdenství, že nám Bůh neurčil za zpovědníka bytost, která nezná lidské slabosti ani pokušení a neví jak snadno lze pochybiti, nýbrž „muže z lidu,“ „kterýžby“ — mluvíc se sv. Pavlem — „mohl lítost míti nad těmi, kteříž nevědí a bloudí; neb on sám také obklíčen jest mdlobou“. (Žid. 5, 2.) Kdo by tu nesouhlasil se slovy sv. Augustina: „Ó člověče, proč se stydíš vyznati hříchy své? Jsem hříšník jako ty; jsem člověk a vyznávám, že mne není cizí, což jest lidského. Člověk člověku, hříšný člověk člověku hříšnému! Zvol, co chceš: jestliže nezpovídáje se ukrýváš, nezpovídaný zavržen budeš“.*)

„Pošeptat pár hříchů knězi,“ poštípoval Číhal, „to je přece pohodlná cesta k nebi; hřešení se tím pěkně usnadňuje; však také mnohý běhá co chvíle ke zpovědi a přece po něm nic není“

„No, no,“ promluvil Svoboda, „tentokrát se to na tu nebohodu zpověď sype na husto! Abychom při řeči na něco nezapomněli, vezmeme si to od zadu. Že mnohý chodí ke zpovědi často a zase hřeší, to je pravda; ale zpověď, příteli, za to nemůže. Když nemocný okřeje, ale za nějaký čásek zas upadne do téže nemoci, ze které povstal, je tím vinen lék, kterého užíval? — A že zpověď usnadňuje hřešení? Kde pod sluncem může býti hřešení snadnější, než tam, kde platí zásada: „Statečně hřeš, ale statečněji věř!“ A katolické to heslo, jak známo, není! — Velice povrchní — odpusťte — je však námitka, jak pohodlnou prý máme

*) Enarrat. in Psalm.

my katolíci cestu do nebe : pošeptá se knězi pár hříchů — a je to! Podotýkám, že kajicník musí na sebe žalovati všechna těžší přestoupení zákona Božího a ne snad toliko něco, jen tak na ukázkou; — ale to pravím pouze mimochodem. Největší chybou je, že si spolu po katolicku nerozumíme. Prošm, k odpuštění hříchů křesťanových není dle naší víry ustanovena zpověď, nýbrž svátost pokání. Zpověď a pokání není totéž. Zpověď jest jen částkou — zevnější částkou — svátosti pokání; p o u z e zevnější pokání to není vůbec pokání. Podstata, duše pokání týká se lidského nitra : pokání musí činiti člověk celý : jeho rozum, cit, vůle, ústa, skutky. Rozum (paměť) musí si zevrubně uvědomiti, čím kajicník pochybil; tomu říkáme zpytovati svědomí. — Srdce musí nepřetvářeně odsuzovati hříšné činy a litovati jich upřímně — ne farisejsky; tato lítost jest neprominutelnou, ničím nenahraditelnou podmínkou dobrého pokání. — Vůle musí býti opravdově odhodlána už nikdy neučiniti, co za hříšno uznávám, a dle slov Páně : „Pohoršuje-li tě oko tvé, vylup je a vrz od sebe!“ vyhnouti se všemu, co by svádělo k opětnému klesnutí. — Ústa musí ve zpovědi otevřeně a důvěrně a úplně odhaliti stav a rozpolohu svědomí. — A skutky ochotného zadostčinění musí dokázati, že mi jde o úplnou nápravu. To je katolické pokání. Je tento těžký duševní boj, tento složitý a přece jednotný projev sebezapření, z něhož nejsou vyňaty ani pouhé myšlenky a žádosti, kde neplatí žádné: „Aspoň někdy!“ „Aspoň jednou . . .!“ je to, táži se, pohodlnější cesta k nebi nežli ona zásada o pouhé „statečnější víře? . . .“

„A nyní řekněte, pane Svobodo“, pravil dr. Hamal, „není-li zpověď tyraní, nátlakem, porobováním svědomí!“

„Jste tyranem vy, pane doktore, když pacientovi vypalujete ránu, nebo když mu odnímate nemocný úd? To je zpověď. — A jaký nátlak? Chodí snad po domech četníci a exekutoři, aby přinutili lidi ku zpovědi? Nikoli porobou, nýbrž nenahraditelnou úlevou je naše zpověď.“

„A to slovo je pravdivé,“ řekl major. „Když tak čítávám ty hnusné zprávy o sebevraždách, vždy si říkávám: Zase praskl jeden kotel. Nahromadění páry. Přepjetí tlaku. Proč jen nepoužil pojišťovacího ventilu: zpovědi? Možná, že mu ji někdo zhaněl; ten je jeho vrahem. Pánové, vy-

znati se, svěriti se člověk potřebuje; proč se udává zločinnec u soudu, ač mu nehrozí nebezpečí? Nemá pokoje. Ale komu se má člověk svěriti ve chvíli nepokoje? Otcí? rozhněval by se Matce? klesla by lítostí. Příteli? zpronevěří se a tajemství zneužije. Jdu ke knězi: a ten nevyzradí, kdyby ho rozčtvrtit chtěli, toť faktum, potěší a řekne pravdu. Pánové, pravdu! Kdo Vám ji dnes řekne? Lidé vaše chyby pozorují, mluví o nich, smějí se jim: ale řeknou vám upřímně do očí: „Ty, slyšíš, v tom a v tom chybuješ, dej si pozor!“ Za živý svět ne! Naopak do očí chválí, lichotí, pochlebují, — a člověk hyne . . .“

„Pánové, dovolte“, jaksi slavnostně pravil redaktor Ruda, „ctím přesvědčení každého; ale když zde dnes slyším tolik chvály o římské zpovědi, mimovolně mne tísní myšlenka, jak přece nedůsledně si vedeme my národ Husův!“

„Tím asi chcete říci,“ poušmál se Svoboda, „že mnohý a mnohý z nás se slovem a skutkem zpronevěřuje názorům a zásadám Mistra J a n a H u s a.“

„Bohužel“, povzdechl Bojislav Ruda.

„Jak oprávněným je váš stesk“, mluvil Svoboda, probíraje se ve svých papírech, „toho doklad podám hned. Zajiště ne jeden z našich dnešních Husitů je na štíru na př. se slovy, jež napsal Hus v 50. listě, jsa ve vazbě v Kostnici. Prečtu je: „Já chtěl se zpovídati a žádal jsem komisaře, čili napomínatele, aby mi zpovědníka dali Pálče, neb někoho jiného. Já řekl: Páleč jest úhlavní nepřítel můj: chci se mu zpovídati, neb jiného způsobného muže mi dejte! P r o s í m p r o B ů h ! I stalo se. Zpovídal jsem se pak jistému doktoru mnichovi, kterýž mne vyslyšel pobožně a velmi krásně i dal mi rozhřešení“. *)

Netřeba dokládati, že se pod kaštanem rozlehla živá pochvala. Redaktor ovšem změnil barvu.

„A jak pak je to s Luthrem!“ tázal se Rokyta.

„Ten je nedůsledný, jako ve všem všude. Hned horuje: „Ó, všichni křesťané měli by tuze litovati, kdyby tajné zpovědi nebylo“ **), neboť „to Kristu se zpovídáme, to Kristus rozhřešuje ústy svého služebníka, neboť ústa slu-

*) Sedmero proutků ze spisů m. Jana Husi str. 34. .

***) Altenb. Ausg. I., 895.

žebníkova Kristovými jsou ústy. To Kristus tu zpovídá (sitzt da Brichte)“ atd. *) — a z toho hned nazývá zpověď „carnificina conscientiae“, jatkou, popravištěm svědomí. Hned se mu zpověď „podivně tuze (wunderbarlich wohl) líbí, je i užitečná (nütz) i potřebná a nechtěl by, aby jí nebylo“ **) a z toho aby si plně zasloužil jména:

„A Dio spiacente ed ai nemici sui,“

„Bohu na vzdor a nepřítelům svým:“

hněvivě se kasá: „Nechci se zpovídati a to proto, že to chce papež!“ ***) K a l v í n má zpověď zrovna za morovinu, „rem pestilentem“. Proto však vždy bylo a dosud jest dosti protestantských pastorů, kteří se všemožně zasazovali a zasazují, aby i v jejich církvích byla zpověď opětně zavedena.“

„Je to konečně něco divného?“ zvolal starosta.

„Rozhodně ne“, pravil Svoboda, „vždyť netřeba, aby byl člověk právě fanatickým Římanem, jak se říkává, má-li uznati požehnání a velikol. post. zpovědi. Voltaire má zpověď za obzvláštní prostředek proti zášti a nenávisťi a za nejmocnější uzdu proti tajným nepravostem. — V ní klade M a r m o n t e l jedinou nadějí, má-li se zachrániti mládež — R o u s s e a u velebil její blahodárny vliv na bezpečnost majetku a náhradu škod. — R a y n a l v ní spatřuje nejspolehlivější oporu mravní bezúhonnosti. — Leibnitz míní, jest-li v křesťanství co krásného s chvalitebného, že jest to zpověď, nebť přináší mír, čest, uvědomělost a mravní svobodu. — Protestant lékař A m i - B a d e l nemůže se nachváliiti blaživých účinků zpovědi na nemocné. — Protestant R a v i l l e katolicismu přímo závidí milostí, jež ze zpovědi plynou. — N a p o l e o n I má za nepopíratelno, že zpověď jest nezbytným lékem ubohému lidstvu, kde se každý utvrdí v dobrou, pozná zlo za kořene i sám kořen jeho a každý přibližuje se k Bohu, ba spojuje se s ním. — Nevěrci: Voltaire, D'Alembert, Callot z Herbois zoufale volají na smrtelné posteli — o zpovědníka a poslední z nich běduje úpěnlivě: „Ach, pošlete mi pro utěšitele, jenž by zapudil strašný žár mé duše!“

*) Tischr. (Leipz.) 177.

**) Altenb. Ausg. VI., 1402.

***) Alterb. Ausg. II., 115.

„Moje přesvědčení, pánové, — a mužové mého kalibru nemluví jen tak na plano —“, zahovořil major, — „moje přesvědčení je, že ten čas života, který člověk ztráví bez zpovědi, je zmařen, ztracen. To je obchodník bez účtů. Dokud je člověk mladý a dobře se mu vede, má oči a nevidí. Ale jakmile se mu do těch očí zadívá neštěstí, nouze, trápení a nade všecko smrt, pak trochu jinak hledí na svět. Pánové, já jsem už na sobě pocítil ledovou ruku smrti . . . a nestydím se vyznati, že mnou tenkrát zalomcovala celá hrůza slov sv. Augustina: „Buď se zpovídati, neb pálenou býti“: „Aut confiteri, aut uri!“ . . .

V tom dolehl sem jasný hlas Orlovského zvonu, zvoucího na „Anděl Páně“. — „Pán Bůh s námi!“ řekl po svém zvyku Rokyta, když povstávali.

* * *

Společnost se rozcházela v dobré shodě.

„To nám dnes dala do dechu — ta prožluklá zpověď!“ usmívaje se, pravil redaktor Bojislav Ruda. — Bude nyní ve své „Pochodni“ vůči zpovědi trochu šetrnější? Kdo to ví!

Chladivý večerní vánek zašuměl v koruně rozložitého kaštanu. — A na nebeském stropě zamihotala se žlutá záře první hvězdy večerní.

Ročník X.

Cena 4 haléře.

Číslo 8.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 72 haléřů.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Na prahu nového století.

Píše Dr. Josef Burian.

Redakce a administrace Praha VI.-90.

V Praze 1900.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.

Znamení doby.

Století devatenácté jest na sklonku.

Století toto rozličně se posuzuje — podle toho, jak kdo nazírá na společenské poměry. Obvykle se říká, že devatenácté století bylo jedním z nejzajímavějších a nejdůležitějších. Poukazuje se při tom na nové objevy v oboru přírodních věd a na všeobecný pokrok, který dosáhl netušených rozměrů jak na poli materiálním tak i duševním.

Neschází ovšem ani těch, kteří století toto odsuzují uvádějíce, že s tak zvaným »pokrokem« ruku v ruce kráčely idey nevěrecké, bořící dosavadní světový křesťanský názor a ničící základy veškeré autority. Se vzrůstajícím se pokrokem nepřibývalo blahobytu — nýbrž bídy, a to hmotné i duševní. Stroje rostly — a dělník zápasil o sousto chleba. Pokrokářský liberalismus něko-

lika málo pomohl k plným pytlům zlata — — většinu ožebračil a zotročil.

Naříká rolník, řemeslník i živnostník.

Obraz konce devatenáctého století jest: všeobecná rozrušenost a nespokojenost.

Kde mnoho světla, tam ovšem i mnoho stínu.

»Jak se má devatenácté století, jež jsme prožili, nazývati?« tak mnozí se táží, a odpovědi na tu otázku jsou velezajímavé. Ludvík Hevesi v »Pester Lloyd« odpovídá: Na žádný způsob, jak se obyčejně stává, nelze je nazývati přírodovědeckým, poněvadž by to bylo rovněž tak jednostranné, jako bychom chtěli století osmnácté zváti filosofickým. Také je nemůžeme zváti stoletím Götheovým a Bismarckovým. Hevesi konečně se domnívá, že by zasluhovalo nejspíše pojmenování »německé století«, a doufá, že tento název dojde všeobecného uznání již proto, že na obzoru se objevuje století nové pod známkou »a m e r i k a n i s m u«.

Julius Duboc praví ve svém záslužném spise: »D u c h č a s u s t o l e t«, že »panující známkou času jest politika, a že žádná únava a žádný zájem jiného druhu nebyl s to směř tento setřítí anebo vyhladiti.«

A věru upřítí se nedá, že věku našemu název politického věku především přísluší, ne snad proto, že by v něm světlo světa spatřili největší politikové, jakkoliv jména Talleyrand, Stein, Metternich, Palmerston a Bismarck mu vtiskují svůj zvláštní ráz, nýbrž že politika zaujala měrou

nemalou myslí všech, a není věku, jenž by se dokonávajícímu století v ohledu tom se rovnal.

»Politika nezná mravouky,« pravil kdysi jeden vynikající politik.

A tato nekřesťanská zásada obráží se v tolikerých snahách věku, jenž zanechává po sobě stíny svého bytí. O pevných zásadách, o věrnosti zásad, o důslednosti není ani řeči, vlastním bohem moderních duchů jest onen chameleon, jenž se zove veřejné mínění. Před ním v prach padá věda, literatura, umění, vše. Vodítkem osobního jednání jest prospěch. »Čí chléb jíš, toho píseň zpívej!« Věškerá činnost jest vypočtena na prospěch — a sice na okamžitý prospěch.

Zboží nemusí býti dobré, trvanlivé, jen když lahodí oku a nese rychle veliká procenta. Všude v obchodním životě, v umění, v politice jeví se úžasný nedostatek mravního citu; dobré jméno, čest i svědomí ustoupiti musí prospěchářství. Úpadky, zpronevěření, podvody jsou na denním pořádku. Veřejnost jest v stálém rozechvění zprávami novin o úpadku těch kterých záložen, v nichž krvavě vydělaný peníz ukládal pracující dělník. Kolik potu lpělo na té těžce ustrádané zlatce! »Přilepším si na stará kolena,« tak rozumoval poctivec. A hle! Na stará kolena jest ožebračen lidmi, již žili a tyli z jeho mozolů, lidmi, jichž bohoupustý život měl býti výstražným znamením všem, aby se měli na pozoru před hyenou v těle lidském.

»Zaplat Pán Bůh, že jsem starý a že tu dlouho

již nepobudu,« tak si zasteskne dnes mnohý staroušek.

»Již se mi to na tom světě nelíbí,« míní jiný.

Ba věru. — Začíná býti chaos — zmatek. Zmatek v srdci, zmatek v rodinách, zmatek v obcích, zmatek v říších.

Vypravuje se doposud, a to vypravování věru že vypadá jako pohádka z časů lepších — a přece je to pravdivé, že za dob starších, když si někdo šel něco vypůjčit, šel tajně, tiše k sousedu, tiše to se sousedem vyjednal, nikdo ničeho nevěděl, nežli ti dva a přece jeden druhého neopšidil. Říkají podnes ti starší mezi námi ve věku kmetském, že dříve celé důležité smlouvy vyjednaly se mezi čtyřma očima, jak se říká »pod komínem«.

Ale dnes? — Dnes aby vše vyjednáno bylo na náměstí, kudy lidé nejvíce chodí. Bůh ví před kolika svědky a ještě se všechno popře.

Všude lze pozorovati patrný úpadek dobrých mravů, slušnosti a ohledu k jiným, zdvořilosti. Člověk člověku nedůvěřuje.

Ano — — při všech těch vymoženostech novověkého pokroku vidíme úpadek vědy, služící nevěře, úpadek mravů, úpadek národohospodářský, — — — krátce všude bankrot.

Lidstvo bez Boha nemůže k jinému důsledku přijíti.

Církev katolická na prahu nového století.

Tažme se, jak to vypadalo s křesťanstvím a s církví katolickou na konci osmnáctého věku?

Špatně.

Nevěra a bezbožecké osvícenství našly ochranu při mnohých knížecích dvorech, zvrácené zásady pronikly všechny vrstvy a stavy, a také katolické kruhy nezůstaly ušetřeny valčího se proudu. Vždyť i na stolicích učitelských v seminářích přednášeli mužové, kteří pod ochranou duchovních knížat veřejně se znali k rozumářství (rationalismu) a přimlouvali se za odtrhnutí od Říma a za spojení s protestantismem.

Dříve než osmnácté století skončilo, zemřel ve francouzském zajetí dne 28. srpna 1799 82letý papež Pius VI. — Tehdy nepřátelé církve jásali v domněni, že církev katolická dokonává. Ale již r. 1800 v březnu zvolen byl nový papež v Benátkách, jenž přijal jméno Pius VII. Kolik bojů musil podstoupiti tento papež s despotickým Napoleonem! Kolik strastí a křížů přestál, když hájil nezadatelná práva církve!

Světovládny Napoleon sedí v komnatě staříčkého nástupce sv. Petra. Slibuje starci nad hrobem hory doly, jen aby se s ním přistěhoval do Paříže, odtamtud že bude s ním vládnouti celému světu. Když Pius VII. se jen usmívá, vzplane hněvem, uchopí krásně řezaný chrámek sv. Petra ležící na stole a mrští jím před náměstka Kristova se slovy: »Hle, tak rozdrťím tebe a tvůj trůn, Církev a řší tvou!«

A výsledek?

Ten stařec nad hrobem dočkal se svého povýšení na stolec Petrův a spatřil zapadnutí hvězdu slávy Napoleonovy.

Po Piovi VII. následoval na stolci sv. Petra Lev XII., po něm krátký čas Pius VIII., načež další dobu řídil lodičku Petrovu Řehoř XVI. Po smrti Řehoře XVI. nastoupil Pius IX., jehož požehnaná činnost jest ještě v dobré paměti. R. 1878 zvolen byl za papeže nynější slavný papež Lev XIII.

Tím jsme nastínili krátce řadu papežů v století devatenáctém. Že se bez bojů, bez křížů, bez nátisků neobešlo, nemusíme zvlášt připomínati.

Ale proroctví bezbožce Voltaira se nevyplnilo. Psal totiž tento pověstný rouhač hraběnce z Argentalu: »Mám dost toho poslouchání, že dvanáct mužů křestanství rozšířilo, já jim ukáži, že jeden stačí, aby je zničil.« Voltaire již dávno zemřel jako zoufalec volaje na smrtelné postali kněze té nenáviděné církve Kristovy — ale církev jest tu pořád — a můžeme říci, že dnes jest církev mocnější než kdy jindy.

Jako vůbec dějiny osmnácti věků, tak také dějiny devatenáctého století opětně potvrzují zaslíbení Páně: »A brány pekelné jí nepřemohou.«

Satanské heslo Voltaireovo: »Zničte hanebnici!« — t. j. církev katolickou — rozléhalo se na konci 18. století. Velcí i malí nepřátelé církve pod rozličnými hesly a záminkami snažili se dosáti téhož cíle v 19. století, při nejmenším usilovali katolický lid a kněžstvo odtrhnouti od papežství — a soustřediti je v tak zvaných národních

církvích — — několik málo prozíravých lidí lapili — ale jinak dšlo se jim nezdařilo.

Daleko by nás vedlo, kdybychom vypočítávatí chtěli, jaký kde v které zemi boj musila církev podstoupiti. Všimneme si jen Německa a Rakouska.

R. 1815 přišla církev v Německu o všechny statky, ztratilaf dle tehdejší ceny na ročních přímech 40 mil. marek.

Zabrala tenkráté vláda církvi nejen všecko zboží světské, ale i posvátné bohoslužebné nádobí — a posvátná roucha. Ve Würzburgu dávali si židé na hlavu biskupské mitry, v Bambergu byla hozena do koše v monstranci posvěcená hostie. — V Badensku se tak špatně s katolíky nakládalo, že sám Napoleon I. zakročiti musil ve prospěch jejich.

Konkordáty čili úmluvami církve s jednotlivými zeměmi nastal sice obrat k lepšímu, ale úmluvy během času osvědčily se jako dvojsečný meč, kromě toho některé vlády málo dbaly těchto úmluv. Duch Josefinismu strašil stále ve vládních kancelářích — a nenacházel odporu u církevních vrchností, totiž u těch, které byly loutkami v rukou vlády — anebo neměli tolik odvahy, aby kladli odpor.

Hnutí katolické v Německu od r. 1837, a hlavně od r. 1848 utěšeně se vzmáhalo. Tak zvaný kulturní boj církev katolickou jen posilnil. Katolický střed na říšském sněmě německém jest mocnou hradbou před všelikými nepřátelskými útoky.

Poměry církevní v Rakousku na počátku 19. století nebyly právě utěšené. Bylo zříti na všech stranách úpadek, jakožto následek doby Josefinské. Ale začalo také pomalu svítati. Mužové jako Bedřich Schlegel, Zachariáš Werner stavěli se přímo i nepřímo proti panujícímu Josefinismu. Čilejší život katolický nastal, když (r. 1816) řád Redemptoristický v Rakousku se usadil, jehož neúnavný člen P. Klement Maria Hofbauer o probuzení katolického života v lidu velehorlivě se staral; neméně důležité bylo pro snahy katolické, že bylo řádu Tovaryšstva Ježíšova (r. 1820) povoleno v císařských zemích opět působiti pro čest a slávu Boží. Ze se to byrokratům a liberálům nelíbilo, snadno pochopíme. Na jejich křik o »ultramontanismu«, »zpátečnictví«, »klerikalismu« málo kdo dbal.

Za Ferdinanda I. nestala se žádná podstatná změna v postavení církve.

R. 1848 nastoupil vládu císař František Josef I. Patentem ze dne 4. března 1849 pojistil svobodu a samostatnost všem od státu uznaným vyznáním.

R. 1855 smluven byl se svatou Stolicí konkordát, jímž falešné zásady Josefinismu se strany vlády byly odčiněny. Jakkoliv konkordát nedotýkal se práv žádných náboženských společností a církvi katolické žádných zvláštních výsad neposkytoval, zdvihla se přece proti němu bouře liberálních světlonošů, jímž statečně přizvukoval nevěrecký zednářský tisk.

Po porážce císařských vojsk v Itálii r. 1859

zdvihla se proti konkordátu agitace i v říšské radě a domohla se toho, aby byla revise konkordátu. Vláda r. 1863 poslala biskupa Fesslera do Říma, aby se svatou Stolicí o změně některých článků vyjednával.

Zvláště bylo vyžítkováno nešťastného výsledku války r. 1866 proti konkordátu. Přišlo liberální ministerstvo, které pronásledováním církve získati si chtělo pochvalu veřejného tisku, židy a zednáři ovládaného. První porušení konkordátu se stalo r. 1868 třemi zákony o manželství, o poměru církve ke škole, o interkonfessionálních poměrech státních občanů. Protest svatého Otce nebyl nic platný. Společný pastýřský list a instrukce českého episkopátu v příčině zmíněných zákonů propadly konfiskaci. Linecký biskup Rudigier pro svůj pastýřský list byl pohnán před porotu a odsouzen. Tentýž osud stihl kněze, kteří se práv církve zastali. Katolický tisk byl jako v kleštích, za to časopisy liberální směly církev a kněze hanobiti po své vůli.

Konkordát konečně však byl vládou jednostranně zrušen, a církvi byla květnovými zákony r. 1874 dána nová svěrací kazajka. Námahy biskupův a svatého Otce k odvrácení květnových zákonův ukázaly se býti marnými.

Od těch dob marně lid katolický volá po škole náboženské — — — zatím vyrůstá pokolení nové — — — zásady moderní se zasévají — — — jaká asi bude žeň? — — — Ovoce již zraje.

Proti církvi dnes stojí četní nepřátelé: nevěra moderní ve vrstvách vyšších i nižších a protestantismus, jenž heslem » pryč od Říma « vytáhl proti církvi v nepřátelské pole. Lid se dráždí proti církvi a kněžím lživými zprávami, falešnými hesly » o klerikalismu«, » o ultramontanismu«, » o zpátečnictví« atd.

Odpadlíci kde kterou špínu najdou, všechnu na kněze a církve vylijí, mládež na vysokých školách odchovává se namnoze tu a tam v duchu protestantském, a odpadlíci profesoři jako Masaryk navinují naše » obrození« stále na dobu českých bratří, jakkoliv nyní žádných českých bratří v Čechách nemáme.

Kdo zvítězí?

» A brány pekelné jí nepřemohou,« to zaslíbení Kristus dal své církvi, a to zaslíbení nás sílí v těžkých bojích.

Necht odzvánějí nepřátelé katolické církvi umíráčkem — to činili již tolikráte — — — my katolíci s důvěrou upíráme zraky ke kříži. Přes nástrahy nepřátel církev katolická v 19. století učinila znatelný pokrok a došla nového rozšíření.

Již Pius IX. obnovil církevní hierarchii v Anglicku a Holandsku a v zájmu missií zřídil biskupství a apoštolské vikariaty po celém světě. Jako nejvyšší učitel přál vědám a uměním a podporoval vydání učených a cenných spisův o křesťanské archaeologii a umění, postavil se rázně proti nepravé vědě, odvracející člověka od Boha, a opětně zavrhl vědecké, politické a socialní bludy.

Nástupce Pia IX. — nynější papež Lev XIII. — podivuhodnou, všestrannou rozvinul činnost. Jestli v pravdě »světlo ze světla«.

Mohutným hlasem velepastýře volá ke všem národům, chrání posvátnost stavu manželského a majetku, obnovil filosofická studia, zřídil hierarchii ve Škotsku a v Bosně, doporučuje katolický tisk, věnuje zvláštní péči křesťanům na východě, národům slovanským a pohanským missiím, podporuje vědu a zbožnost, ujímá se dělníků, doporučuje katolické spolky. Za něho katolická víra v severní Americe neočekávaného rozšíření se domohla, tak že čítá nyní k 10 millionům duší. Sekty východní vracejí se k mateřské církvi.

Také u nás v Čechách utěšeně se rozmáhá ruch katolický. Nové a nové katolické spolky se zarážejí, tvoříce hráz proti návalům nevěrecké doby — a neméně pěknému rozvoji se těší tisk katolický. Mohutníme přes všeliké vzteky našich nepřátel. Věc naše musí dojít stkvělého výsledku v století dvacátém, jen budeme-li svorni. Nemylme se, i v XX. století čekají nás boje. Ale my bojujeme pro věc Kristovu, pro věc Boží, a Bůh nás neopustí.

V jednom německém městečku r. 1870 byl na rozích nalepen tento plakát: Na skále velechrám — církev katolická — — pod ním Bismarck, tahaje za provaz na kříži věže upevněný. Opodál stojí ďábel a ptá se Bismarcka: »Co to děláš?« — »Chci zbožiti tento chrám!« — »Bloude,«

dí ďábel, »to já dělám 1900 let, a nedokázal jsem toho.«

A nedokáží toho ani ti, kteří dnes chtějí církev zdolati — nedokáže toho ani nevěra — ani protestantismus, ani Herben, ani Masaryk. »A brány pekelné jí nepřemohou.«

PABĚRKY.

Časopis „Hlas“ ze dne 2. března píše:

Ubohé »katolické« (II) Rakousko. Jest bolno vzpomínat, jak hanebně se ve vlastech našich a v Rakousku vůbec píše namnoze o katolickém náboženství, církvi a duchovenstvu . . . A tu se člověk bezděky táže, zdali není v zákonníku našem paragrafu, kterým by se dalo takové pusté řádění zamezit? I ano, máme takový paragraf, a sice jest to § 303. v trestním zákoně ze dne 27. května 1852 a zní takto: »Kdo veřejně nebo před více lidmi, nebo tiskem . . . učení, obyčeje nebo zřízení ve státě zákonem uznané církve nebo náboženské společnosti tupí nebo snižovati hledí . . . dopouští se přestupku a má býti potrestán tuhým vězením od jednoho až do šesti měsíců.« — Paragraf proti ostouzení a snižování církve tedy bychom měli. Než známé přísloví praví: »Kde není žalobce, není ani soudce!« A právě těch žalobců

se nám nedostává, ne sice zákonitě, ale ve skutečnosti. Neboť zástupcům nadepsané církve brání se na základě §§ 40. (a násl.) trestního řízení vystupovati jako žalobník soukromý, a poukazuje se na §§ 2. a 34., dle nichž přísluší státnímu návladnictví podati žalobu veřejnou! Než jak pak, když návladnictví toto neuzná podání takové žaloby za příhodné? Pak jsou tisíce a tisíce katolických kněží proti ničemnému tisku zcela bez ochrany! Marně stanoví tak naše ústava všeobecnou rovnost před zákonem, marně také uvádí trestní zákonník provinění proti náboženství! Tam jsme to tedy dopracovali na konci 19. a 20. století, že se cestou »zákonitou« celému zástupu státních občanů upírá i nejjednodušší ochrana právní!!! — Nyní zasedá zase říšská rada, na níž jsou také poslanci z řad duchovenstva, pohlížme tu jmenovitě s důvěrnou prosbou k horlivému dr. Stojanovi! — nebylo by tedy snad již svrchovaně na čase, aby se některý z nich palčivě této věci řádně a rozhodně ujal?? Myslíme, že ostatně i mezi jinými poslanci se najdou snad katolíci poctiví, kteří neodeprou v této velepotřebné již věci svého vlivu a své podpory! — Ó ubohé, přeubohé katolické (!?!) Rakousko!

„Obnova“ ze dne 16. února píše:

Jak se má řídit diecése královéhradecká, tomu nejlépe rozumějí bezkonfessník Hajn a k helvetům odpadlý dr. Herben. Stane-li se v diecési něco po-

horšlivého, tu se bubny a troubami rozkřikuje: Hleďte, tohle se děje v »Brynychově« diecési. — Chce-li však biskup nějakým rozkazem nebo zákazem diecési svou pohoršení ubránití, tu p. Hajn hází bláto na biskupa zase a nalézáme ho v řadách obranců nekázně. — Jenže jsme ještě nikdy neslyšeli, aby se bezkonfesníci a odpadlíci pletli do úřadu taky pastorům nebo rabínům; tam u nich je ovšem všecko krásné a čisté jako andělé v ráji a hvězdy na nebi.

Mravní rozhořčení. Jsou jistí pánové, kteří se »mravně rozhořčují«, když klesne kněz katolický. Ale když se nemravnosti dopustí žid, tu jistý pán mlčí; patrně proto, že mlčeti jest — zlato. A když nedávno ženatý pastor stropil brozné věci s dětmi, tu se nikdo »mravně nerozhořčil«. A když nedávno zmizel pastor po jistých pletkách s hrůbařovou dcerou, tu se také nikdo »mravně nerozhořčil«. A když některý mravní rozhořčenec nad pádem katolického kněze padne sám, tu se rovněž »mravně nerozhořčuje«. Naopak, zkušenost učí, že největší nemravové nejvíce se »mravně rozhořčují« nad církví katolickou. Hledají v tom útěchu svého vlastního špatného svědomí. —

Ročník X.

Cena 4 haléře

Číslo 9.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 72 haléřů.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Jsem také katolický křesťan.

I.

Napsal **Jan Bělina.**

Redakce a administrace: Praha VI.-90.

V Praze 1900.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.

„Jsem také katolický křesťan.“

Ano! Ale jaký?? Na křtu sv. jsi se sice katolickým křesťanem stal, neb tam se vtiskuje pokřtěnému nezrušitelné znamení křesťana. Tenkrát jsi ale také sliboval, že chceš věřiti v Boha trojediného a dle té víry býti živ. Jsi v tom ohledu katolickým křesťanem? Obávám se, že nikoliv, poněvadž jsi na plnění tohoto slibu již dávno zapomněl. Někdy se tak ovšem, zvláště sejdeš-li se s knězem, neb pravým katolickým křesťanem, ozve na okamžik v tobě lepší stránka, svědomí, a tu voláš: »jsem také katolický křesťan,« — ale ihned dokládáš:

Do kostela ale nechodím.

Nač také to stálé běhání do kostela. Nic mi tam nedají. A ostatně celý svět

*

je chrámem Božím. Kristus Pán pak sám řekl: »Bůh jest duch; ti, kteří se Jemu klaní, v duchu a v pravdě mají se klaněti!«

Máš pravdu: Bohu se máme klaněti v duchu a pravdě. To tvrdí také církev katolická. Porož uměl jsi ale těmto slovům dobře? Dejme tomu, že bys byl otcem a měl dítě. To by ti přišlo na tvůj svátek s »gratulací«. Oddrmolilo by ji ale tak, že bys, nevalně jsa potěšen, ať již nahlas či jen pro sebe řekl: »Vždyť ty ani nevíš, co povídáš, duch tvůj o tom ani neví, co mluvíš, nepřejíš mi toho do opravdy — v pravdě, — co pravíš!« Proti »gratulaci« bys tedy neměl ničeho, ale to by tě mrzelo, že nešla z duše a nebyla míněna do opravdy, t. j., že nebyla odříkána v duchu a pravdě. A tak i Kristus Pán slovy, »Bohu se třeba klaněti v duchu a pravdě« chtěl říci, že veškeré služby naše Bohu prokazované nemají ceny, ba jsou hřššny, nejdou-li z duše a nejsou-li míněny do opravdy. Kde ale v těchto slovech spočívá, že Kristus Pán jimi zakázal choditi do kostela? Nikde!

Ba Kristus Pán sám do chrámu Páně chodil! Byl tam již ve 12 letech, ač cesta tam trvala celé 3 dny. Chodil tam s matkou svou, pěstounem svým a později s apoštoly. První křesťané pak hned po smrti Krista Pána »se shromažďovali na modlitbách« a byli veřejné pobožnosti tak oddáni, že za dob krvavého pronásledování křesťanů i v nebezpečnosti smrti se vydávali, jenom aby

došli útěchy této společné pobožnosti. A od těch dob bylo tomu stále tak až na naše časy.

Ostatně snad to sám uznáš, že zbožnosti je na světě třeba. Sám svým rozumem to musíš poznati, že čím lidé budou zbožnější, tím že také budou šťastnější. Můžeš se o pravdě těchto slov také velmi lehce poučiti z dějin. A dějepis jest přece učitelkou života!

A tu, když přijdeš do kostela, třebaš ani nebyl tak velice k zbožnosti naladěn, co se stane? Budeš-li viděti jiné v hluboké zbožnosti Bohu se klaněti, budeš-li viděti, kterak i nejvyšší a nejvznešenější této země před Pánem světa na kolena padají, nezměkne tu srdce tvé, nebudeš se tu tím vroucněji modliti i ty? Nerozleje se tu pravé štěstí, pravá spokojenost po srdci tvém? A kdybys ve chrámu Páně nedostal nic jiného než pravé štěstí a spokojenost, nestojí již to za to, abys tam chodil? A když pak opět jiní budou viděti tvou a jiných lidí pravou zbožnost, nadchne to opět i je, aby činili podobně?

Kdežto zase naopak, co vyplyne ze zanedbávání kostela? To již denní zkušenost učí, že ten, kdo do kostela nechodí, nemodlí se obyčejně vůbec. A bude-li pozorovati neučený, že se nemodlí učený, bude-li viděti prostý a chudý, že se nemodlí »páni«, tu si pomyslí: »co pak jest zbožnost jen pro chudé?« A následek toho bude, že ji bude zanedbávati také. A kam to všechno povede? Bázeň Boží se světa zmizí, špatnosti a ohavnosti v netušené míře vzrostou, — zkrátka,

nastanou doby hrozné. A hrůzu těchto dob již nyní mají tedy na svědomí ti, kteří do kostela nechodí, — tedy i ty!

Nuže! Kristus Pán choditi do kostela nezákazal, sám do kostela chodil, choditi do kostela, ovšem pro pobožnost, je nejvýše třeba!

Ty ale do kostela nechodíš, nýbrž jak sám pravíš, jsi — také katolický křesťan!

Při bohoslužbě by nemělo býti žádné nádhery.

Za dob apoštolských takové nádhery při bohoslužbě nebylo. Peníze, které se na ni vydají, by se měly dáti chudým.

Tuto moudrost zajisté nemáš ze své hlavy, ale od různých »přátel«^o církve, není-li pravda? Je-li ale také tento tvůj názor správným, jest otázka jiná.

Ve svém příbytku máš zajisté rád vše úpravné, čisté a hezké. Je-li tomu skutečně tak, pak se ti tam líbí a jsi tam rád. Máš-li tam ale nepořádek a nečistotu, pak tě to tam příliš netáhne; pak později dlíš někde jinde, třebaš v hostincích. Ty ovšem do kostela nechodíš, ale choditi tam mají všichni katoličtí křesťané, pokud jich církev neomlouvá. Proto je ale také třeba, aby se jim tam líbilo. A aby se jim tam líbilo, pak je opět třeba,

aby tam bylo vše čisté, úhledné, krásné, neb dle tvého slova »nádherné«.

Ve chrámu Páně nemá člověk býti přítomen pouze tělem, ale také, jak již bylo řečeno, duší. Duch lidský se tam má povznášeti k Bohu. Mnohdy je ale člověk starostmi pozemskými tak zaujat, že mu něco takového je dosti obtížným. A tu mu církev přispívá ku pomoci zevnějším leskem při bohoslužbě. Vzhůru se vznášející vůně kadidla jej připamatovává na bytost nadpozemskou, Pána Boha, k němuž se mají rovněž modlitby naše s libou vůní vznášeti. Světla na oltářích mu připomínají, že srdce lidská, jsouce osvětlena světlem víry, mají plápolati plamenem čisté lásky k Bohu. Obrazy svatých jej opět upamatovávají, že povinností jeho je sloužiti Bohu tak, jako mu sloužili ti, které předobrazují. A podobně povznášá člověka v kostele všecka ostatní — »nádhera«.

A ještě dále! Bůh je Pán všech pánů. Jestliže ty máš ve svém příbytku rád vše krásné, jestliže na to dbají tím více vznešení tohoto světa, tu by to nemělo platiti o Bohu, bytosti té nejvznešenější, jež je krása sama? Voláš: »nač to stříbro, nač to zlato!« Nepřinesli však již sv. tři králové Kristu Pánu darem zlato? A odměnil je On? Voláš: nač ten lesk? Ale nejel Kristus Pán, jenž byl přece nejpokornější srdcem, do Jerusalema před svým utrpením ve vsí slávě? Mnozí pak prostírali roucha svá na cestu, a jiní sekali ratojesti se stromů a metalí je na cestu. A ti, kteří napřed šli, i ti, kteří šli za ním, volali, řkouce:

»Hossanna«. A zakázal jim to Kristus Pán? Ne, On to schválil, právě: »Budou-li tito mlčeti, kamení bude volati.« Ba ani to nic neplatí, že ukazuješ na časy apoštolské. Církev tenkrát sestávala z chudých. A tu ovšem něco takového nebylo tak možno jako dnes. Církev pak nad to byla tenkrát pronásledována. Bylo se jí skrývati pod zemí neb v odlehlých budovách. Kterak tu mohla provozovati lesk svých bohoslužeb ve větších rozměrech? Úplně však bez lesku nebyly bohoslužby církve ani tenkrát. Sestup jenom do katakomb a najdeš tam, pokud nejsou odneseny do různých muzeí, okrasy, malby, najdeš tam také poměrům přiměřenou »nádheru«.

Tak, jako ty, volal drubdy již někdo. Byl to Jidáš. Když Maria pomazala drahou mastí nohy Ježíšovy, tu on řekl: »Proč nebyla tato mast prodána za 300 peněz, a nebylo dáno chudým?« »To pak řekl, ne že by měl péči o chudé, ale že zloděj byl, a měšec máje, to, co do něho kladeno bylo, nosil.« A tak i dnes. O tobě to třeba neplatí, ale o těch, kterým ty přizvukuješ: Oni by měli raději zlato a stříbro chrámů katolických ve svých kapsách. A chudí? Ti jim leží na srdci zrovna tak málo, jako Jidášovi.

Ostatně, co by odstranění lesku z chrámů pomohlo chudým? Nic! Ba právě naopak. Ono by jim to uškodilo. Na oltářích chrámů katolických jsou umělé květiny. A kdo je dělá? Chudý lid! Chrámy katolické, abych nešířil slov, podpo-

rují řemeslníky, umělce všeho druhu. A odstraň tu »nádheru«, komu tím uškodíš?

Konečně ve Starém Zákoně ustanovil Bůh skrze Mojžíše zevnější lesk při bohoslužbě. Kristus Pán pak, jak sám řekl, nepřišel rušit zákona, ale ho doplnit. Proto také nepřišel rušit toho, co je v pravdě povznášejšího při bohoslužbě v jeho církvi.

A protestanté? Jak si ti, pokud jenom jsou upřímní, stěžují do odstranění lesku při bohoslužbě!

Věz to tedy dobře, že po odstranění »nádhery« při bohoslužbě nevolá žádný, nechci říci pravý katolický křesťan, ale žádný křesťan vůbec! Ale ty jsi — také katolický křesťan!

Kněží by neměli žít tak špatný život.

Špatností kněžských jsou plné noviny; kdo má potom kněžím věřiti?

Tvrdíš-li, že všichni, většina, polovina kněží žije život špatný, pak nemluvíš pravdu. Pravdou pouze je, že se najde některý kněz, který se někdy zapomene a dopustí se něčeho, co se na jeho vznešený stav nesluší. Něco takového je ovšem politování hodným. Kristus Pán řekl apoštolům a jich nástupcům: »Vy jste světlo světa,« t. j. vy svým vlastním dobrým příkladem máte jiné vésti ku ctnosti. Neplní-li ale některý kněz

tohoto příkazu, pak jej také za to souditi bude Bůh. Na tomto soudě vezme ale i On ohled na slabost lidskou, přenáhlení a jiné okolnosti, neb On ví, že žádný člověk, nýbrž toliko On sám může o sobě říci: »Kdo z vás může viniti mne ze hříchů?« Ne takovými jsou ale nepřátelé kněží. Když druhdy přivedli fariseové a zákoníci ku Kristu Pánu ženu, dopadenou při hříchů, a chtěli ji kamenovati, tu Kristus Pán řekl: »Kdo z vás je bez hříchů, vrz na ni první kámen.« A kdo tak učinil? Žádný! Dnes ale na kněze vrhají utrhačnými jazyky, novinářským tiskem mnozí a mnozí kameny han a potup bez únavy. A oni? Věříš tomu, že to jsou samí hodní lidé, kteří před svým vlastním prahem mésti nepotřebují?

Uvažoval jsi také dále o tom, proč nepřátelé kněze tak tupí? Je toho příčina dvojí: Jsou mnozí a mnozí, kteří milují hřích. Kristus a jeho náboženství ale hříchů nenávidí. A proto opět ti, kteří se hříchů nechtějí vzdáti, nenávidí Krista a jeho náboženství. Následkem toho pak nenávidí také ty, kteří to náboženství světu blásati mají, totiž — kněze. Každý svědomitý kněz je upamatovává na jejich hříšnost a špatnost, a proto je jim trnem v oku. Jsou dále mnozí a mnozí, kteří by rádi zrušili stávající řád společenský. Pokud tyto snahy jejich neodporují nauce Kristově, je tak mnohdy v pořádku. Chtějí-li ale k dosažení jich používati prostředků hříšných, ký tu div, že se jim staví naproti Kristus, jeho náboženství a,

jak ani jinak nemohou, představitelé tohoto náboženství — kněží. To jest druhou příčinou, proč kněží jsou nenáviděni. Naplňují se tu slova Krista Pána: »Budete v nenávisti všechněm pro jméno mé.«

A kdo někoho nenávidí, ten ho také tupí. Proto jaká to radost mezi všemi nepřáteli kněžstva, když se některý z nich dopustí něčeho nepřístojného! Pak začnou o překot zvoniti na poplach, pak jsou toho skutečně plné noviny, aby o tom zvěděl celý svět. A kdyby se to do světa hlásalo dle pravdy, nebylo by lze ničeho proti tomu namítati. Ale kdy se to stane?! Většinou, aby to více »působilo«, pravdu zlomyslně překrouť a udělají z komára velblouda. Takové radosti se jim ale nedostane tak často. Oni ale tupiti chtějí, chtějí tupiti mnoho a bez ustání. A co tu ti »samí hodní« lidé činí? Oni o kněžích bídne a podle lhou a naplňují tak slova Krista Pána: »Budou mluviti o vás zlé, lhouce.« Jak lehce bys se o pravdě těchto slov mohl přesvědčiti! Jednou mluví o faráři aneb kaplanovi tam a tam, hledej ale osadu toho jména, které oni jmenují, po celém světě a — nenajdeš jí. Někdy ji najdeš, ale zase tam nenajdeš — fary. Jindy opět tam fara sice je, ale žádný kněz toho jména, o kterém oni své »krásné« historiky vyprávějí. Bylo jim tak v katolických listech dokázáno nescetněkrát, ale oni lhou dále. A pravda? O tu se oni starají málo. Jen když se najdou lidé, kteří jim věří. A takových je, bohužel, mnoho!

Tak tomu tedy je s tím špatným životem kněžským! Kdyby ale i vše, co se o kněžích tiskne, bylo pravda, jako že není, následuje z toho, že by se jim nemělo věřiti, hlásají-li nauku Kristovu? Nikdy ne! Tu na svět přinesl Bůh sám, a pravost její nikdy nezávisí na větší aneb menší dokonalosti v ctnosti toho kterého kněze. Jako peníz má stále tutéž cenu, ať ti ho již podává člověk hodnější aneb méně hodný, tak tomu je také s náboženstvím Kristovým. Ono zůstává stále stejné pravým, ať je již hlásá ten aneb onen katolický kněz. Kristus Pán pak řekl o zákonnících a fariseích: »Všecko, cožbykoli vám řekli, zachovávejte a číňte: ale podle skutků jejich nečíňte; nebo praví a nečiní.« Neplatí tu také i o kněžích, byť i některý nežil dle toho, co káže, že se mu věřiti a dle slov jeho žíti má? Tomu se učí již děti ve škole. A tedy bys to měl přece věděti také ty — katolický křesťan!

Církví by se majetek měl vzíti.

Nač také církev takového jmění potřebuje?! To by se jí mělo vzíti. Začátek by se měl učiniti u arcibiskupa olomouckého, pražského a jiných.

To jsi vše vyčetl opět z novin, že ano? Povážil jsi ale také vše svým vlastním rozumem?

Ty bys tedy chtěl majetek církvi vzíti? Kdo a kdy někomu něco bere? Zloděj bere, když krade. Právo a spravedlnost bere, když kradené odnímá. — Na jakém základě bys ty jmění církvi bral? Ukradla je snad? Ne! Něco takového se neopovází tvrditi ani nejzarytější nepřítel církve? Ona nabyla svého majetku poctivě a zákonitě. A jak? Dokud nebyl vynalezen tisk, byly knihy velmi drahé. Tenkrát ale byly knihy opisovány, hlavně v klášteřích. A to byl jeden pramen majetku církve. Druhy bývaly klášterům darovávány krajiny bařinaté a močálovité, o které nikdo nestál. Z těch ale mniši udělali svou vlastní příčinlivostí úrodné nivy. To bylo druhým pramenem majetku církve. Při zařizování kostelů a far se dále našli majetníci, kteří věnovali určitý pozemek aneb peněžitý obnos s tím ustanovením, aby z čistého výtěžku byli udržováni duchovní, varhaníci, kostelníci, aby z něho opravovány byly kostely, kupována nová roucha církevní atd. Tak v uznání zvláštních zásluh věnovali králové biskupstvím a arcibiskupstvím panství, aby příjem z nich patřil biskupům a arcibiskupům. Odtud také je větší majetek arcibiskupství olomouckého a pražského.

Když si něco poctivě vyděláš aneb když ti někdo něco svého dobrovolně dá, pak je to vším právem tvé, a nikdo ti to nemá práva bráti. A kdybys církvi majetek, kterého ona nabyla právem, bráti chtěl, bylo by to spravedlivé? — A kdybys jí jej chtěl bráti, třebaš na to neměl

práva, víš, co by to bylo? Ostatně církev, má-li církví zůstatí, majetku potřebuje. Abych nemluvil o kněžích: v kostelích je třeba varhaníka, někoho, kdo by je čistil, světla, mešního vína, různých oprav atd. A odkud by se na to vše mělo bráti, kdyby kostely neměly zádušního jmění? Jak by to pak vypadalo, o tom se lze lehce přesvědčiti všude tam, kde kostely »zádušní« nemají.

Zbyli by ti tedy u nás arcibiskup olomoucký a pražský a některý bohatší farář. Ti mají skutečně větší příjmy, než pro svou osobu potřebují. Smějí oni ale jmění, z kterého jim ty příjmy plynou, rozdati? Nikoliv! A proč? Protože není jejich. To jmění dle vůle zakladatelů nepatří jim, ale arcibiskupstvím atd.; oni mají pouze právo na čistý výnos z tohoto majetku. Spotřebují ho ale oni snad sami pro sebe? Také ne! Většinu věnují na dobré účely a chudině. Že ty o tom nic nevíš, z toho neplyne, že by tomu nebylo tak. Oni nemohou, jako drubdy fariseové, hlásnou troubou do světa hlásati, co dobrého činí. Ostatně, kdybys jen četl listy katolické, aspoň o něčem bys se dověděl přece. Církví nepřátelské listy, které ty čteš, o takových věcech psáti nebudou. Ty je hledí jenom tupiti, ať již přímo aneb aspoň nepřímou, písíce, co udělal ten aneb onen jejich úředník. Myslíš ale, že to je tak pravda, jak to písíš?! A kdyby to i pravda bylo, může pán, dokud mu nebylo stěžováno, za každého svého úředníka?

Kdyby se ale přes to, že by to byla loupež, majetek církvi vzal, kdo by z toho měl užitek? Viz dějiny. Když za dob německé reformace loupeny byly církevní statky, kdo se jimi obohatil? Šlechta! Chudina z toho měla bídu mnohem větší, než dříve. Za dob revoluce francouzské bylo církvi rovněž pobráno jmění. Komu to ale prospělo? Pro chudinu bylo vydáno za 2¹/₂ milionu bezcenných bankovek, které žádný nechtěl brát. A za dob josefinských v Rakousku? Statky církvi odebrané za pralacíný penz skupili židé a cizácká šlechta, kteří svým bohatstvím a, necítíce s národem českým, jsou hlavní překážkou vzrůstu jeho blahobytu a snah státoprávních. Chudina z toho všeho neměla také nic. Ba právě naopak! Církev v Rakousku, dokud ještě jmění měla, činila pro chudinu mnoho a mnoho. A když jí to jmění bylo sebráno, kdo tím rovněž byl poškozen? Právě chudý lid!

A dnes? Dokud ještě to neb ono arcibiskupství něco má, může prospěti — a také prospívá — chudině. Vezmeš-li ale církvi majetek, myslíš, že z toho chudý lid něco bude mít? Než, kdyby se i jmění církve rozdělilo, poctivě rozdělilo, ne snad, aby si to ti, kteří nejvíce křičí, nechali sami, co by tu na každého jednotlivce přišlo? Několik málo haléřů. Pak by se ale také kostely musily vydržovati od státu, tedy z daní, a pak by chudina musila platiti mnohem více, než dostala.

Nuže! Poznáváš to nyní, že vzítí církvi majetek by bylo nanejvýš nespravedlivé a nekřesťanské? — A ty bys jí jej bráti chtěl? — To bys byl krásný — katolický křestan!

Katolíci!

Rozšiřujte „Slova Pravdy“!
Zvláště letošní ročník jest obsahem
bohatý.

Připomenutí: Redaktor „Slov pravdy“ koná koncem dubna pouť do Říma, následkem čehož dubnové číslo vyjde až koncem května.

Ročník X.

Cena 4 haléře

Číslo 10.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 72 haléřů.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Jsem také katolický křesťan.

II.

Napsal **Jan Bělina.**

Redakce a administrace: Praha VI.-90.

V Praze 1900.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.

Mnoho se nemodlím.

Nač také na Pána Boha stále »lízta«;
vždyť Ho to musí omrzeti!

Toto tvé »moc se nemodlím« znamená asi tolik jako »nemodlím se vůbec«, že ano?

Než, poslyš! Dejme tomu, že bys měl syna, který by na tebe nikdy nepromluvil, neb nanejvýše někdy, když by mu bylo zle, a to ještě nerad. Pochválil bys ho, řekl bys o něm: »To je hodný syn.« Myslím, že bys pozoroval hned, že tě nemá rád, a že bys takového synáčka ani nechtěl viděti. Myslím také, pokud by takovým zůstal, že by mohl od tebe málo dobrého očekávati. A hle! Bůh je otcem všech lidí, poněvadž nás všechny stvořil. Je tedy také otcem tvým, a ty jsi opět jeho synem. A jakým pak synem jsi? Inu takovým, jako by byl ten tvůj syn. Ty také

*

nikdy se svým nebeským Otcem nemluvíš. Učiníš-li to někdy přece, pak to činíš z nouze a nerad. Nechápeš těchto slov? S Pánem Bohem mluvíme, když se modlíme, neb modlitba je rozmluva s Bohem. A když se nemodlíš, neplyne z tobo také, že Ho nemáš rád? A co za to budeš moci od Pána Boha očekávati? — Odpověz si na to sám.

A dále. Třeba bys ani tak velikým pánem nebyl, když někdo něco od tebe potřebuje, prositi se necháš rád. Ale Pána Boha prositi, to již nikoliv! A přece On, Pán nejmocnější a nejvyšší, chce, abychom Jej prosili za různé milosti, kterých nám je třeba. »Proste a bude vám dáno«, praví se v Písmě sv. Namítati proti tomu nemůžeš nic. Či není On Pánem nad svými poklady? Nemůže On ustanoviti podmínku, pod kterou je chce otevřítí? On také tak učinil a za takovou podmínku ustanovil — modlitbu. Proto bez modlitby není milosti u Boha, není pomoci k dobrým skutkům. Můžeš se o tom velmi lehce přesvědčiti. Ten, kdo se nemodlí, je nespokojen, rozerván, dopouští se mnohých špatností. — A ty se také nemodlíš?

Kristus Pán se modlil. Ba celý život jeho byl takřka jedinou modlitbou. Svatá evangelia o tom vypravují bezmála na každé stránce. Kristus Pán se však modlil nejenom sám, nýbrž naučil také nás modlitbě — Otčenáši. On nám také modliti se přikázal. Slova »modlete se« promluvila jeho svatá ústa častěji.

Povídáš, že by to Pána Boha omrzelo, kdybychom na Něho stále »lezli«. Poslyš jen dále! Bůh stvořil celý svět, tedy také lidi — ku své slávě. Proto je také třeba, abychom Jej oslavovali. A to se právě děje modlitbou. Čím více se tedy budeme modliti, tím více Jej budeme oslavovati. Když nás ale k tomu stvořil, kterak by Jej to mohlo mrzeti? Pak by nás byl vůbec nestvořil! Kristus Pán přece věděl, co se Jeho nebeskému Otci líbí a co nikoliv. A co činil On? On se modlil celé noci; na poušti se modlil 40 dní a nocí. On to také je, který řekl: »Třeba je vždy se modliti a neustávati.« — A ty se nemodlíš? Ne, ty jsi nějaký divný — k a t o l i c k ý k ř e s t a n !

Růženec se teprv nemodlím.

Nějaké »mašiny« k modlení mi není třeba. A ostatně co pak je do stálého drmolení stejných modliteb beze vši zbožnosti?

Že ti ani růženec nedá pokoje, nedivím se docela nic. On nadělal starostí dost a dost již více lidem. Ba milerád i s tebou souhlasím, co se nenábožnosti a bezmyšlenkovitosti týče. Vždyť žádná modlitba, která nejde z duše, nestojí za nic! Nemá tedy také ceny bezmyšlenkovité modlení se růžence. — Jak se ale opovažuješ lézti hned každému do svědomí? Že se třeba někdo najde, kdo se modlí růženec nepozorně, je možné. Vždyť

se najde i jiný, kdo se vůbec modlí beze vší zbožnosti! Než právě při modlení růžence se člověk může povznést k myšlénkám nejkrásnějším! Či když si tak připomíná neskonalou lásku Boží, z které se Bůh Syn stal člověkem, aby nás hříšné lidi vykoupil a nebe nám otevřel, nenaplnuje ho to opět láskou k Bohu? Neroznítí se ta láska v něm ještě více, myslí-li na to, co pro nás člověkem se stavší Bůh trpěl? A nenadchne jej z mrtvých vstání a nanebevstoupení Páně, aby se i on ze všech sil snažil přijíti za ním? Kterak bys tedy mohl se opovážiti říci, že na tom všem je něco špatného? Jsi-li jen trochu katolický křesťan, musíš říci, že to je mocný a povznášející prostředek k dosažení svatosti. A hle! Právě takové myšlénky rozněcuje v člověku zbožná modlitba růžence! Co tedy proti němu máš? Můžeš pouze říci: »Mně se nelíbí stálé opakování téže modlitby.« — Sám třeba vydržíš seděti u karet celé hodiny, hraješ stále tutouž bru a ještě se ti nechce přestati. Modlí-li se ale někdo několikrátě tutouž modlitbu, to ti není vhod? Jak se co komu líbí! A dále! Sám, když máš z něčeho radost, vypravoval bys o tom stále. Jinému však, co on má na srdci, několikrátě opakovati bys již dovoliti nechtěl? To Kristus Pán — přece také tvůj vzor — byl jiný! Neb On to právě je, který k vytrvalé modlitbě vybízěl: »Tlucte a bude vám otevřeno, prostě a bude vám dáno.« Ženu kananejskou, žebráka na cestě u Jericha vyslyšel teprve tehdy, když k Němu volali několikrátě. Opakujeme-li tedy

několikrátě tutouž modlitbu, plníme pouze vůli Kristovu! A to se ti nelíbí? Co pak se té »mašiny« týče, tolik je rovněž jisto, že na tom není docela nic špatného modliti se k Pánu Bohu vícekrátě denně. Když pak by se člověk modlitby, které si určil, později pomodliti nemohl, pak to je při nejmenším v pořádku, pomodliti se již dříve, dokud může najednou. Kdyby ale počítal, kolikrát se již pomodlil, to by jej opět rušilo ve zbožnosti. A tomu právě odpomáhá růženec. Při modlitbě růžence propouštíme klokoče mezi prsty — počítáme také, — ale srdce své můžeme při tom věnovati Pánu Bohu úplně. Slouží li ale tato »mašina« k tomu, aby člověk z pravé zbožnosti nebyl vyrušován, co proti ní máš?

Ostatně »mašinou« na modlení je také každá modlitební kniha. A proti té nemáš již nic?

Než řekni to přímo: ty se růženec nemodlíš hlavně z toho důvodu, že se proti němu od nevodobých osvícenců mnoho števe a ten, kdo se ho modlí, že se považuje za zpátečníka. Buď však jist — beze vší urážky prosím, — že byl růženec již v lepších rukou, než jsou ruce těch, kteří se mu posmívají. Ukazují ti pouze na Radeckého, Haydna. Jak se ho ti rádi modlili! A ztratili oni pro tu »mašinu« něco ze své velikosti? Tak bys i ty ze své »osvícenosti« nic neztratil, kdybys někdy tu »mašinu« vzal do ruky a zbožně se dle ní modlil!

Ostatně můžeš býti ujistěn, že třeba bys se

růženec nemodlil, jen když budeš jinak dle svého náboženství žít, že — katolický m křesťanem zůstaneš

Mistra J. Husa kněží neměli upáliti.

Kněží z Husa udělali kacíře. On ale je mučenníkem za pravdu a svatým. Já ho ctím.

Víš ale také dle pravdy, jak se celá věc s Husem měla?

Mistr J. Hus ku př. učil, že Bůh určil již předem: jistá část lidí, — totiž ten, ten a ten, — přijdou do nebe; jiní ale, — opět ten, ten a ten, — budou zavrženi do pekla. Nuže! Kdybys podle Husa byl vyvolen pro nebe, mohl bys dělati, co bys chtěl, hřešiti, jak bys chtěl, přišel bys do — nebe. Kdybys ale byl předurčen k zavržení, mohl bys dělati, co bys chtěl, býti v pravdě zbožným sebe více, — pekla bys se nechránil. Co tomu říkáš?

A dále! Hus učil, že každý, kdo se dopustí těžkého hříchu, tím hříchem ztrácí před Bohem všechno právo na svou důstojnost, majetek, ano i pokrm atd. Král by tedy těžkým hříchem ztratil právo na království, biskup by vlastně již nebyl biskupem, kněz by již nebyl knězem, soudce by již nebyl soudcem, rolník by ztratil právo na svůj pozemek, vůbec každý na svůj majetek atd.

Povázil jsi, kam by to vše vedlo? Král, když se dopustil těžkého hříchu, ztratil by tedy právo býti králem. A nenašli by se tu již lidé, kterým by se ten král nelíbil? Ti by mohli pouze říci, on je v těžkém hříchu, tedy již králem býti nemá, a nesnažili by se ze všech sil jej sesaditi? Dejme tomu, že by místo něho dosadili skutečně krále jiného, nenašli by se tu opět jiní, kterým by se nelíbil opět on. Nechtěli by i ti nového krále sesaditi z téhož důvodu? A nemohlo by to tak jíti dále? K tomu pak ještě přidej, že by to bez »pranic« nešlo! — A dále! Někdo by přijal od některého kněze neb biskupa nějakou svátost. Nevzešla by mu tu lehce pochybnost, zdali nebyl ten kněz v těžkém hříchu? A byl-li v něm skutečně, pak již ten kněz neb biskup neměl práva mu tu svátost udělovati, a on by ji přijal neplatně. Šel by k jinému a nemohl by tu pochybovati opět tak! Kdy by došel klidu? — A ještě dále! Soudce by odsoudil zločince. Nemohl by ale ten zločinec říci: ten soudce byl v těžkém hříchu a následkem toho mne již neměl práva souditi. A dokazuj mu, že on v těžkém hříchu nebyl! Jak mu to dokážeš? A dej ho souditi novým soudcem, nebude to moci udělati opět tak? —

A opět dále! Někdo má nějaký majetek, at již jakýkoli. Nenašli by se tu lidé, kteří by řekli, on je v těžkém hříchu, na ten majetek nemá práva, ten mu vezmeme? A kdyby mu ho skutečně vzali, nenašli by se tu opět jiní, kteří

by něco podobného učinili i jim? — Nezvoláš tu: »To by byl krásný pořádek?«

Tak učil Hus a tam by jeho učení vedlo. Ale nikdy tak neučil Kristus Pán. Tak také nikdy neučila církev jeho, kterou On založil, a které On, aby se nemohla ve věcech víry mýliti, řekl: »Hle, já s vámi jsem po všechny dny až do skonání světa.« Hus tedy učil jinak než Kristus Pán a jeho církev, neb jinými slovy, — on v tomto učení kráčil cestami nepravými — bloudil. Když ale ve víře bloudil, čím byl? Hrozné slovo! Bludařem, neb dle německého Ketzer (a to opět pochází od slova řeckého, které znamená tolik co čistý, poněvadž takoví lidé chtěli sv. evangelium očišťovati) — kacífem.

Vezmi si však dále spolek jakýkoliv. Ať již je svobodomyslný sebe více. Tu se najde některý člen, který se stanovami jeho nebude souhlasiti. Co mu udělají? Nebudou-li chtít stanov svých změnit, ač by tak lehce učiniti mohli, poněvadž je udělali pouze lidé, — budou ho hleděti přesvědčiti. Často ani to ne. A nedá-li si říci, tu mu řeknou sami: Ty máš názory jiné, nejsi náš, a — vyloučí ho.

Církev je také společnost a to společnost v pravém slova smyslu. Má svou nauku, které měniti nemůže, neb jí nemá z lidí. Tu jí dal Kristus Pán. A když by tu některý člen její učil něčemu jinému, než co jí světil Kristus Pán, není rovněž i ona oprávněna, má-li zůstatí dále

pravou církví Kristovou, jej také ze svého středu vyloučiti?

A to také učinila církev na sněmě kostnickém s Husem. Neb on, jak praví Palacký, »octnul se na půdě jiné, nežli na které stála církev katolická od počátku a stojí až podnes.« Touto jinou půdou pak u něho bylo bloudění ve věcech náboženských. Proto vyřkla církev nad ním rozsudek: on ve víře bloudí, je — bludař. A neučinila tak snad ukvapeně. Palacký praví: »Sbor t. j. koncil, neměl-li jemu přisvědčiti a dáti se od něho mistrovati, musil konečně přistoupiti k odsouzení jeho, jak toho žádaly zákony církevní.«

Tenkráté ale platil pro bludaře zákon, že mají býti upáleni. Byl to trest strašlivý. Ale vydala zákon ten církev? Ne! Ten vydal veliký odpůrce papežův — císař Bedřich II. Neb tolik pozorovali již tenkráté, že kacíři převraty revoluční působí nejenom v církvi, ale i ve státě. Proto vydávali proti nim zákony sami. A byl-li na základě zákona, vydaného od nepřítele církve, mistr J. Hus upálen, smíš vinu toho svalovati na kněze?

Nesmíš pak také zapomínati, že vždy třeba počítati s duchem doby. Žižku přece ctíš také. A co činil on s těmi, kteří nevěřili a neučili jako on, ač sám byl přívržencem učení Husova? »Kacíře« kněze Petra Kániše s 50 jinými dal upáliti. Jinověrecké Adamity dal mečem a ohněm vyladiti a usmrtiti. On to byl, který chtěl, aby přívrženci novot u Husitů kněz Martinek Húska a Prokop jedooký byli z Roudnice do Prahy

přivezení a na veřejném náměstí upálení. Stalo se však jinak. Husitský arcibiskup v Roudnici Kunrát dal oba nejprve až k střeům páliti, pak je dal zabeďniti do sudu a' upáliti. To byli přece přívrženci učení Husova a tak jednali s »bludaři« ve svém středu!

Že Hus učinil mnoho na obhájení práv našeho národa, že má veliké zásluby o písemnictví české, toho neupírá žádný. A ctíš-li jej pro tyto jeho zásluby, není na tom nic špatného. V tomto ohledě si ho váží i katolický kněz a katolík vůbec. Ne! Takovými my katolíci nejsme, abychom pro rozdíl víry již schválně nechtěli viděti na někom jeho zásluh! »Katolický literární historik dle práva a pravdy oceňuje význam Šafařska, význam Kolára a Palackého, kteří katolíky nebyli, proč by u Mistra Jana Husi činil výjimku?« pravil prof. Josef Havránek na sjezdě katolíků československých v Praze všem katolíkům z duše. Ctíš-li ale Mistra Jana Husa, že tvrdošijně učil jinak než církve, že ve víře vědomě bloudil, pak bloudíš ve víře i ty, a třebaš sebe více tvrdil, že jsi také katolickým křesťanem, pravým — k a t o l i c k ý m k ř e s t á n e m nejsi.

Protináboženské knihy odbírám.

Mohu čísti všecko, ale abych se tím
zkazil, to nikoliv.

Kdybys byl ve všech důležitějších pravdách
sv. náboženství dostatečně vycvičen, pak bys proti-

náboženské knihy čísti mohl. Ono by ti to nejenom neuškodilo, ale naopak by tě to ve víře ještě více upevnilo. Tu bys lehce poznal, jak nicotné jsou zbraně těch, kteří proti církvi Kristově bojují. Pak bys poznal, že všechny námitky proti víře jim do péra diktoval

a) jejich špatný život. Mlby, které zatemňují slunce, vystupují z bahen a močálů. A tak i duchovní mlby, které hledí v člověku zatemnit slunce víry, vycházejí z močálu hříchů. Člověku, který vede život hříšný a není otupen nadobro, nedá vlastní jeho svědomí pokoje. On ale přece pokoje dojíti chce! A co tu činí? Namlouvá si, že víra katolická není ve všem pravá, shledává námitky proti ní, kde jen může, a dovede-li psáti, útočí pérem proti náboženství. Co pak on se o to stará, že důvody jeho jsou nicotné, které před zdravým rozumem neobstojí?! Jen když stačí pro něho. On to ví, že je-li nějaký Bůh, že ten Bůh jej bude jedenkrát trestati. Proto si hledí namluviti, že žádného Boha není, a chytá se při tom každé námitky, byť byla sebe nicotnější. On by byl tak rád, kdyby žádného pekla nebylo, neb on vidí, že jestli nějaké peklo je, že tam jistě přijde a zle se mu tam povede, a proto opět tiší své svědomí slovy: »Není pekla, po smrti je se vším konec.« — Co by někdo rád měl, tomu také rád věří.

Kdybys byl dostatečně vzdělán, poznal bys dále, že pramenem námitek proti náboženství je

b) pýcha a msta. Najde se třeba kněz, který se domýšlí, — zdali právem či neprávem, nechci rozhodovati, že se mu stala křivda, když ku př. nebyl povýšen, nedostal fary atd. Nemá-li pravé pokory, jak se to stalo nejednou, začne bojovati proti víře, kterou měl hlásati a hájiti. Znáš původ starokatolictví v Německu? Učený Dr. Döllinger nebyl pozván na koncil vatikánský do Říma r. 1870. On se tím cítil uraženým a začal bojovati proti neomylnosti papeže ve věcech víry a mravů. Stal se tak duchovním otcem starokatolíků. A hleděl by dnes Dr. Iška u nás zaváděti »národní církev«, kdyby byl dostal faru libišickou? Myslím, že sotva. Bojují ale takoví lidé proti církvi z přesvědčení? Docela ne! Ba právě na opak, oni jsou nespokojeni, rozerváni, nešťastní!

Při větší vzdělanosti bys poznal, že dalším pramenem námitek proti víře je

c) osobní prospěch. Kdo v hříších žije a sám námitek proti náboženství vymýšleti nedovede, hledí utlumiti výčitky svědomí svého tím, že aspoň protináboženské knihy rád čte. Takových lidí je však dnes mnoho. Následkem toho se protináboženské knihy také mnoho čtou a kupují. Z toho všeho ale mají znamenitý zisk nakladatelé a spisovatelé takových knih. A tu se již najde lidí dost a dost, kteří pro mizerný peníz takové věci pší a tisknou, třeba sami věděli, že šíří lež a podvod. Jdi a zaplať jim lépe s tou podmínkou, aby víru hájili, učiní tak při své poctivosti hned!

Že ale nepřátelé náboženství svým námitkám hledí dodati aspoň zdání pravdy, leží na bíledni. A tím také oni hledí zaslepiti všechny ty, kteří vidí, t. j., kteří nejsou dosti vzděláni, aby rozeznali pravdu ode lži. Člověk se ve mlýně zabílí a, je-li v místnosti, kde se mnoho kouří, načichne kouřem. A tak také mnozí a mnozí, kteří články víry znají špatně, byť i jinak ještě zkaženi nebyli, když protináboženské knihy čtou, lehce načichnou špatnými zásadami v nich hlásanými. Všem těm potupám, hanám, posměchu, kterým se tam katol. víra, obřady, papežové, biskupové, kněží zahrnují, uvěří aspoň z části, a budou tu ještě pevnými u víře? Nestanou se z nich při nejmenším křesťané chladní, lhostejní? A vš, co o takových praví Kristus Pán? Že je od sebe zavrhne! »Protože nejsi ani teplým ani studeným, vyvrhl jsem tě z úst svých.« A ty takové knihy čteš také! Jsi ty dostatečně poučen, aby se ti něco takového také nestalo? Katechismus, jestli jsi se vůbec kdy naučil, jsi již zapomněl, katolických knih nečteš, do kostela na kázání nechodíš, a to vše již dokazuje, že takovým nejsi. Ostatně jsi to již častěji se svými názory, projevenými zde, doznal, že jsi se dal svěsti. A setrváš-li na této cestě, nedáš se svěsti ještě dál? Vydávati se v nebezpečnosti života tělesného je již hříšné. A mnohem hříšnější je vydávati v nebezpečnosti život nadpřirozený, spásu své nesmrtelné duše!

A ty nejenom že takové protináboženské knihy čteš, ty je také odbíráš? Toho přece ne-

můžeš upříti, že takové knihy mnohé kazí a působí mnoho zlého. Jak lehce bys se o tom mohl přesvědčiti, že mnozí, dokud měli pevnou víru, byli lidmi řádnými; čtením však protináboženských knih že se stali špatnými, ba i zločinci! A ty, odbíraje a kupuje takové knihy, špatný tisk podporuješ a následkem toho také podporuješ pohoršení. »Běda tomu, skrze koho pohoršení pochází,« praví Kristus Pán. Toto běda platí nejenom těm, kteří pohoršení působí, ale také těm, kteří je podporují a pomáhají rozšiřovati, platí tedy i tobě — také katolickému křesťanu!

Svatý Otec požehnal časovým brožurám „SLOVA PRAVDY“, všem jejich přispívatelům a čtenářům a přijal milostivě brožury ty do své knihovny.

Ročník X.

Cena 4 haléře.

Číslo II.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 72 haléřů.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Kněz a dělník.

Píše **Dr. Josef Burian.**

Redakce a administrace **Praha VI.-90.**

V Praze 1900.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna **V. Kotrba.**

1. Nenávist kněžstva.

Známy slovutný spisovatel Janssen často vypravoval následující příběh ze svého života:

»Procházel jsem se kdysi před hradbami Frankfurtskými. Zamyšlen ani jsem nepozoroval, jak se ke mně blíží jakýs otrhaný dělník. Sotva že dělník mne zočil a seznal, že jsem kněz, spustil v hrubé nadávky a řekl mimo jiné: »Chcípni — kněžoure!«

Ovšem, neoplatil jsem mu stejným způsobem, nýbrž vlídně jsem se ho tázal po příčině tak podivného přání.

Dělník se zarazil — — maje patrně za to, že kněz nebude míti odvahy na potupy dáti odpověď. Počal jsem mu vysvětlovati, jak potupy na kněze postrádají pravdivého podkladu, jak kněz svým povoláním na poli společenského života vykonává mnoho dobrého — — jak v nejtěžší chorobě — i tenkrát, kdyby věděl, že se nakazí — člověka neopustí.

Konečně jsem podotkl: »Kam spíše jdou tovaryši, nacházejí-li se na vandru? Jdou k úřadům o podporu? — — — Jdou do paláců bohatých? Sotva.

Jest to farní dům, kde zaklepají prosíce o kus chlebička.«

Zaražen dělník slovy Janssenovými pravil: »Máte pravdu, velebný pane, chybil jsem — ale byl jsem k tomu poštván. Účastnil jsem se právě schůze social. demokratů, kde se na kněze láteřilo, církvi nadávalo až hanba. Rozčilen odešel jsem ze schůze — a potkav vás, ulehčil jsem svému hněvu. Odpusťte mi.«

Po několika týdnech přišel týž muž k Janssenovi a vyznav se zkroušeně z hříchů — dal se na jinou cestu.

Příběh, který vypravoval Janssen, není osamocen — opakuje se tak často — opakuje se všude, kde socialní demokracie zapustila kořeny. Jestli to obraz poměrů na sklonku 19. století, jest to obraz dvou proti sobě stojících mocí — dvou světových názorů, zastupovaných na jedné straně vědou křesťanskou — na druhé straně tak zvanou vědou nevěreckou.

Buď Kristus — anebo antikrist. •

Nadávký kněžím — v rozličných odstínech slyšeti všude; — dříve to činili páni liberálové v cylindrech a v rukavičkách, — dnes to činí občané »soudruzi« v bluzách a dělnických halénách. Pro nevinného (!) Dreyfussa pláčou — po knězi házejí blátem — a když je jim zle, žebrouí

u kněze, aby je chránil svým náboženstvím, a vyta-
hují z minulých století bully Innocence IV. —
že oni nic — že oni muzikanti!

Nenávist kněžstva jest podstatnou známkou
socialní demokracie.

Ovšem vyplývá tato nenávist ze zásad, jaké
oni vůči náboženství přijímají. Kdo nechce nic
slyšeti o Bohu — o věčnosti, ten bude také v ne-
návisti míti hlasatele těchto věčných pravd.

Officielní časopis německých social. demo-
kratů »Vorwärts« otevřeně to řekl: »Jsme ze zá-
sady nepřáteli všech kněží kterékoliv církve, již
proto, poněvadž jsme atheisty (bezbožci). Útočili
bychom na církev a na kněze také tenkrát, kdyby
kněží byli lidmi nejsvědomitějšími a svých po-
vinností nejdbelejšími.«

Social. demokr. časopis »Niederrheinische
Volkstribune« označil za povinnost každého pocti-
vého social. demokrata, aby vytlačil všecken vliv
kněžstva, jevící se ještě potud v dělnických ro-
dinách.

R. 1879 na sjezdu dělnickém byl učiněn
návrh, aby se již dětem ve škole vštěpovala ne-
návist ke kněžstvu. Od slov ke skutkům nebývá
daleko, a věru není se co diviti, čteme-li v různých
časopisech, jak v posledním desetiletí kněžstvo
jest hrubě napadáno, kalem bídných pohan a
útoků očerňováno — jak všechny o církvi a o pa-
pežích smyšlené báchorky se z temna zapomenutí
vybírají a stále a stále otřepávají. (Ku př. zpověď
Alexandra VI., Papežka Johanna atd.)

Na to musí se každý poctivý kněz připravit, že — dojde-li socialní demokracie k moci — a splní-li se slovo německého social. dem. vůdce, jenž pravil: »Potřebujeme 100.000 hlav — pak jest vše hotovo« — pravíme, splní-li se to slovo, pak padnou nejdříve hlavy kněžské, jako se to stalo při veliké franc. revoluci — anebo v době kommunity Pařížské, kde arcibiskup Darbuy a cti-hodný — obětavý farář u sv. Maří Magdaleny a veliká část Jesuitů odpykali fanaticismus poštvaných zástupů násilnou smrtí!

2. Odkud ta nenávisť kněžstva?

Tázeme-li se, odkud tato zášť proti kněžím? — musíme říci: Nenávidí kněze proto, že nenávidí Boha. Tato zášť — tato nenávisť jest něco démonického. Oni soudí: »Tam, kde má vliv kněz — nemá vlivu social. demokracie. Kněží nám překážejí, že snahy social. dem. nemůžeme uskutečnit — proto: pryč s kněžími!«

Těžko takového poučiti, těžko mu dokazovati, že kněz to s lidem dobře myslí — a že pro lid pracuje.

R. 1792 dne 2. září řvali krví lidskou spítí revolucionáři v Paříži: »Kde jest arcibiskup z Arles-u?«

»Tu jsem!«

»Tak — ty jsi ten bídák!?!«

»Nikomu jsem nic zlého neudělal.«

»Dobře, zkusíme to my s tebou!«

A v okamžiku rozpoltil mu jeden hlavu mečem, jiný probodl dýkou jeho prsa a jako divoch zpívaje marseillaisu skákal po něm.

Jsou ovšem také v řadách social. demokracie lidé, o nichž možno říci: »Pane, odpusť jim, nebo nevědí, co činí.« Jsou slepými nástroji těch placených křiklounů, kteří nedovedou jen prázdnou frázi se ohánět, jen rozeštvat — více nic. — Ten slíbený ráj — to nebe na zemi tak mnohého omámilo, že hluchý jest ke každému moudrému slovu.

3. Křesťanští socialové horlivého kněze ctí.

V řadách katolických křesť. socialů jest kněz katolický ctěn a vážen — a tím více ctěn a vážen, čím více se sníží k tomu dobrému lidu, čím více přiloží sluch k prsoum těch, kteří pracují, aby slyšel ty údery dobrého, poctivého srdce.

Poctivý kněz katolický otázky socialní si musí všímati.

Tu slyším hlasy: »Kněz ať si zůstane v sakristii — v kostele — ať přičiňuje se působiti na srdce lidská, by se polepšila, ať se stará o věčnost — časnost ať nechá.«

Bohužel i někteří křesť. socialové tak se tu a tam vyjádřili a kdykoliv jsme ta slova slyšeli, vždy jsme se zarmoutili. Tak čítáváme v židovských liberálních listech — liberalismus odděloval kněze od lidu.

Kdo tak mluví, dokazuje, že nepochopil křesťanství, božskost našeho náboženství a naší církve — nepochopil universalní t. j. všeobecné poslání církve — ten dějin církevních nečetl.

Kdyby se kněží dle toho řídili, pak by právem mohlo se jim vytýkati, že pro pozemské blaho a pro pozemský zdar národů nemají srdce — nemají zájmu, že k odklizení časových běd nemají jiného prostředku leda poukazovati na lepší věčnost — pak by se tím proti samému křesťanství ukula předhůzka — a mohla by se popírati — jeho božská vykupitelská síla a úloha.

Pak by kněží nebyli pravými učeníky Ježíšovými, který nejen duševně — ale i tělesně pomáhal chudým a trpícím, jenž pravil: »Pojďte ke mně všichni, kteří pracujete — a obtíženi jste — a já vás občerstvím.«

4. Moc a síla křesťanství.

Pravdat: Křesťanství má na zřeteli především jeden a hlavní cíl, — snaží se získati lidi pro to jedno — čeho nám tak nezbytně zapotřebí — ale křesťanství nezapomíná, že člověk žije na zemi — že má potřeby také pozemské. Církev jest majákem na socialním a národohospodářském poli a podnes zůstává pravdou, co Tertulian napsal: »Všech těžkostí rozluštění jest — **Kristus**. (Solutio omnium difficultatum — Christus !)

Celý ten nepořádek, jak v lidstvu nyní se jeví, poslední a nejhlubší důvod má v odpadnutí od pravdy a zákona Kristova. — Záchrana jest možná, ale jen v návratu ke Kristu — ke křesťanství.

Moderní sociální otázka v zárodku svém jest otázkou náboženskou. Kdo chce otázku sociální správně pochopiti — a k rozluštění její pravých prostředků použiti, ten musí znáti křesťanskou mravouku.

Církev od prvopočátku po všechna století starala se nejen o věčné — ale i o časné blaho lidu, snažila se svým duchem proniknouti nejen duše — ale i poměry vnější — celý veřejný život.

Vezměte dějiny do ruky — a dají vám odpověď.

Biskup Ketteler r. 1864 vydal spis: »Die Arbeiterfrage und das Christenthum.« V tomto spise staví si otázku, zdali on jako biskup má právo a povinnost všímati si otázky dělnické a spolupůsobiti k její rozřešení. Odpovídá: »Ano, mám právo — i povinnost.« »Otázka dělnická, tak píše, týká se hmotných zájmů křesť. lidu, proto jest též otázkou křesť. lásky. Božský Vykupitel spojil pro vždy a nerozlučně křesť. náboženství se vším, co k umírnění duševní i tělesné bídy slouží. Toho jsouc vědoma církev vždy a všude tak jednala.

Každá otázka, mající na zřeteli, odpomoci bídě lidské, jest v podstatě křesťanskou, náboženskou, při níž církev a všichni členové církve co

nejúčinněji mají spolupůsobiti — — — —

Jedná se tu o otázky, které úzce s náboženstvím křesťanským souvisejí — a já jako křesťan rovněž tak jako biskup jsem povolán, abych svůj úsudek položil na váhu.

Všechny návrhy jen tenkrát a potud mohou lidu dělnému přispěti, pokud se úzce připojují ke křesťanství. Spása i zkáza lidu dělnického závisí od Krista. Porovnáme-li stav dělnický před Kristem — a stav dělnický po Kristu — musíme vděčně uznati, že stav dělnický za vše Kristu jest povinen díkem.«

Tak Ketteler.

5. Kněz má právo i povinnost social. otázkou se zabývati.

Tázeme se: »Proč právě knězi by se mělo bráti právo, jež jinak se neupírá žádnému občanu, totiž zabývati se záležitostmi, která kněze rovnou měrou tak se dotýká jako laika — jako každého jiného občana?

Jsou-li lidé rozličného stavu a povolání — jako na př. spisovatelé, řemeslníci, dělníci, úředníci — oprávněni zabývati se socialní otázkou, proč by tato schopnost měla se uprati právě jen knězi, který ponejvíce pochází z jádra lidu — a poměry, tužby a přání jeho nejlépe zná?«

A tu se musí pravdě průchod dáti, že katolické kněžstvo důležitost otázky socialní záhy po-

chopilo a přede všemi jinými stavy se jí zabývalo. Sami socialní demokraté toho nemohou popřítí.

Před 20 lety otázka socialní u nás nebyla ještě tak na denním pořádku — jako dnes. Mladé kněžstvo tenkrát o ní vědělo málo.

Dnes jest jináče.

Již v seminářích se sociologie tu a tam přednáší, a pořádají se socialně-politické kursy. Také naše sjezdy svými resolucemi otázku socialní obsahují.

Mluvili jsme dříve o biskupu Kettelerovi.

Biskup tento zůstane vždy chloubou a okrasou katolíků německých. Když Lassalle svého hlasu pro dělnictvo pozdvihl, — již tenkrát on svým bystrozrakem důležitost té otázky postřehl — a se stanoviska křesťanského o ní pojednával.

On pro dělníky nejen mluvil a psal — ale on šel do jejich schůzí — a dle sil svých o zlepšení jich stavu pracoval.

Sám píše, proč tak činil:

„Když jsem byl svěcen na biskupa, dříve než mi církev udělila biskupské svěcení a pravomoc — tázala se mne: Chceš k chudým a k cizincům a ke všem potřebným ve jménu Páně býti milostivým a milosrdným? A já odpověděl: Chci! Jak bych tudíž mohl, učiniv tak slavnou přípověď, chladným býti k otázce, která se zabývá podstatnými potřebami tak četné třídy lidí?“

V posledních letech bezmála všichni biskupové ve všech dílech světa otázkou tou se zabývali. V Americe arcibiskup kardinál Gibbons —

v Anglii Manning, jenž se zove »dělnickým« kardinálem.

A co máme říci o nynějším papeži Lvu XIII.? Právem se zove »socialním papežem« — »dělnickým papežem«.

Otázka socialní — tak jak ji řeší socialní demokraté dle Bebla a Marxe — nikdy nedojde svého uskutečnění.

To nahlszejší již mnozí vůdcové socialní demokracie, jako Bernstein. Bez Krista — bez Boha se vůbec otázka socialní nerozluští.

Pracujme — ale s Kristem — a ten jest jeden — a ten praví také »zapři sebe sám — —«

Časy jsou zlé — zvláště u nás.

Souhlasíme s Montalambertem, jenž dí: Blíží se potopa, ale na vodách vidím jako archu — církev Kristovu.

PABĚRKY.

Helvetský klerikalismus se o nás stará.

»Česká Žena« píše: »Čas« a »Hlasy ze Siona« si leží v náručí. Hlásajíce »čisté evangelium« neustávají finkat do té »nenáviděné Římské«.

Zatím helvetské »Hlasy ze Siona« opisují celé sloupce nadávek proti katolíkům — — — vše ovšem »ke cti a chvále Boží a helvetismu«. Ten prožluklý klerikalismus mají v žaludku, v srdci, v ústech — — v celém těle. Každý

věrný katolík a upřímný vlasti syn jest jim klerikálem. Basta. Tak to dekretoval »Čas« a »Hlasy ze Siona« — — a tot se ví, ti to musí vědět. A hrůzo hrůzoucí — —; tihle mladočeši zapadají již také do »klerikálního bahna« — — to už bude konec světa.«

»Ti, kdo dnes mají v rukou věci české, tak píší »Hlasy ze Siona« v čís. 9. — »neznají, ať jsou již mladočechy nebo klerikály — náboženství, které jest nástrojem politické agitace a proto budou s ním i dále zacházeti tak, jak se jim to k politické agitaci zdá nejvhodnější, a to tak dlouho, až nadejde katastrofa. (Brr! nás z těch slov obchází mráz! R.)

Jak titulují protestanté naše biskupy.

Bylo by zrovna hříchem, kdybychom zamlčovali lidu katolickému zběsilé řádění protestantů proti všemu, co jest katolické. Ať jednou náš lid prohlédne, ať vidí, kdo jest snášelivým a kdo »rýpá«.

Nejdůst. pana biskupa Brynycha nazývají jen »panem Brynychem« — — své pastory ovšem »dvojctihodnými pány.«

»Nu a při této demonstraci katolické, píší »Hlasy ze Siona«, pan Brynych, jak se samo sebou rozumí, také k demonstrantům promluvil a to řeč nadchnutou »Duchem svatým« — a dále píší jizlivě: »Samou obětavostí vzal na sebe břímě požitků chrastického velkostatku a byl by

vzal třeba břímě ještě větší, záležející v bohatých důchodech pražského arcibiskupství.

Ale, ale, dvojtihodný pane, kdyby to břímě těch statků spadlo na vás — — — — nu — — to by bylo vše v pořádku. Není-li pravda. Ó svatá závisti! V 16. a 17. století byly laskominy těch pánů, kteří »čisté evangelium« hlásali, na církevní statky tak veliké, že po nich hned hrabali a si je osvojovali. Tak ku př. v 17. století v Broumově se stalo, kde protestanté duchovní statky vzali a mezi sebe rozdělili.

Útočí na naše náboženství.

O víru naši nejvíce se starají listy nevěrecko-židovské a protestantské, ačkoliv prvnější ani poněti o naši víře nemají a ti druzí jsou vychováni ve strannické vášni proti církvi. Nevěřeko-židovské »Právo lidu« — píše v lokálce, nadepsané »náboženství a obchod«, následovně: Abbé Leroy s povolením pařížského arcibiskupa vydal oběžník, ve kterém věřící vyzýval, aby nedávali na příště květiny a věnce na rakve a hroby, nýbrž aby raději za ty peníze dali sloužití mše svaté. (Pozn. red. Ano, tak to patří a jest zcela v pořádku dle naší svaté víry. Věnce duším zemřelých nezpomohou, jak naše sv. víra učí, ale mše sv. a dobré skutky.)

Je viděti, jak praktičtí jsou »sluhové Boží«. Z věnců nemají nic, ale mše vynesou ročně hezkou sumičku, ergo ať nábožní věřící nekupují věnců a platí víc na služby Boží. Proti tomuto

náboženskému a kapsám velebných pánů prospívajícímu pokynu podali francouzští průmyslníci a obchodníci petici na komoru, ve které vypočítávají, že tímto **novým kšeftem** duchovenstva 600.0000 osob bude těžce poškozeno. Hle! Nauka církve katolické, že duším zemřelých pomáháme obětí mše sv. atd., nazývá se *novým kšeftem*. Tak se naše náboženství veřejně, bez trestu hanobí, náboženství, pravíme, které jest státem uznáno a které zákonem má býti chráněno. (§ 303 tr. z.)

Napíše-li se něco o talmudu, o rituální vraždě, tu jest ihned celý konfiskační aparát na nohou. Nazývá-li se »obět mše sv.« *kšeftem*, — — tu žádne oko nic nevidí. Tak hanebně a zároveň bloupě o nauce církve katolické může psáti jen *žid* anebo *nevěrec* — anebo ty jisté »*Hlasy*«.

Rádi by ho zničili.

Pan Myslivec, redaktor »Lid. Listu«, řečnil před nedávnem v Poličce. Mluvil nadšeně, věcně, potíral nesmysly nevěrecko-helvetské o církvi — krátce a dobře způsobil tam mezi protivníky církve pravé zděšení. Za to se mu odměňuje pan Herben v »Čase«, že prý »už je jednou nohou z církve.« Patrně jest to zbožné přání odpadlíka pana Herbena. Ne — ne — pane Herbene — pan Myslivec jest katolíkem z přesvědčení. — Jest synem katolické matky — a katolickou víru miluje zrovna tak, jak ten lid český. Jako dělník

se vynasnažil vzdělati se ve věcech náboženských, četl — — četl mnoho — a víru svou opřel takovou hrází, že zahanbuje mnohé odpadlíky, kteří sice z matky katolické se zrodili, peněz katolických na své vzdělání používali, ale ve věcech víry otecké zůstali pravými nedouky, vzdělavše se štrannicky. Kdo píše, že »protestantism odstranil brozný (!!!) pro člověka pomysl, že jedna třída lidí smí si osobovati důstojnost prostřednickou mezi Bohem a lidmi« — ten dokazuje, že jest mu náboženství křesťanské španělskou vesnicí. A takoví lidé chtějí býti spasiteli českého lidu!

To jsou ti praví.

Na schůzi Poličské mimo křesť. socialy a socialistní demokraty přítomni byli také někteří učitelé ze Svojanova, Bystré a okolí, kteří hlásí se k »moc národnímu a lidovému« praporu pana Masaryka. »Národní Listy« je ve svém referátě o schůzi Poličské uvedly. Ale pochodily zle. V »Čase« se ti pánové kroutí až běda, »která prý vlastenecká duše spřáhla právě soc. demokraty a učitelstvo do jedné věty!!! A proč prý vytkla, odkud to učitelstvo bylo?«

Stateční rytíři ze stavu učitelského — — kteří realistický prapor Masarykův třímáte — až půjdete podruhé na nějakou realistickou schůzi, zahalte své hlavy, aby vás nikdo nepoznal. Nebude potom nikdo vědět, odkud jste — a budete míti pokoj. Tak — tak.

Ročník X.

Cena 4 haléře.

Číslo 12.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 72 haléřů.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Mistr Jan Hus a moderní husité.

I.

Na uváženou katolickým Čechům
podává **Dr. Josef Burian.**

Redakce a administrace: Praha VI.-90.

V Praze 1900.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.

Štvanice husitské.

S nešťastným mistrem Janem Husem provozuje se v novější době v lidu českém bohoupustá štvanice. Do nebe vynášejí se jeho zásluhy, přechvalují se jeho ctnosti.

Daleci jsme toho, abychom snižovali jeho zásluhy, jakých si získal o českou národnost a český jazyk. Dle pravdy doznáváme, že Hus jako učitel i spisovatel i horlitel pro zvelebení jazyka i národa českého má nepopíratelné zásluhy, nicméně tyto zásluhy nijak nevyváží škod, jakých byl mravním původcem, pozdvihnuv odpor proti katolické čili všeobecné církvi. Země česká stala se smutným jevištěm domácích sporů — na sta tisíců lidských životů svévolně i beze vsí příčiny zahynulo a na sta milionů národního jmění bylo zmrháno. Zmizely s povrchu země četné dědiny — a nezbyla po nich — leč jména.

Do dnešního dne *) holé hlavy své k nebesům vztyčují četné zříceniny hradů, kostelů i klášterů, jež rozvášněnými husity byly zničeny. A s kostely a kláštery rozbito a popleněno vše, co se v nich nacházelo po staletí naskládáno na dílech drahocenných a uměleckých: drahocenné knihovny, sochy, obrazy, kostelní roucha, vzácné náčiní atd. Zkrátka zničeny skoro všechny památky staročeského umění, jež skoro výhradně kupily se kolem kostelů a klášterů.

*) Viz spis: Kde jest reformace? od Dr. Karla Lva Řeháka, str. 84.

Taktéž i bohaté statky církevní, z nichž bylo živo netoliko duchovenstvo, ale z nichž věci umělecké byly pořizovány, obživovaly se zástupy umělců, učencův i nadějného žactva, a podpory docházela chudina: jsou uloupeny a rozebrány. Lid dlouhým válčením zpustl na duchu i na těle — a takto duševně i tělesně zubožený lid propadl ne svobodě, ale hnusné porobě nových pánů — nevolnictví, o němž dříve nevěděl, k čemuž i pozdější král Jiří z Poděbrad sám napomáhal.

Kde by byl národ náš nyní u vzdělání, kdyby byl na základech otcem vlasti Karlem IV. položených se vzdělával a pokračoval!

Pravda, národ český slavil *»na venek«* v dobách husitských svůj zlatý věk, ale *»doma«* bylo jinak. *Hus byl pomstěn, ale krví a blahobytem vlasti.*

»Úplné zničení dávné autority,« *) praví Palacký, co do státu i co do církve, potáhlo za sebou také zničení národní jednoty a svornosti — — — za této doby počítalo se při nejmenším patero hlavních stran; v nedostatku válek zahraničných strojily strany války domácí; proto vítězství u Domažlic, pojistivši bezpečí vlasti od nepřátel, stalo se hrobem jednoty a svornosti české; jedna částka národu tulila se čím dále tím více k cizincům, aby pomocí jejich utlačiti mohla částku druhou.«

Husem rozeštvaný národ český nedocházel ani náboženského ani občanského klidu, až si jej koupil vlastní krví na Bílé Hoře.

*) Palacký III. 2, XII. 1.

Tak se věci mají dle pravdy.

Ale pravda ta není příjemná těm, kteří stůj co stůj ve štvanicích chtějí pokračovati, aby ten český lid ani oddechnouti si nemohl.

Což nemáme dosti těch bēd národohospodářských? Což rozpalovati se musí ten český lid stále ohněm nových a nových náboženských vášní a hádek? Nemůže býti u nás pokoje? Klidu?

Řeknou někteří: My ctíme jen vlastence Husa — — štváti nechceme.

Dobře.

Ale ať nám odpovědí, zdali také socialní demokraté uctívají jen »vlastence Husa«? A dále: Proč při schůzích na oslavu Husa pořádaných útočí se soustavně na církev katolickou? Proč Husa se chytá každý odpadlík, jako na př. Dr. Iška? Proč protestanté z oslavy Husovy činí jen útoky na církev a na kněze? Snad z vyblášené lásky evangelické? Pěkná to láska, pěkná snášelivost, pěkná úcta k svobodě svědomí, napíše-li se na příklad o mši sv.: »Podívejte se do kostela — jest slavnostní mše, — — jeden kněz ji slouží — a osm neb devět jich sem tam kolem obchází, huš, huš v pravo, hrk, hrk v levo, ten to, onen ono, samé mužné činy, brzo kaditejnice, brzo svíčka, a ten tu chodí za jedním a zvedá mu ornát! K tomu se zapůjčují mužové a něco takového dá si dělat muž! To jest duchovenstvo! To jsou katolické karaktery!«*)

*) Viz »Mistr Jan Hus« nákladem spolku Komen-
ského 1893, str. 42.

Takhle se píše v protestantských brožurách na oslavu Husa vydaných o katolické církvi, o katolickém kněžstvu.

Pravda — spisovatel brožury styděl se veřejně své jméno označiti — ale to na věci nic nemění. Z každé řádky zírání — fanatik — nesnášlivce. Neboť jen takový může napsati tuto hroznou nepravdu: »Cokoliž jest nyní v katolické církvi — ať už kněz anebo — nekněz — to jest buď slaboch, buď pokrytec a fariseus.« Kolik slov, tolik lží.

Nikdo neupřel, že štvaniče, pŭtky a rozbroje ať jsou jakékoli — tedy i náboženské, seslabují sílu národa a proto, kdo činí, mluví a píše věci takové, které k štvanicím, pŭtkám a rozbrojům konečně vedou, není žádným přítelem českého lidu.

Věru — pohnutá naše doba není k tomu, aby se vyvolávaly třenice a hádky náboženské. Naopak, jest potřebí oživení — náboženského ducha v myslích a srdcích, nemá-li přijíti bouře a krvavý převrat a v něm malý náš národ zahynouti.

Hus sám by většině svých nynějších ctitelů musil říci: »Nestojím o vaše uctívání!« Nestojím o vaše uctívání, vy nevěrci socialně-demokratičtí, kteří Boha popíráte — jehož jsem hlásal, nestojím o vaše uctívání, vy liberálové, kteří celý rok o kostel nezavádíte — jáť nabádal k návštěvě kostela v neděli a ve svátek, nestojím o vaše uctívání, vy odpadlí kněží, kteří mým jménem zakrýváte svoji nehodnost — právě proti takovým jsem hřímal, — — nestojím o vaše uctívání, vy pro-

testanté, kteří většinu svátostí jste zavrhli — — ze mše a zpovědi si žerty tropíte — — ač já v těch věcech jsem držel s církví obecnou.

K 6. červenci chystají se tu a tam ohně, pořádají se přednášky, rozčiluje se lid. V několika brožurách pojednáme o mistru J. Husovi, o husitském hnutí — konečně o následcích husitského hnutí. Činíme tak z lásky ke katolickým Čechům, aby nedali se strojenými štvanicemi uchvátiti, a aby v těch věcech měli jasný rozhled. Dnes odpovíme na tyto tři otázky:

1. *Byla za dob Husových opravdu taková všeobecná zkaženost v Čechách?*

2. *Odchýlil se Hus od pravdy obecné čili katolické?*

3. *Vynáší se Hus právem pro svou učenost a své ctnosti?*

* * *

1. **Byla za dob Husových opravdu taková všeobecná zkaženost v Čechách?**

Aby se Husovo vystupování proti katolické církvi ospravedlnilo, ukazují jeho velebitelé k tomu, že »*prý za jeho doby bylo duchovenstvo veskrz zkaženo,*« a tu že prý láska k lidu dávala mu jakési právo k nápravám.

Tázeme se: Jest dokázanou pravdou, že tehdež venkoncem vše bylo zkaženo, kněžstvo i lid?

Odpovídáme: *Není!*

Nepopíráme, že za těch časů mnohé neřesti v duchovenstvu klášterním i světském k nalezení

byly, ale vždy ještě bylo mnoho mužů šlechtných a ctnostných v každém stavu; to musíme souditi právě z toho namáhání tehdejšího, aby zlé mravy opraveny byly. Běreme tehdejší kněžstvo v ochranu, jako by vesměs bývalo zvrhlým a nemravným.

Máme na to také dějepisné důkazy:

Prvním arcibiskupem v Praze stal se posavadní biskup Pražský **Arnošt z Pardubic**,*) jenž církev českou řídil od r. 1343—1364. Tento arcibiskup vynikal nad jiné vrstevníky své učeností, urozeností, pravou zbožností a ducha ušlechtilostí, takže byl jistě schopen *církev českou bohulibě řídit*: A že tak skutečně i činil, o tom svědčí přízeň samého otce vlasti Karla IV. k němu, jakož i zjevné jeho skutky, jimiž až na naše časy uchoval se v požehnané památce.

Tak slavil arcibiskup Arnošt s biskupy a podřízeným duchovenstvem r. 1349 církevní sněm obvodu svého, jehož úchvaly pode jménem *nařízení Arnoštových* staly se církevním zákonníkem pro celé království.

Abý nařízení ta spíše v duchovenstvo a věřící vnikla, sestavil z výtečných kněží zvláštní *opravce* čili reformatory, kteří měli bedlivě nad tím bděti, aby daná nařízení ode všech byla náležitě zachována.

Založil zvláštní knihy památní, z nichž v jedné zaznamenány byly všechny nadace, v druhé všichni kněží, kdož byli pro vinici Páně řádně ustanoveni.

*) Viz Dr. Karel Lev Řehák: Kde jest reformace? str. 90.

Kde mohl, pomáhal a dobře činil. I císaře Karla IV. ku pomoci povzbuzoval, takže týž, aby lidu výdělků poskytl, dal stavěti nákladnou hradbu kolem Prahy, jež až posud stojí a pod jménem *»hladové zdi Karlovy«* jest známa. Za spolupůsobení arcibiskupa Arnošta založil Karel IV. velechram sv. Víta, r. 1348 s úchvalou papeže založil universitu, po většině z daní duchovenstva uložených.

I ptáme se: Jest možno, aby za takové blahodárné všestranné činnosti nejvyšších mocností v Čechách veliké zlořády byly mohly povstati? A kdyby byly povstaly, bylo možno, aby se dlouho udržely?

Ó, dojistá nikoliv!

Nebyl by jich strpěl arcibiskup tak horlivý a rázný, nebyl by jich strpěl císař Karel IV. tak zbožný a obětavý!

Druhým arcibiskupem Pražským stal se Jan Očko z Vlašimi a panoval od r. 1364—1380.

Jak Arnošt tak i tento arcibiskup horlil pro čistotu víry a mravů při duchovenstvu i při obecném lidu. Konával se svým duchovenstvem sněmy čili synody dioecésní někdy až dvakráte do roka, na nichž bývala nařízení Arnoštova znovu na paměť uváděna a dle potřeb časových doplňována. Za něho kazatel Jan Milič svým úsilím toho dokázal, že císař Karel IV. dům hanby v Bartolomějské ulici v Praze proměnil v dům kajicnic, jenž obdržel jméno Jerusalem

Z činnosti a snah tohoto arcibiskupa patrno,

že za něho náboženský život v Čechách nešel zpátky, ale zkvétal.

Třetím arcibiskupem pražským byl **Jan z Jenšteina**. I ten vykonával úřad vrchnopastýřský s největší svědomitostí, tak že nikterak nelze dopustiti, že by za jeho panování v církvi české obecná zkáza duchovenstva a lidu byla možnou bývala.

Zejména přičiňoval se o vykořenění náboženských bludů tak zvaných Berghardů a Bekyň; svolával synody duchovenstva, napomáhal ku zlepšení mravů v duchovenstvu i v obecném lidu, zmužile hájil a zastával se práv kostelů i duchovních oproti panským jich uchvatitelům. Neshodnuv se s králem Václavem, zřeknul se arcibiskupství a odebral se do Říma; zesnul zbožně v klášteře sv. Praxedy v Římě 17. června 1400.

Čtvrtý arcibiskup **Olbram ze Škvorce** spravoval církev českou od r. 1396—1402. Byl vysoce vzdělán a vynikal v těžkých oněch dobách moudrostí i rázností. Povinnosti arcipastýřské konal s náležitou svědomitostí a volil za své rádce muže statečné.

Nástupcem Olbramovým zvolen byl **Mikuláš Puchník**, bývalý jeho generální vikář, který ale ještě dříve, než dosáhl svěcení biskupského, r. 1402 zemřel.

Šestým arcibiskupem stal se **Zbyněk Zajíc z Hasenburka**, jenž řídil církev českou od r. 1403 do r. 1411.

Nebyl sice valným bohoslovcem, ale přece

ani jeho nepřátelé nemohou mu právem upíratí života bezúhonného a opravdové horlivosti o to, aby veškeré duchovenstvo jeho vlastním spořádaným životem obecný lid sobě podřízený vzdělávalo. *)

Také on dle příkladu svých předchůdců svolával kněžstvo k dioecésním synodám a vybíral k nim za řečníky nejpřísnější karatele mravů. Ano opětně k nim pozval mistra Jana Husa, uznáváje jeho výmluvnost, a odňal mu důvěru svou teprv tenkrát, když seznal neblahý směr, do kterého zabředl zastáváním bludů Viklefových.

Hle! Do r. 1411 seděli na prestolu arcibiskupském mužové života a kázně kněžské dbalí, a bylo by možné, aby tito věhlasní arcipastyřové, vlastním životem vzorným předcházejíce — vychovávali toliko vyvrhely duchovenstva, jak nám je Hus líčí? A takovýchto že by byli v důstojnostech a ve správu duchovní ustanovovali a udržovali? — —

Spíše se nám zdá, že Hus, chtěje bludné nauky Viklefovy o církvi a jejím zřízení ospravedlniti, musil na posavadním zřízení církve všecko špatným viděti!

Béřeme-li duchovenstvo za dob Husových žijící v ochranu, nechceme tím ovšem v ochranu bráti každého duchovního té doby zvláště. Připouštíme, že mezi tisíci duchovními i při nej-

*) Dr. Karel Lev Řehák: Kde jest reformace? Str. 98.

šlechetnějších snabách arcibiskupů našli se kněží nepořádní. Naopak s podivením by musilo býti, kdyby v tisících kněžích při vrozené křehkosti lidské nikdo v chybách nebyl shledán!

A jest to spravedlivým pro chyby jednotlivců hanobiti hned celý stav, za chyby jednotlivců odsuzovati kněžstvo veškeré, jako to činil Hus a dnes činí jeho velebitelé? Což v jiných stavech ku př. v učitelském — v úřednickém, vojenském — jsou všichni hodní? — A odsuzujeme pro hříšnost jednoho hned celý stav šmahem? Či nebyl mezi dvanácti apoštoly jeden Iška-riot? Zrádce? Jsou proto všichni ostatní apoštolové také zrádci? Sestává snad církev bojující na zemi jen ze samých svatých — dokonalých? Kdo by v církvi pozemské jen samých svatých hledal jako Hus: ten právě bloudil jako Hus. Vedle pšenice roste i koukol.

Kdybychom ku př. posuzovali dnešní kněžstvo české dle listů socialně-demokratických, helvetických a pokrokářských, musili bychom za to míti, že i nynější kněžstvo jest mravně skleslé. A jest tomu tak? Jednotlivci snad se tu a tam proti kázni církevní prohřešují — jako to jest i v jiných stavech — ale celkový stav kněžský jest si vědom svých povinností i své cti.

Dokázali jsme, že to s tou všeobecnou zkažeností v dobách Husových nebylo tak zlé, jak se obyčejně mluví a píše, a že se v té příčině mnoho přehání.

2. Odchýlil se Hus od pravdy obecné čili katolické?

Ano. Hus se odchýlil. To dnes nepopírá nikdo — že Hus zašel trochu daleko, přidržel se Viklefa. Nauky, které Hus hlásal, nepřijali by za našich časů ani nevěrečtí liberálové. Proč? Poněvadž by jim vyrvala z rukou veškeren majetek. Dle Husa totiž člověk v smrtelném hříchu trávající měl by zbaven býti všeliké důstojnosti, úřadu, moci a jmění; neboť co takový má, nespravedlivě prý má a cokoliv činí, byť i samo sebou dobré bylo, jest prý pro hříšnost toho člověka hříšné, neplatné a neřádné. Máme za to, že by mnozí velebitelé Husa smutně k tomu přihlíželi, kdyby tak ku př. některá vláda počala podle toho učení jednati. Kdyby se tomu mocnému zachtělo něčeho jmění, řekl by: Ty člověče jsi hříšný — ty nevěříš v Boha, ty nechodíš k svátostem — — ty nevykonáváš své náboženství — — to v očích tvého mistra Husa jest těžký hřích — a poněvadž jsi v těžkém hříchu — ztrácíš právo na svůj statek.

A dítě by mohlo říci rodičům: Vy jste hříšní a proto nemáte práva nade mnou, já vás poslouchati nebudu. A některé radikální husitské radě mohli by občané říci: »Co? Vy chcete rozhodovat o obecním jmění? Vy jste hříšní — — vy se musíte poroučeti.«

Hus učil, že do církve náležejí jen vyvolení svatí. Církev Kristova, i ta, která putuje k branám

věčným a církví bojující slove, jest prý sborem předzřízených pouze.

Křtem vodným nevchází prý se do církve, ale předzřízením. Kdo jest hříšník, ten že k církvi nenáleží. Kdo jest vlastně údem církve a kdo není, to že se ani věděti nemůže, poněvadž nemůžeme o každém člověku věděti, je-li ve smrtelném hříchu anebo není. Kristus prý umřel jen za ty, kdož jsou k životu věčnému předzřízeni. Kdo jest předzvěděn ku věčnému zatracení, čili kdo není předzřízen, ten prý nemůže býti pohlavárem církve, tedy nemůže býti papežem, biskupem, knězem, jábnem atd.

Ale církev učí, že do církve náležejí dobří i zlí, a teprve před Božím soudem že jedni od druhých budou odděleni. A toto učení zcela se srovnává s učením Pána Ježíše, který mluví v podobenství o pšenici a koukoli, o hodovnicích s rouchem svatebním a bez něho. Kdyby do církve příslušeli jen svatí a dokonalí, k čemu by byla svátost pokání, mše sv. a služby Boží?

Písmo zcela zřejmě povídá, že Kristus umřel za všechny lidi a za hříchy světa celého.

Kdyby bylo pravdou, že ten, kdo jest předzvěděn k věčnému zatracení, nemůže býti pohlavárem církve, pak by se vlastně skuteční údové církve ani neznali, žádný věřící by nevěděl, zdali papež přítomně na stolci sedící jest skutečně papežem, žádný dieceasán by nevěděl, že biskup jeho jest skutečně biskupem, žádný přífařený nemohl by říci na jisto, že farář jeho jest skutečným

farářem. Nebo kdož by mohl věděti, zdali kdo z těch jmenovaných jest předzřízen k životu věčnému anebo předzvěděn k věčnému zatracení? A když by toto všecko bylo nejisté, jaká by as musila nastati v životě církevním zmatenice, jaká anarchie!

Dobře podotýká monsign. Dr. Ant. Lenz:*)

Viklef a po něm Hus ohrožovali svým učením, že se do církve vchází vyvolením Božím a ne křtem, že vlastně předzvěděný nemůže býti pohlavárem církve, ani není ani jejím členem, že kněz a biskup ve hříchu smrtelném postavení neposvěcují — — — — —

— — — — — societu církevní a uvalovali na ni, co na nich bylo, chaotické a anarchické poměry. A nedosti na tom, oni ohrožovali i občanské řády, ano všechnu societu občanskou, neboť Viklef a po něm Hus ohrožovali majetkové právo (aha! proto „občané“ socínkové se tak Husa drží!), ano oni učili i jistou měrou komunismu.

3. Vynáší se mistr Jan Hus právem pro svou učenost a své etnosti?

Do nebe vynášejí někteří lidé za našich dob mistra Jana Husa, jakoby nad něho vůbec nikoho nebylo. Velikánem ho nazývají, zveličují jeho skutky — — toť prý ten největší Čech.

Professor Flajshans uznává, že Hus nebyl žádným zvláštním učencem, nýbrž jen prostředně nadaným. Také

*) Ant. Lenz: Byly články, jež svým časem podrýval kněz Jan Viklif a po něm kněz Jan Hus, jak se po theologicku říká, dobou tou „quaestiones liberae“? Str. 25.

Tomek píše o Husovi: Více vadila mu při vši sběhlosti v písmě sv., ve sv. otcích a v bohoslovecké literatuře středního věku *nedůkladnost studit* jeho bohovědných, pro kterou *neprohlížel vždy důsledky každého svého mínění.* *

I sami protestanté doznávají, že Hus nebyl žádné tak zvané *lumen*, žádná pochodeň praskavého rozumu. „Zvláštní bystrotí rozumu nevyňikal: na školách zaujímal prostřední místa a i později se k tomu podobá, že celkem byl Gerson, kancléř škol Pařížských a jeho mistr kardinál Petr z Allia-ku všestranněji vzdělán než Hus, a že jej oba ostrostí a hbitostí vědeckého rozumování patrně převyšovali.“ **)

„Nedá se tvrditi, že by Hus byl duchem tvůrčím. Málo jest při něm věcí, při nichž by se nedal dokázati cizí původ, anebo aspoň jakýkoliv počátek, který z Husa nepošel. Bez Viklefa se náš Hus sotva dá myslit“ — — —

Tedy učenost Husova nebyla nikoliv neobyčejná, nelsýchaná. Všeobecně se uznává, že Hus byl mravů čistých; on nepojal sice jako německý reformátor Luther jeptišku, odpadlici i d víry katolické za manželku, ale také dobře o něm víme, že byl muž velmi tvrdohlavý, pyšný a ctižádostivý. A to věru nejsou takové mravní vlastnosti, které by moudrý a šlechetný člověk směl po právu schvalovati.

Protestant Palacký praví o Husovi: „že měl neobyčejnou smělost, neústupnost a nešetřnost proti nepřátelům, do oka padající chtivost po lásce u lidu, po cti a slávě, která vrch svůj nalézá v koruně mučednické.“ (III. č. 1., str. 66.) A jinde píše též dějepisec: „Nepřestáváje kárati veřejné vady a poklesky představených církve, zapomínal lehce, že také pokora i poslušensství jsou ctnosti křesťanské.“ (III. č. str. 101.)

Toužil po popularnosti lidu.

Vykázán byv z Prahy a přebýváje na hradě Krakovci a Kozím Hrádku, vyjížděl do městeček, do vsí kázat a zvláště kde zvěděl *posvícení* neb který *snátek*, tam jel. U nezkušených venkovanů z počátku vzpíral se zdravý smysl lidu proti ustavičným útokům na duchovenstvo a

*) Slovník naučný, III., str. 983 a. n.

***) „Mistr Jan Hus“. Str. 44 a str. 47.

proti nemírnému hanobení papeže. „Milý, poctivý pane mistře,“ řekl mu jednou po takovém kázání sprostný člověk, „pověz nám, viděl's papeže neb kardinály, o kterých nám rozprávíš?“ A když odpověděl, že nikdy, doložil onen : „Pročíž pak rozprávíš nám o tom a haníš, čehož jsi sám nikdy ani nezkusil ani viděl? Jdi raději do Říma, a co zde o nich nám kážeš, mluv jim to tam, ať oni slyší, kterým to patří.“

Knihy Husem sepsané plny jsou nadávek a potup na kněžstvo, že nikdo nemůže pochopiti, kterak by se toto powlouvání a tupení veřejné a před zástupy lidu činěné srovnávati mohlo s pravou ctností křesťanskou. Kdyby i skutečně pravda bylo, jako že není, co Hus všechno kněžstvu vytýká, byl by to jistě tak obšírně a nenávisťně přede vším lidem na kázáních nevykládal, kdyby *tak velice ctnostný byl*, jak o něm jeho velebitelé hlásají. Evangelická láska hlásá docela něco jiného. Hus se nelíbí svým vychvalovatelům tak pro svoji mravnost a své ctnosti, jako proto, že *brojil proti duchovenstvu a proti církvi*. Mravnost nezlepšil, lid nezreformoval — *ale rozeštvál*. Po-koje od té doby v Čechách nebylo a není.

Pomůcky: Alois Hlavinka: Bludy a lži v dějinách; monsign. Dr. Lenz: Byly články, jež svým časem podřýval kněz Jan Viklif a po něm kněz Jan Hus, jak se po theologicku říká, tou dobou „*quaestiones liberae*“? Dr. Řehák: Kde jest reformace? — Kdo byli Husité? atd.

Ročník X.

Cena 4 haléře.

Číslo 13.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 72 haléřů.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Obrácenci a odpadlici.

Napsal František Vaněček.

Redakce a administrace Praha VI.-90.

V Praze 1900.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.

S velikým blukem oznámeno, že následkem štvanic Schönerera a Wolfa 10.000 osob v Rakousku vystoupilo z církve. Deset tisíc má býti jaksi důkazem, že i jiní mají je následovati. Můžeme říci, že církev se zbavila značné části plev a že strom její ztratil toliko dávno uschlé a zakrnělé ratolesti. Lidem dobré vůle kladu zde před oči několik duší, které se vrátily do církve v tomto století a sice v zemi, kde církev katolická není chráněna, nemá žádných výsad, a toliko závažnými důvody pravdy duše získává — Ameriky.

Ať každý čtenář vezme rozum do hrsti a rozsoudí, co jest zrno a co jest pleva, co jest národní církev a co katolická.

První milosrdná sestra v Americe

jest paní Alžběta A. Setonová z Nového Yorku, dáma, která vychována byla mimo církev katolickou a o církvi katolické věděla málo, více než nic, kromě předsudků protestantských. Jako

magnetická strelka vždy se nakloní na polední a půlnoční stranu a se uklidní, tak duše od přírody jsouc křesťanská, nakloní se v lůno církve katolické, když ponechána bez všech vlivů vedlejších.

Pí. Setonová byla chotí bohatého kupce v New Yorku. Bohu sloužiti v prostotě a pravdě bylo hlavní její tužbou. Jako žena statečná vedla si, když muž její oplýval bohatstvím, i když obchod jeho váznul. Jako vinař zamilovaný keř podrobuje častému řezu, tak Bůh duši paní Setonové. Manžel její chřadl na těle a obchod jeho chabnul. Hledala zdraví muže svého v Itálii; ale její péče mohla chorobu jen zdržet, ne však odstranit. V Itálii viděla církev katolickou, ale jen jako z dálky. Rány, které na ni doléhaly, nutily ji hledati útěchu v Bohu. Chudoba, smrt manželova a jiné neštěstí, které zde šířeji rozepisovati nebudu a jinde jindy vylíčím, táhly ji ku službě Boží podle vůle Boží. Hleděla tedy se poučiti, co jest vůle Boží. Tu shledávala odpor při církevních protestantských, správně hledala poučení u předních hlav její, anglikánských biskupův, ale srdce její zůstávalo neupokojené odpovědmi jejich. Konečně dala se poučiti o církvi katolické a viděla v ní důslednou pravdu a — stala se po velikých bojích a překážkách v r. 1805 — katoličkou. Jakou? Podle ovoce poznává se strom. Heslo pí. Setonové bylo: nehledím ani napřed ani do zadu, zírám jen vzhůru. Jak je plnila? Jejím zamilovaný místem byly nemocnice,

sirotčince a místa opuštěnců všeho druhu. Bývalá druhdy protestantka stala se učitelkou katolické pravdy a lásky k bližnímu. Shromažďovala kolem sebe panny stejně smýšlející, které by chtěly s ní sloužiti Bohu a založila jako první milosrdná sestra americká sbor dívek, které by žily dle evang. rad. Kongregace má jméno: »sestry lásky« a země jejich působnosti jsou Spojené Státy. V nepatrných farních školách vyučuje, v nemocnicích ošetřuje, v sirotčincích matky zastávají a na bojištích obvazují rány smrtelné. Osvědčily se v moru, ve válce i v míru. O jakosti stromu tohoto svědčí ku př. zpráva o jich činnosti vydaná v r. 1878, jak jest obsažena v Life of Mrs Seton*) by White. Podrobnosti vynechávám a uvádím jen úhrnečnou sumu.

Sester v r. 1878 působilo: 1179,
ošetřilo 3576 sirotků,
opatrovalo 1780 nemluvňat,
» 125 vdov staříčkových,
lččilo 17587 nemocných,
vyučovalo 7333 školaček,
navštřvilo a potěšilo 2531 chudých v jich přšbytcích.

Toto ovoce nese známky Ducha sv. Jest mezi oněmi 10.000 padankami — pod vlivem hesla »přč od Řřma« jedna jedinká duše, která se smř srovnati s př. Setonovou? Podle ovoce poznává se strom.

*) Za životopis Mrs Setonové děkuji zde vldp. Hessounovi, farářř v S. Louis, který na můj dotaz po obsřrnějšřm životopise př. Setonové odpověděl hned knihou.

První prsten u nohou Pia IX.

Kvetoucí část katolické církve, království Anglické, oloupeno bylo o víru katolickou násilím Jindřicha VIII., jehož hříšné opuštění manželky papež schváliti nechtěl a nemohl. Dekrety královskými zakázáno vyznání víry katolické, zabrány všechny statky církevní a kostely. Vytvořena celá literatura lží na potupu katolické církve, podržena na oko šupina katolické víry: obřady, roucha, však jádro víry odvrženo a zakázáno. Statky církevní zadávány těm, kdo pracovali ve smyslu krále Jindřicha VIII. a později bastarda Alžběty.

Mnoho duchovních anglikánských vrátilo se od hnutí oxfordského do lůna katolické církve, však biskup od doby tak zvané reformace vrátil se jedinký, byl to Dr. Levi Silliman Ives, jenž (nar. 1797) byl vychován v tradicích církve presbyteriánské. Později shledával, že pravdě jest bližší církev episkopální (která má též biskupy); stal se příslušníkem její. Však ani v ní touhu po svaté pravdě neukojil. Zbožný život vedl od mládí svého. V r. 1819 ve věku 22 let pojal dceru anglikánského biskupa Hobarta v Nov. Yorku za manželku. Jeho vlastnosti zjednaly mu krásný postup. Silliman Ives »posvěcen« dle obyčeje episkopální církve na »biskupa« v Severní Carolině. Byl muž citlivý; stádce jeho a on milovali se opravdově. Tou

dobou vydáno heslo, že pravé křesťanství nezkalené třeba hledati v prvních dobách církve. Pravdymilovný »biskup« začal studovati první otce církevní, však ku svému podivu shledával, že všichni otcové prvních věků učí tomu, čemu učí katolická církev, která zůstala učení prvních věků věrna a neustoupila ani na píď od ní, kdežto pro domněnky tak zvaných reformátorů není ani stínu důvodů. Šlechetný biskup a muž hledal pravdu a poznával čím dále určitěji, že jest církev katolická jedine pravou církví Kristovou, kdežto on, ač zastává úřad »biskupa« stojí mimo církev, mimo lodičku Kristovu. Začal hrozný duševní boj, který nemůže pochopiti, leč kdo bojoval duševní boj podobného druhu. Na jedné straně stála »poznaná křesťanská pravda«, uložená v nenáviděné církvi katolické, a čím více chtěl se přesvědčiti o opaku, tím více přesvědčoval sebe o katolické církvi, na druhé straně stála rodina, zaopatření, důstojnost, pohodlí rodiny a přízeň lidu. Dobrý ten muž sám obširně líčí boj duševní, který prodělával. Konečně zvítězila pravda s milostí Boží. Dr. Levi Silliman Ives rozhodl se státi se katolíkem a opustiti církev, která mu svěřila úřad »biskupa«. Putoval v r. 1852 do Říma a zde v ruce samého Pia IX. složil vyznání katolické víry: »věřím v svatou církev obecnou«. Kleče u nohou Pia IX, sejmul biskupský prsten s ruky své a složil jej k nohám náměstka Kristova v Boží Hod Vánoční. Manželka jeho nejen že nekladla mu překážky, ale jsouc přesvědčena o po-

ctivé snaze manžela svého najít pravdu, též po krátkém čase následovala jej do církve svaté, je-
diné, katolické a apoštolské.

Dr. Levi Silliman Ives byl bez chleba, bez zaměstnání v zemi převahou protestantské. Čím se živil? Po návratu z pouti římské začal vyučovat na katolických školách New-Yorských a po příkladě Pavlově dotvrzoval, že jedna jest církev Kristova, jejíž hlava papež římský. V dobročinně hledal zábavu a stal se tak předsedou katolické společnosti pro ochranu »dětí toulavých«.

Do r. 1890 zachránila tato společnost obrá-
cence katolického 30.000 otrhánků z ulic New
Yorských. Kolik otrhánků zachránili apoštolkové
hesla » pryč od Říma! ? « Mají ve svém středu jednu
duši, která tolik uvažovala o pravé církvi Páně
jako tento muž, který první od dob tak zvané
reformace složil prsten biskupský k nohám pa-
peže? Katolický náčrtek života a utráp šlechtného
muže dostačí na důkaz, že křesťan hledající po-
ctivě pravdu, naléztí ji může toliko tam, kde od
Krista uložena jest: v církvi sv.

Jaký to důkaz poctivého úmyslu: sbíratí
dítky opuštěné a chrániti je před zkázou duševní
a tělesnou! Ze vši zbožné práce jest nejzbožnější
pracovati s Bohem o záchraně duší.

Kolik duší pro ctnost získali mladí kazatelé
nových církvíček?

Podle ovoce se poznává strom.

Drahocenná perla.

Známo jest podobenství Páně o perle. Království Boží podobá se perle, k vůli níž prodá člověk veškeren statek svůj, ne ze vzdoru ale z lásky ku pravdě.

Anglikánský kazatel James Roosevelt Bayley pochází ze staré rodiny hugenotské, odkojen všemi předsudky proti církvi katolické. Jeho předkové byli vynikající občané američtí. Jeho otec byl vynikající lékař New-Yorský. Bohatá obchodnice pí. Setonová, o níž psáno na prvním místě, byla jeho tetičkou.

V r. 1839 stal se kazatelem při kostele sv. Ondřeje v New-Yorku. Radostí jeho bylo rozmlouvati s dobrými katolíky o víře. Zejména miloval hovor a společnost mladého kněze, později prvního kardinála amerického John Mc Closkeye. Hovorem poznával církve, kácel předsudek za předsudkem a konečně zřekl se svého místa jako kazatel protestantský a stal se v r. 1841 katolíkem. Pomíjím jeho studia náboženská a filosofická v Paříži, v Římě a jinde. Však nesmím opomenouti jeho volbu mezi drahocennými perlami.

Děd jeho, bohatý Hugenota — po způsobu protestantských horlivců dal do závěti své dodatek, že z dědictví jeho vyloučen každý, kdož by se vrátil do církve katolické.

Vnuk jeho, James, měl volbu: býti katolíkem aneb ztratiti podíl na dědictví v obnosu 70.000 liber

šterlinků (skoro celý million zlatých). Volil církev bez dědictví, než dědictví bez církve. Pokusil se sice u soudu dobytí majetku rodinného zpět, však vše marno. Soudy daly za právo závěti dědové, ne však pravděmilovnosti vnukově. Když mu byl zdělen rozsudek nejvyššího soudu, dle něhož nemá práva na 70.000 liber šterlinků, proto, že se stal katolíkem, odvětil s klydnou myslí: **»za sto let to bude jedno.«**

Draze zajisté koupěna perla církve sv. Jak vzácná musí býti církev katolíků, když k vůli ní takovou obět přináší ten, kdo ji hledá?

Tento muž stal se prvním biskupem katolickým v dioecesi Newark. Zajisté muž nejhodnější berly biskupské. Vynikl jako zakladatel sirotčinců, útulen a přítel kongregací dobročinných. Byl též apoštolem střídmosti horlivým: celý mužný věk nepil nic opojného. Jemu Pius IX. chtěl dáti purpur kardinálský. Na cestě pro nejvyšší hodnost církevní zemřel v r. 1877, jako výtku všem katolíkům v církvi zrozeným, kteří tupí církev svou a trpí, že ji mohou tupiti lidé opilci, najatí za Jidášův žold z některé ruky ženské.

Jest někdo mezi 10.000 padavkami aneb národními církevníky, jenž by se směl z daleka přirovnati konvertitovi Roosevelt Bayleyovi?

Rodina Barberů

jest jasným důkazem, jak drahocennou perlou jest církev. Daniel Barber byl duchovním anglikán-

ským a otcem četné rodiny. Sám vychován v přísném protestantismu, podobně i děti své vychovával. Touha jeho byla, míti jistotu, že není v církvě lidmi založené, ale v církvi Páně. Věděl, že episkopální církev se honosí posloupností apoštolskou, připojil se k ní, neboť ve Vermont, kde působil, o církvi katolické bylo málo známo. Byl přítomen v r. 1810 vyznání víry, jak je skládala Fanny Allenová, a byl její hrdinností konverse pohnut. Katolická kniha o náboženství přesvědčovala jej, že katolická církev jest pravou. S pochybnostmi svými světil se svému synu Virgiliovi, jenž byl rovněž kazatelem episkopálním a půjčil mu katolickou knihu náboženskou. Pochybnosti synovy rostly jako otcovy. Syn byl též již ženat a otcem četné rodiny. Však křesťanská pravda a milost zvítězila nad všemi ostatními ohledy. Virgil Barber stal se katolíkem, a zbožná rodina jeho jej následovala. Přemohli všechny obtíže stavíce se v cestu a přinesli veliké oběti časné při vstupu do církve katolické, kterou lehkomyšlně před lety opustili jich otcové, svedeni podobnými jalovými hesly, jako jest moderní volání po církvi národní a „pryč od Říma“.

Otec jeho Daniel nechtěl ho následovati, neboť již jednou církev zaměnil, když od presbyteriánské církve vstupoval do episkopální, a změna církve byla mu tak závažnou věcí, že se již po druhé nechtěl odhodlati ku vstoupení do církve katolické. Však manželka jeho jej předešla a ostatní příbuzní rodiny Barberů vstoupili vesměs do lůna

sv. římské katolické církve tak, že on sám jediný stál mimo ni, ač sám přesvědčen byl o její pravdivosti a sám byl její apoštolem mezi svými příbuznými, jimž dával čísti knihu o katolickém náboženství jednající. Horlivost dítek jeho v církvi katolické konečně překonala jej docela.

Virgil Barber, syn Danielův, naleznuv církev Kristovu v církvi katolické, tak vděčný byl za poznání pravdy Páně, že chtěl přinést životní oběť díků za milost, že poznal církev a do ní přijat byl. Stejným duchem vděčnosti proniknuta byla i manželka jeho. Však kterak zasvětit život Bohu, když vázání byli svazkem manželským? Duchovní přítel jich poučil je, že společnou dobrovolnou úmluvou, s povolením sv. Otce, lze oběma manželům život zasvětit evangelickým radám, když jest o jejich dítky v každém ohledě dobře postaráno. Virgil Barber s chotí svou Jerušou zaměnili rodinný krb za službu oltáře. Virgil studoval, aby mohl býti knězem a missionářem nade vše mu drahé katolické církve. Manželka jeho s přivolením papeže vzala závoj sestry řeholní pod jménem Marie Augustina a věnovala zbytek života svého službě bližního. Virgil vstoupil do Tovaryšstva Ježíšova a dočkal se radosti, že všechny jeho dítky věnovaly se životu dle rad evangelických v řeholích ve službě lásky k bližnímu. Poslední z rodiny Barbera vešel ve spasnou archu církve svaté staříčký otec Daniel sám, jenž bojoval v mládí svém za svobodu své země, však větší

boj a přemáhání stálo jej poznati církev Páně a vstoupiti v ni bez ohledu na vše časné.

Též druhý syn Daniela Barbera, Samuel, věnoval se řeholi Tovaryšstva Ježíšova, takže otec i dva synové našli novou rodinu duchovní. Pisatel života této rodiny v »American Quarterly Rev«, z níž vyňaty jsou tyto zkrácené črty, praví, že vídal tohoto obrácence často u rodičů svých, kteří jej ctíli jako svatého, a že vídal jej choditi ku sv. zpovědi k synů svému Samuelovi.

Jest obrácení rodiny Barberů pro naše poměry zvláštním. Však i jednoduché vypravování příběhů dokazuje, jakého zrna jsou duše, které se vracejí do lůna církve sv.

Jakého zrna jsou oni, kteří opustili církev katolickou, vidíme na vlastní, bohužel, oči. Nikdo z nich neodpadl proto, že chtěl žíti ctnostněji, ale nevázaněji. Kde jsou jejich oběti a sebezapření, které si uložili? Zde jsem uvedl několik příkladů obětí a sebezapření několika duší, které hledaly církev a našli ji v římskokatolické církvi. Kde jsou oběti a ctnosti brdinné těch, kteří na národní církvičku se dívají?

Upozorňujeme na starší ročníky

„Slova pravdy“.

Ročník IV.

- Č. 7.—8. »*U stolu moudrosti.*«
Č. 9.—10. »*Všecko společně, všecko stejným dílem.*«
Č. 11. »*Milosrdenství nebo švindl?*«
Č. 12. »*Škola sociální demokracie.*«
Č. 13.—14. »*Účel posvěcuje prostředky.*«
Č. 15. »*Čeho se anarchista přece bál?*«
Č. 16.—17. »*Liberalismus, socialismus, anarchismus.*«
Č. 18. »*Reformator.*«

Ročník V.

- Č. 1.—2. »*Účel posvěcuje prostředky.*«
Č. 3.—4. »*Svobodomyslníci a sociální demokracie.*«
Č. 5. »*Anna Kropáčková, tovární dělnice.*«
Č. 6. »*Červený papež svobodných zednářů.*«
Č. 7. »*Jest náboženství soukromou věcí?*«
Č. 8. »*Gustav Adolf, král Švédský.*«
Č. 9 10. »*Červení a černí.*«
Č. 11. »*Nepečem!*«
Č. 12. »*Kvasnice.*«
Č. 13. »*O náboženství.*«
Č. 14. »*Život rodinný.*«
Č. 15. »*Jed.*«

- Č. 16. »Nemodlil se. Od matky.«
 Č. 17.—18. »Potřeba, důležitost a úkol katol. Jednot.«

Ročník VI.

- Č. 1. »Rolník sobě!«
 Č. 2. »Zde se prodává cholera!«
 Č. 3.—4. »Spořivost zlatá cesta — — —«
 Č. 5. »Církev a klerikalismus.«
 Č. 6. »Hrrr na klerikály!«
 Č. 7. »Pryč s konkubinátem.«
 Č. 8. »Rodina opilcova.«
 Č. 9. »Vědík a Věřík.«
 Č. 10. »Pravda o pokrokářích.«
 Č. 11. »Bohatí a chudí.«
 C. 12. »Socha Panny Marie na Staroměstském náměstí.«
 Č. 13. »Socialní demokraté dle slov a dle skutků.«
 Č. 14. »Koho voliti «
 Č. 15. »Kdy byl národ český šťastnější?«

Ročník VII.

- Č. 4. »Matka chudoby.«
 Č. 5. »Katolíci, vzmužte se!«
 Č. 6. »Kdo ohlupuje lid?«
 Č. 10. »Proti Bohu, proti bližnímu, proti vlasti.«
 Č. 11. »Katolíku v Čechách a na Moravě, vař si dědictví sv. Cyrilla a Methoděje.«
 Č. 12. »V poblouzení.«

- Č. 13. »*Kořalka matka chudoby*«
 Č. 14 — 15. »*Ježíš Kristus jest Bůh*«.
 Č. 16. a 17. »*Jak smýšlel Palacký na sklonku svého života o náboženství v Čechách.*«
 Č. 18. »*Poměry nábož. v Čechách v 16. stol. a blah. Canisius.*

Ročník VIII.

- Č. 1. »*Jaká zkáza hrozí křesťanské rodině z možného vítězství nauky socialně-demokratické.*«
 Č. 2. »*Život a působení blah. Petra Canisia.*«
 Č. 5. »*Základy společnosti lidské.*«
 Č. 6.—7. »*Pan sekretář Šizuněk.*«
 Č. 8. a 9. »*Čech a Němec.*«
 Č. 10. »*Dvě památná jubilea*«
 Č. 11. »*Kdo vyvolil nejlepší stránku?*«
 Č. 12. »*O bratřích Páně.*«
 Č. 13. »*Hovor o Husovi na železnici.*«
 Č. 14. »*Bílý, červený a červenobilý karafiát.*«
 Č. 15. »*Spiritismus.*«
 Č. 16. »*Zrcadlo socialně-demokrat. strany.*«
 Č. 17. »*Upomínka na císařovnu a královnu Elišku.*«
 Č. 18. »*Jsou kláštery zbytečné?*«

Ročník IX.

- Č. 1. »*Náboženství není pouze věcí soukromou.*«
 Č. 2. »*Obmezujme taneční zábavy!*«
 Č. 3. »*Bůh jest, náhoda světem nevládne.*«
 Č. 4. »*Jest oprávněn kněžský coelibát?*«

- Č. 5. »*Husův pomník na Starom. náměstí a sbor obecních starších v Praze.*«
 Č. 6. »*Bludné cesty social. demokracie.*«
 Č. 7. »*Červený a černý.*«
 Č. 8. »*Social. demokraté svět nenapraví.*«
 Č. 9. »*Odkud svět? Odkud život?*«
 Č. 10. »*Kněží, neplette se do politiky!*«
 Č. 11. »*Kořaleční mor.*«
 Č. 12. »*Pravda a lži o papežích.*« I.
 Č. 13. »*Osud nalezinců.*«
 Č. 14. »*Pravda a lži o papežích.*« II.
 Č. 15. »*Co jest člověk?*«
 Č. 16. »*Pantheismus a materialismus.*«
 Č. 18. »*Má řemeslo ještě zlaté dno? Práci čest!*«

Ročník X.

- Č. 1. »*Církev a zlo na světě.*«
 Č. 2. »*Jak lze lehce zbohatnouti a nekrásti.*«
 Č. 3. »*Dej ti Pán Bůh dobré zdraví a dlouhý život.*«
 Č. 4. »*Smrtí není všemu konec.*«
 Č. 6.—7. »*Ta prožluklá zpověď.*«
 Č. 8. »*Na prahu nového století.*«
 Č. 9. »*Jsem také katolický křesťan I.*«
 Č. 10. »*Jsem také katolický křesťan II.*«
 Č. 11. »*Kněz a dělník.*«
 Č. 12. »*Mistr Jan Hus a moderní husité.*«

Ročník X.

Cena 4 haléře.

Číslo 14.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 72 haléřů.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Do Kanossy nepůjdem.

Napsal Vincenc Drbohlav.

Redakce a administrace Praha VI.-90.

V Praze 1900.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.

1. Někdy krátká věta vyvolá dlouhou debatu.

Scházeli jsme se v jistých dnech v příjemném saloně restaurace »u Sokrata« v X . . . na trochu toho hovoru. Byli tu obyčejně přítomni: pan zemský rada Vlídny, profesor z gymnasia Snaha, doktor práv Chytil, mladý lékař Břitký, pan domácí Dětina a moje maličkost.

Doktor Břitký s juristou hovořil o nějakém nedorozumění a tu rozohněn ze sebe vyhrkl: »Do Kanossy jim nepůjdu«. Prskavku tuto bych nechal letět beze škody dále, ale doktor při tom na mne pohlédl tak výsměšně, jakoby řekl: hleď, tal jsem tě.

Odpověděl jsem na to s útrpným úsměvem. To ho dopálilo.

»Co se tomu smějete, velebníčku? Ta Kanossa, víte, je skvrnou papežství v dějinách. Tou se Hildebrand smutně proslavil.«

»Ale, pane doktore, že se ještě žijíte těmi předsudky. Já myslil« — — — —

»Co že? Snad nemyslíte docela, že měl Řehoř pravdu? Nu ovšem« — — a zase tak se divně na mne podíval.

»No, ignorant nejsem také. Zdá se, že mne vyzýváte. Dobrá, zvedám rukavici.«

Jurista začal tleskati radostně rukama.

»Debata, debata — sláva.«

Ostatní počali jeviti zájem.

»Dobře bude — řekl pan domácí — záležitost tuto proklepat, abychom vlastně poznali, co

na té Kanosse je. Vypadá jako strašidlo podle novinářů «

Všichni pokývli. Pan doktor, jak jsem pozoroval, chystal na mne celou kanonádu.

»Tentokráte mi neuniknete« — smál se troufale doktor. »Pan profesor Snaha mi pomůže, je to jeho zástoje.«

»Já se také naň spoléhám. Vy jste mne vyzval — pozor — činím na vás první výpad. Co se vám vlastně na té Kanosse nelíbí?«

»Vše — ten brutální způsob, jakým jednal pověstný Hildebrand, nebo papež Řehoř VII. s německým králem Jindřichem IV. Řehoř byl fanatik na stolci Petrově; despota, chtěl mít svět za podnož svých nohou a císaře a knížata za své vasaly. Házet kletbami na vše strany. Sazoval knížata. Že měl Jindřich odvahu postavit se mu na odpor, nejen že ho vyobcoval z Církvě, ale rozvázal poddané od přísahy. To je i proti písmu, neboť stojí psáno: »Poslouchat vrchnost i zlou. A tato fakta chcete vyvrátit. Nevím věru, jak to dovedete.«

»I všechno přijde, jenom na to střízlivě.«

»Na to jsem zvědav.«

2. Řehoř VII. a Jindřich IV.

»Pravda, nikdo tak nebyl tupen a podezříván se stanoviska moderní osvěty, jako Řehoř VII. Příčina toho byla ta, že se posuzoval nesprávně. Spravedlnost žádá, aby se úsudek o něm opíral 1. o dokázané události a 2. o právní poměry 11. století, pak bude objektivní.«

»Máte pravdu — přisvědčil pan rada. Od Řehoře uplynulo přes 800 let a jiné názory, jiná hesla, jiné zákony ovládají společnost lid-
skou. —

Postava Řehořova v očích dějepisců a nota bene protestantů, jinak vypadá, než jak ho »hi-
storikové« v redakcích malují. Protestanté Müller a Gaale, Voigt, Luden, Gregorovius — snali s něho opovrzení a zjednali mu uznání.

Müller o něm dří, že byl vytrvalý jako hrdina, opatrný jako senator, horlivý, jako pro-
rok a přísný ve mravech.

On otcovskou rukou hierarchii a svobodu národů chránil a svobodný stát proti zlobě po-
tentátů.

Gregorovius vyslovuje se, že scéna před Kanossou zasluhuje většího obdivu, než vítězství Alexandra Velikého, Césara nebo Napoleona. Na-
poleon I. proti Řehoři jeví se jako barbar.

Anglikán Bowden, ve své o něm studii, praví, že prokázal nejznamenitější služby věřícím všech zemí. Tato svědectví mají, tuším, větší váhu, než frasa Voltaireova, že byl bláznem a Konkordatova, že byl bídákem.«

»To je divné, věru« — vrtěl sebou Břítký.

»Je to tak,« pravil profesor. »Řehoř byl pevný charakter, muž zkušený a zvláště poměrů znalý. Byl dlouho v úřadech.

— Nebyl despota, naopak shovívavý, úzko-
stně neustranný, k zatvrzelým však přísný. A ta-
kové vysvědčení vydati se nemůže Jindřichovi.

To je jisto, že byl Jindřich úskočná povaha, zhýralec, svůdník — ovšem pokažený vychováním. Zvláště k saským knížatům se choval urputně a lid utiskoval daněmi. —

Nic mu nebylo svato. Svou sestru jeptišku dal milci svými znectit. Prý na 90.000 lidí dal se svými kumpány utratit. S duchovními úřady a statky provozoval obchod. Měl kus germánské surovosti v sobě.

Nuže, tyto dvě povahy stály proti sobě.

Byly to Církev a stát. Ale stát mravně zkažený a Církev z toho bahna vybfednouti se snažící.»

«Ano — vmísil se pan rada — v podstatě nejednalo se o osoby, ale o dvě síly, které se zkoušely v boji. Morální síla bez meče a násilí a fysická síla. Duchovní moc a světská moc. Staré protivy.»

«Jaký byl vlastně poměr mezi Církví a státem ve středověku?» — ozval se pan domácí.

3. Církev a stát ve středověku,

«Stát ve středověku — řekl profesor — byl nový společenský útvar. Pohanský stát, hlavně římský, měl v osobě císařově veškeru moc i náboženskou. Císař byl i pöntifex maximus. Po jeho zániku vystoupila Církev jako dokonalá, universální společnost s nadpřirozeným cílem. Ta do sebe stát přijala a svými zásadami ho jako kvas proniknula. Politický i sociální život řídil se učením, které Církev hlásala a jehož ochránce,

jako zástupce (vikarius) Krista byl římský papež. To byl stát v pravém slova smyslu křesťanský. Král v něm neměl absolutní moci, nýbrž byl omezen určitými, pozitivními hranicemi a povinností vykonávat a projevovat svou moc podle vůle Boží.

Král byl omezen vůlí národa, jehož zástupcové (stavové, duchovenstvo, potom města) o souhlas tázání býti musili. Měním stát německý, o který se zde jedná. Církev v tomto státě byla králi rovnorodá a jednak chránila jeho autoritu a jednak poskytovala poddaným záruku proti přehmatům vladařovým. Jaké měl povinnosti křesťanský vladař o tom se r. 829 pařížský koncil takto vyslovil: Křesťanství má nejvyšší duchovní a světskou hlavu, sicut a sanctis patribus accepimus (jak jsme od svatých otců přijali). Světská moc jest povolána vládnouti křesťanskému lidu po právu a spravedlnosti a hledět, aby mír a svornost panovaly. Císař jest obhájce všech církví a služebník Boží, vdov a sirotků, chudých a nutných. Také má vědět, že záležitost, kterou mocí svého úřadu spravuje, je záležitost Boží a ne lidská. — Tyto povinnosti bývaly vysloveny v korunovační přísaze. Králové odtud sluli vládcové z Boží milosti *

— »Že papežové« — přejal jsem na pokyn pana profesora nit hovoru — jako ochránci božských zákonů a ochránci lidu proti císařům, kteří po absolutní moci dychtili, vystupovali, vznikaly mezi nimi stále spory. Církev si hájila svobodu

a svá práva, a císařové přiřknuté jim ústupky od Církve nadužívali, nebo docela je za práva své moci považovali.*

4. Zlořády církevní v 11. století.

»Poměry církevní v těch dobách, kdy se stal Řehoř papežem, byly neutěšeny. Již jeho předchůdcové Řehoř V., Lev IX., Mikuláš II. snažili se Církev mravně povznést. Zlořády v Církvi pocházely ze simonie, (t. j. svatokupectví) z konkubinátu kněžstva a z potlačování svobodné volby duchovenstva investurou a z ní odvozených nároků od světské moci. Již za starodávna byli biskupové voleni od lidu a duchovenstva, ale během věků zavedením lenního svazku králové osobili si moc na volbu biskupa a opata a lid a duchovenstvo z ní vytiskli.*

»A proč?« — ptal se pan domácí.

»Biskupové a opaté — odpověděl mu profesor — byvše obdařeni říšskými statky (lénem) a regaliemi, byli zároveň říšská knížata a proto nebylo králům lhostejno, kdo má jimi býti.

A právě pro toto zneužití moci povstal dlouholetý spor papeže s císaři.*

— »Přece vliv musili mítí — vidíte, to je ta Achillova pata« — zvolal doktor.

»Ovšem, neupírám, ale poslechněte mé vývody. Po lenní přísaze následovala investitura. Investitura bylo slavné instalování biskupa, nebo opata podáním prstenu a berly, v jeho úřad od císaře.

Co to znamenalo? Prsten byl symbol sňatku biskupa s diecesí a berla jeho pastýřského úřadu.«

»Tak dával císař biskupovi i duchovní moc?« divil se pan domácí.

»Pan professor vám to vysvětlí.«

»Máte pravdu, tak to asi vypadalo. Knížata při odevzdávání léna dostávali meč a korouhev, to se však pro duchovního hodnostáře nehodilo a proto sáhuto k tomuto prostředku. Původně znamenalo to s biskupstvím spojená práva světská. Ale tyto symboly byly k tomu nevhodné a nebezpečné. Ony totiž znamenaly čisté duchovní moc a když je král podával a při tom říkal: přijmi tuto obec církevní — tu se musil v lidu vyvinouti názor, že král je to, který biskupa s Církve zasnuhuje a naň pastýřský úřad unáší, čili že církevní moc je výlev moci státní.

A tato falešná zásada se skutečně vyvodila. Králové a knížata nakládali s biskupstvími a opatstvími libovolně. Rozdávali je svým miláčkům, prodávali je mužům nehodným na potupu Církve a zákonům mravnosti. Nu a toto vkupování se do úřadu duchovního, nebo prodávání beneficí (statků, obročí) sluje simonie, čili svatokupectví a je těžkým hříchem. V tom ohledu se Jindřich IV. zvláště vyznamenal. V Německu a Itálii rozdával úřady duchovní bezohledně. Ale tak bylo i jinde.«

»Ano« — podotkl profesor. »Tak na př. hrabě akvitanský vnutil Církvi svého pětiletého syna za arcibiskupa v Remeši. Manasses, příbuzný Huga, krále italského osobil si patero biskupství.«

»A uvažte« pokračoval jsem, »tací lidé, kteří protizákonnými prostředky dosáhli úřadu, naproti podřízeným nebyli pravými vzory. Oni prodávali, aby se vyhojili, menší beneficia nižším. Pro svůj úřad neměli porozumění, ani nadšení — mnozí ani kněžími nebyli. Jsouce sami nezdrželiví a zhýralí, trpěli v duchovenstvu neplechý všeho druhu. Církev potřebovala silné ruky, aby tento augiášův chlív vyčistila. Tou se stal Řehoř VII., jakmile byl vyvolen a Jindřichem potvrzen.«

»Tak — papežové bývali potvrzováni od císařův německých, jak se toho domohli?«

»Pane profesore, prosím, pomozte.«

»I s radostí. Právo potvrzovati volbu papeže si císařové ožobili. Otázka ta vyžadovala by dlouhé odpovědi. Podotknu krátce to, císařové vedle titulu královského měli titul i patriciů římských, s nímž bylo spojeno právo papeže voliti, volbu řídit a jej ochraňovati. Z této výsady vyvinulo se právo potvrzovací, aby se zmatkům předešlo. Také byl papež světský panovník a co takový lenník německý.«

5. Řehořovy reformy.

»Řehoř začal svou reformu hned. Obnovil a zostřil staré zákony o svatokupectví a celibatu na první své synodě r. 1074.«

»Hoho — celibát zavedl v Církví teprve Řehoř VII., dříve byli kněží ženatí« — poznamenal doktor.

»Nikoliv. Celibát byl v Církví vždy vysoce

ceněn. R. 305 na sněmu v Elvíře stal se zákonem pro celou západní Církev. Trest na přestupek jeho bylo sesazení s úřadu. Řehoř pouze starý zákon o něm oživil a zostřil pohroziv vyhoštěním z Církyve těm, kteří by neuposlechli.»

»Však ten celibát, věřte, lépe bylo by, kdyby nebyl« prohodil dobrácký p. domácí.

»O tom až jindy. Zde se jedná jen o to, že ho Řehoř nezavedl, ale obnovil. Neboť vyvíjelo se z konkubinátu kněžského jiné zlo. Církevní obroč stávala se zaopatřujícími ústavy pro kněžské děti (nepotismus.)

Aby byl zlořád z Církyve docela odstraněn, musil se vytrhnouti i s kořenem. Ten byl investitura. Proto na druhé synodě r. 1075. prohlásil za vyobcované z Církyve ty, kteří biskupství a opatství od laiků obdrží, i ty, kteří jim je udělí. Těmito vyneseními nastala hlavně v říši německé pravá bouře proti papeži, neboť tu svatokupectví a konkubinát bujely. Císař cítil se býti dotknut ve svých právech. Nejen, že nedbal na dekrét papežův, ale okázale s vyobcovanými obcoval a svatokupectví prováděl. Papež byl přinucen jej napomenouti, aby zákonům Církyve průchod dal a ve svém pohoršlivém životě a svárech ustál. Obžalovali ho totiž saská knížata.»

»Do toho mu přece ničeho nebylo, jak žil To je věc svědomí,« prohodil doktor.

»Jako ochránce Božích zákonů bylo jeho povinností i vladaře upozornit, že je podroben jim také a že dává špatný příklad poddaným.

Ale napomenutí jeho minulo se účinkem. Proto ho volal papež na synodu. (1076).«

»Ještě to — to je smělost.« činil své poznámky doktor.

»Nikoliv. Poklesky Jindřicha byly takové, že dle tehdejších právních zásad, patřily před forum církevní, zvláště svatokupectví a cizoložství. Předvolání stalo se, že Řehoř dbal přísně na to, aby nikdo dle právní zásady nebyl souzen bez výslechu. Pakli by se král neobjevil, hrozilo mu vyhoštění z Církve.«

6. Jindřich IV. v klatbě.

»Ale místo ospravedlnění, osvojil si král nové právo, které jedině papeži příslušelo. Svolal totiž synodu německých biskupů — sobě ovšem oddaných, do Vormsu (1075) a tu proti právní zásadě, bez výslechu — dal papeže sesadit.«

»To si král mnoho dovolil.« podotkl pan domácí.

»A nejen to, i spiknutí proti papeži v Římě zosnoval, které se však nepovedlo. Na to zaslal papeži potupný list, který takto začal: Jindřich, ne osobivostí, ale Boží vůlí, král, Hildebrandovi, který ode dneška ne více apostolicus, ale podvodný mnich jest. Papež však nebyl bázlivec. Jeho trpělivost tímto skutkem byla vyčerpána. Přečetl synodě, na níž bylo 110 biskupů, a shromážděnému lidu listy vormské synody a pak řadu církevních zákonů o trestech, proti takovým přehmatům. Na to prohlásil klatbu na ty, kteří

vormský edikt prohlásili a dal jim lhůtu ku pokání a nad králem, jehož poddané sprostil přísahy.«

»Ne, to je přece hrozné« zvolal pan domácí.

»Neřekl jsem to?« smál se doktor. »Teď je velebníček v úzkých. Až dosud mu to šlo.«

»Nezapírám, že se vám to zdá neobyčejným, krutým, ale hleďte na to očima 11. století a mějte pravý význam klatby církevní na mysli, potom předhůzka krutosti papežovy zmizí.«

»Tohle nám, velebníčku, srozumitelně vyložte« žádal pan domácí trochu rozčileně. »Rcete mi, jak může Církev, která hlásá milosrdenství někoho proklet, zničit, zrovna trnu.«

»Nemylte se. Klatba, anathema, exkomunikace není prokletí, kterým se vinníku přeje záhuba, ale je to prorocká výstraha nemilosti u Boha, kterou si vinník svým činem na sebe uvalil. Papež může nezdárného syna ze společnosti Církve, v níž plodí zlo, vyhostit. Ty, které na toto prorocké slovo nedají, nebo, kteří si z církevního trestu nic nedělají, přenechává Božímu soudu. A dějiny dosvědčují, že tu Boží ruka vládne.«

»A je to odůvodněno dogmaticky?« ptal se poprvé jurista.

»Je, čtete list k Řím. 16. k. 17. v.: Proším pak vás bratří, abyste se hleděli těch, kteří činí různice a pohoršení na odpor učení, kterémuž jste se vy naučili a varujte se jich. A jestli to nedostačuje, máte doklady k tomu v listě ku Korintským (I. 5. 11. a II. 10, 6.) Papež tu prováděl církevní praxi.«

»Ale uvažte — král,« děl pan domácí.

»Ano. Ale král byl přísahou vázán Církev chránit a žít jako křesťan — ne Církev tupit, snižovat a žít jako pohan.«

»Ale to rozvázání poddaných od přísahy —« namítl doktor.

»Tato tak zvaná velká exkomunikace měla v zápětí i klatbu říšskou, kterou ztrácel král své vladařství. Neboť světský zákon netrpěl, aby vyobcovaný z Círky vládl nad křesťany, jak to lze se dočísti na více místech v zákoníku německém (Sachsenspiegel). Podle středověkých zákonů nesměl se veřejný úřad nalézati v rukou vyobcovaného, tím méně královský. A papeži bylo v zájmu veřejného pořádku uděleno právo, když regenta z Círky vyobcuje zároveň tím lidu vyloučení z vladařství formálně oznámiti. Papež tedy vyřkl jen následek práva říšského.

Ale tímto aktem nebyl ještě král sesazen, nýbrž právní následek počal, jestliže by král rok a den v klatbě setrval.«

»A jak to nyní dopadlo?«

»Rozsudek papežský neminul se s účinkem. Veřejné mínění víc a více klonilo se na stranu papeže. V Triburu, po exkomunikaci, sešla se knížata a ustanovila, že si musí král do roka vymoci sprostění klatby, jinak že bude na vždy sesazen. Jindřich jsa v úzkých slíbil vše. Do Augsburku byl svolán sněm, kde se mělo u přítomnosti papeže vše definitivně rozhodnouti.

Ale Jindřich tušil, že by to špatně tam pro

něho dopadlo. Neboť mu v psaní knížata předhůzky činila, že se o právo a zákon nestaral a se svými neřestmi a věrolomností proslavil. Předešel sněm a odešel do Itálie tajně papeži vstříc, jenž se ubíral do Augsburku. Stihl ho v Kanosse.«

7. Kanossa.

»A tu se odehrála ona světodějná scéna, kterou tak mnozí dějepisci vyšpikovali svou fantasií. —

Jindřich se dobrovolně podrobil veřejnému pokání tím, že dle obyčeje po tři dny v postu stál v kajícím rouchu, které měl přes vrchní šat přehozené, před hlavní branou a prosil o rozhřešení.«

»Tedy ne v košili, bos, a celé noci, jak to vyličujš« — zmínil se pan domácí.

»Bůh uchovej. Na noc šel se vždy dobře vyspat a proti zimě byl opatřen.«

»Tím si však zadal své cti.«

»Podle tehdejší praxe byly dobrovolné kajicné skutky veřejné v obyčeji a neměly nic zneuctívajícího. Naopak, tímto právě dobrovolným veřejným pokořením byla jediná cesta nabýti ztracené u lidu vážnosti. Vždyť i jiní vladaři skutky veřejné kajivosti ukázali.«

»Ale to bylo přece mnoho — tři dny nechat ho čekat« — namítl pan domácí.

»Musil se pásti na své oběti« — dodal jízlivě doktor.

»Máte pravé jméno Břítový, pane doktore.

Musíte přece uvážit, jaké bylo postavení papeže. Situace byla tato. Jindřich bez vědomí a souhlasu chtěl s papežem vyrovnati to, co se teprve státi mělo na říšském sněmě v Augsburku. Kdyby jeho prosbě ihned vyhověl, a s ním se dorozuměl, musilo by jeho jednání objeviti se obojetné. Proto otálel s rozhřešením. Ale Jindřich ho tímto třídenním pokáním mravně přinutil. I v tom byla jeho vypočítavost a papež měl mnoho příčin mu nedůvěrovati. Nuže, papež udělil mu rozhřešení a ostatní záležitosti měly se projednati na sněmu.«

»A co to bylo s tou zkouškou při přijímání?« — ptal se doktor.

»Co se to stalo?« — vyzvídal pan domácí.

»Papež, když konsekroval hostie obrátil se k císaři a vyčítal mu, jak špatně k němu se choval a děl, že na důkaz své nevinny polovici sv. hostie přijal a krále vyzval, aby, cítil-li se býti nevinen, také tak učinil. Bůh že rozhodne. A král však tak neučinil, děl, že se takovému soudu vyhne, čili, že se rouhat nehce.«

»Musím říci — ozval se profesor — že ten výjev patří do říše bájí. Dějepisci to zavrhli. Donizo, očitý svědek toho, dí, že papež komunicíroval krále na důkaz jeho smíření s Bohem.«

»A jak to dopadlo?«

»Král na novo ukázal, že hraje komedii. Slibu nedodržel. Knížata ho ve Forchheimu sesadila na vlastní pěst. Z toho povstaly zase mnohé pro říši německou i pro Církev nesnáze.

Spor s investiturou se vlekl ještě mnoho let, až ediktem vormským r. 1122 byl odklizen.«

»Mohl byste nám to někdy dopovědět.«

Je to zajímavé a znáti to, užitečné.

Člověk nabude o těch dobách jiného pojmu,« pravil pan domácí.

Ostatní přisvědčili. Jen pan doktor Břítký seděl zamyšlen.

Chvilí bylo ticho.

»Poslouchal jsem to mlčky — ozval se pan rada a musím dáti vývodům velebného pána úplně za pravdu. Kdo chce posuzovati Řehoře VII. nesmí nikdy zapomenouti, že papež tento se svými náhledy o Církvi a o státu, se svým světem myšlének stojí v II. století.

Dle mého skromného náhledu, vycházel Řehoř od té pravé a jednoduché myšlenky, že, mají-li býti papežové nástupci Krista, musí býti představení jeho říše, totiž celého křesťanství, jehož jediný, nejvyšší účel je, povznesení mravnosti a duchovní čistoty.«

»Výborně, pane rado, výborně — volal pan profesor. — Můj samý náhled.«

Pan rada s úsměvem děkoval a končil.

»Že se mnohé věci jednostranně vykládají na úkor pravého pojetí, to je brozná chyba, neboť mnohdy nechuť a nenávisť k Církvi má v tom svůj základ.« —

Ročník X.

Cena 4 haléře.

Číslo 15.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 72 haléřů.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Několik slov o svobodě myšlení, svobodě tisku a svobodě vědy.

Napsal František Pohunek.

Redakce a administrace: Praha VI.-90.

V Praze 1900.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.

Frase o svobodě myšlení, svobodě tisku a svobodě vědy.

Člověk jest bytost obdařená rozumem a svobodnou vůlí; ale tato svoboda naší vůle není nezávislou, neobmezenou, nýbrž do jisté míry závislou, obmezenou. Úplně volnou a nezávislou jest potud, pokud jde o to, zdali chce být činnou čili nic. Jakmile se však člověk rozhodl vůlí svou být činným, již není více zcela nezávislým, nebo vzhledem k tomu, co a jak by měl voliti nebo činiti, podléhá jistým zákonům a mnohým vlivům. Dobro nejvyšší, nepodmíněné, absolutní, poslední svůj cíl t. j. štěstí své a blaženost musí nutně chtíti neboť šťastným, blaženým chce býti každý, a nemůže chtíti býti nešťastným. I tenkrát zajisté, když chce a hledá, co jej dříve nebo později učiniti musí nešťastným, chce a hledá jenom svoje štěstí a svou blaženost a zlé chce pouze proto, že se mu jeví pod rouškou dobra a jej klame. Nemůže tudíž svobodná vůle naše ani všecko chtíti ani všecko nechtíti. Všecko mluvení o nezávislosti lidské svobody, o úplné a nepodmíněné, na žádné vůli vyšší nezávisící svobodě a volnosti myšlení, mluvení, jednání jest mluvením planým a nemá žádné oprávněnosti; neboť již sám rozum učí člověka, že má ve všem dbáti zákona Božího, že se má řídití a spravovati světlem rozumu a hlasem svědomí. Rozum, zákon Boží a hlas svědomí mají býti vůli naší světlem

a vůdcem a jenom tenkrát, když se člověk řídí světlelem rozumu a hlasem svědomí a když jest svobodná vůle jeho v úplném souhlase s vůlí Boží, jest svoboda jeho svatou a nedotknutelnou. Zlé může člověk ovšem též voliti a často volívá; ale to jest slabost a nedokonalost svobodné vůle a nikoli pravá svoboda. Nebo že člověk zlé mysliti, žádati, mluvit, činiti nemá a taky nemusí, praví mu jasně vlastní jeho svědomí, hlásá mu výmluvně jeho svědomí a vysvítá to z lítosti a mrzutosti nad sebou samým, jež cítí člověk, když činil zlé.

Již z toho možno posouditi, zač stojí frase o svobodě myšlení, svobodě slova a svobodě vědy — v tom smyslu, jaký se do frásí těchto obyčejně vkládá.

a) Svoboda myšlení.

Člověk může mysliti svobodně; to jest jeho právem. Svobodu myšlení nemůže nám nikdo z lidí vzít a nikdo z lidí dát.

Mohouce však mysliti volně a nenuceně, smíme proto již mysliti, co chceme, vše, co by nám napadlo? Máme právo mysliti, co a jak nám libo? Práva toho nemáme a proto nesmíme mysliti všechno, co a jak nám libo, ba často rozumně ani nemůžeme; a neobmezená svoboda myšlení, na kterouž se obyčejně myslívá, když se mluví o svobodě myšlení, jest čirým nesmyslem a proč?

Rozum náš se spravuje jistými zákony, má jisté spolehlivé základní principy, jasné, evidentní,

kteréž nepotřebují pražádného důkazu. Rozum si těchto zákonů nedal, neboť jest na ně ve svých úkonech sám nutně vázán a stává se nevěrným sobě samému a upadá v blud, jakmile se uchýlí ve své činnosti od nejvyšších těchto zákonů a principů, o kterýchž nemůže pochybovati, nechce-li zapřítí sama sebe.

Jako jest tělesný život člověka podmíněn zákony tělesné jeho organisace, tak že každé porušení těchto zákonů přivádí za sebou nemoc neb dokonce i smrt, tak jest i duševní život člověka řízen a určován jistými základními principy rozumu. Jest to tudíž buď rčením nesmyslným nebo tvrzením naprosto bludným, mluví-li někdo vážně a do opravdy o neobmezené volnosti myšlení, a rčením nesmyslným, tvrzením bludným zůstane to tak dlouho, dokud bude nějaká od myslícího ducha lidského nezávislá, objektivní pravda, a ta bude vždycky. Svévole v myšlení, kteráž se jeví tím, že člověk nedbá zákonů myslícího ducha anebo jedná přímo proti nim, řídě se pouze nápady svých rozmarů a sofistickou náruživostí, není ničím jiným než do b r o v o l n ý m bl u d e m. Tak může na př. člověk mysliti, že není Boha, že $2 \times 3 = 7$, může mysliti, že věci, kteréž spatřuje svým okem tělesným, nemají žádné podstaty a reálnosti; ale myslí-li tak skutečně, jedná pošetile a nerozumně, protože svým myšlením odporuje zákonům myslícího ducha, odporuje rozumu, který jinak učí, a řídí se pouze okamžitou náladou aneb sofistickou zbloudilého srdce.

Tak zvaná »svobodomyslnost« spočívá hlavně v tom, že si její přívrženci osobují právo ve věcech, kteréž jsou povzneseny nad viditelný tento svět, zvlášt pak ve věcech týkajících se mravů a víry, neuznávají žádné stálé, objektivní pravdy, na žádnou pravdu ve příčině této se nevázati a se řídití pouze vlastními náhledy a domněnkami. Že nemají žádné příčiny na takovouto svobodomyslnost býti hrdými, není snad třeba dokazovati. Platí o nich slova německého filosofa Schelinga: »Tak nazvaní racionalisti (rozumáři, svobodomyslníci) mýlí se velice, jestli se domnívají, že se někdo na ně hněvá a zlobí proto, že užívají svobody myšlení. Spíše by se jim mohlo vytýkati, že svobodou myšlení rozumějí svobodu vůbec nemysleti a této svobody že užívají nepřístojně.«

b) Svoboda slova.

Slovo jest hlasitě pronesená myšlénka; z toho následuje, že nemá-li člověk práva mysliti, co a jak by chtěl, nemá též práva mluvití, co a jak by chtěl. Jako nemá práva mysliti proti pravdě, právu a spravedlnosti, tak nemá též práva mluvití proti pravdě, právu a spravedlnosti, nebo též zákon, kterýž určuje a upravuje volnost myšlení, upravuje též volnost mluvení. »Právo« na úplnou, ničím neobmezenou volnost slova, jež by si někdo osobovati chtěl, jest pouhým pomyslem, a kdyby se mělo vykonávati v takovém rozsahu,

jak si toho přejí lidé, kteří vážně nemyslí, nemohla by společnost lidská obstáti. Nebo kdyby měl každý plné právo říci všecko, co by chtěl, směl by na př. každému na potkání vynadati třebaš zlodějů, darebáků, vydřidichů, lumpů atd. atd. a nesměl by za to býti trestán, jelikož by užíval jenom svého práva. A tu bychom rádi viděli, jak by se asi k takovéto úplné volnosti slova tvářili a chovali přívrženci úplné a ničím nezkrácené svobody slova, kdyby je tak někdo, užívaje plné volnosti slova, obsypal tituly lhářů, dryáčníků, podvodníků, lichvářů atd. atd. Jakožto obhájci neobmezené volnosti slova měli by všechny tyto krásné tituly strčiti hezky klidně do kapsy a jíti dále, jakoby se pranic nebylo stalo. Zda-li by však skutečně tak jednali, jest jiná otázka; neboť jest známo, že právě nejhorlivější přívrženci a zastanci neobmezené svobody slova hned volají na pomoc soudy a policii, pakli by se kdo dost málo dotekl vzácné jejich osoby. Chtějíť úplnou volnost slova, ale — jenom sami pro sebe, pro rozšiřování svých osobních náhledů a domněnek, jiného pak by, kdyby jim bylo možno, odsoudili k nemotě, by nesměl promluvit ani slovíčka, jež by jim nebylo po chuti.

Kdo byl někdy v některé schůzi tak nazvaných svobodomyšlných anebo ve schůzi sociálních demokratů a slyšel ten hluk, jaký ztropili, jakmile počal někdo mluvit, jenž chtěl míti v něčem vlastní svůj náhled a nechtěl ve všem přísahati na hesla strany, ten se přesvědčil, že není na světě větších

nepřátel volné myšlenky a svobody slova nad tyto lidi.

Není-li a nemůže-li býti dovoleno, aby směl každý říci všechno, co mu přijde na mysl, nemůže též býti dovoleno, aby směl každý tisknouti a psáti všechno, co by chtěl. Přiřknouti tisku úplnou volnost, přiřknouti mu právo, by směl a mohl psáti proti pravdě, proti mravnosti, právu a spravedlnosti, bylo by tolik, jako nazývati svobodou nejhanebnější zneužívání svobody, a za nedlouho by musil nutně vzítí za své veškeren mravní a společenský řád. Tisk musí nutně mítí svou normu, podle kteréž se má řídití, a normou tou jest — pravda.

Za dnů našich však bývá často naopak, lži a nepravdě nechává se volnost nejednou až příliš veliká, a hlásání pravdy se různým způsobem obmezuje. Největšími nepřáteli svobody tisku bývají však po pravidlu ti, kdož sami pro sebe úplnou chtějí mítí svobodu. Vždyť jest vůbec známo, kterak právě největší horlitélé pro svobodu tisku všemožně brojí proti tisku katolickému a kterak se horší na všechny, kdož něco katolického čtou neb odbírají.

c) Svoboda vědy.

Jako se volá po svobodě myšlení, svobodě slova a svobodě tisku, tak se žádá i úplná svoboda vědy. Zabíhají-li však již hlasatelé svobody myšlení, slova, tisku daleko za meze pravdy, práva a slušnosti, nechtějce se vázati žádným zákonem

a žádnými ohledy na práva cizí, zabíhají obhajci tak zvané »svobodné vědy« ještě mnohem dál za meze tyto, neboť sobě osobují právo nedbati při svém vědeckém badání a pátrání žádných náboženských pravd, žádají právo přidržovati se i takových výsledků svého vědeckého badání, kteréž odporují přímo článkům víry, žádajíce mimo to i právo, by všecko to směli hlásati i jiným jako zjištěné vědecké pravdy, ano zastanci »svobodné vědy«, svobodné v tom smyslu, jak oni si tuto svobodu vykládají, osobují si i právo články víry mistrovati, přeměňovati, zavrhovati aneb aspoň o nich pochybovati a je svým domnělým »pravdám« vědeckým přizpůsobovati.

Ještě kratčeji mohli bychom to, co tak zvaná moderní svobodná věda žádá, vyjádřiti následovně: »Věda nemá vůbec žádných povinností k ničemu, ničemu se nemusí podřizovati, ani ne tomu, co jest od věků považováno od veškerého lidstva za pravdu božskou, za to však se vědě musí podříditi všecko vesměs i náboženství se svými články víry, i Bůh sám, nebo věda jest a musí býti zcela svobodnou a nezávislou, ničím neobmezenou«.

Není-li však, jak bylo dříve ukázáno, žádné úplně neobmezené, žádné naprosto volné svobody myšlení, svobody slova, svobody tisku, není též žádné naprosto čili absolutně svobodné a nezávislé vědy, nebo jako má svoboda myšlení a svoboda slova svoje meze, svoje hranice, za kteréž se odvažovati nemá, rovněž tak má i svoboda vědy

svoje přesně vyměřené hranice a hráze, a těmi jest pravda.

Pokud věda pravdu upřímně hledá a po pravdě úsilovně pátrá, mějž plnou volnost, dále však nikoli.

Kdekoli a kdykoli šlo a jde o skutečné vy-pátrání pravdy, tam byla vždycky a jest i nyní církev katolická, tento »sloup a utvrzení pravdy« (I. Tim. 3, 15.), mocí na světě nejsvobodomyšlnější, nemajíc na sobě nic z oné směšné úzkoprstosti protestantských reformátorů a vykladatelů Písem z prvnější doby protestantismu. Tam však, kde se vyskytly očividné a patrné bludy, neznala ovšem církev naše nikdy žádného smlouvání se a žádné hříšné shovívavosti a blud bez rozpaků odsoudila; a když jí proto bylo trpěti, odpovídala slovy sv. Písma: »Nic nemůžeme proti pravdě, ale pro pravdu« (II. Kor. 12, 8) pro pravdu chceme učiniti a trpěti všecko.

Pravda má právo, nejen aby směla trvati, nýbrž také právo žádati, aby jí člověk uznal a přijal a jí se podrobil; blud však jest vetřelec, který nemá žádných práv, a proto jest, kdo ho potírá, úplně v právu a nesmí proto nikterak považován býti za nepřítele s v o b o d y v ě d y, neboť ani věda nemá práva dané jí svobody zneužívati a hlásati blud.

— Církev katolická a s ní všichni v pravdě katoličtí učenci vycházejí tu od té zásady, že jak náboženství, tak i příroda se svými zákony, i rozum lidský pocházejí od Boha, kterýž jakožto vše-

vědoucí a nejvyšší moudrý sám sobě nikterak nemůže odporovati, a proto že též nemůže mezi náboženstvím a vědou, pokud tato pravdě slouží, žádného býti sporu, proto že Bůh, jenž jest původcem náboženství i přírody, nemohl uložiti jiné pravdy do věcí stvořených, kteréž jsou předmětem vědeckého badání, a jiné pravdy do náboženství.

Kde pak se objevuje nějaký odpor mezi vědou a náboženstvím a kde neběží o žádný článek víry, čili jinak řečeno: kde se spor mezi vědou a vírou netýká žádného článku víry, žádného dogmatu, tu musíme míti za to, že bylo pochybeno buď v tom, čemu učila věda a co se z jisté vědecké zásady vyvozovalo, nebo, že nebylo Písmu sv. od vykladačů na tomto místě dobře rozuměno.

Vyskytne-li se však opravdový spor mezi některým výsledkem badání vědeckého a článkem naší víry, tu praví Církev, že se má rozum podříditi Bohem zjevené pravdě náboženské a chybu že má hledati ne ve článku víry, nýbrž buď v slabosti svého rozumu, pro kterou jeho vědecké poznání není dosti jasné a spolehlivé, anebo v nedosti přesném a důsledném vědeckém badání a rozumování (dedukování). —

To však se přičí většině nynějších moderních učenců a vědátorů, neboť náš věk pozbyl vědomí a citu pro velký a nezvratný zákon života, že celý člověk se všemi svými silami, schopnostmi a mohutnostmi, i se svým rozumem ná-

leží Bohu a jemu že jest podřízen, a to jest jedním z nejhorších neduhů a největších chyb našeho věku, nebo zde právě sluší hledati příčinu toho, že v době naší stalo se zvykem nepřírozeně od sebe trhati, co ve své podstatě náleží a patří k sobě, že se stalo zvykem oddělovati rozum od vůle, mohutnosti a schopnosti naše poznávací od mohutností žadacích.

Uznávati pravdy zjevení Božího a jich šetřiti i v badání vědeckém, podrobovati rozum svůj a činnost jeho článkům víry katolické považují naši moderní učenci a vědátoři za nedůstojné obmezování svobody vědy, za svírání rozumu pouty a řetězy autority církevní, za duševní otroctví atd.

Že však »svoboda« rozumu a vědy, jak jí oni rozumějí a vykládají, ani jim, ani vědě není ku prospěchu, to dokazují až příliš jasně dějiny jednotlivých věd.

Jest ovšem pravda, že jsme od Boha stvořeni pro pravdu, že po pravdě toužíme, pravdu hledáme a poznáváme rozumem, jenž jest obrazem rozumu Božího; ale rovněž pravda jest, že náš rozum není žádným čistým rozumem, rozumem, jenž by existoval sám o sobě, jenž by nepodléhal rozličným vlivům, že nejsme žádnými bytostmi čistě rozumovými, nýbrž i bytostmi smyslnými a tělesnými a že i do samého ducha našeho vnikla porušenost, což všechno nemůže zůstati bez vlivu na naši činnost rozumovou, nemůže zůstati bez vlivu na vědecké badání a pátrání.

Zvlášt pak působí na rozumovou činnost člověka, na vědecké jeho badání mravní jeho stav a jeho přesvědčení náboženské. Že i do vědy vnášívá člověk náboženské svoje náhledy, že i při nejpřísnějším badání vědeckém na každého člověka, buď si on kdokoliv, působí v míře větší neb menší jeho přesvědčení náboženské, uzná každý, kdo se nedá zaslepiti a klamati frasemi, nýbrž vážně myslí a nezůstává státi na povrchu; nýbrž hledí až ke dnu věcí.

Ještě více však, nežli přesvědčení a náhledy náboženské působí na člověka při badání vědeckém jeho mravní stav čili to: jaký to člověk jest, zdali dobrý nebo zlý. Že tomu tak jest, dokazuje zkušenost skoro každodenní.

Že muž ducha zbožného, muž, jenž se ve svém myšlení a jednání řídí vždy pravdou, i v badání vědeckém jasněji vidí a dále dospěje, uznává a vyznává i prof. Huxley, když takto píše: »Veliké skutky filosofů nebyly ani tak ovocem bystrého jejich ducha, jako spíše toho, že byl rozum jejich řízen velice zbožnou povahou jejich ducha. Pravda zjevila se raději jejich trpělivosti, jejich lásce, jejich upřímnosti a sebezapírání, nežli jejich logickému důvtipu.«

Kde však život člověka v odporu jest s pravdou, kde vládne v srdci hřích a mravní nepořádek, kde duši zatemňují sprosté vášně, tam jest při všem nadání oko ducha lidského zakaleno a jako mlhou zastřeno, tak že nemůže přijmouti v sebe

čisté světlo pravdy a plné jeho jasnosti. To platí zvláště tam, kde jde o vyšší, ideální pravdy, čili tam kde se jedná o Bohu, o původu světa, o původu a určení člověka atd. tedy tam, kde se jedná o pravdy, ze kterých nutně plynou pro mravní náš život četné závazky a povinnosti, jichž se nikterak nelze zhostiti.

Že skoro každé pohlouzení ducha, pohlouzení rozumu má svou příčinu v pohlouzení vůle, tomu učí zvláště nezvratně a jasně dějiny různých bludařství.

Zvláště za dnů našich jsou hříchy proti rozumu velice četny, neboť se jich dopouštějí mnozí páni vědátoři z pouhé snahy, z pouhé manie, aby pověděli něco nového. Filosofové i literáti vydávají zhusta ze snahy po původnosti za pravdu všecko, co jim napadne, i věci nesmyslné, jako by chtěli dotvrditi, že až podnes platí, co o filosofech pověděl starý Cicero, řka: »Není nesmyslu, kterýž by některý z filosofů nebyl vydával za pravdu.« Pravdu a vědu považují mnozí moderní učenci za pouhé řebříky, po kterýchž se hledí vyšplhati hodně vysoko k různým důstojenstvím nebo po případě k bohatství. Skoro každý z nich by rád vytvořil a pověděl něco nového a následek toho jest, že si navzájem odporují. Dospěti ku pravdě, dopracovati, domoci se pravdy považuje se nyní namnoze i při badání vědeckém, a to obzvláště ve filosofii, kteráž se až dosud hrdě nazývá královnou věd, za věc vedlejší, a hlavní váha klade se na badání samé,

jakoby věda byla pouhým rejdištěm, po němž by se lidský duch mohl volně proháněti a kdež by mohl dělati krkolomné skoky a kotrmelce k obveselení různých diváků.

Kde jest z badání vědeckého vytlačena čistá a upřímná láska ku pravdě a kde místo této lásky zavládla domýšlivost, pýcha, samoláska, tam nemůže býti výsledkem badání vědeckého čistá a bludem nezkalená pravda, tam si budou vždycky výsledky badání vědeckého odporovati, jak dosvědčují na př. i hádky o pravost či nepravost starých rukopisů.

Není tudíž divu, že nyní panuje ve světě vědeckém nevyjímaje ani moderní vysoké školy takový zmatek, jakého snad nebylo od doby pohanských sofistů. Vše tu vše a víří v jednom velkém zmatku.

Mezi pravou vědou, mezi pravdivými výsledky vědeckého badání a mezi vírou není žádného sporu a žádných protiv, jelikož pravda nemůže odporovati pravdě. Mezi pouhými vědeckými domněnkami, náhledy, hypotesami a mezi náboženstvím může býti ovšem spor a často bývá; ale proč? Protože ty domněnky, náhledy, hypotesy jsou velmi často buď úplně bludny anebo aspoň s bludy pomíchány a těm ovšem víra ustoupiti nemůže, těm se nemůže přizpůsobovati. Takovýchto vědeckých náhledů a hypotesí se také Církev naše, víra naše nemusí báti, třeba bylo sebe více těch, kteří domněnky takové vydávají

za pravdu a na církvi žádají, by je taky ona za pravdu uznala.

Domněnky a náhledy takové ovládají myslí na nějaký čas, a po čase na ně nikdo víc nevzpomene. Jak dávno jest tomu na př., co s tvářf vážnou a s aparátem zdánlivě veliké učnosti dokazovali mnozí učenci, že prý lidé nemohou pocházeti všechny od jedněch prarodičů, protože prý jsou útvary lebek, barva pleti a vůbec celá tělesná konstrukce u různých lidských plemen tak rozdílny, že plernena tato nikterak nemohou společný míti původ z jednoho praotce. I přes to, že se tito učenci nemohli shodnouti, kolik že asi bylo typů základních, zdali snad pět, jak tvrdili jedni, aneb sedm, jak tvrdili druzí, neb snad ještě víc, přec trvali na tom, že prý všichni lidé nemohou býti potomky jedněch prarodičů, jelikož prý by nemohlo býti mezi jednotlivými národy tolik rozdílu a známek odlišných. A za nedlouho? Titěž učenci, kteří dříve tvrdili, že prý je to nemožno, by všichni lidé byli potomky jedněch prarodičů, tvrdili a hlásili unisono, že nejen všichni lidé, nýbrž i všechna zvířata a všecko rostlinstvo jeden mají původ, vše že prý se postupem času vyvinulo z jedné prabuňky !!

Proč se hlásili k náhledu prvnímu? Proto že odporoval zjevenému náboženství. Proč se rychle přichytili náhledu druhého? Protože odporoval zjevenému náboženství ještě mnohem víc než náhled první. A takové »vědě«, která dnes učí

tak a zítra opak, ale vždycky kaceřuje očerňuje a posílá mezi blupáky a zpátečníky ty, kdož s ní nechtějí ve všem souhlasiti, takové »vědě« že by mělo křesťanství obětovati svoje články víry? S takovou »vědou« že by se mělo hledět smířiti náboženství Bohem zjevené? Takové »vědě« že by mělo ustoupiti naše náboženství katolické? Nikdy! Pravda nezná ustoupiti bludu. Věda opravdová nemůže býti nepřítelkyní náboženství zjeveného a opravdové vědecké výzkumy a opravdové výsledky vážného vědeckého badání nemohou nikdy býti v odporu se články víry Bohem zjevené, protože zjevené náboženství, příroda a její zákony jednoho a téhož mají původce, který si nemůže odporovati. Odboj proti víře a náboženství nevychází z vědy, nevychází z rozumu, ale ze srdce; zde má svůj kořen a odtud teprve vstupuje k hlavě a běže rozum do svého vleku, nebo tomu, co si srdce přeje, rozum snadno přisvědčí. Kdyby všecka srdce byla čistá a prosta nezřízených chtíčů a vášní, nebylo by odboje, nebylo by odporu a nepřátelství proti náboženství a víře křesťanské!

Ročník X.

Cena 4 haléře.

Číslo 16.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 72 haléřů.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

!! K volbám !!

Křesťanství a sociální demokracie ve světle pravdy.

Podává přítel křesťanského lidu.

Česky upravil M. A. Z.

Redakce a administrace Praha, VI-80.

V Praze 1900.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.

Milý čtenáři!

Rozpuštěním říšské rady uprázdněno jest 425 mandátů. V *páté* voličské třídě, zvané všeobecné, přistupuje přes 3 miliony nových voličů k volbě 72 poslancův.

Na čtyřicet tisíc voličů připadá jeden poslanec. Zvoleným jest ten, kdo obdržel více hlasův.

Všechny strany staví své kandidáty, a shánějí jim hlasy. Ze všech stran největší naději na oněch dvaasedmdesáte nových mandátů činí si sociální demokraté, třebaš v mnohých krajinách úplně bezdůvodně. Proto rozvinou účinnou volební agitaci, přijdou a budou domlouvati, abys jich kandidátu při volbách odevzdal svůj hlas. Budou ti také dokazovati, že v budoucnosti toliko od sociálních demokratů lze očekávati blaho.

Jest patrnó, že každý zavčas zjednávati si chce jasno, zda sociální demokraté jsou s to, aby to vykonali, co slibují, a po čem toužíme. A o tom abychom učinili si pravý úsudek, zodpovězme otázku:

1. Odkud zlo na světě?

Zla, pod jichž tlakem vzdycháme, přicházejí z nezřízené žádostivosti, která jest následkem prvotního hříchů.

Každý člověk chce mezi lidmi něco platiti! Mnozí, třebaš ne všichni, byli by rádi v obecní radě; obecní rada touží býti purkmistrem, a purkmistr v dálce vidí svůj cíl v podobě nějakého

vyznamenání. — Podučitel byl by rád učitelem, učitel řiditelem. A tak to jde od stupně k stupni. Takovouto honbu spatřujeme zvláště ve spolcích u mnohých, *ba ve všech stavech*; ano i mezi knížaty a králi.

Takováto touha po hodnostech a předactví, není-li potlačována, působí v lidech jen nespokojenost, ctižádostivost, roztržky ve spolcích a společnostech, ba mnohdy vedla i ke krvavým bojům.

Každý chce něco míti, čím kdo více má, tím více žádá. Kdo má domek, touží po velikém krásném domě; kdo má 10 strychů polí, rád by jich měl 20; kdo má statek, chtěl by míti dvůr; také millionář není syt a spokojen.

Nekrotí-li se příslušně takováto dychtivost po majetku, plodí klam, lichvu, bezcitnost, loupež, vraždu a pod. Také veliký rozdíl mezi boháčem a chudásem, jaký v dnešních dobách panuje, jest následek nezřízené touhy lidí po majetku.

Každý člověk chce užívat, pokud jen to přirozenost jeho sněsti může. Dobře upravená jídla chutnají ovšem lépe, než pokrmy méně dobře a méně čistě upravené. Nezřízené, nepřirozené a nemírné sycení této žádostivosti, jakož i pudu, který Bůh v člověka vložil k vůli šíření se pokolení lidského, způsobuje nemoci, ničí životní štěstí a přináší svár do rodin a národů.

2. Kterak uniká křesťanství následkům lidské žádostivosti?

Bůh žádá, aby člověk tuto trojí žádostivost tak ovládal a na uzdě držel, aby ani jemu na škodu nebyla, ani bližním.

Za tím účelem dal Bůh desatero.

Prvními čtyřmi přikázáními kladou se meze *pýše* lidské: »V jednoho Boha budeš věřiti.« »Nevezmeš jména Božího nadarmo.« »Pomni, abys den sváteční světil.« Tato tři přikazují, aby člověk klaněl se Bohu, pánu nebes i země, tvůrci a zachovateli světa i lidí. Čtvrtým přikázáním Bůh poroučí, abychom podrobovali se jeho zástupcům v rodině, církvi a státu.

Sedmým a desátým přikázáním: »Nepokradeš« a »Nepožádáš statku bližního svého« vykazují se příslušné hranice lakotě a nenasytlosti lidské.

Šestým a devátým přikázáním: »nesesmíš« a »nepožádáš manželky bližního svého« zavrhuje se nemírné požitkářství a *smyslnost*; páté přikázání: »nezabiješ« a osmé »nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému« chrání zdraví, život a dobrou pověst před útoky nezřízené vášnivosti lidské.

Ježíš Kristus, jednorozený syn Boží, náš Pán a učitel netoliko desatero přikázání dal, ale také slovem a příkladem blíže vysvětlil.

Pýchu odsoudil Ježíš svojí pokorou a svým rčením: Kdožkoli by chtěl býti mezi vámi větším, budiž služebník váš (Mat. 20, 26, Mar. 10, 43)

Celé dějiny světové jsou důkazem zásady: »Kdož pak se povýší, bude ponížen« (Mat. 23, 12). *Pošetilosť touhy po bohatství* odsoudil Ježíš chudým svým životem, vždyť v chlévě v Betlémě se zrodil, po 30 let v tesařství pomáhal sv. Josefu. On uče mohl o sobě říci: »Lišky doupata mají, a ptactvo nebeské hnízda: ale Syn člověka nemá, kde by hlavu sklonil.« (Mat. 8, 20.) Ježíš blahoslavlil chudé duchem, totiž ty, kteří nechovají nezřízené touhy po statcích pozemských.

Kterak *žádostivost těla* ovládati se má, sám na sobě Ježíš ukazoval; zvláště miloval svou panskou matku Marii, a pro panictví zvláště též miloval sv. apoštola Jana, když pravil: »Blahoslavení čistého srdce: neboť oni Boha viděti budou.« (Mat. 5, 8.) — Těm, kdož k zalíbení Bohu i bližním žádosti své na uzdě drží, přislíbeno jest pokojné svědomí a klid srdce na zemi a jednou také život věčný.

3. Jak se chovají sociální demokraté k těmto žádostivostem lidským?

Vůdcové sociálně demokratičtí jsou po výtce bezbožci a nevěrci. Vzdělaný sociální demokrat radí se k lidem, o nichž král David praví v 13. žalmu: »Blázen praví v srdci svém: Není Boha.« Mluví-li socialističtí řečníci o Bohu, mluví s rozčilením, a často nejhorší rouhání vychází z jejich úst. Slova: Není Boha, svého Boha mám v kapse — jsou na denním pořádku. To vše platí nejvíce o vůdcích a vzdělaných socialistech; neboť mezi

množstvím těch, kdož se sociálními demokraty jdou, protože s přítomnými poměry nejsou spokojeni, jsou ještě také věřící křesťané; avšak i tito přijdou jednou na rozcestí, na kterém budou nuceni rozhodnouti se buďto pro Boha nebo pro nepřátele Boží, neboť soustava sociálně demokratická zbudována jest na zásadách bezbožství a atheismu.

Při budování onoho systému, soustavy, zmíněná již žádostivost lidská působila jemu značné obtíže. Že žádostivost v člověku jest, cítí socialisté také dobře. Neustupné hašteření na sjezdech a schůzích, klam a faleš při správě spolkových peněz, poskytují pro toto tvrzení důkazy nezvratné. Nějakého mírnění a krocení žádostivosti lidských z lásky k Bohu nevěrecká sociální demokracie žádati nemůže; proto nutně na to pomýšlí, aby lidskou žádostivost dle možnosti ukojila; a o to se skutečně nyní také pokouší. — Touze člověka, aby ve světě něco platil, vychází sociální demokracie vstříc tím, že hledá rovnost v určitém směru. Všem lidem patří stejná práva; země budiž spravována jakýmsi zemským výborem, okres okresním, obec obecním výborem. Do těchto výborů může každý — ba i ženy — voliti a volenu býti. Suverenní národ dává si sám volbou úředníky, kteří zemi, okres a obec spravují. Celý národ jest nejvyšším pánem v zemi, a na této největší moci a správě mají všichni stejnou měrou podíl. Každý socialista podle myšlenky státu budoucnosti jest kousek knížete nebo krále.

Do tohoto rámce rovnosti nehodí se ovšem dědičný panovník ve svém vznešeném postavení, nehodí se katoličtí kněží se svým nesmazatelným kněžským charakterem. Proto socialisté vroucně touží po době, kdy poslední král na stěvě posledního kněze bude pověšen, jak na jednom ze svých kongressů zřejmě prohlásili. Do tohoto rámce nehodí se také rodina, v které otec zaujímá přední postavení; nehodí se též křesťanský sňatek, v kterém manželka manželovi nejen lásku a věrnost, ale i poslušnost slibuje ve všem, což jest správné a počestné. Proto obé, rodina a manželství musí se zničit.

Ve státě budoucnosti každému socialistovi přístupen bude každý úřad i ten nejvyšší. Avšak ráží se: jest tím pomoheno? Jestliže dle slov velikého jednoho vojevůdce pravda jest, že každý voják nosí maršálskou hůl ve své torbě, pak jest také pravda, že mezi milliony vojíny jen málo kteří tuto hůl z tornistry vydobudou. Co prospívá veliké masse socialistů, že jí každý úřad přístupným jest, když z millionů jen málokterí tohoto úřadu dosáhnouti mohou? A má konečně každý způsobilost ku všem úřadům a postavením?

Také v práci má zavládnouti rovnost. Jsou práce vznešenější a méně vznešené, lehčí a těžší, příjemné a nepříjemné. Tak na př. práce úředníková jest vyšší než práce toho, jenž nařízení prováděti má; jest zajisté příjemnější na čerstvém vzduchu a při jasnu denního světla pracovati než v temných dolech; práce v kuchyni nebo v za-

hradě jest příjemnější než na př. čistiti stoky a pod. — Aby rovnost i v tomto směru zavládla, stanovili socialisté střídání práce. Kdo včera pracoval v temném a nebezpečném dole, dnes ať pracuje v širém poli. Kdo včera čistil stoky, bude dnes kuchařem nebo zahradníkem. Socialisté chtějí tím dokázati, aby jedna a táž osoba znenáhla se naučila všem řemeslům a zaměstnáním. Je to však možné?

Jak se mají věci dnes? V každém větším městě jest mnoho těch, kdož provozují totéž řemeslo, na př. obuvníků. — Mají však všichni stejně mnoho práce? — Nikoliv, jeden velmi mnoho; jiný téměř nic. Proč tak?

Ten dovede dodati obuv pěkného tvaru, a zároveň tak zhotoviti, že se v ní zcela pohodlně choditi může. Jiný však zpracuje botu tak, že jest pravým mučidlem pro nobu, a její nepěkná forma hyzdí celý vzhled člověka. Proto má prvý mnoho, druhý téměř žádnou práci.

Jestliže tedy někdo, jenž snad 3 roky jako učeník, 7 let jako dělník a 20 let samostatně jako mistr v témž řemesle pracoval, ničeho kloudného provésti nemůže, což teprv dokáže, bude-li brzy pekařem, brzy krejčím, brzy obuvníkem anebo zedníkem? Dokáže člověk ve státě budoucnosti s týmiž schopnostmi více než nyní? Či budou snad lidé v budoucím státě více talentováni než dnes? Zajisté nikoliv, protože talent a schopnosti rozdělí Bůh a nikoliv člověk.

Ba zcela s jistotou lze tvrditi, že také ženy

a dívky i v budoucím státě budou míti smysl pro krásu, a že se nebudou šatiti nevkusnými šaty a činiti tak strašáky.

I v tom státě budoucnosti muž bude raději bos choditi, než by se dal trýzniti špatně zrobenou obuví. Staré přísloví: »Ševče, drž se svého kopyta,« přijde opět brzo ku cti.

Vždycky bude třeba rozdělovati práci tak, aby dostal každý to, k čemu se hodí. Proto i v budoucím státě do zemského, okresního, obecního výboru voleni budou ti, kdož budou pokládáni za nejzpůsobilejší; v krejčovských a obuvnických dílnách pracovati budou ti, kdož jsou nejšpachovější, a ti, kdož se k ničemu jinému nehodí, budou přinuceni chápati se prací nejnižších. Bude tedy konečně v tom slibovaném »státě budoucnosti« rozdělení práce díti se tak jako nyní, ovšem s tím rozdílem, že místo *svobody* při výběru zaměstnání a životních prostředků nastoupí *nutnost*, železná »musíš«.

Nezřízenou touhu po majetku zamýšlejí socialisté tak odstraniti, že bude vše všem společné, totiž vše bude majetkem společnosti, proto všechen soukromý majetek přestati musí dle zásady: Majetek jest krádež!

V blízkém městečku jest spolek střelců, který má kousek lesa. V neděli odpůldne jde úctyhodný, ale chudý občan městečka a zároveň člen střeleckého spolku se svou paní osvěžit se trochu do volné přírody. Pojednou praví hrdě k své ženě: Ženo, poslyš, jak to v našem lese šumí. Jako tento

občan jako spoluvlastník spolkového lesa mluví o «svém lese», tak ve státě budoucnosti každý jako spoluvlastník celé země bude asi mluvit: Naše země, naše dvory, naše lesy a továrny dávají tolik a tolik užitku. Každý socialista jest v státě budoucnosti kousek zeměpána, domácího, továrníka atd.

To zní ovšem velice pěkně, kdyby nebylo nešťastné lakoty. Společenské živobytí v tak obrovském rozměru může se jen tehdy dařiti, když správa jest poctivá. Mají však správy socialistických společností a podniků dnes v krvi poctivost a skromnost? Kdežto klášterním, na náboženských zásadách založeným společnostem téměř bez výjimky dobře se vede, ačkoliv mnohé z nich přes tisíc let stojí a veliké válečné pohromy přestály, velice často slyšíme, že socialistické společnosti bankrot udělaly a se rozejítí musily, poněvadž správa byla nepoctivá a nerozumná. Kdo se Boha nebojí, nemá důvodu býti poctivým; sociální demokracie jest ovšem na zásadách bezbožeckých zbudována. Co prospívá býti spoluvlastníkem dvora, když správce sklepa spotřebuje víno a pivo se svými kumpány, když zahradník ovoce rozdává svým přátelům, anebo když se obilí nechá zničit?

Co prospívá býti spolumajitelem velikého statku, když tolik vynáší, že člověk stěží z toho živ býti může? Podívejme se jen, jak vůdcové sociální demokracie se dnes chovají! Singer, Bebel a jiní socialističtí vůdcové jezdí po drahách v první třídě, dobře jedí, nosí krásné šaty, a berou z kapsy

dělnictva dobrý plat; ubohý dělník však musí hleděti, jak by vyšel se svou rodinou a zaplatil socialistické straně dobrovolnou daň.

Věří někdo, že socialističtí vůdcové by se pro stát budoucnosti tak rozpalovali, kdyby se jim bylo obávati, že se jim v něm hůře povede než nyní? Kdyby s prostými dělníky při téměř stole seděti a z jedné mísy jísti chtěli, mohli by tak přece již dnes učiniti. Zdá se, že to se společenským majetkem tak upřímně nemyslí. Hlásali, že zřícení stávajících řádů přijde ještě v tomto století, ale proto přece sami shromažďují bohatství. Bude však rozumný muž pachtiti se po majetku, když je přesvědčen, že v krátké době všecken majetek pomine?

Vůdcové i v budoucím státě budou se míti co možná nejlépe, alespoň tak dobře jako se mají nyní; dělníci budou se musiti spokojiti s tím, co se jim přidělí.

Jestliže však nyní tolik máš, co k životu potřebuješ, ba, jestliže ti nad to něco zbude, pak jest přítomný stav lepší než stát budoucnosti, neboť, i když některý dělník málo vydělá, může přece svobodně nakládati se svojí mzdou, a pilí a šetrností může se domoci lepšího postavení. Nynější nápravy vyžadující poměry jsou přece také opravy schopné.

Bude-li socialistický, společný majetek zaveden, budou pole a obydlí rolníkům buď ponechána anebo státně odňata. Budou-li jim ponechána, a bude-li nucen rolník vše státu odevzdati, co pro

sebe nepotřebuje, nebo co mu přiděleno nebylo, pak na tom bude mnohem hůře než nyní, neboť stát nyní daněmi a poplatky bere rolníku sice mnoho, ale ne všechno. Budou-li však statky a usedlosti pro snazší hospodářství spojeny ve větší celky, pak stane se rolník státním čeledínem, a bude jako státní nádeník vzdělávati pozemek, který byl dříve jeho svobodným vlastnictvím. Pak by rolník musil jako dříve pánům nyní státu robotovati! Nerovnost rozdělení statků jest následek nezřízené touhy po majetku. Sociální demokracie nemůže a nechce také tuto žádostivost po majetku odstraniti, nebo omeziti, a proto není také schopna, aby odstranila nerovnost majetku; neboť jen tehdy lze odstraniti následky, odstraní-li se dříve příčina.

Požitkářství konečně a pudu, který Bůh vložil v přirozenost člověka, aby lidské pokolení se rozšiřovalo, má se tím způsobem zadost učiniti, že, když ne plná, tož aspoň všemožná svoboda a ukojení se mu popřeje. »Volnou láskou«, libovolným scházením a rozcházením žen i mužů má se přivoditi takový stav, jaký panuje mezi divými zvířaty. Každý to chápe, a proto netřeba rozepisovati dlouhou kapitolu. Každý snad zná ze života svatých mnohou hrdinnou postavu, na př. sv. Kateřinu, Anežku a mnohé jiné, které raději zdraví a život nežli svoji čest obětovaly. Snad znáš ze svého okolí dívky, které jsou radostí a pýchou rodičů, protože nezapřádají známostí, nejsou-li přesvěd-

čeny, že by mohly v brzku v počestný a nerozlučitelný sňatek vstoupiti.

Budova socialistického státu jest tedy zbudována na písku ve všech svých částech. Nemohla by míti také žádného trvání, poněvadž jest nemožno zavésti úplnou rovnost mezi lidmi, kteří od Boha tak rozdílně tělesnými i duševními vlohami nadáni jsou. Budova socialistického státu nemohla by míti trvání ani vzbledem k společenskému majetku, poněvadž ten předpokládá všeobecnou svědomitost, která není teď, a v budoucím sociálně demokratickém státu teprve nebude, poněvadž vždycky bude koukol mezi pšenicí. Ostatně protiví se slušným lidem mluvit o „volné lásce“, i mluvit slyšeti; proto netřeba o této věci ani slova již mařiti. Kdyby sociální demokraté svůj vybájený stát skutečně zavésti mohli, v každém případě byli bychom na věci hůře než nyní.

Ostatně jest to blud, veliký jak babylonská věž, domnívati se, že chudoba jest největší ranou, bohatství největším štěstím. Kněz a lékař, jež povolání vede jak do zámku tak do chatrčí chudých potvrdí, že velmi často pod slaměnou střešou více štěstí a radosti jest než v nejvznešenějším paláci. Láska rodičů, láska dítek, láska všech k Bohu stejně šťastnými činí bohaté i chudé, vysoko i nízko postavené.

Vypravuj jen dítěti chudého rolníka nebo dělníka o dobrodiních, které mu rodičové učinili, a hnedle zpozoruješ slzy pohnutí a vděku v jeho oku.

Když po denní práci otec, matka a dívky, jež doma i ve škole pilnými byly, zasednou večer ke stolu, chutná jim i prosté jídlo, neméně tak, jako bohatým, často přesyceným dětem pamlsky hojné tabule. Když otec a matka po nedělních službách božích, jimž nábožně přítomni byli, odpůldne obklopeni roztomilými dětmi v důvěrném kroužku zasednou k četbě dobré knihy, pak jest mír a pokoj v rodině, ať již je to rodina šlechtická, rolnická nebo dělnická.

Srdce lidské jest tak dlouho neklidno a nespokojeno, dokud klid a mír v Bohu nenalezlo.

Pohlédněme ještě k jedné možnosti. Dejme tomu, že by nově zvolená říšská rada ve své většině sestávala ze sociálních demokratů, kteří by zřídili socialistický stát, totiž republiku. V této nové státní budově nebylo by místa pro mocnáře z našeho vznešeného císařského domu; neboť socialistická republika nebude řízena císařem, nýbrž, řekněme, nějakým výborem, snad s předsedou v čele.

Vůdcové socialistů, kteří se dnes tak namáhají o stát budoucnosti, při zřízení jeho obdrží také zajisté odměnu. Dr. Adler, žid, uznáný vůdce socialistů v Rakousku, byl by ovšem rozeným presidentem socialistické republiky. Máme tedy voliti: na jedné straně stojí všemi národy milovaný císař a král, na druhé straně socialistická republika s židem Dr. Adlerem v čele! Na kterou stranu táhne nás mocněji důvěra, povinnost a láska?

Následuj tedy každý jen volání svého srdce,

a nedávej hlasu svého sociálnímu demokratu, nýbrž jen takovému voliteli, a kde volby přímé jsou, takovému kandidátu, o němž jistě jsi přesvědčen, že jest svědomitý katolický křesťan a řádný občan!

4. Kdo tedy lepší stránku si vyvolil?

Kdo lepší stránku si vyvolil? Věřící křesťan anebo bezbožný sociální demokrat? Již zdravý rozum praví, že musí býti Tvůrce a Pán světa, a že povinnost jest tohoto Pána ctíti, jemu se klaněti a jeho poslouchati. Jen zkažené a svedené srdce, nikoliv zdravý rozum, může bytí Boha popírati. Kdežto křesťan, jenž dle své víry žije, již na zemi klidu a pokoje srdce požívá, a po smrti v blaženost věčnou doufá, sociální demokrat, ateista, neustále zmítán jest pochybnostmi, věčně jest nespokojen, poněvadž touží po něčem nedosažitelném, děsnou jest mu myšlénka na smrt.

Sociální demokracie není nic jiného, než jeden z oněch pokusů, které brány pekelné vytvořily, aby přemohly katolickou církev. Sociální demokracie jest ovocem falešné, nevěrecké vědy, která od desítiletí bez překážky se předkládá v knihách židovských anebo církvi nepřátelských spisovatelů, která se káže na katedrách universit a gymnasií.

Že sociální demokraté zničití katolickou církev, to vůdcové její nepokrytě mnohokrát prohlásili. »Chceme odstraniti křesťany,« tak lze často slyšeti z jejich úst: To také potvrdil nezapomenutý Windhorst slovy: Centrum (katolíci) a soci-

ální demokrati stojí proti sobě jako úhlavní nepřátelé. Poněvadž sociální demokracie vede boj proti katolické církvi, nacházíme v předních její řadách muže onoho národa, který Ježíše Krista ještě nyní s tak neuhasitelným záštitím pronásleduje jako tehdy, když od Piláta slovy »Ukřižuj« žádal jeho smrt, a jemu na kříži se posmíval. Jak dosvědčuje historie apoštolů, byli to téměř všude židé, kteří lid popuzovali proti apoštolům.

Jestliže tedy dáš hlas svůj sociálnímu demokratu, pomáháš tím zničení křesťanskou víru, pomáháš tím bezbožectví uvésti v státní systém a ve společenský řád, třebaš by to dlouhého trvání míti nemohlo. Přeješ si to? Zajisté nikoliv. Připoj se proto k těm, kdož vážně usilují zlepšiti dle možnosti nynější smutné poměry, aniž by tím provésti chtěli nějaký bouřlivý a neužitečný obrat nebo zavésti bezbožectví sociálně demokratického státu budoucnosti. Napřed zkoumej a uvažuj, potom vol!

Křesťané! Voličové! Za volitele volte jen ony muže, kteří svým životem a smýšlením podávají záruku, že odevzdají hlas svůj kandidátu navrženému důvěrníky křesťansko-sociálními!

Ve městech hlasujte jen pro ony kandidáty říšského poslanectví, kteří jsou věrnými Čechy a dobrými katolíky!

Ročník X.

Cena 4 haléře.

Číslo 17.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 72 haléřů.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Vzhůru k volebnímu boji!

Redakce a administrace: Praha VI.-90.

V Praze 1900.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.

Katolíci, voličové!

Přistupujete k volebnímu osudí, abyste spolu-rozhodovali o zástupcích českého lidu na říšské radě. Přistupujete k volbám s plným vědomím, že situace našeho národa jest velice vážná a že tudíž velmi mnoho na tom záleží, kdo bude vyslán do jeho zastupitelstva říšského. Víme to dnes všichni, že my Čechové máme mnoho mocných a zapřísáhlých nepřátel, za to však málo, či spíše žádných přátel, a že tedy výhradně musíme spoléhati na vlastní sílu svou.

Za těchto okolností bylo by ovšem nejlepším bývalo, kdyby všechny politické strany, které ku státoprávnímu praporu se hlásí a svéprávnost a svézákonnost zemí koruny české, jakož i rovné právo českého jazyka v těchto zemích za první článek do svého programu přijaly, pominuvše prozatím všeho, co je dělí, společně byly postavily kandidáty do říšské rady a spojeným úsilím o jejich zvolení pracovaly. Takovéto sjednocení při dnešních volbách byli bychom si dojista přáli, toho zvláště očekávájíce, že svolána bude «Národní rada» ku poradě o společném postupu všech státoprávních stran při příštích volbách. Bohužel však, že se tak podnes nestalo, a že nám bylo dáno na srozuměnou, aby každá strana zápasila na svou vlastní pěst.

K tomu všemu hledíc, nezbývá nám, leč voliti jednu ze tří cest.

Buď voleb se nesúčastniti a ponechati zápas druhým stranám. Tuto cestu však žádný katolík Čech nikdy nezvolí, poněvadž dnes jedná se o ty nejdražší statky našeho národa, o jeho jazyk totiž a o právo svobodného jeho sebeurčování, a proto žádný katolík český dnes volebnímu zápasu se nevyhne, nýbrž půjde nadšeně ve volební boj, aby spoluprotestoval proti bezpráví na národě českém páchanému.

Druhá cesta by byla tato: Jíti sice do volebního boje, bojovati však toliko za vítězství kandidátů některé jiné státoprávní strany. Uhoditi na tuto cestu však nedovoluje nám naše hrdost národní spolu s vědomím naší rovnocennosti s ostatními státoprávními stranami českými, kterážto hrdost a vědomí vylučují veškeru podřízenost a služebnost stranám jiným.

Nezbývá nám tudíž, leč třetí cesta a ta jest: Účastniti se voleb s vlastními kandidáty aspoň v některých místech.

Katolíci, voličové čeští! Na Vás nyní záleží, abyste, užívajíce svého volebního práva, plnili svou povinnost i jako vlastenci, i jako katolíci. Nikdo z Vás se volbě nevyhýbej, nýbrž každý jdi a voli!

Jakožto horliví vyznavači a zastanci státního práva českého a spojené s ním svéprávnosti a svézákonnosti zemí koruny české, jakož i rovného práva českého jazyka v zemích těchto, ani jeden

z nás nedáme blasu svého těm, kteří se posmívají »starým pergamenům« našeho práva českého a kteří spojují se s nepřáteli našeho národa.

Jakožto katolíci pracovati budeme především o zvolení svých kandidátů. Kde vlastních svých kandidátů nepostavíme, tam dáme své hlasy onomu kandidátovi ze státoprávní některé strany, který naši svatováclavskou víru respektuje a svaté city našeho náboženství neuráží. Ten, kdo o svatou víru naši se otírá, na naše hlasy nikdy počítati nesmí.

Jsme stranou katolického lidu českého, jehož hlavními sloupy vedle intelligence jest rolnictvo, řemeslnictvo se živnostnictvem a dělnictvo. Naše programy domábají se zlepšení poměrů všech těchto stavů a proto kandidáti rolnictva, řemeslnictva a dělnictva, pokud se hlásí k Svatováclavskému a státoprávnímu praporu, mohou s jistotou spolehnouti se na podporu naši.

Z výboru pro společné záležitosti katolíků českých : obou stran křesťansky-sociálních a národní strany katolické.

Katolíci, rozhodnouti se musíte!

Oč jde?

O věc nutnou, před důležitou. Voliti máte svého zástupce do říšské rady. Ten, jemuž svůj hlas dáte, bude zastupovati vaše zásady, vaše přesvědčení. Vy jste katolíci — vy jste křesťanští soci-

álové. Ruku na srdce! Můžete s dobrým svědomím hlasu svého dáti tomu, kdo se vašim zásadám, vašemu přesvědčení posmívá? Kdo vaše přesvědčení uráží? Kdo přímo proti vašim zásadám a vašemu přesvědčení bojuje? Můžete s dobrým svědomím odevzdati hlas svůj pro toho, o němž napřed víte, že na říšské radě bude kouti zákony, jež vaše zásady, vaše přesvědčení přímo potírají? Katolíci! Křesťanští sociálové! Otevřete oči! Váš rozum, vaše srdce, vaše svědomí — vše to vám mohutným hlasem volá: **Konejte svou křesťanskou povinnost! Volte, ano volit musíte, ovšem ale jen toho, jehož poctivé zásady odpovídají poctivým zásadám vašim.**

Neříkejte: »Co pak já — já to svým hlasem nespravím, — na mém hlase nezáleží, chci mít svatý pokoj« — Bohužel, dost dlouho jsme tak říkali ke škodě naší. Nepřátelé zatím spletli na nás bič, kterým nás nyní mrskají, utkali liberální zákony, pod nimiž těžce vzdychá dělník, živnostník, řemeslník i rolník. **Každý odevzdaný hlas platí, na každém hlase záleží.** Jen slaboch — jen neuvědomělý katolík touží v rozháraných časových poměrech po mrtvém klidu, jenž z lidí činí otroky — z katolíků činí roby nevěreckých a prospěchářských lidí.

Takovou měrou nevzmohli bychom se nikdy.

Co platno stěžovati do špatných zákonů, do způsobu, jak se s náboženským citem katolíků zachází na těch místech, kde by měla býtí naprostá spravedlnost — když v rozhodné chvíli —

při volbách — katolík zaleze do kouta anebo se podivně vymlouvá, že »na jeho hlas nepřijde,« že »chce mít svatý pokoj!«

A strany protivné?

Napínají všechny síly, aby prosadily svého kandidáta ; agitují, seč mohou, prosí, hrozí, balamutí, slibují hory, doly. Při volbách nejzuřivější vlk vezme na se nevinné roucho beráncí, jen aby urval hlas toho kterého katolíka.

Zrádcem věci katolické a křesťansko-socialní byl by každý katolík, kdo by k volbě nešel, anebo hlas svůj dal těm, kteří liší se s námi v zásadách a v přesvědčení. A zrádcem věci katolické žádný uvědomělý katolík státi se nesmí. Proto nemůže hlasu svého volebního žádnou měru dáti socialnímu demokratu a učiniti se musí heslem:

»Socialního demokrata nevolte!«

Proč? Zásady katolické a zásady socialně-demokratické jsou k sobě v takovém poměru, jako oheň a voda. Socialní demokracie tvoří nejen *politickou stranu* — ale má svůj **zvláštní světový názor** a sice nevěrecko-hmotařský, jenž jest **v přímém odporu se světovým názorem křesťanským**. Kdyby se socialní demokracie domohla vlády, bylo by po křesťanství veta.

Socialní demokracie popírá Boha. »Na poli náboženském chceme atheismus, (t. j. bezbožectví)« řekl Bebel v německé sněmovně několikrát. (V r. 1872. prot. str. 1080, v r. 1881 prot. str. 657.)

Občan Steiner napsal v »Social. Demokrata« 2. list. 1894: »Socialní demokracie pracuje k naturalismu a tudíž k nevěrectví. Tím se žádný socialistický demokrat netajil, netají, my to víme všichni a ví to celý svět.«

Socialní demokrat Berner, jeden z vůdců social. demokracie, pravil dne 10. ledna 1897 na schůzi v Bystřici u Olomouce: »Musím říci, že my social. demokraté popíráme Boha — — —.« »Jestliže náboženství zakládá se na víře v mimozemské a nadzemské bytosti a síle, pak jest demokracie beze všeho náboženství.« (Dietzgen, Die Religion der Socialdemokratie.)

»Budoucnost musí náležeti bezbožectví . . . Jedině v něm jest spása lidstva« — — tak píše předák socialisticko-demokr. strany Liebknecht. (Volksstaat čís. 103 z r. 1873.)

Socialní demokraté jsou proti katolickému náboženství.

Na letošním sjezdě social. demokratů v Cesk. Budějovicích navrhl soudruh Šimerda: »Sjezd ukládá všem organisacím ku straně socialistické se hlásícím, by zahájily rozhodnou akci proti klerikálnímu tahání školních dětí časné z rána na procesy do polí a do kostela na tak zv. exercicie.« (Bylo přijato.)

V otázce školské bylo přijato, že »škola má býti odloučena od církve«. Socialisticko-demokratická »Zář« píše 4. ledna 1900: »Nikoli k těm, kdož jsou chudí duchem a krátkozrací v nitru svém,

věřice báhorkám a žijíce pověrami (— náboženství katolické jest těm učencům!! ze »Záře« báhorkou (!!)) a pověrou (!!!) — nikoli k těm, kdož jsou mravně zakrnělí (ovšem pak social. demokraté jsou mravně!! vyrostlí!!) a hledají živobytí a protekci u těch, jimž. výměnou dávají volební hlasy a účastenství při marianských processích, nikoli k těm, kdož jsou vládnoucími chytráky a potřebují církve, aby jim posvětila autoritu — — — k těm všem se neobracím. **S těmi účtovatí budeme. až přijde naše doba, nikoli slovy, ale bezohlednosti.** (Ti socialní demokraté jsou přece dle těchto slov velmi něžní!!! — Ať žije svoboda socialně-demokratická!!) Ještě jiní jsou římskými. A sice ti, kdož nevěřice církvi ani písmu — — — nicméně zůstávají údy této církve — — — — —

Proč nosíte dítky své ke křtu, nevěříte-li v podstatu jeho? — — — — —
všecky cesty naše vedtež od Říma! — — — —
K těm slovům netřeba činiti žádného dokladu. Socialní demokracie jest nekřesťanská.

Ve svých časopisech tupí katolické kněžstvo napořád, uvádějíc příklady špatného kněžstva ze všech končin světa — nejméně z Čech a z Moravy. Myslí si při tom: Kdo tomu nevěří, ať tam běží. Vyvrácené prolhané zprávy neopraví — jen tu a tam v listárně redakci pro oklamání svých čtenářů napíše: Přineseme makavé důkazy atd. V tom špinění kněžstva sleduje socialní demokracie svůj cíl totiž — chce zoškliviti repraesent-

tanta náboženství, a tím pak náboženství samo
Styděti se musíme před celým světem, že naše
české kněžstvo, zrozené z českých matek — svou
vlast tak milující — jest tou měrou ostouzeno!
Na židovských rabínech socialní demokracie nevidí
nic — pranic. — To jsou mužové jejich zásad —
jejich tužeb!

Socialní demokracie proti vlasti.

Slovo »vlast« — píše Liebknecht — nemá
pro nás kouzla —; »vlast« ve vašem smyslu jest
překonaným stanoviskem, jest zpátečnickým, vzdě-
lanosti nepřátelským pojmem.« (Ve spise: Zu
Trutz und Schutz, str. 12.)

»Roztomilí pánové, napsal »Social. demokrat«
z r. 1895 čís. 7, to jsme již mnohokrát řekli a
napsali, že se pro vaše stavovské státní právo
zasazovati nebudeme, že za důvod k sebeurčení
národa nepotřebujeme staré pergameny a že se
tomu vašemu ideálu o českém dvoru a toužebné
korunovaci jen usmíváme a chcete-li, budeme vám
to opakovati znovu a znovu«.

A skutečně svoje *bezvlastenectví* slavnostně
prohlásili na říšské radě, když k hanbě své vlastní
a k radosti všech nepřátel národa českého prohlá-
sili, že „*protestují proti vynášení zastaralých a za-
žloutlých výsad a dokumentů (rozuměj: proti stát-
nímu českému právu), — — — že protestují proti
tomu, aby český lid byl lákán na zcestí fantasticko-
státoprávní.*“

Socialní demokracie proti rolníkům a živnostníkům.

»Právo lidu« ze dne 20. října 1900 píše posměšně: »Jenom sedlák smí bohatnout, jenom sedlák má právo hrabati to »boží požehnání« všemi deseti a plnými hrstěmi a nikdo nemůže a nesmí mu poručiti, aby pamatoval na ty své paroby, na ty své dělníky, kteří mu pomáhali k jeho blahobytu a aby jim aspoň jenom jednou v životě řádně, podle zásluhy a skutečného výdělku zaplatil. Při bohaté hostině matky přírody smí nasytiti se jenom sedlák, kdežto dělník musí sušiti hubu. Tito vzácní pánové tomu rozumějí a vyznají se v bohatnutí a proto když nedá příroda — musí dáti dělník: *krev svých mozolů a mízu svého těla.*

Socialně-demokratická »Sächsische Arbeiterzeitung« napsala: »*Budeme se vždy a všude snažiti, bychom pád maloživnostnictva pokud možno urychlili.*«

Tvůrce evropské soc. demokracie žid Engels v r. 1890 psal: »*Jestliže velkokapitál malého živnostníka a maloobchodníka ničí, vykonává tím dílo záslužné.*« — »*Jen přes mrtvolu středních stavů — živnostníků a malorolníků — dospěje socialní demokracie k vítězství!*« prohlásili vůdcové socialní demokracie nesčíslněkrát. Znamý socialní demokrat Dr. Lux ve své socialně-politické příruční knize na str. 266 praví: »*Se živnostníky je konec a my můžeme se jenom radovati!*«

Socialně-demokratická »Sächsische Arbeiterzeitung« r. 1890 v květnu prohlásila s největší rozhodností: **Prohla-**

šujeme válku nejenom velkým dvorcům, ale i každé nejmenší rolnické chatě! (Tedy i každému zadluženému chalupníkovi a domkářovi.)

Soc. demokracie proti dělnictvu samotnému.

Letos na začátku roku prohlášena byla socialní demokracií stávka uhlokopů. Stávka tato umožnila nahlédnouti do zákulisí socialní demokracie, jež vedena jest židovským komandem z Vídně, v jejímž čele stojí samí židé. Stávka hornická byla dobře zosnována od *majitelů dolů*, většinou židů. Ze stávky té nemělo dělnictvo ničeho, za to majitelé dolů — židi všechno. Jako na zavolání byla tato stávka též pro židy, kteří vedou obchod s uhlím. Byla objednána, o tom jsou přesvědčeni horníci dnes už všichni.

Vůdcové socialně-demokratičtí zamítli r. 1890 dělnické smírčí soudy, r. 1892 tovární a závodní dělnické výbory, r. 1869 a znovu 23. února 1886 dělnické komory. R. 1881 brojili proti živnostenským inspektorům a zamezili, že tito nejsou od dělnictva voleni. Roku 1896 horlili pro zrušení br. pokladen a proti zemské bratrské pokladně, která zaručovala horníku za 1 rok práce 1 zl. pense měs.

Koho živí dělnictvo? „Frankisches Arbeiterblatt“ sděluje: 50 vůdců I. tř. po 10.000 markách, 300 vůdců druhé třídy po 5.000 m., 500 agitatorů po 3.000 m. Dem. posl. 120.000 m., na agitace ve 350 vol. okres. po 10.000 m. Podpora soc.-dem. listům 1,880.000 m.; 1 mil. zbývá ku dispozici z dělnických mozolů.

* * *

A nyní, katolický voliči, uvažuj: Můžeš s dobrým svědomím lidem takových zásad dáti volební hlas? — — —
Můžeš dílo jejich podporovat? — — — — —
Ne — a nikdy ne!

A což národní socialisté?

Národní socialisté mnoho od socialních demokratů si nezadají. Náboženství katolické mají v takové lásce, jako socialní demokraté! Klerikálům t. j. uvědomělým kato-

líkům nadávají jen což. Tak na př. píše „V Před“ ze dne 21. prosince 1899: Kristus stíhal kletbou boháče rozkošnické a hrabivé, nebo pravil: Chceš-li dokonalým býti, prodej vše — —. To by bylo něco pro Olomouckého arcibiskupa Kohna a arcibiskupa Pražského. Zdali by i oni prodali vše, co mají? — Každý rozumný člověk ví, že arcibiskup požívá jen užiteků ze statků a že zciziti nemůže dle zákona nic. Kam se takovým štváním čelí, každý uhodne.

„Česká Demokracie“ v čísle ze dne 5. ledna 1900 posměšně píše o katolických časopisech; vzdělavací časopisy strany křesť. soc. čilí klerikální jsou: „Hlasy svatých“, „Život svätic“, „Listy kuchařek“, „Život kněžských hodnostářů“, „Svatá žena“, „Srdce černých“, „Přítel tmy“ atd. Pozoruhodné to výrazy!

Národní socialisté brzo se pojí s odpadlým a vyobcovaným knězem Íškou, který „Němku“ pojal za ženu, brzo nosí šlep radikálně pokrokové — nevěrecké straně, která patrně chce své slabé posice posilnit řadami národních socialistů. Tak na příklad kandidují národní socialisté na Písecku smutně známého pokrokáře Kalínu, okres. tajemníka v Blatné.

Národní socialisté jsou tu od včerejška — program jejich jest dosud nevytříbený — nepropracovaný.

Uvědomělý katolík a pravý křesť. social ani národním socialistovi volební hlas dáti nemůže — — — —
uvědomělý katolík a pravý křesť. social dá a dáti může svůj volební hlas jen a jedině

křesťanskému socialu.

Křesť. socialní strana jest stranou daleko starší, než strana národních socialistů — program křesť. socialní strany spočívá na společenském řádu křesťanském — jest to program národní, mající na zřeteli všechny vrstvy společnosti lidské!

Katolíci, vzhůru k volbám! Volte křesť. sociala!

Program křesť. sociální strany.

1. *Program křesť. sociální v ohledu nábožen- ském.* Jsme stranou, jež ve vznešené nauce Kristově původ a základ svůj má. Jsme pro to, by náboženství, jež položilo základ pravé vzdělanosti, vniklo do všech vrstev lidu našeho, by on dle něho jednal a se řídil. Považujeme je za věc veřejnou, za věc týkající se celé společnosti lidské. Jsme proti materialistickému názoru světovému, ježto ten jednotlivce osamotnil. Domáháme se spravedlnosti a reorganise společnosti lidské na základě Kristem hlásaného učení.

Hájíme křesť. rodinu jakožto první základ spořádané společnosti lidské.

Žádáme dále výchovu nábožensko-mravní na školách pro dítky naše a dorost náš.

2. *V ohledu politickém.* Jsme pro státní právo české, pro celistvost a nedílnost země koruny České.

Jsme pro rovné právo jazyka českého v celé oblasti koruny České u všech veřejných úřadů státních i samosprávných.

Jsme proti německé státní a sprostředkovací řeči.

Jsme rozhodnými odpůrci nynějších nespravedlivých řádů volebních a žádáme všeobecné právo volební dle zájmů práce se zastoupením menšinovým.

3. *V ohledu světovém* žádáme za zrušení školního platu, za řádné školy odborné pro dělníka, řemeslníka i rolníka. Jsme pro svobodu

tisku — s náležitou ochranou proti útokům na náboženství, mravnost, autoritu, národnost a osobní čest.

4. *V ohledu hospodářském žádáme se stanoviska všeobecného:*

Nucenou organizaci stavů. Odstranění skupin kapitalistických, trustů a kartelů, směřujících k využitkování lidu pracovního. — Jsme pro soukromý prací získaný majetek, proti jeho sespolečenštění, avšak též proti hromadění jeho v rukou několika jednotlivců. Žádáme pronikavé zdanění kapitálu movitého.

Žádáme odstranění her, jakož i obchodů diferenčních na bursách a rozhodné vystupování proti kapitálu, zvanému spekulativním.

Jsme pro spravedlivé rozdělení daně, pro odstranění daně potravní, žádáme ulehčení břemen daňových pro stav rolnický a řemeslnický a zvětšení vzestupné daně z příjmu a z výdělku u velkozávodů průmyslových.

Jsme v zásadě pro vzestupnou daň z příjmů.

Přejeme si řádné upravení zákona domovského a chudinského.

Jsme pro jednoroční službu vojenskou a proti stále větším břemenům vojenským. V zásadě jsme proti militarismu, jakožto představiteli souboje ve velkém.

Jsme pro mezinárodní soudy smírčí.

Bankovníctví, pojišťování, pošty, telegraf, dráhy, doly, hutě a jiná blahu všeobecnému sloužící zařízení budtež postátněna (pozemštěna).

5. *Zvláštní požadavky naše, pokud dělnictva se týče:* Nedělní a sváteční klid 36hodinový.

Zavedení maximální 8hodinné doby pracovní při velkovýrobě a v závodech zdraví lidskému škodlivých. Při malovýrobě jsme pro 10hodinovou nepřekročitelnou dobu pracovní.

Svoboda spolčovací a shromažďovací, plné právo koaliční. Co největší omezení práce žen, úplné odstranění práce dětské, zamezení práce noční u žen a omezení její u mužů.

Spravedlivá mzda, by z ní nejen dělník, nýbrž i rodina jeho řádně po lidsku živa býti mohla.

Řádné pojištění dělnictva v nemoci, úrazu a neschopnosti ku práci.

Důkladné ochranné zákonodárství dělnické. Právo na práci a z ní plynoucí výdělek.

Živnostenští inspektoři, volení z dělnictva dělnictvem, s mocí výkonnou, jimž k ruce přidání budtež znalci zákonů a lékař. Nucené výbory tovární. Smírčí soudy dělnické.

Jsmo proti monopolisování práce a proti vykořisťování dělnictva s tím spojeného.

6. *Pokud speciálně řemeslnictva se týče, žádáme:*

Nucená společenstva s mocí výkonnou a právem zřizovati skladiště, prodejny a společné nákupy. Průkaz řemeslné způsobilosti; praktickou zkoušku pomocnickou a mistrovskou, s rozšířením na továrníky vyrábějící výrobky řemeslné.

Zakázání práce řemeslné v trestnicích, zamezení špinavé soutěže; zákaz tak zvaných výprodejů.

Obchod řemeslnými výrobky budiž náležitě roztríděn a vymezen, by nemohl obchodovati, kdo by chtěl a čím by chtěl.

Výroba veškera jen v dílnách budiž provozována, a práce mimo dílnu zakázána.

Levný úvěr živnostenský.

Pojištění řemeslnictva pro případ nemoci, stáří a invalidity, zřízení podpůrných pokladen pro vdovy a sirotky.

Samostatné pokladny nemocenské pro dělnictvo řemeslné při tom kterém společenstvu.

Povinnost státu potřeby své jedině a výhradně prostřednictvím společenstev opatřovati.

Důkladnou opravu řádu živnostenského.

7. *Vzhledem k rolnictvu žádáme:*

Vydání zvláštního t. zv. práva selského.

Nucené sdružování rolnictva s právem zřizovati skladiště, obstarávati společné nákupy, jakož i dodávky pro správu státní a vojenskou, s právem rozhodovati nad cenou výrobků.

Vybavení rolnictva z dluhů hypotečních, a prohlášení majetku nemovitého za nezadlužitelný.

Odstranění bursy plodinové. Upravení spravedlivého cla; zákaz zřízení mlecího a obchodu terminového.

Zákaz dělitelnosti pozemků a upravení práva dědického.

Zřízení zemské pojišťovny proti škodám živelním. — Pojišťování rolnictva a zemědělského dělnictva pro případ nemoci a stáří.

Ročník X.

Cena 4 haléře.

Číslo 18.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 72 haléřů.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Důležitost a význam Mariánské družiny vůbec a v Čechách zvláště.

Řeč vsdp. kanovníka Dra. Josefa Buriana o jubilejní 325leté slavnosti Mariánské družiny Pražské.

Redakce a administrace: Praha VI.-90.

V Praze 1900.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.

Učený Dominikán P. Albert Weiss, professor na universitě ve Frýburku ve Švýcarsku, uveřejnil počátkem tohoto roku pěkný časový článek v časopise »Theologisch-praktische Quartalschrift«. »Jaké jest znamení naší doby« — táže se — a odpovídá: »Znamení doby jest — *materialismus a realismus* —, snaha ženoucí se po *bezprostředním využitkování* — t. j. po *prospěchářství*.«

Z toho pak vyvozuje povážlivé zjevy nové doby.

Všude boj tohoto prospěchářství — proti idealismu.

Přátelé! Znáám společnost — velikou společnost — rozšířenou po celém světě. Společnost ta, založená Bohem samým, nejvyšší a nejdražší ideály v lidstvo vštěpovala a dosud vštěpuje — ale žel Bohu v této ušlechtilé práci jest od prvopočátku až na naše doby rušena, podstupujíc boj proti četným nepřítelům.

Společnost ta jest Církev.

O tuhém boji proti Církvi, jaký se nyní vede, vyjádřil se sv. Otec Lev XIII. v památné encyklice k rakouským biskupům ze dne 3. března 1891,

že „daleko široko vzplál a třeba že podle rozmanitých míst rozličnými se vede úskoky a zbraněmi — přece jeden a týž sleduje plán válečný, vyhladiti totiž z rodin, ze škol, ze zákonodárství, ze společenských zřízení každou stopu náboženství — — a záhubnou nákazou bludův otrávití všecek rodinný i občanský život.“

Doporučí sv. Otec, aby křesťané po příkladu odpůrců sv. víry se scházeli a ve schůzkách se sílili, nebo, tak praví, — „scházejí-li se na všech místech lidé zlí, odvahou a počtem přemocní, a usilují-li svorně, aby lid křesť. o dar víry, ze všech největší, jakož i o všechny statky z něho plynoucí věrolomně oloupili, zajisté dlužno a nutno jest, aby katolíci, vedeni biskupy, všechny své snahy k odporu slučovali.“

Není-liž pravda, významná jsou ta slova, svědčící o bystrém rozhledu nejvyšší hlavy Církve a o pochopení poměrů časových.

A slova ta nezůstala bez účinku.

Od let devadesátých začíná růsti katolické sebevědomí zakládáním četných vzdělávacích spolků v naší vlasti české — — — spolek za spolkem vystupuje na jeviště sociálních poměrů — — — stateční katolíci hlásí se bez bázně k praporu Kristovu a rozvoj katolických spolků dochází podpory u všech, kdož poslušni hlasu Otce křesťanstva pochopili znamení doby.

Radostně vítám toto obrození čilého katolického sebevědomí a ovšem s tímto sebevědomím spojený výkvět katolického spolkového života, který zároveň i ovocem i příčinou tohoto nového obrození katolického sebevědomí jest. Ovocem, pravím, neboť uvědoměli katoličtí mužové v posvátném nadšení hlásí se k společné katolické práci — — — příčinou dím, nebo ti, kteří v posvátném nadšení k společné katolické práci se spojili, vítězně jdou ku předu potírajíce řady nepřátel a výhost dávající lidské bázni a slabosti, která mnohé katolíky zdržovala, že v koutku sedali a báli se veřejně udělati kříž a viru svou vyznati.

V jednotě — spočívá síla!

Mezi všemi spolky, které v nové době *přišly k netušenému rozkvětu — zřím jeden spolek — mohutný počtem — silou — sebevědomím — jehož vítězný prapor a odznak na společenském bojišti našich dnů daleko široko září — — Kolem tohoto praporu a odznaku hromadí se zástupy lidu všech stavů, každého stáří a všech národů.*

„Toť odznak, jež jsem vyvolil — toho se nespustím — tak mne posiluj Bůh“ — — taková libá hudba řeči lidské zavznívá z millionů srdéček dětských.

„Toť odznak, jež jsem vyvolil — toho se nespustím — tak mi pomáhej Bůh“ — volá množství panen a jinochů.

„*Toť odznak, jež jsem vyvolil, jehož se nespustím — tak mi pomáhej Bůh*“ — volá v plném přesvědčení nesčetný zástup mužův a žen.

„*Toť odznak, jež jsem vyvolil — jehož se nespustím — tak přísahám.*“ — — modlí se stařec, když hlavu sklání k dlouhému spánku po pohnutí, těžkém boji životním

Takové dějiny — jako tento odznak — nemá žádný jiný odznak, jiný prapor na světě. Odznak tento vedl k vítězství — a vždy jen k vítězství — nikdy k porážce. K vítězství — jednotlivců, však také celých národů.

Chcete znáti svaté tajemství, jež pojilo a poji hrdinné zástupy pod tímto odznakem a vedlo k vítěznému cíli? Chcete věděti, jaký podivuhodný odznak to jest?

Prátele — toť obraz Rodičky Boží!

A obraz ten jako odznak mají kongregace Mariánské na svém praporu a na svých prsou.

A Bůh sám toto posvátné znamení jako válečný odznak na počátku časů ustanovil: „Nepřátelství položím mezi tebou — hude — a ženou.“ Bůh sám tento prapor postavil jako znamení vítězné v každém boji — nebo „Ona potře hlavu tvou.“

Tenkráté počal boj, jež my ještě dnes vedeme, a neskončí boj ten dříve, dokud bojující Církev slavně vše překonajíc nespojí se s Církví vítěznou.

Co jest Mariánská družina?

Marianská družina jest dobře zřízený a církevní vrchností a pod její dohledem povolený spolek, sestávající jen z vybraných dítek katolické Církve, které se k tomu spolku dobrovolně přihlásily za tím účelem, aby zvláštní láskou a oddaností k Rodičce Boží se vyznamenávaly.

Pravil jsem, že družina jest dobře spořádaný spolek, podivuhodně rozečleněný, přece ale jednotný, lišící se tím zvláště od bratrstev a podobných jiných spolků.

Poživajíce samosprávy volí si svého starostu a svůj magistrát, připouštějí po delší zkoušce sami své nové spoluúdy, radi se vespolek o výkonech, k posvěcení vlastním sloužících, provádějí konečně práce, které ku spasení bližního za příhodné uznávají.

Jak rozsáhlé a úrodné to pole katolické činnosti!

Čím déle sodál v družině žije, čím vroucněji v ní pracuje — tím výše si jí váží. Rád chodí ke sborům a k poradám a odchází ze sboru a z porady, větší důvěry a rozhodnější vůle při sobě poznává k posvěcení vlastnímu a k hájení víry.

Základní ctnosti pravého sodála jsou: pokora a skromnost, sebezapření, láska k počestnosti a čistotě.

Zvláště ale každý sodál se zasvěcuje a oddává službě Rodičky Boží. Pravda, i mimo družinu nacházíme dosti těch, kteří Rodičku Boží uctívají dětinnou láskou, ale sodál liší se přece od jiných tím, že, byv přijat do družiny po zralé

úvaze, před oltářem Páně slavně slíbuj: **Volím tě dnes za Paní, Přímluvkyni a Matku svou.**

Tím prohlašuje se za sluhu Rodičky Boží, za jejího chráněnce, tím prohlašuje, že přejímá všechny povinnosti vůči své nebeské Paní, tím zříká se všeho, co by jeho Paní, Přímluvkyni a Matku zneuctívalo.

A nyní se vás ptám: Upotřebí-li se tyto zásady v životě jednotlivce, jak bude si počínat katolický muž, když po dlouhé a zralé úvaze před oltářem slavně přísahá: Já — ač nejsem hoden, abych ti sloužil, volím tě dnes za svou Paní, Přímluvkyni — Matku!

Žije-li katolický muž dle zásad, v slovech těch obsažených, ó, jaké ovoce, jaký účinek musí v jeho srdci jeviti! Život plný živé víry, naděje, která se více neviklá, — — — dítě Mariánské nezabředne tak snadno v prohlubeň nepravostí — — — láska, která dle vzoru Krista a Marie ničeho se neleká, slabostem se vyhýbá, schopná každé, i té nejtěžší oběti, jde-li o čest a slávu Boží, o prospěch bližního.

Život z víry, provázený nadějí — proniknutý láskou — tedy nadpřirozený život, život, jakého velice potřebujeme v našich dobách, život plný neohroženosti a katolického sebevědomí.

Věrný sodál nezaprodá za hamižný peníz svou víru, nestane se nevěrným svým zásadám — — — nebude se ostýchat veřejně svou

víru vyznati a říci: „Já jsem katolík, tof moje sláva — tof moje čest!“

A jak by mohl víru zapřítí ten, jenž obraz Rodičky Boží nosí na svých prsou?

Ó, dejte nám jen více sodálů — mužů horlivých — katolíků sebevědomých — a budeme míti nerozbornou hráz proti přívalu nepřátel.

Sodál jest jako zrozený člen všeho, co jest v pravdě dobré; také vše dobré podporuje.

Sodál jest kvasem pro křesťanskou rodinu.

Je-li v rodině otec sodálem — co můžeme souditi o takové rodině? Kdybychom se tázali, zdali se v té rodině světí neděle — pak věru to vyznívá jako urážka; kdybychom se tázali, jak zuchovává taková rodina v pátek půst — jest taková otázka urážkou; kdybychom se tázali, zda se v takové rodině přijímají svátosti — jest opět urážkou — — — Otázka, zdali v takové rodině špatné knihy se čtou — špatné časopisy odebírají — — byla by výsměchem pravému sodálu.

Z rodin tvoří se obec — z dobrých katolických rodin dobrá katolická obec — a z obcí tvoří se země — státy. Tak přispívají kongregace k zmohutnění států — — neboť jen ten stát jest silný a pevný — kde dbá se zákonů božských; — s úpadkem náboženství — klesá stát — — A platí-li to o státě — oč více to platí o Církvi!

Ó, dejte nám tisíce sodálů — — a vniterný obrod společnosti bude si raziti pevnou cestu, ve-

doucí k nejkrásnějším výkvětům křesťanského života, společnosti lidské tak potřebného. I nepřátelé v posvátné úctě ustanou dorážeti na nás, spojíme-li se v tomto způsobu a budeme-li proniknuti duchem kongregace. Jednota činí silným a mocným. — —

Nastínil jsem u všeobecných rysech význam družiny Marianské pro jednotlivce — rodinu — stát.

Pokládám za důležité, abych aspoň letmo se dotkl významu kongregace Marianské na vývoj věcí katolických v naší milé vlasti.

Nepotřebuji široce vykládati, jak stály věci náboženské v Čechách v 16. století. Bylo zle. Svátům nebylo konce. Bohuslav Hasištejnský v dopise k Petrovi z Rožmberka r. 1497 líčí, že náboženství klade se u nás jako za nějakou báseň, která všude příčinu dává k žertům a kunštikům, potupují je děti, smějí se mu báby, u barvířů v lázni a v krčmách je sápadí. — Toto pak já hněvivě snáším, že mnozí jsou na ouřadech, sedají v soudu, v radách obecných bývají, ježto ani křesťanského, ani kterého jiného náboženství nenásledují.

A příčinu toho shledával v tom, že my, když jsme oddělivše se od obecné Církve přijímání kalicha chtivěji nežli slušné bylo, ujeli, hned jsme hynouti počali a pod zástěrou kalicha ihned v tisíc jiných bludů jsme upadli.“ (Život círk. v Čechách I. 34) A měl zajisté pravdu. Těch bludů bylo mnoho — těch sektářů do nekonečna. Byli tu katolíci — kališníci — čeští bratři — a vedle nich menší ještě sekty: nábožní Vilémovští, Chelčičti, Divišovští, Zatečti, Rychnovští a jini.

Protestantstvím, do Čech z ciziny vneseným, přibyl do náboženských zmatků nový, největší. V lidu nebylo hádek konec. Hádali se o Luthera všude, zvláště v hospodách, častokráte se pro novou víru políčkovali a bili, na sebe psali a písně skládali hanlivé. Protestantství se šířilo v Čechách měrou úžasnou a na újmu katolíků i kališníků. S protestantstvím valilo se k nám i němectví a ubíralo půdy českému jazyku tou měrou, že r. 1614 uznali stavové za pilnou věc hájiti jazyka českého na památném sněmě obecném.

V těchto dobách všeobecného zmatku náboženského v Čechách povolal Ferdinand I. do Čech řád Tovaryšstva Ježíšova. Přišli na jaře r. 1556. Rok před tím přijel do měst Pražských Canisius, napotomní jich provinciál. Přišli v pravý čas — neboť jak píše Skála II. 6, bylo náboženství římské již jako uvadlé a sám nadační list králov vyznává, že náboženství katolické bylo již jako vykořeněno. Jimi začíná vlastně reformace katolická. Začali ji školou. A věru vznikla záhy v Praze řeč, že u Jesuitů za tři měsíce více se naučí, než u předešlých učitelů za 2 leta.

A jako byli dobrými učiteli, tak byli i věhlasnými kazateli. Někdy i třikrát denně kázali a četné missie konali. Bystré oko jejich brzo postřehlo význam a důležitost spolkového života. I jali se u nás zakládati spolky — tehdejšími poměrům velice přiměřené — družiny Mariánské pod ochranou Rodičky Boží.

Bylat úcta Mariánská v Čechách hluboce za-

kořeněna — a v přísloví téměř vešlo: **Milá bývala Marie Panna Čechům, milí budou Češi Panně Marii.**

*R. 1575 o Jméně Ježíš založena byla první družina Marianská; duchovním správcem jejím byl blahoslavený Edmund Kampian. Sodálů přibývalo, horlivost o čest a slávu Boží se vzmáhala; uvědomělost katolická nabývala vrchu a v nedlouhém čase 67 Marianských družin spojilo se v mohutnou organisaci a sobě řeklo: „**Katolíci, čas již jest, abychom se probudili — katolíci, braňme se — nedejme se!**“*

*A katolíky tehdy tužilo slovo, jež pronesl statečný Zdeněk Lobkovic: „**Ať nás meče rozkolníků rozsekají — my necouváme.**“*

Z Marianských družin v Čechách vycházeli mužové stateční — kněží horliví úředníci svědomití, šlechtici obětiví. Z řad Marianské družiny v Čechách mnozí i smrt mučnickou podstoupili, jako blahoslavený Edmund Kampian, blahoslavený Jan Sarkander, Matáš Burnatý, usmrcený v Libuni. K nim připočteme výborné muže, kteří pro víru mnoho trpěli: Jan Lohelius, Wolfgang Zeleuder, Martinic, Slavata — Fabricius.

*Tito sodálové — tito stateční obrancové stáli jako pevná hráz ze žuly a postavili se přívalu kalvinismu do Čech — ač pro to snášeli příkoří mnohá. Jak nepohodlnými byly Marianské družiny protestantské vládě v Čechách, svědčí dekret, jímž r. 1618 „**na věčné časy družiny Marianské v Čechách zrušili.**“*

Protestanté se přepočtli. Přišla Bílá Hora — revoluce protestantská byla potlačena. Po bitvě na Bílé Hoře oživily družiny Mariánské zase, rozvinující blahodárný život katolický v plné síle. Družiny Mariánské — jako stály při právech Církve — tak stály i při právech této země. V družinách Mariánských uctívala se nejen Rodička Boží — ale za ochranu vzývali se i svatí patronové čeští.

Zrušením řádu Jesuitského v době Josefinismu zanikly i družiny Mariánské k veliké škodě života katolického. Teprve v nejnovější době s výslovným schválením papežů Lva XII. a Lva XIII. a biskupů se vzkřísily. Mariánská družina Pražská znovu se zřídila r. 1880.

Sodálové Marianští! Dvoji památku slavíte svého spolku: 325letou památku založení kongregace v Čechách vůbec — a 20letou památku obnovení kongregace v Praze zvlášť. Seznali jste, jaký význam mají kongregace pro pospolitý život vůbec — pro naši vlast českou zvlášť.

Žijeme v dobách trudných — — znatelé dějin tvrdí, že naše doba v ohledě náboženském podobá se na vlas době předbělohorské. Zmatek nad zmatek. A zdá se mi, že doba nynější jest ještě horší; tehda přece většina věřila v Boha, ale nyní vyrůstá pokolení, které víru v Boha vůbec odhazuje. Proti názoru křesťanskému staví se názor bezbožecký.

Sodálové! — vaši předkové takových zásluh si získali o Církev a o vlast, oni posvěcovali nejen

sebe — ale i jiné k Bohu vedli i slovem i příkladem. Ó, v těchto smutných dobách pozdvihněte oči k své Paní — Prostřednici — Matce — — Hle! Bývala Maria milá Čechům — ó, starejte se, pracujte, aby i nynější Češi byli milí Rodiče Boží. **Buďte hodnými nástupci svých slavných předchůdců!**

R. 1618 večer, o svátku Zvěstování Panny Marie scházeli se sodálové Marianští k mimořádné schůzi ve svatyni družinské. Sešli se tu výteční mužové katolíci: Byli tu Lobkovičové, Slavatové, Kolovratové, Říčanové, Lažanští, Černínové — dále katoličtí měšťané, jako Tepenec, Korka, Hořícký, Žižka, Mrázek, Středa, Turnovský a jiní; byli tu professoři a žáci z university a středních škol.

Povstává starosta spolku hrabě Martinic — tehda v nejlepším věku 36 let a mluví: Nastává doba zápasu pro víru a pro vlast; váš arcipastýř rozhodl, že přestalo veškero smlouvání s rozkolníky, on sám i veškeré katolické duchovenstvo jsou ochotni, podstoupiti vyhnanství — i smrt. Přichází řada na nás — na laiky; Mariánská družina stojí jako v čele. Prokázali jste mi a výberu tu důvěru, že jste nás v čelo postavili. Nuže, ke cti a chvále Boží, — pod ochranou královny nebes a svatých patronů na obhájení Církve a vlasti jsme odhodláni — **nepodati se, Vojín stojí na stráží a z místa se nehne. My stojíme na stráží, vy, sodálové, — jste nám to čestné místo vykárali. Bůh pomáhej! My se z místa**

nehneme! Sodálové! Jest tak vaše vůle? Půjdete za námi? Neopustíte nás — neopustíte čistý prapor Marianský?

Když tak mluvil, *tu ozývá se ve sboru šumot, všichni vstávají — a jedním hlasem zahlučí: Neopustíme — neopustíme — Marianská družina půjde v před!*

Martinic pokračuje: *Možná — že mne a některého jiného sodála tu brzy nebude — děj se vůle Boží; pro Bůh vás prosím, pro svatou lásku Marie Panny, setrvejte každý na svém místě vykázaném —; svatá víra katolická v Čechách zvítězí, — byl i já — byl kdo jiný toho vítězství nespátril. — Vy druzí je spatříte: Nuže s Pánem Bohem, sodálové, v boji napřed!*

Ejhle! — sodál Marianský, — jak hotov jest pro Boha — pro víru obětovati vše.

Přátelé! Útočí se dnes na Církev — zdá se, že stojíme osamoceni v boji proti četným nepřátelům.

Tu stojíme na sklonku věku na čestných místech — — — Máme opustiti ten čistý prapor marianský — — — máme — — — — — býti lhostejni ke všemu, co podnikají proti nám nepřátelé katolické Církev? — — — — —

Ach! Ten čistý prapor Marianský neopustíme nikdy — nikdy! Pod praporem Rodičky Boží seřaďme se v mohutný šik proti těm, kteří práva Boží i lidská šlapou smělýma nohama, a řekněme si: Katolíci v před! Nechť rostou řady naše!

Posvěcujme se! Rozšiřujme sebevědomí katolické! Poměry časové důtklivě volají: **Katolíci, probuďte se! Katolíci, braňte se! Katolíci, nedejte se!**

* * *

Na konci X. ročníku »SLOV PRAVDY« děkujeme všem, kdož jakýmkoliv způsobem se přičinili o rozšíření tohoto nejlacinějšího tisku. Ročník letošní bude mít svou cenu vždycky.

Bohužel počet odběratelů »SLOV PRAVDY« klesl a také v placení jeví se malá chuť. Za těchto poměrů, kdyby to tak mělo dále jíti, byli bychom nuceni zastaviti další vydávání našich brožur. Prosíme tudíž svých přátel, aby s novou horlivostí o rozkvět »SLOV PRAVDY« se přičinili. — Ročník XI. bude přináseti **apologetické úvahy časové**, zejména **otázku Husovu bude probíratí**. Dlužníkům žádáme slušně, aby svým povinnostem dostáli, ježto i my máme povinnosti k tiskárně.

